

लोवा – नेपाली – अङ्ग्रेजी शब्दकोश

**Lowa – Nepali - English
Dictionary**

सम्पादन

रिङ्जीन लोवा (गुरुड)

छिडचिप्पा ल्होमी

प्रकाशक

आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान

जावलाखेल, ललितपुर

आ

आ [a] **निपा.** १) ल Okay!, Oh!, word used to denote acceptance, surprise, grief २) पनि also, as well as, too
ex. भ्याला चीनीआ 'लुक्तुक छाआ 'लुक्तुक / चियामा चिनी पनि हालेछ नुन पनि हालेछ। ३) समेत along with

आः [a:] वि. bad, nasty, wrong, false
ex. लेगा आः भयीये मेतालाक / नराम्रो(गलत) काम गर्नु हुँदैन।

आःढे [a:t[e]] वि. खराब bad, evil, corrupt
ex. मी आःढे कमु कुवा 'नालाक / खराब मान्छे चोरी गर्छ रे।

आई [ai] (var. of GH: ओ) वि. बो. के what (interrogative pronoun)

आउ [au] वि. बो. अपसोच Oh! (expression of regret)

आकी [aki] (var. of SH: उ) ना. बुबा father याप २.

आक्का [akka] वि. बीच middle, intermediate

आक्का तोडबा [akka ^Htojba] (var. of SH: आक्कुकी तोडबु) ना. य. बीचको खालि gap

आक्षा [ats^ha] वि. बो. धिन expression of disgust

आक्षु [ats^hu] वि. बो. चिसोहुँदाको भाव Brrr!, expression for feeling cold

आखाख्वा [ak^hak^ha] वि. बो. गल्तीको भाव expression for feeling of guilt

आड [aŋ] ना. पकड power, right, authority

आड धाडबु [aŋ] 'tanbu] सङ्. प्रथम first, best

आडक्षे [aŋtsh'e] वि. ठूलो अधिकार भएको having great authority or power

आडगीन [aŋgin] क्रि. अधिकार जमाउनु possess ex. श्युडी सा धीरी आडगीन घा मालाक / सरकारी जग्गा सबमा अधिकार जमाउनु राम्रो होइन।

आडगी [aŋgy] (var. of GH: आडगु; आडगी) ना. आँगन inner courtyard, yard ex. आडगी याला होक्ना दुवा चेमु चेगुलाक / आँगन खुल्ला भए बच्चा खेल्छ।

आडगे [aŋge] ना. मान्छेको नाम person's name

आडजा [aŋdza] ना. अधिकार authority, right, power, possession ex. आडजा धीरी श्युडी लेगा भयीगीन मी क्याला हेतालाक / अधिकार सबै सरकारी कंर्माचरीहरूसँग हुन्छन।

आडजा भीगीन [aŋdza 'tsigin] क्रि. य. अधिकार गर्नु rule ex. जाबुलीड दुर्ल ग्युयी आडजा भयीदालाक / संसारमा पैसाले अधिकार गर्छ।

आडजा तेक्कीन [aŋdza ^Htekkin] क्रि. य. अधिकार दिनु delegate power or authority ex. ग्याउकी गोजेक क्याला

आडजा तेपालाक / राजाले नेताहरूलाई अधिकार दिनुभयो ।	आडबु 'मेछाडगीन [anjbu ^H mets ^b angin] वि. अपाङ्ग disabled
आडजा थोप्कीन [anjda ^{Ht^b} opkin] क्रि. प. अधिकार पाउनु get power or authority	आडमु [anjmu] ना. मान्छेको नाम person's name
आडजी [anjdzi] ना. मान्छेको नाम person's name	आडसा [anjsa] ना. division of inheritance
आडजीदा [anjdzida] (var. of CH: आडच्यीन्दा) वि. बेइमान dishonest, treacherous	आडसी [anjsi] ना. हँसिया sickle
आडजु [anjdu] (var. of GH: आडभा; आडज्ये) ना. गाली scolding, rebuke	आचार [atsar] ना. अचार pickle, relish, chutney
आडजु ताडगीन [anjdu ^H taŋgin] (var. of CH: आडज्ये ताडगीन) (imp: आडजु तोड) क्रि. प. गाली गर्नु scold	आची [atsi] वि. बो. दुखको भाव feeling of sorrow
आडदाड [anjdaŋ] ना. अङ्क number	आचीची [atsitsi] वि. बो. दुखको भाव feeling of pain
आडदाड क्षे [anjdaŋ ^{Hts^be}] वि. authoritative	आचो [atso] वि. बो. पोलेको भाव feeling of burning
आडदु दीगीन [anjdu dygin] वि. आफ्नो पकडमा आउनु take under control	आच्चाड [attsan] ना. रक्सी पार्न भाँडो still
आडदु श्याक्कीन [anjdu 's'akkin] (imp: आडदु श्योक) क्रि. प. १) नियन्त्रणमा राख्नु keep in control २) आफ्नो पकडमा राख्नु	आज्यु [adz'u] ना. दाई, दाजु brothers
आडबु [anjbu] ना. बल, शक्ति energy, power, strength	आटा [ata] ना. prison, jail
आडबु क्योवा [anjbu ^{Hk^bowa}] वि. कमजोर weak, feeble, sickly	आतीला [atila] संयो. यदि if ex. आतीला क्षावा ग्याप्जुड 'नाना उतु पुक / यदि पानी पार्यो भने छाता ओड ।
आडबु मेगीन [anjbu 'megin] वि. कमजोर, लुते weak, feeble, sickly	आदा [ada] ना. केटी साथी female friend
	आदुवा [aduwa] ना. अदुवा ginger
	आनी [ani] ना. फुपू aunt, father's (elder or younger) sister
	आप्कीन [apkin] क्रि. भुक्नु bark
	आप्च्यी [apts ^b y] ना. तौलिया towel
	आबु [abu] वि. सानो small, tiny
	आम [am] (var. of CM: आम) ना. आँप mango

आम लोककीन [am ⁴lokkin] क्रि. धिन लाग्नु

disgust ex. शारवाड च्यीक भोरा च्यीक
दुक सेना शामा शाना आम लोकती
होजुड / भान्छा घर यति फोहोर थियो
खाना खान पनि धिन लाग्यो।

आमा [ama] ना. आमा mother

आमा आदा रोवा [ama ada ¹rowa] ना.
आमा समूह women's group or
cooperative

आमा डाने [ama ^Hjane] ना. यो. पहिला
देखि from birth

आमु [amu] वि. बो. expression of fear
ex. आमु लामाक चेदी घाडला मोटाकी
लेक्या भयेजुड / आमै रोड काट्दा
भन्डै गाडीले कीलचेको।

आमुना [amuna] वि. बो. डरको भाव feeling
of fear

आमो [amo] वि. बो. आमै word used to
express fear or surprise

आम्जी [amdzii] (var. of CM: ईम्ज्यी) ना.
वैद्य Ayurvedic doctor

आम्जोक [amdzok] ना. कान ear

आम्जोक छोगीन [amdzok ^Hts^begin] क्रि. प.
कान पाक्नु have an ear infection

आम्डोक [amdqok] ना. बकखुको खल्ती
pocket of Bakkhu

आम्दुबा [amduba] वि. कानको लुतो
बटारेको scabies in ear

आम्मा [amma] वि. बो. आश्चर्यचकित
भएको भाव Wow! expression of
wonder ex. आम्मा धी जेवा च्यीक ले।

आहो कस्तो राम्री हो।

आम्लोक [amllok] ना. धिन disgust

आम्लोक ग्याप्कीन [amllok ¹g'apkin] क्रि. प.
वाक् वाक् आउनु vomit ex. मोटाला
श्योन्दी आम्लोक ग्याप्जुड / गाडीमा
चाडेर वाक आयो।

आम्लोवा [amllowa] वि. नराम्रो, धिन
लाग्दो unpleasant, nasty ex. धीन्धी
घोलोक आम्लोवा च्यीक घोन्दी
ग्युक्वाले / कस्तो नराम्रो लुगा लगाएर
हिँडेको।

आम्लोवाली [amlowali] वि. बो. घृणाको
भाव disgust

आयाड [ajan] (var. of GH: आस्याड) ना.
मामा maternal uncle, mother's brother

आयी [aji] ना. एक प्रकारको स्याउ type of
apple

आयो [ajo] वि. बो. दुखको भाव feeling of
pain

आराक [arak] ना. रक्सी alcohol श्येराक .

आरुड [arunq] वि. अलि slightly, more or
less ex. आरुड 'डा: स्योक / अलि
चाँडो आउ।

आरुडच्यी [aruqts^ji] वि. satisfactory
ex. मी ताना क्योवा लाक माना लेगा
भीना आरुडच्यी दुक / मान्छे हेर्दा मात्र
कम्जोर रहेछ काम गर्दा त ठिकठिकै
रहेछ।

आरुडच्यी माना [aruqts^ji ¹mana] क्रि. वि.
करिब nearly, about, approximately

आरूबाखाडा [arubak ^h ada] (<i>var. of GH: आलुबोका</i>) ना. आरूबखडा plum	आले 'यागीन [ale ^H jagin] (<i>imp: आल्ले यो</i>) क्रि. प. पैसा खर्च गर्नु spend money <i>ex.</i> आल्ले घीरी याबुरु 'यारी मेततालाक / पैसा सबै काठमाडौंमा खर्च गरेर सकियो।
आरो [aro] वि. बो. आइ या expression of pain	आले शागीन [ale ['] sagin] (<i>3sg pres: आले शीक</i>) (<i>past: आले शेजुड, आले शेटुड</i>) (<i>imp: आले शो</i>) क्रि. प. घुस खानु take bribe
आली [ali] ना. एक प्रकारको खुट्टाले खेल्ने खेल type of game played with the feet	आलोक [alok] ना. potato
आली कुकुक [ali ^H kukuk] वि. घुम्प्रिएको curly	आलोक ताप्कीन [alok ^H tapkin] (<i>imp: आलोक तोप</i>) क्रि. प. आलु खेती गर्नु plant potato
आली ग्याकीन [ali ^{'g} apkin] (<i>imp: आली ग्योप</i>) क्रि. प. चुङ्गी खेल्नु play Chungi	आवा [awa] ना. आकाशवाणी wireless
आलुड [aluj] ना. १) कानको भाला earring २) फलामको अङ्कुसे iron hook	आवा ताडजा [awa ^H tandza] ना. दूर सञ्चार telecommunication
आले [ale] ना. पैसा money क्षाक्टाड .	

ई

ई [i] निषा. है word used in replay to someone's call from a distance ex. दार्ढ हेक्या फीलीम तारु सोवालाक ई? हिजो हामीहरू चलचित्र हर्न गएको है?	ईजी [idzi] ना. दिदी elder sister
-ई [-i] प.स. १) -ले suffix indicating the subject or agent ex. मी ऊनले २) -को genitive suffix ex. तार्डघोडाको	ईनार [inar] ना. इनार well, cistern
ईक्वा [ikwa] ना. १) बाडुली hiccup २) छेपारो lizard, chameleon	ईन्जी [indzi] ना. १) अङ्ग्रेजी English २) इन्च inch, one-twelfth of a foot
ईगुड [iguŋ] ना. प्वाल (आदरार्थी शब्द) hole (honorific term) 'मीउ' .	ईन्जी केक [indzi ^H kek] ना. अङ्ग्रेजी भाषा English language
ईडगी [inŋgi] ना. अङ्क number, figure	ईबी [ibi] ना. हजुरआमा, बजै grandmother

ईबी च्याक च्याक [ibi ^H ts ^j ak ^H ts ^j ak] (<i>var. of CN: ईरी च्याक च्याक</i>) ना. फट्चाड्ग्रो grasshopper
ईम्जी [imdzi] ना. doctor

ईया [ija] निषा. है word used in reply to someone's call from a distance, word used at the end of a statement denoting a request or entreaty

ईलीक [ilik] ना. १) ढोकाको कुनाको अडचाउने भाग door knob २) तानको माथि हुने डन्डी upper part of the loom

ई

ईटा [yt̪a] ना. कपाल (आदरार्थी शब्द) hair (honorific term) 'रा .

उ [u] ना. १) काका father's younger brother, uncle २) टाउको (आदरार्थी शब्द) गो १ .

उकुरा [ukura] क्रि.वि. छिटो quick ex. डा उकुरा हुडा हीन च्येच्यीक घुक आ/म चाँडे आउँछु एकछिन कुर ल।

उउ [uŋ] निषा. अदारपूर्वक बोलिने शब्द honorific term

उउ खोडबा [uŋ ^hoŋba] सर्व. श्रीमान (आदरार्थी शब्द) husband (honorific term) ख्यो .

उडा तोङ्गीन [unja ^htøŋgin] क्रि.प. विश्राम गर्नु (आदरार्थी शब्द) rest (honorific term) डा: सुगीन .

उजा [udza] ना. दाइँ गर्ने ठाउँ threshing spot

उजु [udzu] ना. १) जिद stubborn २) सङ्कल्प determination

उजु ग्याप्कीन [udzu ^gapkin] (imp: उजु ग्योप) क्रि.प. पहल गर्नु insist

उजु सा [udzu ^hsa] वि. हठी stubborn

उटे [ut̪e] ना. गरिब poor

उतु [utu] (var. of GH: डीतु) ना. छाता umbrella

उप [up] (var. of GH: उक) ना. सास breath, breathing, respiration, life

उप क्षेगीन [up^h ts^hegi:n^h] क्रि.प. सास रोक्नु stop breathing, suffocate ex. ता ढाक्ने ल्हीम्दी उप क्षेदी लाजुड/घोडा भीरबाट खासेर मर्यो।

उप भयीगीन [up ^hts^hegin] (past: उप भयेजुड) क्रि.प. जम्मा गर्नु collect ex. ता धीरी रीगाला ढाम्दी धेदुक उप भयी घोएदुक/घोडा सबै लेकमा छारिएर बसेछ, जम्मा गर्नु पर्यो।

उप टोक्कीन [up ^htokkin] क्रि.प. मार हान्नु slaughter

उप तोङ्गीन [up ^htøŋgin] (past: उप तोङ्जुड) (imp: उप तोङ) क्रि.प. १) थकाइ मार्नु, विश्राम गर्नु rest २) सास फेर्नु breathe

उपा [upa] वि. ठाडो upright

उप्का मेगीन [upka 'megin] कि. दुब्लो weak
ex. उप्का मेता साप्ले भयीथुवा

'मुथुवाला / कम्जोर भएर खेतको काम
गर्ने सकिदन।

उप्किन [upkin] क्रि. दोब्रिनु be folded over

उप्चा [uptsa] ना. स्वाँ स्वाँ हुने काम work
causing heavy breathing

उप्चा थुप्कीन [uptsa ^Hupkin] (var. of CN:
उप्चु थुप्कीन) क्रि. प. स्वाँ स्वाँ आउनु
breathe heavily

उप्पा लाडगीन [uppa 'langin] (3sg pres:
लावालाक) (past: लाजुड) (imp: उप्पा
लोड) क्रि. प. उभिनु stand up ex. उड
कुम्दी फेईघाडला मी क्याक उप्पा
लारी गोवा ढेवालाक / राजा आउनु हुँद
सबै जना उभिएर टाउको कनाउँछ।

उम्मीन [umgin] क्रि. खुम्चाउनु shrink

उये [uja] ना. टोपी (आदरार्थी शब्द) hat
(honorific term) ज्यामु .

उरीली [urili] ना. तालु (आदरार्थी शब्द)
bald, palate (honorific term) गोदोकपा .

उरु डुरीन [uru 'dugin] (3sg pres: उरु
डीक) (past: उरु लाजुड) क्रि. प. गरिब
हुनु become/get poor

उलुक [uluk] ना. खोपिल्टो hole in the
ground

उलुक ताङ्गीन [uluk ^Htangin] (past: उलुक
ताजुड) (imp: उलुक तोड) क्रि. प.
खोपिल्टो खेल्नु game played with a
small pit in the ground

उलुबुलु [ulubulu] ना. राती सुतेको बेला
केटाहरू आएर केटीसँग सुत्ने चलन
custom of a boy coming to sleep with a
girl while she is asleep

ए

ए [e] ना. ए word used to express sudden
recollection, emotion, wrath, surprise,
etc.

ए ए [e e] अ.मू. बच्चाले कराउने आवाज
sound made by baby

ए 'हे 'हे 'हेड [e ^Hhe ^Hhe ^Hhen] अ.मू.
घोडाको आवाज neigh, sound made by
horse

एक्या [ek^a] ना. भेद discrimination

एक्या भयीगीन [ek^a 'tsⁱgigin] (past: एक्या
भयेजुड) क्रि. प. nepotism ex. मीला
एक्या भयीये मेत्तालाक / मान्छेमा
भद्भाव गर्नु हुँदैन।

एड्या एड्या [enja enja] अ.मू. बच्चा
रोएको baby's cry

एड्याक [enjak] ना. शिशु infant, baby,
young child, young (of any animal)

एन्योक [enjok] (var. of GH: एन्जो) ना.
पहिलो first

एन्ला [enla] संयो. आघाडि in front of

एन्ला 'लेप्कीन [enla ^Hlepkin] क्रि. प. अघि
पुग्नु arrive ahead

एम्मा [emma] (var. of SH: एरमु) १)
ना. यो. पहिले before, in ancient times
२) क्रि. पहिलो, अघिल्लो first,

previous ३) ना. टिमुर type of spice (like black pepper)

एम्मा एम्मा [emma emma] ना. यो. पहिला पहिला long time ago

एम्माकी च्यीदाड़ [emmaki ^Hts'idaŋ] ना. परम्परागत मान्यता traditional norms and values

एम्मागु [emmagu] ना. पहिलो चाहि first one

एर्मा [erma] (var. of CN: एम्मा) ना. टिमुर type of spice (like black pepper)

एल्ला [ella] ना. १) अघि already, before, previously, in front of २) पहिलो first

एवा [ewa] ना. मूल्याङ्कन valued, evaluated

एवा टागीन [ewa ^H[agin] (imp: एवा टो) क्रि. प. भिन्न छुटचाउनु separate
ex. आलोक धीरी रुखी धेढुक ता घाघा क्या एवा टोदाड़ / आल्लु सबै कुहिएर बसेछ अब राम्रोहरू छुटचाउ।

एवा पेगीन [ewa ^Hpegin] क्रि. प. मूल्याङ्कन गर्नु evaluate

ओ

ओ [o] १) वि. बो. हजुर 'yes', word used in reply to a superior's call, word used to consent to someone's saying ex. ओ धी 'ना? हजुर के भन्नु भएको? २) निया. है right?, word used at the end of a statement denoting a request or entreaty ex. फार्मी खाला डयेन्जे भयी ओ/बाबुआमाले भनेको कुरा मान है।

ओई [oi] वि. बो. १) ए word used to express sudden recollection, emotion, wrath, surprise २) ओइ

ओक्मा [okma] ना. घाँटीको भाग part of neck

ओक्मेन [okmen] ना. सानो सङ्गीत बजाउने उपकरण small music player

ओड [oŋ] वि. बो. हजुर 'yes', word used in reply to a superior's call

ओडदी [ondi] ना. मान्छेको नाम person's name

ओड्याक [onjak] ना. शिशु infant, baby, young child, young (of any animal)

ओजुखा [odzuk^ha] वि. १) आत्मनिर्भर self-reliant २) पूर्ण perfect

ओत्तो [otto] ना. भाले बाच्छा, सानो गोरु small bullock

ओदोक [odok] (var. of SH: क्षीन्दोक) ना. १) हार necklace, २) सुकेको सलगम

ओप्पो [oppo] ना. चुम्बन kissing, kiss

ओप्पो भ्यारकीन [oppo ^Hts'arkin] (imp: ओप्पो भ्योर) क्रि. प. म्वाइ खानु kiss

ओमो [omo] ना. १ २ सालको बाढी heifer

ओमोसो [omoso] ना. मोजा socks

ओमोसोयी श्यामो [omosoji ^{'s}amo] ना. उनको टोपी beannie, handwoven woolen cap

ओरकीन [orkin] क्रि. भत्काउनु cause to collapse

ओल्लो ओल्लो [ollo ollo] अ.मू. काखमा बच्चा लिएर सुताउँदा बोल्ने शब्द sound made by one to help get a baby to sleep

ओहोओहो [əhəəhə] अ.मू. खोक्नु sound of a cough

ओवा [owa] वि. याकको रङ्ग colour of a yak

ओस्योना [os̥ɔna] वि.बो. खुच्चिङ् word used as the pretence or pretext of satisfaction at the suffering of others
ex. ओस्योना ताला माश्योन 'नेरी श्योन्जे ता धाप्जुङ्/खुच्चिङ्, घोडामा नचढ भनेर पनि चढ्या अब लड्यो।

ओ

का [^Hka] १) निपा. पो ex. खुड 'डयीउ आज्यु नो डाक्ये धेनेका धीडगी डावा दुक / तिनी दुईजना दजुभाई रहेछ त्येसैले पो कस्तो मिल्दो रहेछ २) ना. आदेश command, order ३) ना. खेतमा पानी पठाउन र रोक्न बनाएको निकास small dam at a field's irrigation channel/water outlet

का 'डयेन्दा [^Hka ^Hn'enda] वि. नाजुक, कर्च्चा weak, fragile, delicate, critical ex. स्येलीडं का 'डयेन्दा दुक, लाम्जाउँ क्षाक्तीडीक / सिसा नाजुक छ फुटिहल्छ।

का 'नाडगीन [^Hka ^Hnaŋgin] (past: का 'नाजुड) (imp: का 'नोड) क्रि.प. आज्ञा दिनु, हुकुम दिनु command

का: [^Hka:] १) ना. खम्बा pillar, pole २) वि. बाक्लो thick, dense, ex. छोमा

क

धीडगी का: च्यीक ले / खोले कस्तो बाक्लो हो।

का:जा [^Hka:dza] ना. फेद root, bottom

काई [^Hkai] ना. कप cup

काउ [^Hkau] (var. of SH: कार्ल) १) ना. पटुका cloth tied round the waist २) वि. गोरो, सेतो light-skinned, white

काउकाउन [^Hkaukaŋen] ना. इष्टमित्र friends, acquaintances, relations

काक [^Hkak] ना. कागबेनी Kagbeni

काक काक [^Hkak ^Hkak] अ.मू. पानी पिउने आवाज sound made while drinking water

काकु भयीगीन [^Hkaku 'ts̥iŋin] (past: काकु भयेजुड) क्रि.प. मन्त्रतन्त्र गर्नु spell

काक्कीन [^Hkakkin] (imp: कोक) क्रि. रोक्नु, छेक्नु stop, prevent, obstruct

काक्षा [^Hkats^{ih}a] ना. कक्षा grade, rank, standard

कागीन [^Hkagin] (*imp:* को) क्रि. बोकाउनु make someone carry something काला जेगीन .

काड [^Hkaŋ] ना. मासी bone marrow

काडगीन [^Hkangin] (*past:* काजुड) (*imp:* कोड) क्रि. भर्नु fill, make full

काङ्गु [^Hkangu] ना. हात र खुट्टामा हुने हड्डी bones in hands and legs

काङ्जाक [^Hkaŋdzak] ना. खुट्टा भाँचेको one having broken leg

काङ्जाकपा [^Hkaŋdzakpa] ना. एउटा खुट्टा नभएको, एउटा खुट्टा नचल्ने having a gammy leg, lame

काङ्डो [^Hkaŋdø] ना. तानमा खुट्टा राख्ने ठाँँ peddle on a weaving loom

काङ्दाङ [^Hkaŋdaŋ] (*var. of GH:* काङ्दुड) क्रि.वि. हिँडेर, पैदल by walking, on foot, walking on foot

काङ्बा [^Hkaŋba] ना. खुट्टा foot, leg

काङ्बा क्याङ्गीन [^Hkaŋba ^Hkⁱangin] (*past:* काङ्बा क्याजुड) (*imp:* काङ्बा क्योड) क्रि.प. खुट्टा तर्साएर बस्नु sit with feet stretched out

काङ्बी भ्ये [^Hkaŋbi 'ts^{le}] ना. पाइलाको छाप footprint

काङ्बी थी [^Hkaŋbi ^Htⁱ] ना. पैताला bottom of feet

काङ्लीड [^Hkaŋlinj] ना. तुरही trumpet

काडेन [^Hkaŋen] ना. दुःख sorrow, grief

काच्चीड [^Hkats^{iŋ}] ना. सेतो white

काच्चीड दाक्वा [^Hkats^{iŋ} dakwa] ना. सेतो चन्द्रमा bright moon

काजा [^Hkadza] ना. मुद्दा lawsuit

काजाम [^Hkadzam] ना. काठको सानो पुल small wooden bridge

काजी [^Hkadzi] ना. पाइलाको छाप foot print

काजु [^Hkadzu] ना. १) बेलुका बाल्ने सातुको धुप २) पाइलाको छाप ३) धारा water-tap

काटा [^Hkaṭa] ना. कालोमा सेतो मिसेको mixture of black and white

काती [^Hkati] (*var. of GH:* काप्टु) ना. कचौरा bowl

कात्ताड [^Hkattaj] ना. उज्यालो light, brightness

कात्तोक [^Hkattok] ना. आँखामा हुने सेतो भाग white part of one's eye

कात्वाई [^Hkatwai] ना. चम्किलो shining, bright, radiant

कादा [^Hkada] ना. भाग part, portion, share

कादा श्याक्कीन [^Hkada 's^lakkin] (*imp:*

कादा श्योक) क्रि.प. हिस्सा राख्नु preserve a share ex. मोमो ल्हाक्ना डाला कादा श्योकआ / मोमो बाँकी रहेमा मेरो भाग राख ल।

कादाकोदी [^Hkadakodi] अ.मू. सानोतिनो small, common ex. हीककी ईबी नाडकी

लेगा कादाकोदीक्या भयीदा / हाम्रो
हजुर आमा घरको सानोतिनो कामहरू
गर्नुहुन्छ ।

कादाक्पा [Hkadakpa] (*var. of CN:*
कादोवा) ना. बाक्लो thick, dense
ex. क्षाडङ् कादाक्पा थुडना लाम्जाड
शीरी हुडी / बाक्लो छाड खायो भने
चाँडो मातिन्छ ।

काना ओड [kana ojʌ] ok याया १ .

कानाउङ [Hkanauŋ] वि. बो. जो अज्ञा
expression of acceptance

काप्कीन [Hkapkin] (*imp: कोप*) क्रि. छोप्नु,
ढाक्नु cover

काप्चाक [Hkaptasak] ना. कब्जा hinge,
piece of metal, etc on which a lid, or
door turns or swings as it opens and
closes

काप्चुये [Hkaptsuje] ना. सिँचाइ गर्ने मान्छे
man who irrigates a farm

काप्तेन [Hkapten] ना. खम्बाको तला राख्ने
सानो ढुङ्गाको टुक्रा small piece of
stone placed under the bottom of a
pillar

काप्यु [Hkapju] ना. खम्बा माथि राख्ने
काठ piece of wood placed on a pillar

काबा [Hkaba] ना. चिम्टा tongs

काबी [Hkabi] ना. १) कपि exercise book
क्षाक्बी २) चिम्टाले

काबु [Hkabu] ना. सुक्खा, खडेरी
continuous dry weather, drought

काबु ठोई [Hkabu Ht̪oi] (*var. of GH:* काबु
रोई) वि. सुक्खा dry, drought

कामीन [Hkamgin] (*imp: कोम*) क्रि.

सुकाउनु, सुक्नु dry, make dry, wither

काम्जा [Hkamdza] वि. सुकाउने ठाउँ place
for drying

काम्जाक [Hkamdzak] वि. १) शारीरिक
रुपमा कमजोर, लुलो physically weak
२) सुक्खा dry

काम्जाक्पा [Hkamdzakpa] (*var. of CN:*

काम्ज्याडा) ना. सुकुटे lean and thin,
slender, feeble ex. मी काम्जाक्पा शामा
माशेगीन च्योक्का दुक / कस्तो सुकुटे
मान्छे खाना नखाए जस्तो ।

काम्जाक्मा [Hkamdzakma] (*var. of CN:*

काम्ज्याडामा) ना. पातली thin, slim
(female)

काम्मा [Hkamma] (*var. of SH: कारमु*) ना.
१) तारा star २) मिनेट minute

काम्मा धुवाजुप्री [Hkamma tuwadzupri]
ना. पुच्छे तारा comet

काम्मा मीन्दु [Hkamma Hmindu] ना. पुच्छे
तारा comet

कार ताडङ्गीन [Hkar Htangin] (*past: कार*
ताजुड) (*imp: कार तोड*) क्रि. प. कर गर्नु
force to act ex. भयीडी मेदेक्ना कार
ताडये मेतालाक / गर्न मन छैन भने कर
गर्नु हुँदैन ।

कारतोक [Hkartok] ना. मोतियाविन्दु night
blindness

कारमा [Hkarma] (*var. of GH: कामा*) ना.
तारा star

कारमा काच्यीड [^H karma ^H kats'ijŋ] (var. of CM: कारमा काच्यीड) ना. विहानको तारा morning star
कारमा तोदुक्पा [^H karma ^H to'tukpa] ना. छ समूहको तारा group of six stars
कारमा रीकच्यीड [^H karma 'rikts'ijŋ] ना. तारा name of a star
कारमी होँक [^H karmi 'høk] ना. तारको उज्यालो starlight
कारा [^H kara] १) ना. उज्यालो bright २) वि. गोरो fair, light-skinned ३) ना. मिसी candy (sugar)
काराकोरी [^H karakori] वि. गोलो सा साना small and round
कारू च्युक्कीन [^H karu ^H ts'ukkin] (var. of CH: कारू ताडगीन) क्रि. बाक्लो पार्नु thicken
कारू ताडगीन [^H karu ^H taŋgin] (imp: कारू तोड) क्रि. प. गाढा बनाउनु thicken
काला जेगीन [kala dzegi:nʌ] make someone carry something कार्गीन .
कालीगान्डाकी [^H kaligandaki] ना. खोलाको नाम Kali Gandaki
काल्ले [^H kalle] ना. गाहो difficult, hard uneasy
काल्ले घा [^H kalle 'ka] वि. जटिल, कठिन complicated, difficult
काल्ले घाक्पो [^H kalle 'kakpo] वि. असामान्य difficult

काल्ले घाक्वा [^H kalle 'kakwa] वि. जटिल, कठिन, अप्ठचारो, गाहो difficult
काल्ले भ्यागीन [^H kalle 'ts'igin] (past: काल्ले भ्येजुड) क्रि. प. संघर्ष गर्नु struggle
की [^H ki] ना. कुकुर dog
-की [-ki] प.स. १) -को genitive suffix, 'of' ex. 'मीक्की आँखाको २) -ले suffix indicating the subject or agent, 'by', 'with' ex. 'मीक्की आँखाले
की 'ड्याम [^H ki ^H n̥am] ना. मनोरञ्जन entertainment, recreation
की 'मुक्कीन [^H ki ^H mukkin] क्रि. प. कुकुर भुक्नु bark
कीउ [^H kiu] १) वि.बो. बोलाउँनु word use for calling someone at a distance २) ना. भले कुकुर male dog ३) ना. दुसो sprout, shoot
कीकीन [^H kikkin] क्रि. बाँध्नु tie, tie up, bind, fasten, gird, confine to imprison, bind
कीक्पा [^H kikpa] ना. उपियाँ flea
कीक्यी क्षे [^H ki:k'i ^H ts'ib'e] वि. सामान मागेर पनि नदिने complainer ex. घीडगी मी कीक्यी क्षे च्याक ले पादी भयेरे 'मेयाराक / कस्तो मान्छे रहेछ पाथी भएर पनि दिएन।
कीगीन [^H kigin] क्रि. सापट दिनु, उधारो दिनु provide loan, lend
कीडगा [^H kinga] (var. of CN: रोक्तेन) ना. केदेनको छेउमा लगाउने piece of cloth

patched onto the edge of the keden	
कीड़याम [H ^k injam] ना. खुसियाली	
happiness	
कीड़याम ताड़गीन [H ^k injam H ^t angin] (<i>var.</i> of CN: की की ताड़गीन; कीपु ताड़गीन) (<i>past:</i> कीड़याम ताजुड़) (<i>imp:</i> कीड़याम तोड़) क्रि. प. भोज खानु feast	
कीजाड़ [H ^k idzaj] ना. कुकुरको खोर pen	
कीटीक कीटीक [H ^k itik H ^k itik] अ.मू. दाँतको आवाज sound of teeth biting	
कीटीकीटी [H ^k itikiti] अ.मू. हात धुनु wash one's hands	
कीदा [H ^k ida] कि. रमाइलो, सुखी, आनन्द, आराम pleasant, happy, blissful, restful	
कीदा भयीगीन [H ^k ida ts'igin] (<i>past:</i> कीदा भयेजुड़) क्रि. प. रमाइलो गर्नु enjoy	
कीदा हुड़गीन [H ^k ida 'hungin] (<i>past:</i> कीदा होजुड़) क्रि. प. आराम हुनु have fun	
कीपु [H ^k ipu] ना. आनन्द pleasure, bliss, happiness	
कीपु ताड़गीन [H ^k ipu H ^t angin] (<i>imp:</i> कीपो तोड़) क्रि. प. रमाइलो गर्नु enjoy	
कीपु मेगीन [H ^k ipu 'megin] क्रि. प. सुख नहुनु harsh, measurable	
कीप्चाड़ [H ^k iptsan] ना. प्याउरो fox	
कीप्रक [H ^k ipruk] ना. छाउरा puppy	
कीफुरी [H ^k ipuri] कि. आनन्दित delighted, joyous	
कीबा तेक्कीन [H ^k iba H ^t ekkin] क्रि. प. कर्जा तिर्नु repay	

कीमीलीड [H ^k imiliq] ना. ठाउँको नाम name of a village	
कीमु [H ^k imu] ना. पोथी कुकुर bitch	
कीरा ग्याप्कीन [H ^k ira 'g ^l apkin] (<i>imp:</i> कीरा ग्योप) क्रि. प. सिकार खेल्नु hunt	
कीरीमा क्यीरी [H ^k irima H ^k jiri] (<i>var. of SH:</i> कीरीम सीरे; कीरीमा च्युरी धेगीन)	
क्रि.वि. पोल्टि मारेर having both feet together	
कीरे [H ^k ire] (<i>var. of SH:</i> कीरा)	
ना. १) सिकारी hunter, huntsman, fowler , hunter, pertaining to prey	
२) रक्सी राख्ने भाँडो pot in which to keep alcohol	
कीला [H ^k ila] ना. कक्षा grade, rank, standard, circle, orbit, class	
कीली [H ^k ili] ना. मुठा, बिटा fist, bundle	
कीलो [H ^k ilo] ना. तौल weight	
कीलो घारकीन [H ^k ilo 'karkin] (<i>imp:</i> कीलो घोर) क्रि. प. तौलाउनु weigh	
कीवु [H ^k iu] अ.मू. टाढाको मान्छे बोलाउने आवाज word to call someone at a distance	
कीस्युरी [H ^k isuri] क्रि.वि. आनन्दसँग comfortably	
कीन्येक पुगीन [H ^k yng'ek H ^p ugin] क्रि.प. लामालाई पैसा चढाउनु offer money to a lama	
कीन्जुड़ [H ^k yndzu] ना. तस्कर व्यापार smuggler	

कीरे

कीन्दुड चुक्कीन [^Hkynduj ^Htsukkin] क्रि. प. चोरीको आरोप लगाउनु accuse of theft ex. कुमु खोरी कीरी कीन्दुडङ डाला चुक्की / चोरी आफूले गारेर आरोप मलाई लगाउँछ ।

कु [^Hku] ना. मुर्ति image, idol

कुःगीन [^Hku:gin] (past: कुःजुड) (imp: कुः)

क्रि. अराउनु order, command

कुक [kuk] क्रि.वि. मुनि under, beneath, below, underneath, down

कुकुक [^Hkukuk] वि. घुमे curly, curled, twisted

कुक्कीन [^Hkukkin] (var. of SH: कुल्ली)

१) क्रि. पठाउनु send, despatch २)

क्रि. बङ्गायाउनु bend, curve ३) ना.

पठाउने sender

कुक्क्ये [^Hkuktse] ना. आगो फुकदा दाउराको रूपमा प्रयोग गर्ने विरुवा plant used while starting a fire

कुक्पा [^Hkukpa] वि. मूर्ख foolish, stupid, dull

कुगीन [^Hkugin] (3sg pres: कीक) (past: कीजुड) (imp: की) क्रि. १) चोर्नु steal, rob २) घस्नु rub, abrade

कुग्याप [^Hkug'ap] वि. पछाडि (आदरार्थी शब्द) back (honorific term) ग्याप .

कुडगा [^Hkunja] ना. मान्छेको नाम person's name

कुची [^Hkutsi] ना. कुर्सी chair

कुच्चोक [^Hkuttsok] ना. मान्छे मरेको ११ महिना पुगेपछि गर्ने संस्कार (आदरार्थी शब्द) death ritual performed after 11 month (honorific term) धीरीम .

कुजा [^Hkudza] ना. निरीक्षक supervisor

कुजी [^Hkutsi] ना. आयु (आदरार्थी शब्द) age (honorific term) छे .

कुजीन [^Hkudzin] ना. चोर theft, robber

कुजीन कुमा [^Hkudzin ^Hkuma] ना. चोर, लुटाहा thief, robber, looter

कुजु धे [^Hkudzu 'te] वि. कुशल (आदरार्थी शब्द) being well (honorific term) थाडा १ .

कुटा [^Hkuṭa] ना. माटोबाट बनाएको सानो स्तुपा small stupa made up of mud

कुटाक [^Hkuṭak] ना. उच्च जाति high caste

कुटाक्पा [^Hkuṭakpa] ना. उच्च जातिको मान्छे high class people

कुटी भयीगीन [^Hkuṭi 't'sigin] (past: कुटी भयेजुड) क्रि. प. शुद्ध गर्नु purify

कुटुम [^Hkuṭum] ना. लट्टु खेल type of game

कुटुमा [^Hkuṭuma] १) क्रि. हात मिलाउनु shake hands २) ना. वंशको नाम

कुटुमा ताडगीन [^Hkuṭuma ^Htaŋgin] क्रि. प. हात मिल्नु shake hands

कुत्ता [^Hkutta] ना. कुर्ता collarless shirt

कुत्ती शाडगीन [^Hkutti 'saŋgin] (3sg pres: कुत्ती शावालाक) (past: कुत्ती शाजुड) (imp: कुत्ती शोड) क्रि. प. पठाउनु send, despatch, cause to be sent or

despatched	god
कुदीन [^H kudin] ना. आइमाईले पछाडि लगाउने उनको कपडा (आदरार्थी शब्द) woollen apron worn by women at the back (honorific term) स्याप्तेन .	कुमा [^H kuma] (<i>var. of SH: कुरमु</i>) ना. १) मारिङ्गे shrub २) कोसेली present, gift
कुदुङ [^H kuduŋ] ना. अनुहार (आदरार्थी शब्द) face (honorific term) डोर्लड .	कुमा ढुगीन [^H kuma 'tugin] कोमा ढुगीन) क्रि. प. कपाल राम्रो पार्न लगाउनु put Kuma to make hair better
कुदुङ ग्येवा [^H kuduŋ 'g̊ewa] वि. सुन्दार (आदरार्थी शब्द) beautiful (honorific term) जेवा .	कुमु [^H kumu] ना. चोर theft, robber
कुदुरु कुदुरु [^H kuduru ^H kuduru] अ.मू. केराउ खादा हुने आवाज sound of chewing roasted peas	कुमु कुगीन [^H kumu ^H kugin] (3sg pres: कुमु कीक) (past: कुमु कीजुड) क्रि. प. चोरी गर्नु steal
कुदोक योक्कीन [^H kudok 'jokkin] क्रि. प. धागो काट्नु make thread	कुम्दी [^H kumdi] ना. राजा king, monarch, sovereign
कुप [^H kup] ना. चाक bottom, buttocks, fundament	कुये केदु [^H kuje ^H kedu] क्रि. मोटाउनु (आदरार्थी शब्द) put on weight (honorific term) स्याक्तु ढुगीन .
कुप काजा [^H kup ^H kadza] ना. सिट seat	कुये केदुक [kuje keduka] fat, stout स्याक्पो
कुपार [^H kupar] ना. देउताको तस्विर of a god	कुरु [^H kuru] ना. उन काट्ने औजार device to cut wool
कुप्क्याक [^H kupk ^j ak] ना. कुर्सी chair स्युक्टी .	कुला स्योरकीन [^H kula ^H s'orkin] क्रि. प. चोरी हुनु get stolen
कुप्ता: [^H kupta:] ना. तानमा बस्ने ठाउँ weaving loom seat or bench	कुली [^H kuli] ना. कुल्ली coolie, porter
कुबा [^H kuba] (<i>var. of SH: कोतोक</i>) ना. धागो thread	कुलीक [^H kulyk] ना. शरीर (आदरार्थी शब्द) body (honorific term) ली .
कुबा शोगीन [^H kuba 'sogin] (3sg pres: कुबा शीक) क्रि. प. धागो बनाउनु make thread	कुवा [^H kuwa] ना. दुङ्गा (आदरार्थी शब्द) stone (honorific term) हु ? .
कुबाओः [^H kuba:] ना. भगवानको फोटो भएको फ्रेम frame having photo of a	कुवा ताडजेगीन [kuwa taŋʌdzeġi:nA] row a boat हु ताडगीन .
	कुस्यु [^H kus ^j u] ना. स्याउ apple स्याउ .

के 'मीथुककीन [^Hke ^Hmit^hukkin] **क्रि. प.**

- १) पाउन नसक्नु be sterile, be unable to give birth २) उम्रन नसक्नु unable to sprout

केक [^Hkek] ना. स्वर, आवाज, भाषा sound, voice, tone, language

केक क्षे [^Hkek ^Hts^{jh}e] (*var. of GH: केकटा क्षे*) (*var. of SH: बोल्डोक क्षे*) ना. प.

- १) नाम चलेको famous, popular २) ठूलो हल्ला, ठूलो स्वर pitched sound

केक ग्याप्कीन [^Hkek ^gapkin] (*imp: केक ग्योप*) **क्रि. प.** बोलाउनु, चिच्याउनु call

केक घोक्कीन [^Hkek ^{'kokkin}] **क्रि. प.**

- बोलाएको सुन्नु, आवाज सुन्नु hear someone call, hear their voice

केक 'ड्येन्दा [^Hkek ^Hn'enda] **वि. मधुरो** आवाज, सुरिलो स्वर soothing sound, sweet voice

केक ताडगीन [^Hkek ^Htangjin] (*past: केक ताजुड़*) (*imp: केक तोड़*) **क्रि. बोलाउनु** invite

केक साडा [^Hkek ^Hsaja] **वि. चर्को स्वर** pitched sound **श्या:** चुबा .

केकडी [^Hkekñj] ना. नराप्रो स्वर bad sound

केकडी क्षे [^Hkekñj ^Hts^{jh}e] **वि. ठूलो स्वर** loud voice

केक्लु [^Hkeklu] ना. शैली manner

केगाक [^Hkegak] ना. पटुकाको छेउको नीलो र सेतो रङ्ग बाट बनाएको डोरी end of a traditional belt made of white and red thread

केगीन [^Hkegin] **क्रि. १)** जन्मिनु, पैदा हुनु give birth **तुडगीन** . २) उम्रिनु

केगीन धीच्येन [^Hkegin ^{'tyt'sjen}] ना. जन्मोत्सव birthday

केगु [^Hkegu] ना. ढोका (आदरार्थी शब्द) door (honorific term) घो .

केजी सा [^Hkedzi ^Hsa] ना. जन्म ठाँ �native land

केटाक [^Hke[t]ak] ना. हल्ला noise, outcry, uproar

केटाक क्षे [^Hke[t]ak ^Hts^{jh}e] **वि. प्रसिद्ध** famous, well-known **ex. भेर्बी 'लु ताडगीन छीरीड ग्युरमे 'मीच्यीक केटाक क्षे हेत्तालाक / तिब्बती गीत गाउँने छीरीड ग्युरमे अति चर्चित हुनुहुन्छ** ।

केटाक च्युडा [^Hke[t]ak ^Hts^junja] **वि. अप्रचलित** not current, obsolete, not in use

केढी [^Hke^ti] ना. कम्मरमा राख्ने छुरी sword

केतेन [^Hketen] ना. आइमाईको पछाडि लगाउने उनको कपडा women's garment worn at the back

केन [^Hken] ना. किलकिले Adam's apple, uvula

केनाड [^Hkenaj] ना. पाइन्ट pants क्षाक्नाड

केनाड 'लुबु [^Hkenaj ^Hlubu] ना. ऊनको पाइजामा woollen trousers

केफो [Hkeph^o] ना. पुरुष male, man, husband, courageous, brave

केबा [Hkeba] ना. १) महिना महिनामा हुने नछुने अवस्था menstruation २) कम्मर waist

केबा 'युक्कीन [Hkeba Hjukkin] क्रि. प. कम्मर हल्लाउनु shake one's hip

केबा हुङ्गीन [Hkeba 'hungin] (past: क्येबा होजुड) क्रि. प. महिनावारी आउनु menstruate

केमी [Hkemi] ना. श्रीमती, बुढी wife, wife

केमी भोमा [Hkemi 'poma] ना. श्रीमती woman, wife, Mrs.

केरा [Hkerā] ना. केरा banana

केराक [Hkerak] (var. of GH: काउ) ना. लामाको पेटी Lama's belt

केरी [Hkeri] क्रि. वि. ठाडो, सिधा upright, straight

केरी झुगीन [Hkeri 'dugin] (3sg pres: क्येरी डीक) (past: क्येरी लाजुड) (imp: क्येला सुड) क्रि. प. १) सरेर जानु immigrate २) बसाई सर्नु

केरी 'लाडगीन [Hkeri Hlangin] (3sg pres: 'लावालाक) (past: लाजुड) (imp: केरी 'लोड) क्रि. प. सिधा उभ्याउनु erect, stand

केवा [Hkewa] ना. अवतार incarnation, descent (of a deity), birth

कोई [Hkoi] (var. of SH: कोयोग; कोस्यो) ना. १) टेप tape, bandage २) भुस

chaff, husk

कोई भ्यारकीन [Hkoi 'ts'arkin] (var. of GH: कोस्यो भ्यारकीन) (imp: कोई भ्योर) क्रि. प. पट्टी बन्तु tape

कोक [Hkok] १) ना. भाका tune (singing), tone (reading) २) क्रि. उखाल vomiting ३) क्रि. रोक prohibition, restriction, interdict

कोकको [Hkokko] (var. of

SH: कोरकोर; ग्यीग्यी) ना. १) मोती र मुगाको टाउकोमा लगाउने गोलो गहना ornament put on the head २) गोलो round, circular, spherical

कोकको

कोक्चाम [Hkoktsam] (var. of CN:

कोक्च्या; कोक्च्ये) वि. आधा भन्दा अलि धेरै less than full, more than half

कोगीन [Hkogin] क्रि. पकाउनु, उमाल्नु cook, boil थुक खोक्कीन .

कोडडा [Hkonqda] ना. किलकिले uvula

कोडडुवा [Hkonqduwa] ना. गान्टी dwarf

कोजो [Hkodzo] वि. बो. ओहो exclamation of alarm, word used to express surprise

कोजोसुभो [Hkodzosu'po] वि. बो. हे भगवान Oh god!

कोटो कोटो [Hkoto Hkoto] अ. मू. च्याखुरोको आवाज sound made by a bird

कोते [Hkote] ना. बेथे type of edible plant

कोन्नाक [Hkonnak] ना. घुसखोर person accepting a bribe

कोप्याक [^H kopjak] (<i>var. of SH: कोबा; कोबालाक</i>) ना. १) बोक्रा cover, bark २) चाया scruff, dandruff, flakes of dry skin that form on the scalp	लगाउनु, घुम्नु revolve, spin
कोप्याक श्यीगीन [^H kopjak ^s ygin] क्रि. प. छाला उक्केर आउनु peel	कोरी [^H kori] वि. गोलो round, circular, spherical
कोफी [^H kop ^b i] ना. कफी coffee	कोरीया [^H korija] ना. कोरिया Korea
कोम्गीन [^H komgin] क्रि. तिर्खा लाग्नु feel thirsty	कोवा [^H kowa] (<i>var. of CH: कीजी</i>) ना. छाला skin, leather
कोम्बा [^H komba] (<i>var. of SH: कोबु; कोबा</i>) ना. डोको wicker basket	कोवा तुम्गीन [^H kowa ^H tumgin] क्रि. प. छालाले बेर्नु wrap with animal skin
कोम्रेला स्यीगीन [^H komrela ^s ygin] क्रि. प. तिर्खाएर मर्नु die of dehydration	कोगीन [^H køgın] क्रि. नियुक्ति गर्नु, नेता चुन्नु appoint, choose
कोर [^H kor] १) ना. ज्याकेट, कोट jacket, coat २) क्रि. घेर surround ३) क्रि. अरूको सितैमा खाएको भर	कोङ्क्षोक [^H kønts ^b ok] ना. १) परमेश्वर Almighty, Supreme Being २) कसम oath, promise
कोरकीन [^H korkin] क्रि. १) घुमाउनु turn २) घेरा लगाउनु, घेर्नु surround, encircle, besiege, blockade, attack ३) बेर्नु wind round, twist round, wrap up, roll up	कोन्दा [^H konda] वि. अभाव, दुर्लंब scarcity
कोरक्वा [^H korkwa] वि. घेरेको surrounded, encircled	कोन्दु डुगीन [^H køndu 'dugin] (3sg pres: कोन्दु डीक) (past: कोन्दु लाजुड) क्रि. प. कम हुनु decrease
कोरला [^H korla] १) ना. यो. बारेमा about २) क्रि. घुमेर by spinning	कोबा [^H køba] ना. योजना plan
कोरा [^H kora] (<i>var. of SH: ग्यीरा</i>) १) ना. धार्मिक स्थालहरू घुम्ने प्रचलन religious places २) वि. round	कोबा तीडगीन [^H køba ^H tingin] क्रि. प. योजना बनाउनु make a plan ex. लेगा भ्यीगीन एन्ला कोबा तीडघोलालाक। काम गर्नु पहिले योजना बनाउनु पर्छ
कोरा ग्याप्कीन [^H kora ^g apkin] (<i>imp: कोरा ग्योप</i>) क्रि. प. परिक्रमा गर्नु, चक्कर	क्या [^H k ^a] ना. १) पर्खाल wall २) ढिँडो ओडने दाबिलो kitchen utensil made of wood
	क्या शुक्कीन [^H k ^a ^H lukkin] क्रि. प. पुर्याउन सक्नु can be reached
	क्या फाकफाक [^H k ^a ^H p ^b akp ^b ak] वि. रङ्ग उडेको सेतो

क्या 'लाडगीन [^Hk^ja ^Hlaŋgiŋ] (*3sg pres: 'लावालाक*) (*past: लाजुड़*) (*imp: क्या 'लोड़*) क्रि. प. पर्खाल लाउनु build a wall

क्या: ग्याप्कीन [^Hk^ja ^{'g}apkiŋ] (*imp: क्या: ग्योप*) क्रि. प. पौडिनु swim

क्या: [^Hk^ja:] ना. एउटा रङ्गको नाम name of a colour

क्या: क्योई [^Hk^ja: ^Hk^joi] अ.मू. बाङ्गेटिङ्गे curved ex. 'लुकी घुडला लाडगाक
क्या: क्योई रे दुक / खेतको बिचमा बाङ्गेटिङ्गे बाटोहरू छन।

क्याई ढाम [^Hk^jai [']jam] ना. पर्खालको जग base of wall

क्याक [^Hk^jak] ना. हरेक १२ वर्षमा केही नराप्रो हुन सक्ने पौराणिक धारणा idea that something bad happens every 12 years

-क्याक [-k^jak] प.स. -हरू suffix attached to a noun or pronoun denoting plural ex. खाडबाक्याक घरहरू

क्याक्पा [^Hk^jakpa] ना. दिसा stool, faeces

क्याक्पा ताडगीन [^Hk^jakpa ^Htanggiŋ] (*past: क्याक्पा ताजुड़*) (*imp: क्याक्पा तोड़*)

क्रि. प. दिसा गर्नु stool, faeces, excreta

क्यागीन [^Hk^jaggiŋ] (*imp: क्यो* १) क्रि.

ओसार्नु, पुर्याउनु deliver, convey, transmit २) ना. पुराउने व्यक्ति carrier

क्याडगीन [^Hk^janġgiŋ] (*past: क्याजुड़*) (*imp: क्योड़*) क्रि. तन्काउनु stretch

क्याडबा [^Hk^janba] क्रि. रातो रातो घोडाको रङ्ग

क्यातेरी [^Hk^jateri] ना. सुख्ख draught

क्यातोई [^Hk^jatoi] क्रि. उज्यालो bright

क्याथीडी [^Hk^jat^biŋji] क्रि. बाँझो सेतो खाली जमिनको दृश्य barren land's scene

क्याने [^Hk^jane] ना. यो. मध्ये among
ex. घोम्बा क्याने 'डयीडन्योगु घार घोम्बा लाक / गुम्बाहरूमा सबभन्दा पुरानो घर गुम्बा हो।

क्याप्सीरी [^Hk^japsiri] क्रि.वि. सुटुक्क stealthily ex. भया थुडग्यागुला ता क्याप्सीरी सोटुक / चिया पितज्जलमा घोडा सुटुक्क गएछ।

क्यीराक [^Hk^jyarak] ना. साधारण रक्सी ordinary alcohol

क्यीरी [^Hk^jyri] ना. अमिलो बास्ना sour smell

क्युक क्युक [^Hk^juk ^Hk^juk] क्रि.वि. एक छिन moment ex. क्युक क्युक च्यीक घुकआ डा लाम्जाड हुडाहीन / एकछिन कुर्नु ल म चाँडै आउँछु।

क्युक्कीन [^Hk^jukkin] क्रि. बान्ता गर्नु vomit

क्युक्पे [^Hk^jukpe] क्रि.वि. एक छिन a while

क्युक्पे तागीन [^Hk^jukpe ^Htagiŋ] (*3sg pres: क्युक्पे तीक*) (*past: क्युक्पे तेजुड़*) (*imp: क्युक्पे तो*) क्रि. प. सुटुक्क हेर्नु, भलक्क हेर्नु take a short look

क्युक्लोक ग्याप्कीन [^Hk^juklok ^{'g}apkiŋ]
क्रि. प. वाक्वाक लाग्नु nausea, feeling of disgust

क्युड [^Hk^jun] (*var. of GH: बात्ती*) ना. दियो, टुकी lamp

क्युडदाक [^Hk^jundak] ना. बत्ति राख्ने ठाँ
lampstand

क्युम्मु [^Hk^jummu] (*var. of SH:* क्युरमु) वि.
अमिलो sour, tart

क्युर [^Hk^jur] वि. अमिलो sour, tart, acid

क्युरची [^Hk^jurtsi] ना. मद्यपान drinking of
alcohol or wine, intemperance,
drunkenness

क्युरमो [^Hk^jurmo] वि. अमिलो sour, tart,
acid, pungent, sharp, citron, vinegar

क्योक्कीन [^Hk^jokkin] क्रि. १) बच्चा
बोकेर सल ओढ्नु २) थाम्नु carry baby
on back

क्योक्मु [^Hk^jokmu] (*var. of GH:*
आडालाक्पा) ना. १) चेपागाँडा young
frog or toad, tadpole २) कौवा crow

क्योङ्गीन [^Hk^jongjin] क्रि. सम्हाल्नु take
care of, look after ex. क्षाड शीसा मी
क्योङ्ना 'मीच्यीकी काल्ले घाक्वा
हेतालाक / जाँड लागेको मानिसहरू
सम्हाल्न मुस्किल हुन्छ।

क्योप्कीन [^Hk^jopkin] क्रि. रक्षा गर्नु protect

क्योरक्कीन [^Hk^jorkin] क्रि. १) बचाउन
save २) सम्हाल्नु take care of

क्योरीक [^Hk^jorik] (*var. of SH:* क्योरकोक;
क्योगोक) ना. ऊन कात्ने औजारको
मुन्तिर राख्ने सानो बटुको small cup
placed under the thread spinning
device

क्योलु [^Hk^jolu] ना. दुःखी गीत lament,
dirge

क्योवा [^Hk^jowa] १) ना. डाङ्डु ladle २)

ना. गरीब poor, destitute ३) वि.

कमजोर weak, feeble, sickly, deficient,
ineffectual

क्यो़न [^Hk^jon], [^Hk^jon] १) ना. असर effect,

influence २) ना. कलाङ्क stain, scandal

३) क्रि. केही माथि चढाउनु place over
something ४) ना. चोट wound

क्यो़न ग्याप्कीन [^Hk^jon 'g^japkin] (*imp:*

क्यो़न ग्योप) क्रि. प. १) असर पर्नु effect

२) बाधा पुर्याउनु, नोक्सान पुर्याउनु
obstruct, hinder, block, harm

क्यो़न भयीगीन [^Hk^jon 'ts^jigin] (*past:* क्यो़न
भयेजुङ) क्रि. प. असर गर्नु effect

क्यो़न भयुङ्गीन [^Hk^jon 'ts^jungjin] क्रि. प.
घाइते हुनु injure

क्षा [^Hts^jha] ना. जोडी couple, pair

क्षा भयुङ्गीन [^Hts^jha 'ts^jungjin] क्रि. प. थाहा
पाउनु be aware of, know

क्षा हुङ्गीन [^Hts^jha 'hungjin] (*past:* क्षा
होजुङ) क्रि. थाहा हुनु understand, know

क्षा: [^Hts^jha] (*var. of GH:* क्षाक) ना. दाना
food for animals

क्षाक [^Hts^jhak] ना. १) हात (आदरार्थी
शब्द) hand (honorific term) लाक्पा . २)

दोग act of putting one's forehead onto
the feet of another person respected

क्षाक छागीन [^Hts^jhak ^Hts^jhagin] (*imp:* क्षाक
छो) क्रि. प. भगवानलाई ढोग्नु pay

homage to a god

क्षाक पुगीन [^Hts^hak pugin] (*past:* क्षाक

पुजुड) क्रि. य. ढोग्नु bow down on the feet

क्षाकाड [^Hts^hakan] ना. शैचालय toilet, lavatory

क्षाकीन [^Hts^hakkin] (*imp:* क्षोक) क्रि. १)

दुट्नु, भाँचिनु, भाँच्नु be broken, break, shatter, break into pieces, split, bend
२) बढार्नु sweep

क्षाकच्चा [^Hts^hakcts'a] (*var. of GH:*

क्षाकजाउ) वि. १) भाँचेको broken २)
फुटेको

क्षाकजी [^Hts^hakdzi] ना. लिङ्ग (आदरार्थी शब्द) penis (honorific term) लीकपा .

क्षाकजे [^Hts^hakdza] ना. सम्पत्ति (आदरार्थी शब्द) wealth (honorific term) ग्यु १ .

क्षाकटाड [^Hts^haktan] ना. पैसा (आदरार्थी शब्द) money (honorific term) आले .

क्षाकठी [^Hts^hakti] ना. छुरी (आदरार्थी शब्द) knife (honorific term) छाकठी .

क्षाकताड [^Hts^haktaj] ना. व्यावहार behaviour

क्षाकदी [^Hts^hakdi] ना. ताल्चा (आदरार्थी शब्द) padlock (honorific term)

क्षाकदी रोगीन [^Hts^hakdi: rogi:nā] lock घोजाक ग्याप्कीन .

क्षाकनाड [^Hts^haknaj] ना. पाइन्ट (आदरार्थी शब्द) pants (honorific term) केनाड .

क्षाकबी [^Hts^hakby] ना. कापी (आदरार्थी शब्द) exercise book (honorific term)

काबी १ .

क्षाकमा [^Hts^hakma] (*var. of SH:* क्षाकमु)

ना. कुचो mop, broom, swab

क्षाकमु [^Hts^hakmu] (*var. of CH:* क्षाकमु) ना.
भविष्य बाणी forecast

क्षाकमेन [^Hts^hakmen] ना. औषधी

(आदरार्थी शब्द) medicine (honorific term) मेन .

क्षाकीक [^Hts^hakik] ना. चिठी (आदरार्थी शब्द) letter (honorific term) ही .

क्षाकीक क्योङ्गीन [^Hts^hakik ^Hk^løngin]

क्रि. य. चिठी लेख्नु (आदरार्थी शब्द)
write a letter (honorific term) ही ढीक्कीन .

क्षाकरूक [^Hts^hakruk] ना. कसिङ्गर dirt, rubbish

क्षाकला [^Hts^hakla] ना. १) एकान्त isolated, secluded, solitary/isolated place, act of talking privately २)

कुनाकाप्चा nook and cranny

क्षाकले [^Hts^hakle] ना. काम (आदरार्थी शब्द) work (honorific term) लेगा .

क्षाखाड [^Hts^hakhaj] (*var. of GH:*
क्षाप्काड) (*var. of CNN:* धेजे, क्षाप्काड) ना. चर्पी, शैचालय toilet क्षाप्साड .

क्षागाम [^Hts^hagam] ??

क्षाड [^Hts^haj] ना. जाँड type of alcohol made from fermented rice

क्षाड 'ड्यागीन [^Hts^haj ^Hn^lagin] (*imp:* क्षाड 'ड्यो) क्रि. य. जाँड सुताउनु ferment

क्षाड चेमु [^H ts ^{jh} au] ^H tsemu] ना. साधारण जाँड ordinary liquor	क्षाप क्षु [^H ts ^{jh} ap ^H ts ^{jh} u] ना. वर्षको पानी water (honorific term)
क्षाड चोगीन [^H ts ^{jh} au] ^H tsogin] (3sg pres: क्षाड चीक) क्रि.प. जाँड पकाउनु make malt	क्षाप्का [^H ts ^{jh} apka] ना. जाँड type of alcohol made from fermented rice
क्षाड थुडगीन [^H ts ^{jh} au] ^H thungin] क्रि.प. जाँड पिउनु drink wine	क्षाप्तुली [^H ts ^{jh} apt ^h uli] (var. of GH: भयाप्तुली) क्रि.वि. बोलाएको काममा नआएको अवस्था state of not coming when summoned, AWOL ex. टीभी तेरी धेदी घाडला 'लोक सोरी छाप्तुली श्याकआला / टीभी हेर्दै थियो बत्ति गाएर हेर्ने पाईन।
क्षाडगु [^H ts ^{jh} angu] (var. of SH: क्षाडगोल; क्षाडगु) ना. जाँड तातो बनाएको warm malt	क्षाप्साड [^H ts ^{jh} apsaŋ] ना. चर्पी (आदरार्थी शब्द) toilet (honorific term) क्षाखाड .
क्षाडजाक [^H ts ^{jh} anjdzak] ना. जाँड छान्ने जाली net to filter wine	क्षाप्स्यी [^H ts ^{jh} aps ⁱ] ना. तरिका, तौर तरिका, नक्कल skill, mode, method, way, skill, craft, manner, behaviour
क्षाडजीरा [^H ts ^{jh} anjdzira] (var. of CH: बाडजीरा) ना. जाँडचाहा drunkard	क्षाबा [^H ts ^{jh} aba] (var. of CH: छापो) १) ना. रुधा 'flu, cold २) वि. मिलनसार, मिल्ने sociable, companionable
क्षाडमा [^H ts ^{jh} ajma], [^H ts ^{jh} ajma] ना. १) जार रक्सि बेच्ने मान्छे bar men २) भट्टी distillery, wine-shop, liquor-shop, furnace	क्षाबोक [^H ts ^{jh} abtok] ना. १) पिसाब फेर्ने भाँडो pot use to urinate (Muslim) २) मुसलमान जाति Muslim
क्षाडी [^H ts ^{jh} aji], [^H ts ^{jh} aji] ना. १) पानी पर्नु भन्दा अगाडि लाग्ने घाम sunshine before raining २) प्रचण्ड गर्मी burning sun	क्षामेक [^H ts ^{jh} amek] वि. जोडी नभएको single
क्षाडी ग्याप्कीन [^H ts ^{jh} anji] ^{g^japkin] (var. of CN: टीडजा ग्यायी) क्रि.प. घाम लगिरहेको बेला पानी पर्नु sunshower}	क्षाम्नीन [^H ts ^{jh} amgin] (imp: क्षोम) क्रि. १) मिल्नु associate, unite, merge, be similar २) पिरती लाउनु fall in love ३) माया गर्नु love
क्षाप [^H ts ^{jh} ap] ना. १) बत्ति बलेपछि छर्काउने पानी spray water after lighting lamp for religious purpose २) दाग stain, mark ३) भगवानको नाममा जुठो नहोस भनेर छकिने पानी sprinkle water in name of god to prevent from becoming impure	क्षास्जे [^H ts ^{jh} amdze] क्रि.वि. मिलेर coordinating

क्षायी [^H ts ^{jh} aji] क्रि.वि. सधैं always, at all times, constantly	क्षीककीन [^H ts ^{jh} ikkin] क्रि. खाना बासी हुनु rotten food
क्षार क्षाररर [^H ts ^{jh} ar ^H ts ^{jh} arrr] अ.मू. तररर sound of water fall	क्षीकया [^H ts ^{jh} ik ^j a] ना. विदेशी foreigner
क्षारकीन [^H ts ^{jh} arkin] (<i>imp:</i> क्षोर) क्रि. बढ्नु increase, grow, expand, flourish	क्षीकयाड [^H ts ^{jh} ik ^j an] वि. एककाल ईटाको पर्खाल wall made from single bricks
क्षारघो [^H ts ^{jh} ar ^k o] (<i>var. of CH:</i> क्षाले) ना. रेनकोट raincoat	क्षीगो [^H ts ^{jh} igo] ना. बहिरी ढोका (आदरार्थी शब्द ??) outer door
क्षाररर [^H ts ^{jh} arrr] अ.मू. पानीको आवाज sound of water	क्षीदु [^H ts ^{jh} idu] (<i>var. of GH:</i> क्षीने) ना.यो. निम्नि for, for the sake of
क्षारलुड [^H ts ^{jh} arluj] ना. हावापानी climate	क्षीने [^H ts ^{jh} ine] ना.यो. १) कारण cause, reason २) निमित्त cause, for, for the sake of, on account of
क्षारा [^H ts ^{jh} ara] ना. भरना waterfall, cascade	क्षीन्दा [^H ts ^{jh} inda] (<i>var. of GH:</i> च्यीत्ता) ना. गुलेली small bow for shooting mud pellets
क्षालाक क्षालाक [^H ts ^{jh} alak ^H ts ^{jh} alak] अ.मू. आधा भाँडो पानीको आवाज sound of water in a vessel not fully filled	क्षीप्कीन [^H ts ^{jh} ipkin] क्रि. चढ्नु (आदरार्थी शब्द) climb (honorific term) श्योङ्नीन .
क्षालाक्षीली [^H ts ^{jh} alats ^{jh} ili] अ.मू. जेपिटी jeopardy ex. शामा क्षालाक्षीली माडा शाना ना लाक /जेपिटी खाना धेरै खायो भने बिरामी हुन्छ ।	क्षीप्ज्ञा [^H ts ^{jh} ipdzā] ना. घाँस (आदरार्थी शब्द) grass (honorific term) चा १ .
क्षावा [^H ts ^{jh} awa] (<i>var. of SH:</i> क्षारा; क्षावु) ना. वर्षा rainfall, downpour	क्षीप्ताक [^H ts ^{jh} iptak] ना. काल death ex. क्षीप्ताक 'लेप्जुड' नाना चोगा भयेरी फेन्ए मेता / काल आए पछि उपचार गरेर सन्चो हुँदैन ।
क्षावा क्षोककीन [^H ts ^{jh} awa ^H ts ^{jh} okkin] क्रि. य. वर्ष रोक्नु stop rain	क्षीप्रा [^H ts ^{jh} ipra] ना. तबेला (आदरार्थी शब्द) stable (honorific term) ताजाड .
क्षावा ग्याप्कीन [^H ts ^{jh} awa ^{'g} apkin] (<i>imp:</i> क्षावा ग्योप) क्रि. य. पानी पर्नु rain	क्षीबा [^H ts ^{jh} iba] ना. घोडा (आदरार्थी शब्द) horse (honorific term) ता १ .
क्षी [^H ts ^{jh} i] १) ना.यो. कारण cause, reason २) वि.बो. छी Ugh!, Yuck!, expression of strong dislike	क्षीमाक [^H ts ^{jh} imak] ना. १) आँसु tears २) थुक spittle, spit, saliva, spittle, saliva
क्षीक [^H ts ^{jh} ik] ना. शब्द sound, noise, voice, word	

क्षीमी [^Hts^{jh}imi] (*var. of CN: लुमा*) ना. १)

कुवा well २) व्यक्तिको नाम person's name

क्षीमीक [^Hts^{jh}imik] ना. कुवा well

क्षीमीलीड [^Hts^{jh}imilij] ना. अन्न धुने तरिका wash grain

क्षीमीलीड भयीगीन [^Hts^{jh}imilij [']ts^jegin]

(*past: क्षुमीलीड भयेजुड*) क्रि. प.

अन्नलाई पानीले धोएर सफा गर्नु wash grain ex. ढो क्षीमीलीड भयीना माना धोगोड हेताडाक / गहुँ सफा नगरे यसमा दुङ्गा छ जस्तो छ।

क्षीमे [^Hts^{jh}ime] (*var. of GH: धोरपा;*

लेदाक) (*var. of CH: छुमे*) ना. कटुवा, पानी हेँमे मान्छे person who looks after water

क्षीम्बा [^Hts^{jh}imba] ना. १) कलेजो liver

२) राजाको खेतमा पानी हाल्ने मान्छे person responsible for irrigating royal farms

क्षीला [^Hts^{jh}ila] ना. यो. निम्ति, लागि for, for the sake of

क्षी ताडगीन [^Hts^{jh}y ^Htangjin] (*past: क्षी ताजुड*) (*imp: क्षी तोड*) क्रि. प. बालकले हग्नु baby doing toilet

क्षीक्योक [^Hts^{jh}yk'ok] वि. बाङ्गो bent, crooked, twisted, unfavourable, perverse

क्षीगीन [^Hts^{jh}ygin] क्रि. मर्किनु sprain

क्षीजीन [^Hts^{jh}ydzin] ना. गोही crocodile

क्षीबी [^Hts^{jh}ybi] (*var. of SH: क्षी; क्षीबी*)

ना. छुप्पी hardened cheese, solid food made from curds

क्षीरी [^Hts^{jh}yri] १) क्रि. वि. बाङ्गाएर

bending २) क्रि. पानी भेरे fill with water

क्षु [^Hts^{jh}u] ना. पानी water

क्षु क्युरकीन [^Hts^{jh}u ^Hkurkin] क्रि. प. १)

पानी फाल्नु २) कुलोमा पानीको दिशा परिवर्तन गर्नु divert water

क्षु क्षारा [^Hts^{jh}u ^Hts^{jh}ara] ना. भरना

waterfall, cascade

क्षु क्षुगीन [^Hts^{jh}u ^Hts^{jh}ugin] (*past: क्षीजुड*)

(*imp: क्षी*) क्रि. प. पानी भर्नु fetch water

क्षु गागीन [^Hts^{jh}u gagin] क्रि. प. खोला तार्नु cross a stream

क्षु ग्येगीन [^Hts^{jh}u [']g^jegin] क्रि. प. खोलाको

पानी बढ्नु, बाढी आउनु flood, rise in water level

क्षु भयेगीन [^Hts^{jh}u [']ts^jegin] क्रि. प. ठाउँ

अनुसार पानी परिवर्तन हुनु change in climate according to locality

क्षु ढाडगीन [^Hts^{jh}u [']tangjin] (*imp: क्षु ढोड*)

क्रि. प. पानी ल्याउनु fetch water

ex. ढोक्युला क्षु ढाडदु डोना माना युग्याक्ला क्षु मुदुक / खोलाबाट पानी पठाउन नगए कुलोमा पानी छैन।

क्षु तोककीन [^Hts^{jh}u ^Htokkin] १) ना. हजारी

sprinkler, pitcher with a spout having innumerable pores, used to sprinkle water on plants २) क्रि. प. पानी

छकाउनु

क्षु तोक्कीन मोटा [^Hts^{jh}u ^Htokkin 'moṭa] ना.
दमकल fire-engine

क्षु थोरकीन [^Hts^{jh}u ^Horkin] क्रि. प. १)
हैरानी हुनु be restless २) छटपटाउनु
क्षुई आमा [^Hts^{jh}ui ama] ना. मुहान source
(of a stream), opening, origin ex. क्षुई
आमारु क्षु मेताला धाने क्षु हुडगोवा
सेनी/ मुहानमै पानी छैन कहाँबाट पानी
आउँछ र।

क्षुई बालाप [^Hts^{jh}ui balap] ना. छाल wave,
ripple, tide

क्षुक्का [^Hts^{jh}ukka] ना. फोको blister,
bubble or globule (of liquid)

क्षुक्कु [^Hts^{jh}ukku] (var. of CN: क्षुप्कु) ना.
१) मोही पकाएर डल्लो निस्केर
आउँदा त्यो डल्लो निचोर्दा निस्किने
पानी liquid made from curd २)
प्राकृतिक तातो पानी natural hotspring
३) तातो पानी hot water

क्षुक्तोक [^Hts^{jh}uktok] वि. १) देखावटी
showy, gaudy, ostentatious, pompous
२) धनी भएको जस्तो देखाउने

क्षुक्तोक क्षे [^Hts^{jh}uktok ^Hts^{jh}e] वि. धनीको
धाक देखाउने showy, greedy

क्षुक्पु [^Hts^{jh}ukpu] वि. धनी wealthy, rich,
well-to-do

क्षुक्पु बालुक [^Hts^{jh}ukpu baluk] वि. धेरै
धनी very rich

क्षुक्षीमी यु [^Hts^{jh}uts^{jh}yumi 'ju] ना. मृत्यु
पछिको लोक afterdeath world

क्षुक्साङ [^Hts^{jh}uksan] ना. ठाउँको नाम
name of a village

क्षुडदी [^Hts^{jh}unḍi] ना. मन्त्र भएको माला
thread worn from the neck over which
Lama has given a special spell

क्षुडयी [^Hts^{jh}unḍji] ना. खेत (आदरार्थी शब्द)
farm, field (honorific term) श्यीड .

क्षुडची ताप्कीन [^Its^hunji: tapki:nā] sow
wheat ढो ताप्कीन .

क्षुजा [^Hts^{jh}udza] ना. पानी राख्ने टूलो
तामाको भाँडो big water pot

क्षुजी [^Hts^{jh}udzi] ना. १) घण्टा hour २)
घडी clock, watch

क्षुटी [^Hts^{jh}uti] ना. केदेन मा लगाउने सेतो
वा नीलो धेरा white and blue border of
apron

क्षुथीडी [^Hts^{jh}ut^hinji] अ.मू. पसिना आउनु
sweat ex. भाड तारी होरी मेनाक
क्षुथीडी लाजुड/ दौडेर आएको
पसिनाले निशुक्क भयो।

क्षुदाक [^Hts^{jh}udak] ना. पानीको भाँडा राख्ने
टेबल table to keep water pot

क्षुदु [^Hts^{jh}udu] (var. of CM: क्षुम्दु) ना.
केराउ पिसिएको crushed pea

क्षुप्राङ [^Hts^{jh}upran] ना. थोरै दिनको लागी
गोठ temporary byre

क्षुमा [^Hts^{jh}uma] ना. पानी भर्ने मानिस
watercarrier

क्षुमुगु [^Hts^{jh}umugu] ना. मट्टीतेल kerosene,
paraffin

क्षुला बीककीन [^Hts^{jh}ula bikkin] क्रि. प.

पानीमा डुब्नु drown

क्षुलोक [^Hts^{jh}ulok] (var. of GH: री) ना.

१) बाढ़ी flood, inundation २) बिजुली बत्ती electric light

क्षुवा [^Hts^{jh}uwa] (var. of SH: क्षुक्षु) ना.

धनी wealthy, rich, well-to-do, wealthy person

क्षे [^Hts^{jh}e] १) वि. टूलो elder, big, large

२) ना. जेठो eldest first-born

क्षे भयुडगीन [^Hts^{jh}e 'tsi^{jh}ungin] क्रि. प. टूलो

हुनु grow

क्षेउ [^Hts^{jh}eu] ना. नकले flaunting, flirting,

showy, pompous, imitating

क्षेककीन [^Hts^{jh}ekkin] क्रि. १) चुँडिनु

break २) हिँडाइमा पछि पर्नु be unable

to walk ३) उपस्थित हुन नसक्नु

unable to attend ४) अनुपस्थित हुनु be

absent

क्षेगा [^Hts^{jh}ega] ना. आधा half

क्षेडगा [^Hts^{jh}enjga] (var. of SH: क्षेडगी) ना.

पोतो dandruff

क्षेदोक छा [^Hts^{jh}edok ^Hts^{jh}a] वि. घमन्डी

greedy ex. घीडगी मी क्षेदोक छा च्याक

ले उटे क्याला ता या भयीया

मीभयीदाक / कस्तो घमन्डी मान्छे रहेछ

गरीबलाई ता मान्छे नै गन्दैन।

क्षेन [^Hts^{jh}en] boiled wheat

क्षेन ताककीन [^Hts^{jh}en ^Htakkin] (imp: क्षेन

तोक) क्रि. प. आलोचना गर्नु criticise

ex. लेगा मोघोगीन भयीना मीयी लो क्षेन

ताक्ना / नचाहिने काम गर्यो भने अरूले कुरा कटि हाल्छ नि।

क्षेन्जो [^Hts^{jh}endzo] ना. दाँत (आदरार्थी

शब्द) tooth (honorific term) सो .

क्षेबा [^Hts^{jh}eba] ना. जरिमाना fine, penalty

क्षेबु [^Hts^{jh}ebu] वि. भेडा थाकेर हिँडन

नसक्ने अवस्था tired state of sheep

ex. फीवु की रा क्षेबु क्याक रीगाला

भोत्ती होरी मीदुक / गोठालोले हिँडन

नसाक्ने बाख्राहरू लोकमै छाडेछ।

क्षेबो [^Hts^{jh}ebo] वि. टूलो elder, big, large, superior

क्षेमु [^Hts^{jh}emu] ना. वेश्या prostitute, harlot, whore

क्षेयोक [^Hts^{jh}ejok] ना. सबभन्दा टूलो greatest, biggest

क्षेरू डुगीन [^Hts^{jh}eru 'dugin] (3sg pres:

क्षेरू डीक) (past: क्षेरू लाजुड) क्रि. प.

बृद्धि हुंदै जानु increase ex. च्याडमा

नाड्यीला थालु क्षेरू सोटुक / विरुवा

पोहार भन्दा अहिले वृथिद्धि भएछ।

क्षेलुक [^Hts^{jh}eluk] ना. संस्कृति, उहिलेदेखि चलि आएको चाल चलन culture

क्षेवा [^Hts^{jh}ewa] ना. घृणा hatred, aversion, antipathy

क्षेवा क्षे [^Hts^{jh}ewa ^Hts^{jh}e] वि. घमन्डी greedy

क्षो मेगीन [^Hts^{jh}o 'megin] वि. औचित्य हीन valueless

क्षो शाककीन [^Hts^{jh}o 'sakkin] (imp: क्षो शोर) क्रि. प. सिँगार्नु decorate, adorn,

embellish, beautify	
क्षोक [^Hts^{jh}ok] ना. १) दिशा direction २) किनारा border, edge, bank (of river), settlement, decision ३) लामाले पढ़ने मान्त्र type of a prayer	क्षोडगीन [^H ts ^{jh} onggin] क्रि. हामफाल्नु jump क्षोटोक [^H ts ^{jh} otok] ना. १) मित friend who has formed friendship by a special ceremony in which the two concerned greet each other by touching the earth with their hands folded and commit themselves to be lifelong friends २) केटा साथी male friend
क्षोक्कीन [^Hts^{jh}okkin] क्रि. १) बोकी भ्याउनु carry ex. चालाक पुरा घायारे च्यीक चाप च्यीकला क्षोक्कुड/ सबै सामान एकै चोटि बोकी भ्यायो। २) हुरी बतास बन्द हुनु stop wind ex. 'लुड्बु क्षोक्की तीड़जोक भ्येजुड/ बतास चलेको छाडेर शन्त भयो।	क्षोम्मीन [^H ts ^{jh} omgin] क्रि. प. तयारी भएर जानु leave क्षोम्दा ग्याप्कीन [^H ts ^{jh} omda 'g ^j apkin] (imp: क्षोम्दा ग्योप) क्रि. तयार हुनु get ready
क्षोक्कोड [^Hts^{jh}okroj] ना. बिरामी नहोस भनेर लगाउने तामाको माला copper string worn to ward off sickness	क्षोरा ढोक्पु [^H ts ^{jh} ora 'tokpu] ना. घट्टे खोला water mill
क्षोक्कला [^Hts^{jh}okla] ना. यो. पट्टी, तिर towards, the side of, in the direction of	क्षोरोक [^H ts ^{jh} orok] (var. of GH: क्षोरा) ना. घट्ट, पानी घट्ट grindstone, water mill
क्षोक्लीड₁ [^Hts^{jh}oklinj] (var. of CH: क्षोक्कीन) ना. पक्ष side (of an argument) ex. ठीम चेदी घाडला क्षोक्लीड भ्याये मेतालाक / मुद्दा छिन्दा पक्ष गर्नु हुँदैन।	क्षोरोक थाक्कीन [^H ts ^{jh} orok ^H t ^h akkin] (imp: क्षोरीक थोक) क्रि. प. घट्ट चलाउनु grind in watermill
क्षोक्लीड₂ [^Hts^{jh}oklinj] (var. of GH: छोक्का) ना. विपक्ष opposite side, opposite party, enemy, foe, opponent	क्षोलोलोक [^H ts ^{jh} ololok] अ.मू. सलसल पानी बग्नु sound of water flowing
क्षोक्लीड भ्यीगीन [^Hts^{jh}oklinj 'ts^jiggin] (var. of CH: क्षोक्कीन भ्यीगीन) (past: क्षोक्लीड भ्येजुड) क्रि. प. पक्ष गर्नु take side	क्षो ज्ञान [^H ts ^{jh} ø] ना. ज्ञान knowledge, wisdom
क्षोक्लीड सुम [^Hts^{jh}oksum] ना. तीन दिशा three direction	क्षो भ्यीगीन [^H ts ^{jh} ø 'ts ^j iggin] (past: क्षो भ्येजुड) क्रि. प. लामा पढ़नु study religion
	क्षो ढोक्कीन [^H ts ^{jh} ø 'tokkin] क्रि. प. १) लामा पढ़नु do lama study २) अध्ययन गर्नु study
	क्षो मीभ्यीगीन [^H ts ^{jh} ø 'mi'ts ^j iggin] वि. १) अधर्मी irreligious, sinful, unjust २) नपढने

क्षोः लाप्कीन [^Hts^{jh}ø ^Hlapkin] (*imp:* क्षोः लोप) क्रि. प. पडाउनु teach

क्षोः लोक्कीन [^Hts^{jh}ø ^Hlokkin] क्रि. प. पढ्नु read, study, recite

क्षोः श्युगीन [^Hts^{jh}ø ^Ls'ugin] (*past:* क्षोः श्यी जुड़) (*imp:* क्षोः श्यी) क्रि. प. आशिष माग्नु listen to the guru's teaching, ask for a blessing ex. 'लामाने क्षोः श्युना से क्षीमाला मीजी फेन्दालाक / ठूलो लामाको प्रवाचान सुन्नाले अर्को जुनीलाई काम लग्छ।

क्षोऽक्को [^Hts^{jh}økkø] ना. बाहिर जाँदा लगाउने लुगा garment used when going outside ex. घोलोक धा क्याक क्षोऽक्कोला घोन्या धीरी स्योक / राम्रो लुगाहरू बाहिर जाँदा लगाउनलाई राख्नु।

क्षोऽगीन [^Hts^{jh}øgin] क्रि. हातको ओँलाले भगवानलाई कही चिज चढाउनु offer drink to a god with one's hand

क्षोऽगो [^Hts^{jh}øgø] ना. लामाको लुगा Lama's clothes

क्षोऽठी [^Hts^{jh}øthi] ना. पूजामा पानी चढाउने टेबल table used to offer water during puja

क्षोतेन [^Hts^{jh}øten], [^Hts^{jh}øten]

ना. १) स्तूप mound formed by heaping earth or stone २) चैत्य monument, Buddhist cenotaph

क्षोतोन

क्षोदाम [^Hts^{jh}ødam] ना. १)

समझौता agreement, understanding, contract २) प्रतिज्ञा vow, promise

क्षोदीमा [^Hts^{jh}ødima] वि. नक्कली false, counterfeit, forged, not real or genuine, artificial, unnatural

क्षोबा [^Hts^{jh}øba] ना. पूजा गर्दा पिठोबाट बनाउने भगवानको प्रतीक image of God made from flour during worship

क्षोबा पुगीन [^Hts^{jh}øba ^Hpugin] क्रि. प. खानाको प्रार्थना prayer

क्षोमी [^Hts^{jh}ømi] ना. दियो small earthenware lamp, small copper lamp

क्षोयोक [^Hts^{jh}øjok] ना. पूजा गर्दा लामालाई सहायता गर्ने मान्छे man assisting a Lama while performing worship

क्षोलु [^Hts^{jh}ølu] ना. धर्म virtue, religion

क्षोबा [^Hts^{jh}øwa] ना. १) पुजापाठ गर्ने लामा main Lama performing puja २) धर्म गुरु

ख

खा [^Hk^ha] ना. १) मुख mouth श्या: . २) धार blade, edge of a blade

खा काप्कीन, [^Hk^ha ^Hkapkin] (*imp:* खा कोप) क्रि. प. १) ढाक्नु cover २)

खा काप्कीन, [^Hk^ha ^Hkapkin] (*imp:* खा: कोप) क्रि. प. ढाक्छोप गर्नु cover, hide

खा काम्पीन [^Hk^ha ^Hkamgin] क्रि. प. मुख सुक्नु dry lips

खा कोमीन [H^kh^a H^{komgin}] क्रि. प. तिख्वा लाग्नु feel thirsty

खा क्यागीन [H^kh^a H^{k'agin}] क्रि. प. अचानक केही नराप्त्रो कुरा निस्केर अप्ठचारो हुनु embarrass

खा क्षे [H^kh^a H^{ts'h'e}] वि. खराब बोली भएको rude

खा घा [H^kh^a 'ka] वि. धारिलो sharp, keen-edged

खा घेगीन [H^kh^a 'kegin] क्रि. प. १) उमेर ढल्किनु aging ex. खा घेरी पीन्चु शुक र्याप्ती / बूढो भएर गुँडा दुखेछ। श्याः ढेला . २) ओठ फुट्नु lip cracks

खा डोमीन [H^kh^a 'jomgin] क्रि. प. तिख्वा मेट्नु quench thirst

खा जाबा [H^kh^a dzaba] वि. मीठो बोली polite, courteous

खा टागीन [H^kh^a H^{tagin}] (imp: खा टो) क्रि. प. छुटाउनु divide, separate, break

खा ढागीन [H^kh^a 'tagin] (imp: खा ढो) क्रि. प. १) अलग हुनु separate २) सम्बन्ध विच्छेद

खा ताडगीन [H^kh^a H^{tangin}] (past: खा ताजुड) (imp: खा तोड) क्रि. प. मुख छर्नु scold ex. मीमाड खोकला खा ताडये मेतालाक / सार्वजानिक भेलामा मुख छड्नु हुँदैन।

खा थाप्कीन [H^kh^a H^{hapkin}] (imp: खा थोप) क्रि. प. विवाद गर्नु, मुखले भगडा गर्नु debate

खा थुक्कीन [H^kh^a H^{thukkin}] क्रि. प. भेट्नु meet, come across, get, find

ex. क्षीक्याला डुगीन क्या लो 'डयी सुम खा मुथुवालाक / विदेश जानेहरू दुई तिन वर्ष भेट हुँदैन।

खा धारकीन [H^kh^a 'tarkin] (imp: खा धोर) क्रि. प. धार लाउनु sharpen ex. ढी खा धोरला स्या तुब / चक्कु धार लगाएर मासु काट।

खा धारी धेगीन [H^kh^a 'tari 'tegin] (3sg pres: खा धारी धोक) क्रि. प. मुख ताक्नु live on charity ex. मेकी तेक्कीन्ला खा धारी धेक्ये मेतालाक, राड भयी घोलालाक / अरूले दिएकोमा मुख ताकेर बस्नु हुँदैन, आफै गर्नुपर्छ।

खा धीक्कीन [H^kh^a 'tikkin] क्रि. प. लट्टिएर बोल्नु mumbler

खा 'नुवा [H^kh^a H^{nuwa}] वि. धारिलो sharp, keen-edged

खा पुक्ती [H^kh^a H^{pukti}] (var. of CM: खा उप्ती) क्रि.वि. घोष्टो पेरेर being upside down

खा पे थुक्कीन [H^kh^a H^{pe} H^{thukkin}] क्रि. प. छुटचाउन सकिनु able to open

खा मेगीन [H^kh^a 'megin] वि. भूते blunt, unsharpened, dull, slow ex. ढी खा मेगीन च्यीक दुक च्ये 'मेचेदा / चक्कु भूते रहेछ काट्दै काट्दैन।

खा याडा [H^kh^a 'janya] वि. कुराउटे fond of talking, talkative, chatty

खा लाडगीन [H^kh^a H^langin] (3sg pres: 'लावालाक) (past: लाजुड) (imp: खा लोड) क्रि. प. धार लाउनु sharp

खा शारा [H^kh^a 'sara] वि. १) तीखो sharp, pointed, keen-sighted, (of voice) high-pitched ex. ढाम्जी रेरे खा शारा च्यीक दुक सेना क्वा क्या लाम्जाड चेदी। कैची कस्तो तीखो छ छालाहरू पनि सजिलै काट्छ। श्याचुबा . २) न मीठो बोली भएको मानिस rude

खा सागीन [H^kh^a H^sagin] (var. of CN: खा छाये) क्रि. प. बेपत्ता हुनु lose ex. वाड श्युरु डीक घाडला दुवा खा सारी घाज्यी धुडा भयीदु च्युवाले। वाड थाप्न जाँदा बच्चा हराएर कति चिन्ता गर्न दियो।

खा साडा [H^kh^a H^sanya] वि. सबैसँग बोल्ने, बोलैया capable of speaking fluently, frankly speaking, speaking well

खा स्युमीन [H^kh^a H^sumgin] क्रि. प. आरुको देरख्दा ईर्ष्या लाग्नु envy

खाईनी [H^khaini] ना. खैनी powdery drug of tobacco leaves mixed with lime

खाक [H^khak] ना. दया kindness, pity, mercy, favour, charity

खाक्षे [H^khats^{jh}e] ना. १) विशेष special
२) उच्च high, lofty, upper, superior
३) ठूलो जात

खाक्षे भयीगीन [H^khats^{jh}e 'ts^ligin] (past: खाक्षे भयेजुड) क्रि. प. माया गर्नु love, treat with care

खाक्पा [H^khakpa] वि. १) टर्ट २) तीतो bitter, acrid

खाक्लीड [H^khaklij] ना. जिम्मा responsibility, charge, care

खाक्लीन ताडगीन [H^khaklin H^tangin] (past: खाक्लीन ताजुड) (imp: खाक्लीन तोड) क्रि. प. विपक्षीको सामना गर्नु respond to the enemy

खागीन [H^khagin] (imp: खो) क्रि. १) उन काल्नु spin wool २) गनाउनु emit unpleasant smell

खाडगीन [H^khangin] (past: खाजुड) (imp: खोड) क्रि. भरिनु be filled with

खाडगोक [H^khangok] ना. भग्नावशेष ruins of buildings

खाडजुड [H^khajduj] ना. सानोकोठा small room

खाडबा [H^khajba] (var. of GH: खाडबु)
ना. १) घर house शीमाड . २) भवन large house, building

खाडबा तीप्कीन [H^khajba H^tipkin] क्रि. प. घर भत्काउने destroy building

खाडरू [H^khajru] ना. भत्किएको अवशेष debris

खाडी [H^khaji] ना. एक प्रकारको गाली type of abuse

खाच्चाक [H^khattsak] ना. थप addition, extra ex. खु च्येकी खाला जोला चुडा च्यीक खाच्चाक खेत्ती ग्युई। गहुँगो भारी माथि सानो भोला थप बोकेर हिँडेछ।

खाढा [^Hk^hats^{ha}] नि. पीरो pungent or hot

खाजा घोडबु [^Hk^hadza 'koŋbu] ना. एक प्रकारको मुखबाट फिँज आउने र खुद्दा दुख्ने सरुवा पशु रोग animal disease

खाजाक [^Hk^hadzak] ना. नराप्रो बोले बापत तिर्नु पर्ने जरिमाना fine paid for speaking taboo

खार्जी [^Hk^hadzy] ना. मुस्लिम Muslim, Islamic

खाजु [^Hk^hadzu] (var. of GH: खाजु) ना. हिउँको पानी ice-water

खाजुक [^Hk^hadzuk] ना. हिउँसँग हावा wind with snow

खाजोक [^Hk^hadzok] ना. दिशा direction, stool, excreta

खाटा [^Hk^haṭa] ना. संख्या number

खाटा भ्यीगीन [^Hk^haṭa 'ts̥ligin] (past: खाटा भ्येजुड) क्रि.प. गन्ती गर्नु count ex. रा छाड माछाड खाटा भ्यीदाड / बाहा पुग्यो पुगेन गन्न।

खाटुक ताडगीन [^Hk^haṭuk ^Htangin] (past: खाटुक ताजुड) (imp: खाटुक तोड) क्रि.प. विवाद गर्नु debate

खात्ताड [^Hk^hattāg] (var. of SH: खारताड) ना. कुना corner, edge

खादा [^Hk^hada] ना. खादा white scarf given on special occasions जादा .

खान्डु [^Hk^handu] ना. परी angel

खाप [^Hk^hap] ना. सियो needle

खाप ग्याप्कीन [^Hk^hap 'g̥apkin] (imp: खाप ग्योप) क्रि.प. सुई लगाउनु inject

खाप्ते [^Hk^hapte] नि. सीधा straight

खाप्ते शोगीन [^Hk^hapte 'sogin] (3sg pres: खाप्ते शीक) क्रि.प. सिधा पार्नु, सिधा बनाउनु straighten

खाप्ते श्याक्कीन [^Hk^hapte 's̥akkīn] (imp: खाप्ते श्योक) क्रि.प. सिधा राख्नु straighten

खाप्तेला [^Hk^haptela] ना. सोभो straight

खाप्राड [^Hk^hapraṇ] ना. मुखले बफाइने सङ्गीत सामग्री musical instrument played with mouth

खाप्राड

खापी [^Hk^hapri] ना. आमनेसामने face-to-face श्यारीन .

खाबा [^Hk^haba] १) क्रि.वि. चूपचाप silent, quiet, silently, complete silence २)

क्रि.वि. खुसुक्क whisper ३) ना. एक तिब्बती जात one of Tibetan caste

खाबा धेरीन [^Hk^haba 'tegin] (3sg pres: खाबा धोक) क्रि.प. चूपचाप रहनु calm

खाबाखाबा [^Hk^habak^haba] क्रि.वि. चुपचाप silent, quiet, silently, complete silence

खाबु [^Hk^habu] (var. of CN: खाबो) ना. खैरे greyish-brown

खाबुक [^Hk^habuk] ना. जुँगा moustache, whiskers श्याकीम .

खाम [^Hk^ham] ना. १) रुचि liking, taste, wish, relish, longing, appetite, craving २) खाम envelope ३) गाँस mouthful,

morsel	खारी डोप्च्ये [^H k ^h ari 'nɔptʃe] ना. रूपरेखा sketch, appearance
खाम मेरीन [^H k ^h am 'megin] क्रि. प. खाने इच्छा नहुनु unwilling to eat	खाला [^H k ^h ala] क्रि. वि. माथि above, on top of, in addition to
खाम लोक्कीन [^H k ^h am 'lokkin] क्रि. प. अरुचि हुनु lose appetite ex. शामा खाम लोक्ती शाडी मेदेताक / खाना अरुचि भएर खान मान लाग्दैन।	खाली [^H k ^h ali] (var. of GH: खालो) ना. ढक्नी lid, cover, wrapper, cloth for covering the face
खामा [^H k ^h ama] ना. मृगौला kidney	खाली ग्याप्कीन [^H k ^h ali 'g ^j apkin] (imp: खाली ग्योप) क्रि. प. बिर्को लगाउनु cover with a lid
खामुक [^H k ^h amuk] ना. लगामको फलामे भाग iron part of bridle	खालुङ [^H k ^h alun] ना. आँधी बेरी hurricane
खामोक [^H k ^h amgek] ना. तिब्बाती जातिको भाषा Tibetan language	खावा [^H k ^h awa] (var. of GH: खाः) ना. १) हिँॅ snow, ice २) भाले भेडा ram
खाम्लोक [^H k ^h amllok] ना. अरुचि lack of appetite	खावा घाडराक क्यीरी [^H k ^h awa 'kaṇprak ^H k ^h lyri] ना. ठूलो हिँॅ heavy snowfall
खाम्साडा [^H k ^h amsaṇja] वि. १) सफा clean, neat चाडे . २) पवित्र holy, sacred, pure, untarnished, genuine, uncontaminated	खावा पोरीन [^H k ^h awa ^H pogin] (3sg pres: खावा पीण) क्रि. प. हिँॅ फाल्नु throw snow
खाम्साडी [^H k ^h amsaṇji] ना. पूर्ण perfect, full, complete, whole, accomplished, sufficient, detailed	खावा भादी [^H k ^h awa 'pady] वि. बाकलो हिँॅ thick snow
खायाक [^H k ^h ajak] ना. नुन चिया माथि बस्ने घिउको तार layer of butter in Tibetan tea	खावु [^H k ^h awu] ना. दूरसञ्चार telecommunication
खायीन श्याक्कीन [^H k ^h ajyn 's ^j akkin] (imp: खायीन श्योक) क्रि. प. अन्तिम इच्छा राख्नु make a will	खावु ताङ्गीन [^H k ^h awu ^H tangjin] (imp: खावु तोड) क्रि. प. फोन गर्नु phone
खाये [^H k ^h aje] ना. अरू थप more ex. खाये तीदेच्यीक ख्येल्ले ताड छाडगु मुदुक / अरू थप अलि ल्याउ पुगेन।	खासाडा [^H k ^h asāṇja] वि. जो सँग पनि बोल्ने talkative, open (person) श्याः साडा .
खार [^H k ^h ar] ना. दरबार palace, mansion ग्यागाड .	खास्युबा [^H k ^h as ^j uba] वि. लोभ लाग्दो tempting
	खी [^H k ^h i] ना. कुकुर वर्ष year of dog
	खीक्यी [^H k ^h ik ^j i] ना. थैलो वा बोराको मुख बन्न प्रयोग गर्न धागो twine

खीडी [^Hk^hinjī] (*var. of CN:* खाडी) ना. १)

अस्ति day before yesterday २) मुख
चिप्लो

खीडी स्येगीन [^Hk^hinjī ^Hs^hegin] (3sg pres:

खीडी स्योक) क्रि. प. १) चढाएर बोल्नु
praise २) अरूको जय जय गर्नु praise

खीजु [^Hk^hidzu] (*var. of CM:* ख्वीजु) ना.

जमेको पानी collected water

खीदीक्पा [^Hk^hidikpa] (*var. of CN:*

खाक्तीया) वि. टर्गे, तीतो tasteless,
bitter, bitter, acrid

खीम [^Hk^him] (*var. of CM:* चाक्यीड) ना.

१) बेल्चा shovel २) निवास
residence, house

खीम्च्युड₁ [^Hk^h:mtsjun^h] his खी .

खीम्च्युड₂ [^Hk^h:mtsjun^h] storeroom खीम्बुक

खीम्जुड [^Hk^himdzu] ना. अन्न राख्ने ठाँ
granary

खीम्जे [^Hk^himdze] ना. छिमेकी neighbour

खीम्बुक [^Hk^himbuk] ना. भण्डारकोठा
storeroom खीम्च्युड₂ .

खीलुक [^Hk^hiluk] ना. तरिका method,
manner, mode

खी [^Hk^hy] सर्व. उसको his खीम्च्युड₁ .

खु [^Hk^hu] ना. भारी load, burden, weight

खु कारीन [^Hk^hu ^Hkagin] (*imp:* खु को)
क्रि. प. बारी बोकाउनु load

खु खुक्कीन [^Hk^hu ^Hk^hukkin] (*var. of GH:*

खु खेरकीन) क्रि. प. भारी बोक्नु lift
weight, carry load

खु ढाक्कीन [^Hk^hu ^Htakkin] (*imp:* खु ढोक)

क्रि. प. भारी बन्नु tie or fasten loads

खु पोक्कीन [^Hk^hu ^Hpokkin] क्रि. प. भारी

उतार्नु unload

खुक्कीन [^Hk^hukkin] (*var. of GH:* खेरकीन)

क्रि. बोक्नु carry, lift खेरा जेगीन .

खुक्कू [^Hk^hukru] ना. डोरी वा भोपाको

नाकमा हुने गोलो परिएको काठ halter
or wooden nose ring

खुड [^Hk^hunj] (*var. of SH:*

कुकुड) ना. भयाल

window शीक्का .

खुड पेगीन [^Hk^hunj ^Hpegin]

क्रि. प. भयाल खोल्नु

open window

खुड

खुडरे [^Hk^hunre] ना. भयालको पर्दा curtain
of a window

खुजु [^Hk^hudzu] ना. खाजा snack

खुटा [^Hk^hut^ha] (*var. of CN:* खुरा; खोरा)
ना. निम्की salty bread श्येटुक .

खुबु [^Hk^hubu] ना. आरु जस्तै हुने एक फल
plum-like fruit

खुब्यु [^Hk^hubju] ना. वीर्य semen, virility,

खुमाक [^Hk^humak] ना. पर्स, थैली small
purse, wallet

खुरपानी [^Hk^hurpani] ना. खुर्पानी apricot

खुलुक [^Hk^huluk] ना. १) याकको ऊन
yak's wool २) पस्मिना

खुल्ला स्योक [^Hk^hulla ^Hs^hok] क्रि. प. ल्याउनु

bring, fetch

खुसुबा [^H k ^h usuba] वि. शान्त, शान्त स्वभावको quiet, peaceful, peaceful र्या: सुबा .
खुसुमी [^H k ^h usumi] १) क्रि.वि. सुनसान lonely place २) वि. मौन silent
खुसुमी धेरीन [^H k ^h usumi ^t egin] क्रि.प. चुप लागेर बस्नु sit calmly
खे लेन्नीन [^H k ^h e ^t lengin] क्रि.प. मन्जुर हुनु, स्वीकार्नु agree, accept ex. 'नामा लाडदु सोरी भोमो खे लेन्जुड / छोरी माग्न गाएको केटीले स्वीकार्यो । थुक्की र्ये .
खेक्कीन [^H k ^h ekkin] क्रि. बोक्नु carry, lift खेरा जेरीन .
खेरीन [^H k ^h egin] (<i>var. of GH: खुरकी</i>) क्रि. लाग्नु be affected, afflicted with
खेती डुगीन [^H k ^h eti ^t dugin] (3sg pres: खेती डीक) (past: खेती लाजुड) (imp: खेती सुड) क्रि.प. लैजानु take away, convey, carry, transport, snatch 'नोम्ही फेप्जुड .
खेन्जा [^H k ^h endza] ना. लामाको भित्र लगाउने टिसर्ट Lama's T-shirt
खेन्जाक [^H k ^h endzak] (<i>var. of CM:</i> खाम्जोक) ना. आरुको भित्र हुने गेडा plumstone
खेन्धोक्वा [^H k ^h en ^t okwa] ना. जटिल difficult, intricate, hard
खेप्जाड [^H k ^h epdzan] ना. नाफा profit, gain, advantage
खेप्साड [^H k ^h epsan] ना. नाफा profit, gain, advantage

खेम्बा [^H k ^h emba] (<i>var. of CN: उजा</i>) ना. १) अनुहारमा आउने चाया dandruff २) एक प्रकारको घाँस type of grass
खेम्बु [^H k ^h embu] ना. प्रमुख लामा main Lama
खेरा जेरीन [^H k ^h era dzegin] क्रि.प. बोक्नु (आदरार्थी शब्द) carry (honorific term) खुक्कीन; खेक्कीन .
खेलीन [^H k ^h elin] ना. बिबाद dispute
खेवा [^H k ^h ewa] १) वि. सिपालु expert, skilful ख्येन्दा . २) क्रि. लागेको
खो [^H k ^h o] सर्व. उ word used when pointing out something at a distance
खो खोराड [^H k ^h o ^H k ^h oraj] सर्व. उ आफै himself
खोक [^H k ^h ok] ना. भित्र in, inside, within
खोक ठुवा [^H k ^h ok ^H k ^h uwa] वि. चलाख clever ex. छोड ख्याप्ना मी रेरे खोक ठुवा च्याक दुक सेना / व्यापार गर्यो भने मान्छे कस्तो चलाख छ ।
खोक धीडा [^H k ^h ok ^t tiha] (<i>var. of CN: तीड</i> रीडा) वि. गहिरो deep
खोक्कीन [^H k ^h okkin] क्रि. घुम्नु revolve, spin
खोक्जीरा [^H k ^h okdzira] वि. कठोर मन भएको cold-blooded, cruel
खोक्कु [^H k ^h ok ^t u] ना. चिन्ता anxiety, trouble, worry
खोक्तोडबा [^H k ^h oktojba] वि. खोक्रो hollow, empty

खोकना: [^Hk^hokna:] ना. बेइमान dishonest

खोकनाक्पा [^Hk^hoknakpa] (var. of CN:

खोकना:) वि. जानि जानि नराम्रो काम गर्ने one who acts to harm others

खोकपा [^Hk^hokpa] (var. of GH: खोकपु) ना.

१) खोट flaw, deficiency, demerit २)

मन mind, heart

खोकपा क्षे [^Hk^hokpa ^Hts^he] वि. कठोर मन having strong emotional control

खोकपा भ्यीगीन [^Hk^hokpa 'ts^higin] (past: खोकपा भ्येजुड) क्रि. प. खराबी गर्नु harm

खोकपा दुगीन [^Hk^hokpa 'tugin] (3sg pres: खोकपा ढीक) क्रि. प. कुरा खोतल्नु try to get confidential information

खोकपा ना: [^Hk^hokpa 'na:] वि. मन कालो unkind, merciless

खोकपा नाक्पु [^Hk^hokpa 'nakpu] (var. of CN: खोकपा नाक्पो) वि. मन कालो unkind, merciless

खोकपा 'याडगीन [^Hk^hokpa ^Hjangin] (past: खोकपा 'याजुड) (imp: खोकपा 'योड) क्रि. प. मानको कुरा खोतल्नु try to find another's secrets ex. मीजीयुजी 'नेरी मीयी खोकपा 'यारी धेदाले/केके भनेर मान्छेको मन खोतालेर बस्छ।

खोकला [^Hk^hokla] ना. १) भित्र in, inside २) बीचमा, माभमा at middle, in between

खोगीन [^Hk^hogin] (var. of SH: खोल्गी) क्रि. उम्हनु boil, simmer, bubble up

खोडदु [^Hk^hondu] (var. of CM: खोकरु) ना.

रीसं anger, wrath, resentment, anger, jealousy, envy

खोडबा [^Hk^honba] सर्व. उ (आदरार्थी शब्द)

honorific form of third person pronoun खोराड १ .

खोच्ये [^Hk^hots'e] ना. वारिपारि surrounding

खोटु [^Hk^hotu] ना. गोजी pocket, pouch

खोदा [^Hk^hoda] ना. ढिँडो ओराल्दा पानीमा पहिले अलिकति हाल्ने पिठो small amount of flour put into water before cooking porridge

खोमु [^Hk^homu] ना. दुड्ग्रो bellows, pipe or tube bound with a sack to blow fire

खोरुक [^Hk^horjuk] (var. of SH: खोरच्योक) ना. वातावरण environment, surroundings

खोराड [^Hk^horan] (var. of GH: ख्योरोड)

सर्व. १) आफै self खोडबा . २) उ आफै himself

खोराड राड [^Hk^horan 'ran] सर्व. उ आफै himself

खोरी [^Hk^hori] (var. of GH: पोरो) ना. घिउ हाल्ने भाँड़ा pot to keep ghee in

खोल्लो [^Hk^hollo] (var. of SH: खोरलो) ना. पाड्ग्रा wheel

खोवा [^Hk^howa] ना. रस, झोल juice

खोगीन [^Hk^hogin] क्रि. १) चाहनु want, wish, need २) खाँचो पर्नु require

खोजा सा [^Hk^hodza ^Hsa] ना. आवश्यक necessary, indispensable, requisite,

essential	
खोजी [^H k ^{jh} odzi] ना. खाना खान प्रयोग गरिने काठ वा बाँस chopstick	ख्याबु [^H k ^{jh} abu] वि. १) सुकुम्बासी २) डुलुवा, अल्लारे wandering, roaming, immature
ख्याक्कीन [^H k ^{jh} akkin] क्रि. जाडो लाग्नु, जाडो हुनु be cold सीरकीन, सीला जेगीन .	ख्यामु [^H k ^{jh} amu] वि. डुलुवा केटी wandering, roaming
ख्याक्ती धेगीन [^H k ^{jh} akti 'tegin] (var. of SH: ख्याक्ते देकी) क्रि. प. १) जम्नु freeze, be permanent, २) जाडो भएर बस्नु feeling cold	ख्यामीन [^H k ^{jh} amgin] (imp: ख्योम) क्रि. १) डुल्नु stroll, wander, ramble २) ठहल्नु take a walk, ramble, stroll
ख्याक्पा [^H k ^{jh} akpa] वि. जमेको frozen	ख्याम्डुक [^H k ^{jh} amduk] वि. डुलुवा wandering, roaming
ख्याक्वा [^H k ^{jh} akwa] ना. जाडो, चिसो cold, winter, coldness, cold season	ख्याम्दु [^H k ^{jh} amdu] क्रि. डुल्न wander, roam
ख्याख्योई [^H k ^{jh} ak ^{jh} oi] अ.मू. आँटेपाटे crooked	ख्याम्नाक [^H k ^{jh} amnak] वि. डुलुवा wandering, roaming
ख्याख्योई भयीगीन [^H k ^{jh} ak ^{jh} oi 'ts ^j igin] (past: ख्याख्योयी भयेजुड) क्रि. प. रल्लनु loiter, wander, loaf, idle away one's time ex. लेगा स्यारी मीभयीदा ख्योख्योयी भयेरी धेदी घाने शीडगुवा 'नाला / काम राम्रोसँग नगरेर रल्लेर बस्छ अनि कहाँ सिद्दीन्छ।	ख्यारकीन [^H k ^{jh} arkin] क्रि. भासँग हुनु stumble
ख्यागीन [^H k ^{jh} agin] क्रि. सिंचाइ गर्दा खेत पुरेमा पानी पुग्नु fully irrigate a field	ख्यीगीन [^H k ^{jh} iggin] क्रि. जम्नु freeze, gather
ख्याङा [^H k ^{jh} anya] वि. कपटी मानिस traitor	ख्यीरीख्यीरी [^H k ^{jh} irik ^{jh} iri] अ.मू. गोलो गोलो round
ख्याप्कीन [^H k ^{jh} apkin] (var. of SH: ख्येप्कीन) क्रि. फैलनु spread	ख्यी [^H k ^{jh} y] सर्व. तिम्रो your, yours सोक्यीम
ख्याप्टाक [^H k ^{jh} ap[ak] ना. विज्ञापन advertisement, notice, announcement	ख्यु [^H k ^{jh} u] ना. १) चम्चा spoon २) बथान flock, herd, group of birds or animals
ख्याप्टाक क्षे [^H k ^{jh} ap[ak ^H ts ^{jh} e] वि. प्रचलित current, in vogue, recognised, prevailing	ख्युई [^H k ^{jh} ui] वि. सलक्क straight
	ख्युक्कीन [^H k ^{jh} ukkin] क्रि. मस्किनु be shy
	ख्युवा [^H k ^{jh} uwa] वि. सीधा plain, straight
	ख्युवी [^H k ^{jh} uwi] वि. सीधा plain, straight
	ख्ये [^H k ^{jh} e] वि. सस्तो cheap, inexpensive
	ख्येन्दा [^H k ^{jh} enda] वि. सिपालु (आदरार्थी शब्द) skillful (honorific term) खेवा ? .

ख्येन्सा [^H k ^{jh} ensa] कि. अनौठो strange, surprising, astonishing	ख्योराड [^H k ^{jh} oraj] सर्व. तिमी आफै yourself
ख्यो [^H k ^{jh} o] ना. श्रीमान husband उड़ खोडबा .	ख्योवा [^H k ^{jh} owa] ना. श्रीमान husband
ख्योक्तोड [^H k ^{jh} oktoŋ] ना. किशोर, युवा youth	ख्यो [^H k ^{jh} o] सर्व. तैं, तिमी you
ख्योमीन [^H k ^{jh} omgin] क्रि. लरखराउनु loiter aimlessly	ख्यो ख्योराड [^H k ^{jh} o ^H k ^{jh} oraj] सर्व. तिमी आफै, तपाईं आफै yourself

ग

गाक्कीन ['gakkin] क्रि. अडकिनु stuck	-गी [-gy] प.स. -हो suffix to force the action of verb while asking question ex. शामा सागी ? खाना खाने हो ?
गागीन ['gagin] (var. of SH: गाल्गी) (imp.: गो) क्रि. तर्नु cross, get over गाला जेगीन .	गीन साम्मीन ['gyn ^H samgin] (imp.: ग्युन सोम) क्रि. प. गुन राख्नु remember others' help ex. मी आःला घाजी घा भयीना गीन साम्गु मालाक / नराम्रो मान्छेलाई जति राम्रो गरे पनि गुन राख्दैन ।
गाजार ['gadzar] ना. गाजर carrot	गुए मेगीन ['gue 'megin] क्रि. चलाउन नमिल्ने immovable
गात्ति ['gatti] (var. of SH: गारते) क्रि. भुन्डचाइ by hanging	गुक ['guk] ना. अड्कुश hook
गानीत ['ganit] ना. गणित mathematics	गुगीन ['gugin] क्रि. १) कसैको कामबाट खुशी हुनु praising others' deeds २) प्रसन्न हुनु be happy
गान्टी ['ganṭi] ना. घण्टी small bell	गुजीन ['gudzin] ना. प्रशंसा (आदरार्थी शब्द ??) praise
गाप ['gap] क्रि.वि. तल down, under	गुती लोक्कीन ['guti 'lokkin] क्रि. ढल्काउनु incline, lean down, make slightly slanted
गारा ['gara] ना. कामी lower caste	गुदा ['guda] ना. दौतरी (आदरार्थी शब्द) friends (honorific term) नादा .
गारी ['gari] १) क्रि. तरेर crossing २) ना. कामीको of lower caste	
गाला जेगीन [gala dzegi:nə] cross गागीन .	
-गीन [-gin] क्रि. १) -नु infinitive suffix ex. शोगीन; भोगीन; डोगीन बनाउनु; बोलाउनु; जानु २) -छ	
गीला ['gila] ना. गिलास drinking glass, tumbler	

-गी [-gy] प.स. -हो suffix to force the action of verb while asking question ex. शामा सागी ? खाना खाने हो ?
गीन साम्मीन ['gyn ^H samgin] (imp.: ग्युन सोम) क्रि. प. गुन राख्नु remember others' help ex. मी आःला घाजी घा भयीना गीन साम्गु मालाक / नराम्रो मान्छेलाई जति राम्रो गरे पनि गुन राख्दैन ।
गुए मेगीन ['gue 'megin] क्रि. चलाउन नमिल्ने immovable
गुक ['guk] ना. अड्कुश hook
गुगीन ['gugin] क्रि. १) कसैको कामबाट खुशी हुनु praising others' deeds २) प्रसन्न हुनु be happy
गुजीन ['gudzin] ना. प्रशंसा (आदरार्थी शब्द ??) praise
गुती लोक्कीन ['guti 'lokkin] क्रि. ढल्काउनु incline, lean down, make slightly slanted
गुदा ['guda] ना. दौतरी (आदरार्थी शब्द) friends (honorific term) नादा .

गुन्यी [^h gung <i>i</i>] ना. गुम्बाको कुकुर monastery dog	गो थोम्मीन [^h go ^h omgin] क्रि. प. टोलिनु confuse ex. क्षीक्षाला गोमाका लेवी घाडला मीक्षाक गो थोम्मी धेदी।
गुन्द्री [^h gundri] ना. गुन्दुक preserved, fermented vegetable leaves used to make soup or pickle	विदेशमा सुरुमा पुग्दा मान्छेहरू टोलाएर बस्छ।
गुरुङ [^h guruŋ] ना. जातको नाम name of a caste	गोक्कु [^h gokku] ना. टाउको पकाएको रास soup made from animal head
-गुला [-gula] प.स. -लाई to, for ex. होदीगुला त्यसलाई	गोक्कु ताडगीन [^h gokku ^h taŋgin] क्रि. प. बहकाउनु beguile, mislead, lead astray, encourage to do wrong, tempt, pervert, distract
-गुलाक [-gulak] ना. -नेछ suffix on a verb to denote future	गोड [^h gon] ना. मोल price, cost
गुलु [^h gulu] ना. १) गीत (आदरार्थी शब्द) song (honorific term) २) उमेर (आदरार्थी शब्द) age (honorific term) नाजो .	गोड क्षे [^h gon ^h ts ^h e] वि. अत्यधिक मोल expensive, high-priced
गुलुमुलु [^h gulumulu] ना. गोलमाल disorder, confusion, mess	गोड खुक्कीन [^h gon ^h k ^h ukkin] क्रि. प. मूल्यवान् priceless
गुल्लु [gullu] नाजु १ .	गोड ग्याप्कीन [^h gon 'g ^h apkin] (<i>imp.</i> गोड ^{ग्योप}) क्रि. प. भाउ बोल्नु bargain
-गुवा [-guwa] क्रि.वि. पनि also, as well, as well as, too	गोड ढीक्कीन [^h gon 'tikkin] क्रि. प. भाउ तोक्नु determine price
गेस [^h ges] ना. ग्याँस gas	गोडच्येक [^h goŋts ^h ek] ना. मूल्य price, value
गो [^h go] ना. १) टाउको head उ २ . २) सुरू beginning, start	गोजुने [godzune] at start गोमाका .
-गो [-go] प.स. -चाहिँ denoting a particular one ex. हाबागु; भीजागु भातचाहिँ; केटाचाहिँ	गोजेक [^h godzek] ना. अगुवाइ leader
गो चुक्कीन [^h go ^h tsukkin] क्रि. प. प्रारम्भ गर्नु start, begin	गोभीडा [^h go ^h tsiŋa] वि. कपाल जिङ्गिङ्ग भएको odd-looking hair
गो छुक्कीन [^h go ^h ts ^h ukkin] क्रि. प. १) आरम्भ गर्नु start, begin २) बुझ्नु perceive, comprehend, understand	गोटी [^h goti] ना. १) नेतृत्व leadership, guidance २) शासक ruler, governor, administrator
	गोदाम [^h godam] ना. भण्डार storehouse, repository, warehouse, store, reserve

गोदेन [^lgoden] ना. १) सहायता help, assistance, aid २) सिफारिस recommendation letter of support, intercession

गोदोक्पा [^lgodokpa] (var. of CN: गोदोवा) वि. तालु, मुडुले bald उरीली .

गोने [^lgone] ना. सुरु देखि (आदरार्थी शब्द ??) from beginning

गोमाका [^lgomaka] ना. सुरुमा at start गोजुने .

गोम्मीन [^lgomgin] (3sg pres: गोम्दी डीक) (past: गोम्दी लाजुड) (imp: गोम्दी सुड) क्रि. प. नाघ्नु leap, jump over

गोम्दी [^lgomdi] क्रि.वि. नाघेर cross over, jump over

गोयोक [^lgojok] वि. माथिल्लो upper, higher (of position)

गोरखा पात्रा [^lgork^{ha} ^hpatra] (var. of CN: छाक्पा) ना. समाचार पत्र newspaper

गोरे [^lgore] ना. १) रुमाल napkin, piece of cloth, handkerchief, towel २) घुम्टो head-cloth, head-covering, veil, patch of cloud

गोवा [^lgowa] ना. १) माथिल्लो upper, higher (of position) २) टाकुरो, टुप्पो summit, top, peak, apex ३) head

गोवा कोक्कीन [^lgowa ^hkokkin] क्रि. प. १) फकाउनु persuade, flatter, coax, seduce ex. दुवा डुना गोवा कोर / बच्चा रोयो भने फकाउ। २) छल्नु cheat, deceive, betray, dodge, hoodwink

गोवा खोक्कीन [^lgowa ^hk^hokkin] क्रि. प. भुल्नु forget, be allured

गोवा यीक्कीन [^lgowa 'jikkin] क्रि. प. रिँगटा लाग्नु feel nauseous

गोङ्गीन [^lgøngin] क्रि. अल्भिन्नु be entangled

ग्या [^lgⁱa] (var. of SH: ग्यागार) १) सङ् सय hundred २) ना. चौडाइ width, breadth ३) ना. भारत India

ग्या क्षे [^lgⁱa ^hts^he] ना. फराकिलो wide

ग्या: [^lgⁱa:], [^lgⁱa:] ना. १) भारतीय pertaining to India, Indian २) बाजी bet

ग्याक [^lgⁱak] (var. of CN: हाक्का; हाक्या) (var. of GH: हाराक)ना. गल्ली lane, byway, gulley, alley, side street

ग्याकाम [^lgⁱakam] ना. आरु peach

ग्याकी [^lgⁱaki] ना. सानो सेतो खालको कुकुर small white dog

ग्याक्कीन [^lgⁱakkin] क्रि. छर्किन्नु scatter

ग्याक्तु डुगीन [^lgⁱaktu ^ldugin] क्रि. प. मोटाउनु grow fat, be corpulent, fatten, grow rich, be well-off, be wealthy कुये केदु .

ग्याक्पो [^lgⁱakpo] (var. of CM: ग्याक्वा) ना. मोटो fat, stout कुये केदुक .

ग्याक्वा [^lgⁱakwa] वि. १) मोटो fat २) बलियो strong

ग्याक्षेबु [^lgⁱats^hebu] वि. फराकिलो wide, extended, extensive, spacious

ग्रामाक [<i>g^lagak</i>] ना. देश country, territory, region, place	ग्राङ्गुक [<i>g^lanjuk</i>] ना. माटोको दराज alcove
ग्रामाड [<i>g^lagan</i>] ना. राज दरबार royal palace खार .	ग्राङ्गा [<i>g^lanja</i>] वि. टाढा distant, far off
ग्रामानीन [<i>g^lagin</i>] (<i>var. of GH: घ्याल्पी</i>) क्रि. १) जित्नु win २) मुर्छा पर्नु, बेहोस हुनु be unconscious	ग्राङ्गीक [<i>g^lajik</i>] (<i>var. of SH: घ्याङ्स्ये;</i> ग्राङ्गस्यीड) ना. दूरबिन telescope
ग्रामेक [<i>g^lagek</i>] ना. हिन्दी Hindi	ग्राच्यु ग्येडी [<i>g^lats^hu 'g^lenj</i>] सङ्. बयासी eighty-two
ग्राङ्ग [<i>g^lan</i>] ना. गारो wall	ग्राञ्छो [<i>g^lats^ho</i>] ना. समुद्र sea, ocean
ग्राङ्गगा [<i>g^langa</i>] (<i>var. of GH: घ्याड</i>) ना. रोटी bread, bread-cake सोग्याड .	ग्राञ्छा [<i>g^ladza</i>] ना. शहर city, town
ग्राङ्गगा ग्याई [<i>g^langa 'g^lai</i>] (<i>var. of GH: घ्येवी घ्याड</i>) ना. फापरको रोटी bread made of buckwheat flour	ग्राञ्छु [<i>g^ladzu</i>] सङ्. असी eighty
ग्राङ्गगा 'रोकपा [<i>g^langa ^Hrokpa</i>] (<i>var. of SH: घ्याड 'रेप्को; घ्याड भाक्याड</i>) ना. खरानीमा पोलेको रोटी thick bread	ग्राञ्छु ग्याक्कु [<i>g^ladzu 'g^lakku</i>] सङ्. उनान्नब्बे eighty-nine
ग्राङ्गगाक [<i>g^langgak</i>] ना. भित्ता wall	ग्राञ्छु ग्याक्ची [<i>g^ladzu 'g^laktsi</i>] सङ्. एकासी eighty-one
ग्राङ्गगीन [<i>g^langgin</i>] (<i>past: घ्याजुड</i>) (<i>imp: घ्योड़</i>) क्रि. १) टाढा हुनु increase in gap २) समय लम्ब्याउनु postpone	ग्राञ्छु ग्याक्सुम [<i>g^ladzu 'g^laksum</i>] सङ्. त्रियासी eighty-three
ग्राङ्गग्याड [<i>g^langg^lan</i>] ना. ढलकेको inclined	ग्राञ्छु ग्याप्येत [<i>g^ladzu 'g^lapg^let</i>] सङ्. अठासी eight-eight
ग्राङ्गग्याडला [<i>g^langg^lanla</i>] ना. तेसों plain, diagonal, crosswise, slanting	ग्राञ्छु ग्याप्धीन [<i>g^ladzu 'g^lap'tyn</i>] सङ्. सतासी eighty-seven
ग्राङ्गदु [<i>g^landu</i>] क्रि.वि. टाढा distant, far off	ग्राञ्छु ग्येडा [<i>g^ladzu 'g^lena</i>] सङ्. पचासी eighty-five
ग्राङ्गदु डुगीन [<i>g^landu 'dugin</i>] (<i>3sg pres: घ्याङ्गदु डीक</i>) (<i>past: घ्याङ्गदु लाजुड</i>) क्रि.प. टाढा हुनु increase in distance	ग्राञ्छु ग्येढुक [<i>g^ladzu 'g^le'^huk</i>] सङ्. छयासी eighty-six
	ग्राञ्छु ग्येवी [<i>g^ladzu 'g^lewi</i>] सङ्. चौरासी eighty-four
	ग्राञ्छु डुगीन [<i>g^ladzu 'dugin</i>] ना. युवराज crown prince, heir to the throne
	ग्राजोक [<i>g^ladzok</i>] (<i>var. of SH: चोक्ची</i>) ना. खाना खाने टेबल dining table

ग्याटे [^lg^lat^e] (var. of GH:
टेवा) ना. काठको भज्याड़
wooden ladder

ग्याटे

ग्याढुम [^lg^la^lum] ना. नरम
खालको ऊनको गलैंचा
soft woollen carpet

ग्याती डुगीन [^lg^lati ^ldugin] (3sg pres:
ग्यारती डीक) (past: ग्यारती लाजुड) क्रि. प. उछिन्नु run faster than (someone in a race) and leave him/her behind, outstrip, overtake, go in front of ex. की होजुड सेना भे ग्यारती लाजुड / कुकुर आएको त भिरालो त कहाँ कहाँ उछिनेर गयो।

ग्यात्तु [^lg^lattu] सङ्क. सयौ hundreds

ग्याप [^lg^lap] ना. यो. पछाडि behind, at the back of कुर्याप .

ग्याप्कीन [^lg^lapkin] (imp: ग्योप) क्रि. १) लगाउनु apply, paint on, plaster, set, fix २) बन्द गर्नु close ३) खिच्नु draw ४) खेद्नु, धपाउनु drive, chase, pursue, drive away, chase ५) गर्नु do, perform, act ग्यावा जेगीन .

ग्याप्चा [^lg^laptsa] ना. व्याक फोर्स back force

ग्याप्तेन [^lg^lapten] (var. of CM: केदीन) ना. आइमाईले पछाडि लगाउने उनको कपडा woollen clothes worn by women at the back कुदीन .

ग्याप्योक [^lg^lapjok] ना. किताबको गाता book's cover

ग्याप्रे [^lg^lapre] ना. फापर buckwheat

ग्याप्ला [^lg^lapla] वि. पछाडि behind, at the back of, back

ग्याप्लोक [^lg^laplok] ना. विपरीत contrary, opposite

ग्यामी [^lg^lami] (var. of GH: ग्यामीक) ना. चिनिया Chinese

ग्यामी 'डो पाजे [^lg^lami ^Hno ^Hpadze] ना. चिनिया साग green leafy vegetable

ग्यामु [^lg^lamu] ना. रानी queen

ग्यामु आच्युड [^lg^lamu ats^hun] ना. युवराजी crown prince's married wife

ग्याम्दुड [^lg^lamduⁿ] ना. खाल्डो

ग्यायी [^lg^laji] ना. १) फापरको पिठो buckwheat flour २) भारतको Indian

ग्यारी धेगीन [^lg^lari ^ltegin] क्रि. प. बेहोस हुनु be unconscious ex. गोवा थुक्ती ग्यारी धेदुक / टाउको ठोकेर बेहोस भएछ ।

ग्यालाम [^lg^lalam] ना. ठूलो बाटो big road

ग्यालीड [^lg^lalinj] ना. लामाले बफाउने एक प्रकारको बाँसुरी type of flute blown by a Lama

ग्यालीड

ग्यालीन [^lg^lalin] ना. एक प्रकारको सिमी type of soyabean

ग्यालु [^lg^lalu], [^lg^lalu] (var. of SH:

ग्यायीलु:) ना. १) मुला radish २) राष्ट्र गान national anthem

ग्यावा जेगीन [gjawa dzegi:n^A] do (honorific term) ग्याप्कीन ५ .

ग्यावु [‘g̥awu] ना. राजा king, monarch, sovereign

ग्यी जेदी [g̥i: dzedi:] how, in what manner घाड भयेरी .

ग्यीक [‘g̥ik] ना. रबर rubber

ग्यीकुड [‘g̥ikug] ना. पिठचु back (of the body)

ग्यीकजु [‘g̥ikdzu] ना. बाल्टिन bucket

ग्यीकतेन [‘g̥ikten] ना. स्पन्जको ओछ्याउने foam mattress

ग्यीकमा [‘g̥ikma] ना. एक प्रकारको घाँसको बिउ type of grass seed

ग्यीन [‘g̥lyn] ना. छालाको डोरी leather rope

ग्यीन ढागीन [‘g̥lyn ‘tagin] क्रि.प. छालाको धागो बनाउनु make rope out of skin

ग्यीन धामीन [‘g̥lyn ‘tamgin] (imp: घ्यीन धोम) क्रि.प. डोकोको तल छाला बाँध्नु tie a rope made from wet leather at the bottom of a doko

ग्यीन्गी [‘g̥yngy] (var. of GH: ग्योन्घी) ना. सधैं लगाउने लुगा casual dress

ग्यीबा [‘g̥yba], [‘g̥yba] ना. १) पिंडी, पुस्ता generation २) कुल खानदान clan

ग्यु [‘g̥u] ना. १) सम्पत्ति wealth, property, riches, assets, prosperity क्षाकजे . २) आन्द्रा पकाएको भोल soup made from intestine

ग्यु घोगीन [‘g̥u ‘kogin] (3sg pres: ग्यु घीक) क्रि.प. अंश बाँड्नु divide wealth

ग्यु देन्दा [‘g̥u denda] वि. मीठो sweet, delicious ex. आराक 'मीच्यीकी ग्यु देन्दा दुक / रक्सी कति मीठो छ।

ग्यु 'यागीन [‘g̥u ‘yagin] (3sg pres: ग्यु 'घीक) (past: ग्यु 'येजुड) (imp: ग्यु 'यो) क्रि.प. धन गुमाउनु lose wealth

ग्युक्कीन [‘g̥ukkin] क्रि. १) चल्नु move, waver २) हिँड्नु go, walk, travel on foot, move ३) sell

ग्युक्ताड [‘g̥uktan] ना. १) चाल motion, movement २) हाउभाउ movement of eyes, face, and hands

ग्युक्तोड [‘g̥ukton] ना. धुरी strong horizontal main beam at the highest point of a roof

ग्युक्पा [‘g̥ukpa] ना. लट्टी cane, walking-stick, staff

ग्युक्स्येक [‘g̥uks̥ek] ना. कोँइयो (आदरार्थी शब्द) comb (honorific term) स्त्रीक्ये .

ग्युगाम [‘g̥ugam] ना. १) घर्गा drawer २) दराज (आदरार्थी शब्द) cupboard (honorific term) फेगाम .

ग्युगीन [‘g̥ugin] (past: ग्यीजुड) (imp: ग्यी) क्रि. उन्नु, सियोमा धागो हाल्नु thread (as beads on a string) ग्युवाजेगीन .

ग्युप्ताक [‘g̥uptak] ना. गुण quality

ग्युमा [‘g̥uma] (var. of SH: ग्युमु) ना. आन्द्रा intestines

ग्युमा ग्याङ्गीन [‘g̥uma ‘g̥angjin] (past: ग्युमा ग्याजुड) (imp: ग्युमा ग्योड) क्रि.प. आन्द्रा भित्र मासु र पिठो हालेर पकाउनु

ग्युमा ग्याडगीन [^g umā ^g yāḍgīn]	cook intestine filled with mixture of flour, blood and meat	ग्येवा ताडगीन [^g ewa ^H tanggin] (<i>imp.</i> : ग्येवा तोड) क्रि. प. दान गर्नु do charity ex. धारा ग्येवा ताडना स्यीली डीमु स्थेती डोजोके लाक / अहिले दान गर्यो भने मर्ने दिन लिएर जानु हुन्छ।
ग्युमा ठा [^g umā ^H t̥a] ग्यामा) ना. सानो आन्द्रा small intestine		
ग्युरकीन [^g urkin] क्रि. परिवर्तन हुनु change		
ग्युवाजेगीन [^g uwadzegi:nʌ] उन्नु (आदरार्थी शब्द) ग्युगीन .		
ग्येक [^g ek] १) ना. लामालाई चढाउने पैसा money offered to Lamas २) सङ्क. eight		ग्योक्जे [^g okdze] (<i>var. of SH:</i> ग्योक्से)
ग्येगीन, ₁ [^g egin] क्रि. लाङ्नु fall down, slip जोगीन .		१) ना. चाँडो soon, before long, quickly
ग्येगीन, ₂ [^g egi:nʌ] teacher माटा .		२) क्रि.वि. छिटो quick, sharp, prompt, soon, quickly
ग्येजाड [^g edzan] ना. छुटेर जाँदा अन्तिम खाना last meal before parting		ग्योक्तु डुगीन [^g oktu ^{'q} ugin] (3sg pres.: ग्योक्तु डीक) (<i>past:</i> ग्याक्तु लाजुड)
ग्येन [^g en] ना. उकालो ascent, uphill, upward slope		क्रि. प. छिटो हुनु pace, become faster
ग्येन ग्याप्कीन [^g en ^g apkin] (<i>imp.</i> : ग्येन ग्योप) क्रि. प. भाग लगाउनु distribute ग्येन रोगीन .		ग्योक्पु [^g okpu] ना. छिटो quick, sharp, prompt, soon, quickly, drop, drop of water sprinkled for purifying
ग्येन रोगीन [^g en ^{rogin}] क्रि. प. भाग लगाउनु (आदरार्थी शब्द) divide (honorific term) ग्येन ग्याप्कीन .		ग्योक्वा [^g okwa] क्रि.वि. छिटो, चाँडो, तेज quick, sharp, prompt, soon, quickly, soon, quickly, speedy थुक्चुगा .
ग्येन्जा [^g endza], [^g endza] ना. गहना ornament, adornment, jewellery		ग्योगीन [^g ogin] (<i>var. of SH:</i> ग्योकी) (3sg pres.: ग्यीक) क्रि. यौन सम्पर्क गर्नु have intercourse
ग्येन्जा ताक्कीन [^g endza ^H takkin] (<i>imp.</i> : ग्येन्ज्या तोक) क्रि. प. गहना लगाउनु wear ornament		ग्योङ ग्योङ [^g onj ^g onj] वि. लामो long
ग्येपा [^g epa] संयो. आठौ eighth		ग्योडा [^g onda] (<i>var. of SH:</i> ग्योड) वि. १) चाप्रो tough, dry and hard २) लामो long, extensive ३) कठोर, सारो hard, harsh, cruel, merciless, hard

ग्योबा केगीन [^gøba ^hkegin] क्रि. य. पछुतो
लानु repent, rue, feel remorse, grieve
over ग्योबा क्येला जेगीन .

ग्योबा क्येला जेगीन [gjøba kjela dzegi:nʌ]
repent ग्योबा केगीन .

ग्योबा हुड़गीन [^gøba 'hungin] (*past:*

ग्योबा होजुड) क्रि. य. पछुताउनु
repent, rue, feel remorse, grieve over

घ

घा [^{ka}] ना. घोडाको
माथि भारी राख्ने
ठाँच saddlebags

घा

घा: [^{ka:}] वि. राम्रो,
असल fine, lovely, beautiful, good,
excellent शुक ढीवा .

घाःरा [^{kara}] ना. ठाँचको नाम name of a
village

घाक [^{kak}] ना. डकार belching, burping

घाक घाक [^{kak} ^{kak}] अ.मू. घुटघुट sound
of drinking

घाक्कीन [^{kakkin}] (*var. of SH: घारकी;*
घाकीन) (*imp: घोर*) क्रि. १) जोख्नु
weigh, balance, consider, ponder,
weigh, weigh up, balance २) जडान
गर्नु

घाक्ता [^{kakta}] ना. जग वा कुनै पानी राख्ने
भाँडाबाट कलकल पानी खाने काम
drinking water from a jug

घाक्ता ग्याप्कीन [^{kakta} ^{'g'apkin}] (*imp:*
**घाक्ता ग्योप) क्रि. य. पानी पिउनु drink
from a jug घाक्ता रोगीन .**

घाक्ता रोगीन [^ghakta rogi:nʌ] drink घाक्ता
ग्याप्कीन .

घाक्पो [^{kakpo}] ना. १) गाहो difficult,

hard, uneasy, arduous २) अप्ठचारो
uneasy, difficult, hard, rough, crooked,
ill-tempered, cross

घाक्याक [^{kak^hak}] (*var. of CN: घारक्याक*)

ना. २ वा ३ वर्षको घोडा 2 or 3 year-old
horse

घाक्येला [^{kak^hdela}] ना. उत्तानो supine, flat
(as of pan, etc.), flat on one's back,
lying on one's back

घाक्वा [^{kakwa}] ना. १) कठिन difficult,
burdensome, hard २) गाहो difficult,
hard, uneasy, arduous

घागीन [^{kagin}] क्रि. प्रसन्न हुनु be happy

घाघोडी [^{ka^hkoji}] अ.मू. डाल्लो डाल्लो
unleveled

घाघोयी [^{ka^hkoji}] अ.मू. काम नलाग्ने

सामानहरूको थुप्रो collection of useless
things ex. चालाक घाघोयीरे माना रीड
खुक्ताड सारे मुदुक / काम नलाग्ने
सामानहरू मात्र छान बेच्न मिल्ने त
केही छैन।

घाड़ [^{kan}] १) ना. हिमाल snow-capped

mountain २) वि. भरी full, filled,
complete, abounding ३) सङ्. एक one,

some

घाड भयेरी [^hkaŋ ^ts̥eri] (*var. of CM:*

घाडगी भयेरी; ग्यी भयेरी) प्र.स. कसरी how, in what manner ग्यी जेदी .

घाड हीन्ना [^hkaŋ ^hinna] संयो. जे भए पनि whatsoeverघाडजेक [^hkajdzeŋ] (*var. of CM:* घाच्यीदा; फाच्येड) ना. लगभग nearly, about, almost, approximately ex. मानी ढाडना घाडजेक जाबुलीडला फेन्दीहोक नाला / माने गर्यो भने लगभग संसारलाई भलो हुन्छ भन्छ।घाडदा डीवा [^hkanda ^hjiwa] (*var. of GH:* घाडला डीज्यीक) ना. सूर्य मुखी sunflower, helianthus annuusघाडबु [^hkaŋbu] (*var. of CH:* यीरी) क्रि.वि. जम्मै whole, allघाडला [^hkanla] १) संयो. जब when २) ना. बेलामा at the timeघाजी होक्ना [^hadzy ^hoŋna] ना. प. जति भए पनि however much one has ex. मीला घाज्यो होक्ना छाडये मेतालाक / मान्छेलाई जति भए नि पुर्दैन।घाजो [^hadzə] क्रि.वि. कति how much, how manyघादा [^hkada] ना. जोडीमा भएको थैलो sack with two pocketsघादाघोदी [^hkada ^hkodi] अ.सू. साना तिनो काम small tasks ex. टुवा लो 'डा ढुक

'लेप्ना लेगा घादाघोदी भयीदा हुड्यालाक / बच्चा ५ ६ वर्ष पुग्यो भने सानातिनो कामहरू त गर्न सक्छ।

घादु [^hkadu] (*var. of SH:* घाल्दो; घादो) (*var. of GH:* घान्दा) ना. जोताइएको मापन measure of ploughingघाधेग [^hka^tera] ना. तालु खुइलेको baldघानाड [^hkanaŋ] निग. खै त whereघाने [^hkane] क्रि.वि. कहाँबाट from whereघाम [^hkam] ना. काठको अन्न राख्ने बाकस crop storing wooden boxघामोमा [^hkamoma] १) वि. सही true, real, right, correct, acceptance २) क्रि.वि. राम्री rightlyघाम्या [^hkamg̊a] ना. १) तमसुक written contract, note of hand attested by the debtor, written acknowledgement of debt २) लिखित सहमतिघारा [^hkara] (*var. of SH:* घारू; घारमा) (*var. of GH:* का) ना. पेय पदार्थको कडापन hard (of drink)घारू [^hkaru] प्र.स. १) कहाँ? where? ex. घारू श्याक्यो? कहाँ राख्यो? २) जहाँ where, wherever ex. घारू श्याक्होना र्ख्येल्ले स्योक / जहाँ राखेको भए पनि लिएर आऊ।घारू ताडगीन [^hkaru ^htangin] (*imp:* घारू तोड) क्रि.प. सुधार्नु reform, amend, improve, correct, put right, repair, renovate, modify, reprove, perform,

undertake	धी [^ki] प्र. स. १) कस्तो? what kind? २) के? what? ३) जे what
घारू हीन्ना [^karu ^hinna] सर्व. जहाँ पनि wherever	धी आड [^ki aŋ] वि. बो. १) क्यारे what २) प्रश्नवाचक
घारूवा [^karuwa] प्र. स. कहीं पनि nowhere	धी भयेरी [^ki ^ts'eri] प्र. स. १) किन why, what for २) के गरेर
घारे [^kare] (var. of GH: घान्डे) प्र. स. कस्तो of what kind, like what	धी भयेरी नाना [^ki ^ts'eri ^nana] संगो. किनभने because
घारेगु [^karegu] (var. of GH: घान्डेगो) प्र. स. कुन which, who, what	धी मोमोक [^ki ^məmək] वि. प्रशस्त vast, numerous, very much ex. 'लोला मोटा होरी शाये साडगुता धी मोमोक दुक। उपल्लो मुस्ताडमा गाडी आएर खाद्यान्न त प्रशस्त छ।
घारेजी हीन्ना [^karedzi ^hinna] ना. यो. कुनै पनि anyone ex. शी 'डोन्नेगु घारेजी हीन्ना तानानी धीरी च्योकरा दुक। शी साँच्चीको चाहिँ जुन भए नि हेर्दा सबै एउटै देख्ने रहेछ।	धी स्योक्ला [^ki ^sɔ̃okla] क्रि. वि. कतातिर where
घाला [^kala] क्रि. वि. कहाँ, कता where	धी हीन्ना [^ki ^hinna] संयो. १) तर but, however, act of crossing, way, cream of milk ex. क्षेत्र मालाप्लाक धीहीन्ना मीच्यीकी खोक्पा दुक्वा दुक। पढ्न त पढ्ने तर अति चलख छ। पढ्न त पढ्ने तर अति चलख छ। २) जे भए पनि by the way
घाली [^kali] क्रि. वि. बिस्तारै, सुस्त slowly, gently, sluggishly	धीदु [^kidu] ना. गुण, गुणस्तर property
घाल्लु [^kallu] (var. of SH: घारलु; घाल्लो) (var. of GH: घालु) ना. लोक गीत folk song	धीदुक [^kiduk] (var. of CH: हाताप) ना. जाँड रक्सी पकाउन बनाएको ठूलो चुलो still
घावा [^kawa] (var. of SH: घार; घा) ना. १) नाच dance, dramatic entertainment २) घोडाका ढाडमा हुने घाउ	धीमीक [^kimik] ना. गाउँको नाम name of a village
घावा चेगीन [^kawa ^htsegin] क्रि. य. नाच्नु dance, frisk, spring, caper ex. 'लोप्टी दुवाक्याक घावा चेली। विद्यार्थीहरू नाचिरहेछन।	धीया मालाक [^kija ^malak] (var. of SH: धीया मान्दाक; धीन्दाड मादाक) (var. of CM: धीया मादाक) क्रि. केही पनि
घावा चेजा [^kawa ^htsedza] (var. of SH: घार चासु; घा चेजा) ना. नाच घर dance hall, ballroom, theatre	
घावु [^kawu] ना. प्रेमी lover	

होइन It's nothing.	घुकुम [^h kukum] ना. चन्दन sandal-wood
घीरी [^h kiri] (<i>var. of GH:</i> पुरा; घीरी) १) ना. सबै all, everything २) वि. each, every ३) वि. पुरा full, complete, entire ४) वि. गोलो round, circular	घुक्कीन [^h kukkin] क्रि. १) पर्खनु wait २) भुक्नु bend
घीलुक [^h kiluk] ना. १) ताल्चा लगाउने ठाउँ door knob २) फापर कुट्टने औजार agricultural tool	घुक्कु [^h kukku] १) ना. तीजीमा लामा बस्से ठाउँको पछाडि टाँगेर राखेको दूलो थाङ्का Thanka used in Tiji festival २) वि. कुप्री hunchbacked, stooped
घीलुड [^h kilun] ना. ठाउँको नाम name of a village	घुक्चा [^h kuktsa] (<i>var. of SH:</i> घुरका) वि. कुप्रिनु bend down
घीङ्गा [^h kyunga] ना. हिउँद winter	घुक्पा [^h kukpa] ना. व्रत fasting
घीन [^h kyn] ना. नोक्सान harm, loss	घुक्पा श्युक्कीन [^h kukpa ^h s ^j ukkin] क्रि. ४. व्रत बस्नु fast
घीन खेगीन [^h kyn ^h k ^h egin] (<i>var. of SH:</i> घीन खेल्ली) क्रि. ४. नोक्सान हुनु loss ex. सोडला खेप्जाडा हुडगुलाक, घीना खेगुलाक / व्यापारमा नाफा पनि हुन्छ, नोक्सान पनि हुन्छ।	घुगेक [^h kugek] ना. साङ्केतिक भाषा sign language
घीन्दा [^h kynda] वि. महँगो high-priced, expensive, costly, dear, scarce	घुगेक ग्याप्कीन [^h kugek ^h g ^j apkin] (<i>imp:</i> घुगेक ग्योप) क्रि. ४. इशाराले बोल्नु speak in sign language
घीस्याप [^h ky ^s ap] ना. सम्मान respect, homage	घुड [^h kuj] १) ना. हरियो केराउ green pea २) वि. बीच middle, centre
घीस्याप भयीगीन [^h ky ^s ap ^h t ^s igin] (<i>past:</i> घीस्याम भयेजुड) क्रि. ४. आदर गर्नु, मान्यता गर्नु respect	घुडजाड [^h kujdzaq] (<i>var. of CM:</i> घुडज्यी) ना. बीच middle, centre, intermediate time or space
घु [^h ku] सङ्. नौ nine, boat, ship	घुडजु [^h kujdzu] (<i>var. of CM:</i> घुडजुमा) ना. माभि औँला middle finger
घुई घुई [^h kui ^h kui] (<i>var. of SH:</i> घुगी घुगी) क्रि.वि. पर्खिदै waiting	घुडी [^h kuji] ना. तीन वर्ष अगाडि three years before
घुकु घुक्ला [^h kuku ^h kukla] (<i>var. of SH:</i> घुरकुर घुरला धेदुक) क्रि.वि. निहुरेर stooped	घुच्यु थोङ्नीन [^h kuts ^j u ^h t ^h øngin] क्रि. ४. कुप्रिनु stooped
	घुटम [^h kutum] (<i>var. of SH:</i> घुल्डुम; घीन्दुम) ना. अहुर grape, responsibility

घुत्तु च्युक्कीन [^h kuttu ^h ts ^h ukkin] क्रि. प. भुकाउनु bend	घुप्पे [^h kupje] (var. of CM: घुडी; घुस्यीड) ना. उखु sugar-cane
घुदुक [^h kuduk] ना. बाहौं महिनाको उनन्तीसौं दिनमा खाने खोले soup served on the 29th day of month	घुप्लक [^h kupruk] ना. केराउ कुट्टा बाँकी रहेको नकुटिने भाग part of pea crop leftover
घुदुक घुदुक [^h kuduk ^h kuduk] अ.मू. घोडा हिँडाइ sound of a horse's hooves	घुप्लीक [^h kuplik] (var. of GH: घुम्बुली) ना. एक प्रकारको काँडेदार विरुवामा फल्ने सानो रातो फल type of red fruit grow on a thorny shrub
घुदुरूक घुदुरूक [^h kuduruk ^h kuduruk] अ.मू. केराउ चपाएका आवाज sound of chewing roasted peas	घुमा [^h kuma] (var. of SH: घुमु) ना. बहिरी, लाटी dumb
घुप्च्यु [^h kupts ^h u] सङ्. नब्बे ninety	घुया [^h kuja] ना. लेकमा पाइने डाँठ plant grown on hillside
घुप्च्यु घोक्कु [^h kupts ^h u ^h kokku] सङ्. उनान्सय ninety-nine	घुर [^h kur] ना. पाल tent, camp शीडगु .
घुप्च्यु घोक्चीक [^h kupts ^h u ^h koktsik] सङ्. एकानब्बे ninety-one	घुरकीन [^h kurkin] (var. of GH: घुरकीन) क्रि. १) सहनु bear, tolerate २) भुक्नु bent, incline घुरा जेगीन .
घुप्च्यु घोक्सुम [^h kupts ^h u ^h koksum] सङ्. त्रियानब्बे ninety-three	घुरती [^h kurti] क्रि.वि. १) सहेर tolerable २) निहुरेर by bow down
घुप्च्यु घोप्येक [^h kupts ^h u ^h kopg ^h ek] सङ्. अन्ठानब्बे ninety-eight	घुरथुक्कीन [^h kurt ^h ukkin] क्रि. सहन सक्नु be able to tolerate
घुप्च्यु घोप्थीन [^h kupts ^h u ^h kop'tyn] सङ्. सन्तानब्बे ninety-seven	घुरा जेगीन [^g bura dzegi:nA] भुक्नु bent, incline घुरकीन २ .
घुप्च्यु घोडा [^h kupts ^h u ^h kənja] सङ्. पन्चानब्बे ninety-five	घुराम [^h kuram] (var. of SH: घोरोम) ना. सखर coarse brown sugar
घुप्च्यु घोहुक [^h kupts ^h u ^h ko'ju:k] सङ्. छयानब्बे ninety-six	घुरी [^h kuri] ना. ६ वटा तासको पत्तीले खेलिने खेल card game
घुप्च्यु घोन्डी [^h kupts ^h u ^h kənŋji] सङ्. बयानब्बे ninety-two	घुरुरू घुरुरू [^h kururu ^h kururu] अ.मू. परेवाको आवाज sound of flying birds
घुप्च्यु घोवी [^h kupts ^h u ^h kəwi] सङ्. चौरानब्बे ninety-four	घुवा [^h kuwa] ना. नवाँ nine times

घेक [^h kek] ना. सफा clean	घेवा क्षे [^h kewa ^h ts ^{jh} e] ना. धेरै धर्म गर्ने मानिस religious, pious man
घेक ग्याप्कीन [^h kek ^h g'apkin] (<i>imp:</i> घेक ग्योप) क्रि. प. सफा गर्नु clean	घेसेम क्षे [^h kesem ^h ts ^{jh} e] क्रि. धार्मिक religious, pious, devout
घेगीन [^h kegin] क्रि. चर्किनु crack	घो [^h ko] ना. ढोका gate, door, entrance केगु .
घेगेन [^h kegen] ना. शिक्षक teacher, instructor, tutor, educator, master, pedagogue	घो क्षीगो [^h ko ^h ts ^{jh} igo] ना. बाहिरको मुख्य ढोका gate, main entrance
घेडीक [^h keñik] ना. फोहोर मैला waste, rubbish	घो धुडगीन [^h ko 'tunjin] क्रि. प. ढोका ढक ढकाउनु knock
घेदाक [^h kedak] (<i>var. of SH:</i> घेर) ना. व्यक्तिगत personal, individual	घो पोगीन [^h ko ^h pogin] (<i>3sg pres:</i> घो पीक) क्रि. प. १) बिहेको पार्टी नगरी घरमा बुहारी भित्त्याउनु take a wife without having a wedding party २) ढोका सार्नु
घेज्ञाङ [^h kendzan] ना. अंश बाँडदा पुरुँयोली घर on division, part of ancestor's property [house divided selon will]	घो भाक्कु [^h ko 'pakku] ना. तलाको मुख्य ढोका main gate
घेन्जु खाड [^h kendzu ^h k ^h anj] ना. बृद्धा आश्रम home or centre for the elderly	घोक्कीन [^h kokkin] क्रि. १) सुन्नु hear सेडगीन . २) पत्ता लाउनु discover सेन्दा मेजेगीन .
घेन्दा [^h kenda] ना.यो. भन्दा पुरानो older	घोक्को [^h kokko] ना. गोलो round, circular, spherical
घेबु [^h kebu] ना. बूढा old man (respectful term)	घोक्जा [^h kokdza] (<i>var. of SH:</i> घोक्सु) ना. १) बस्ने ठाउँ seat शुक्जा . २) कार्यक्रमहरूमा बस्नको लागि रोजेर राखेको ठाउँ
घेमु [^h kemu] ना. old woman श्याटे २ .	घोक्जा पाडगीन [^h kokdza ^h panjin] (<i>past:</i> घोक्जा पेजुड) (<i>imp:</i> घोक्जा पो) क्रि. प. राजीनामा दिनु resign
घेम्बा [^h kemba] ना. मुखिया headman of a village	घोक्ता [^h kokta] ना. खरानी ashes
घेर [^h ker] ना. व्यक्तिगत personal, individual	
घेलुङ [^h keluŋ] ना. १) पवित्र लामा २) सन्न्यासी ascetic, one who has renounced the world	
घेवा [^h kewa] ना. १) पुण्य religious merit २) मृत्यु सँस्कार funeral	

घोक्पा [^t kokpa] (<i>var. of SH: घोक्पु</i>) ना. लसुन garlic	घोडमो [^t kojmo] (<i>var. of GH: ल्हाप्चा घोडमो</i>) ना. चराको नाम type of bird
घोक्पु [^t kokpu] ना. काठको भटुको wooden bowl	घोडरूक [^t konruk] ना. अण्डको बोक्रा eggshell
घोगीन [^t kogin] (3sg pres: घीक) क्रि. बाँड्नु divide, share, allot, distribute घोवाजेगीन .	घोडा [^t koja] ना. अण्ड egg
घोड [^t koj] ना. सिंह lion	घोच्चा [^t kottsa] ना. आँगन inner courtyard, yard
घोडगा [^t kojga] (<i>var. of SH: घोडगु;</i> घोडगा) ना. कलर colour	घोजा [^t kodza] (<i>var. of SH: घोल्जा</i>) ना. १) यात्रामा बास बस्ने ठाउँ hut ex. याबुने डारोक मोटाला डोना बीनीरू घोजा खेगुलाक / काठमाडौंबाट बिहान गाडीमा हिँड्या भने बेनीमा बस पर्छ। २) चाबी key
घोडगीन [^t kongin] क्रि. जङ्गिनु be furious with, be angry	घोजाक [^t kodzak] ना. साँचो true, real, genuine, mould, matrix, cast, key, pattern, shape
घोडगोड [^t kojgonj] (<i>var. of CN: गोडगोड</i>) वि. १) डल्लो round, globular, spherical, round lump, clod २) कुप्रो hunchbacked, stooped	घोजाक ग्याप्कीन [^t kodzak ^t g'apkin] (<i>imp:</i> घोजाक ग्योप) क्रि. य. साँचो लगाउनु lock क्षाकदी रोगीन .
घोडदोक [^t kondok] ना. अण्डाकोष testicle	घोजे [^t kodze] क्रि.वि. अपरान्ह, साँझ evening
घोडबा [^t kojba] ना. विदा, छुट्टि leave, holiday, vacation, furlough	घोढामो [^t ko ^t omo] ना. अनौठो strange, surprising, astonishing
घोडबा तेरकीन [^t kojba ^H terkin] क्रि.य. माफी दिनु forgive	घोदीन [^t kodin] ना. ढोकाको तल्लो भाग lower part of the door
घोडबा 'नाडगीन [^t kojba ^H nangin] (<i>past:</i> घोडबा 'नाजुड) (<i>imp:</i> घोडबा 'नोड) क्रि.य. क्षमा दिनु forgive ex. धालीड च्यागा युराला मोडोगीन्ला घोडबा 'नाजुड/ यसपलि कुलो बनाउन नगाएकोमा क्षमा दिनुभयो।	घोधोक्वा [^t ko ^t okwa] वि. १) साँयुरो narrow २) गाहो difficult, hard uneasy, arduous
घोडबा श्युगीन [^t kojba ^s ugin] (<i>past:</i> घोडबा श्यीजुड) (<i>imp:</i> घोडबा श्यी) क्रि.य. विदा मान्य apologize	घोप्योक [^t koptsok] ना. ढोकामा पुर्याउने खबर door-to-door message

घोप्या [‘kopja] ना. भाग part, portion, share, section, division, fraction	घोलोक [‘kolok] ना. लुगा dress, clothes नाम्जा .
घोप्ये ग्याप्कीन [‘kopje ‘g̥apkin] (<i>var. of GH: घोगीन</i>) (<i>imp: घोप्ये ग्योप</i>) क्रि. प. भाग लगाउनु share	घोलोड घोलोड [‘koloj ‘kolon] अ.मू. खच्चरको घाँटीमा भुन्डिने घण्टीको आवाज sound made by abell
घोबा [‘koba] (<i>var. of SH: घोबु; घोम्बा</i>) ना. पाइला foot	घोल्ला [‘kolla] ना. नबुभने खालको lame, dumb
घोबा ग्याप्कीन [‘koba ‘g̥apkin] क्रि. प. हिँड्नु walk	घोल्ला क्षाक्कीन [‘kolla ^H ts ^h akkin] क्रि. प. अलमलिनु be confused, be puzzled, be detained
घोबा पोगीन [‘koba ^H pogin] (<i>3sg pres: घोबा पीक</i>) क्रि. प. पाइला सार्नु step श्याप पोरी .	घोल्लुवा [‘kolluwa] ना. लाटो लाटो जस्तो stupid, dumb
घोम [‘kom] ना. ध्यान meditation	घोवा [‘kowa] ना. १) लाटा, बहिरो dumb, dull, deaf, hard of hearing, mute, inattentive २) मृग deer
घोमु [‘komu] ना. बेलुका evening	घोवा ग्याप्कीन [‘kowa ‘g̥apkin] (<i>imp: घोवा ग्योप</i>) क्रि. प. सहानुभूति दिनु express sympathy
घोम्जु [‘komdzu] ना. पाइला step	घोवा थेप्कीन [‘kowa ^H t ^h epkin] क्रि. प. चित्त बुझाउनु understand
घोम्जु पोगीन [‘komdzu ^H pogin] (<i>var. of GH: घोबा पोगीन; घोम्ज्यी पोगीन</i>) (<i>3sg pres: घोम्जु पीक</i>) क्रि. प. कदम सार्नु walk	घोवाक [‘kowak] अ.मू. भाँच्नु break, shatter, break into pieces, split, fold, bend
घोम्बा [‘komba] ना. गुम्बा Buddhist monastery	घोवाजेगीन [^{g̥} owadzegi:nA] divide, share घोगीन .
घोयु [‘koju] ना. ढोकाको पर्दा curtain used to cover a doorway	घो [‘ko] ना. केटाले लगाउने बक्खु traditional male gown-like clothing
घोरा [‘kora] कि. गोलो round, circular, spherical	घोक्मा [‘kōkma] ना. माउ घोडा female horse
घोरी [‘kori] कि. गोलो, गोलाकार round, circular, spherical	घोक्की [‘kōkki] ना. चुलोको छेउ छेउको खरानी निकाल्ने ठाउँ place beside an oven to put ashes
घोरे [‘kore] ना. पाले watchman	
घोरोर घोरोर [‘koror ‘koror] अ.मू. घुरेको आवाज snoring sound	

घोङ्कसा [‘køksa] वि. हँसिलो smiling, bright, funny, amusing

घोङ्कसायी [‘køksaji] क्रि. वि. हाँस्दै laughing

घोङ्गीन [g^høgi:nʌ] क्रि. हाँस्नु laugh, be glad, deride, mock रथेगीन .

घोङ्गीन [‘køgin] क्रि. १) चाहनु want, wish, need २) आवश्यक पर्नु

घोङ्गीन [‘køngin] (*past:* घोङ्जुङ्ग) (*imp:*

घोङ्ग) क्रि. लगाउनु put on (clothes), wear 'नोमानि .

घोड्यीक [‘kønjik] ना. खेतमा पाइने जीरा type of spice found in the field

घोळाई [‘køts^hai] ना. मुसुक्क smiling gently रथा: साक्षी .

घोजीन [‘kødzin] ना. एक प्रकारको बहुमूल्य कपडा silk

घोन्दाड [‘køndan] ना. लगाइ clothes नोमदाड .

घयेगीन [‘g^hegin] (*var. of SH:* गेल्गी) क्रि. विघटन हुनु, छुट्टिनु be separated from, go one's separate way, distinguished

ड

डया [‘n^ha] ना. माछा fish

डया ग्युक्कीन [‘n^ha ‘g^hukkin] क्रि. य. पिंडालु अगाडि आउनु muscle cramp

डया डयोई [‘n^ha ‘n^hoi] वि. अल्छी, केही पनि काम गर्न मन नलगदा idle, indolent, sloth *ex.* धीरीड डयाबा डयोबीला धीया भयीडी मेदेताक / आज अल्छी लाग्दो केही गर्न मान छैन।

डया डयोक्यी [‘n^ha ‘n^hok^hi] वि. गुजिल्टो curly, messy

डया शीडगीन [‘n^ha ‘singin] क्रि. य. माछा मार्नु fishing

डयाः [‘n^ha:] ना. काठको तराजु wooden measurement instrument

डयाः

डयाक डयाक [‘n^hak ‘n^hak] वि. थेप्चो flat, flattened

डयाक डयाक ताडगीन [‘n^hak ‘n^hak ‘hangin] (*past:* डयाक डयाक ताजुङ्ग) (*imp:* डयाक डयाक तोड) क्रि. य. अत्याचार गर्नु discriminate

डयाकाड [‘n^hakan] (*var. of SH:* डयारकाड) ना. पिंडुला part of a leg

डयाकता [‘n^hakta] ना. सिक्री chain

डयाक्या [‘n^hak^ha] ना. छानाको माथि दाउरा रास्वन बनाएको पर्खालि store of firewood

डयागाड [‘n^hagan] ना. सुल्तेकोठा bedroom

डयागीन [‘n^hagin] (*imp:* डयो) क्रि. सुत्नु sleep, go to bed, lie down, sleep, lie down शीमीन .

डयाडगीन [‘n^hangin] (*imp:* डयोड) क्रि. कष्ट गर्नु struggle

डयाड्योक्ती [*nⁱaⁱnⁱokⁱ*] अ.मू. हिलो mud, slime, muddy, clayey, boggy

डयाजा [*nⁱadza*] ना. ओछ्यान bed, bedstead

डयाजी नाडु क्षीरीन [*nⁱadzi 'nañdu Htsⁱygin*] क्रि. प. थल पर्नु seriously injured ex. नेबा आरड धुकआ हेत्ताराक डयाजी नाडु क्षीरी धेक्टुक 'नाला / बिरामी सिकिस्त नै छ जस्तो छ ओछ्यानमा छ भन्छ।

डयाठी [*nⁱaⁱti*] ना. खाट, पलड़ cot, bed

डयाबा [*nⁱaba*] ना. माझी boatman, fisherman

डयाम [*nⁱam*] ना. १) स्वरूप form, shape, character, nature, appearance, identity २) गुण quality, attribute, property, characteristic

डयाम घाः [*nⁱam 'ka:*] वि. खुशी pleased, look happy, be happy, pleased थुक घा .

डयाम घागीन [*nⁱam 'kagin*] (*past*: डयाम घेजुड़) (*imp*: डयाम घो) क्रि. प. खुसी हुनु please

डयामु [*nⁱamu*] ना. अर्काको पेट बोकेर पाएको केटी having child before marriage

डयाम्डयुड [*nⁱamⁱnⁱuŋ*] ना. अनुभव experience

डयाम्डयुड भयेचा [*nⁱamⁱnⁱuŋ 'tsⁱetsa*] वि. अनुभवी experienced, perceptive

डयाम्डोक [*nⁱamđok*] ना. गाउँको नाम name of a village

डयाम्दोदा [*nⁱamđoda*] (*var. of SH*:

डयाम्दोतु) वि. खाइलाग्दो better-looking

डयारी [*nⁱaji*] ना. शोक worry, sorrow, woe, mental agony, grief, distress

डयारी जेगीन [*nⁱaji dzegin*] क्रि. प.

शोकाकुल हुनु (आदरार्थी शब्द) grieve (honorific term) धुक 'रूडगीन .

डयारा [*nⁱara*] ना. माछा समात्ने बल्ढी fishing net

डयालुक [*nⁱaluk*] ना. अर्काको पेट बोकेर पाएको केटा having an illegitimate son

डयालुक ग्याप्कीन [*nⁱaluk 'gⁱapkin*] (*var. of GH*: डयुलुक ग्याप्कीन) क्रि. प. बिहे नगरी बच्चा पाउनु give birth to a child before marriage

डयुडगीन [*nⁱuŋgin*] क्रि. कमी हुनु lack

डयुडजे [*nⁱuŋdze*] वि. थोरै little

डयुडजे च्याकी [*nⁱuŋdze Htsⁱik*] क्रि.वि. थोरै मात्रामा little in quantity

डयुडदु डुगीन [*nⁱuŋdu 'dugin*] (*3sg pres*:

डयुडदु डीक) (*past*: डयुडदु लाजुड़)

क्रि. प. घट्नु decrease, diminish, happen, take place

डयुडदु ताङ्गीन [*nⁱuŋdu Htangin*] (*imp*:

डयुडदु तोड़) क्रि. प. घटाउनु decrease, diminish, reduce, shorten, subtract, deduct

डयुड्योक [*nⁱuⁱnⁱok*] (*var. of GH*:

डयुडश्योक; डयुडभ्योक) ना. कम्ती less, insufficient

डयुडवा [^{n̄i} uŋwa] ना. बेसार turmeric	डयेरा [^{n̄i} era] वि. मोटो fat, plump, corpulent, obese, stout, fleshy, thick
डयुडा [^{n̄i} uŋga] (var. of SH: डयुड) वि. थोरै little	डयेवा [^{n̄i} ewa] ना. नराप्त्रो काम गरे अनुसार तिर्नु पर्ने जरिमाना fine, penalty
डये [^{n̄i} e] १) वि. नजिक near २) ना. घनिष्ठ intimate	डयोक डयोक [^{n̄i} ok 'n̄iok] वि. गिलो गिलो fragile
डयेगु [^{n̄i} egu] ना. वार पार right across, surrounding	डयोक्कीन [^{n̄i} okkin] क्रि. गुजिल्टो गर्नु make a mess
डयेडगा सा [^{n̄i} enga ^H sa] वि. खतरा danger, risk, possible harm, terror, doubt ex. शामा धीजिला माशाना भाक्कीन नाजाला मीच्यी डयेडगा सा हेतालाक / खाना समयमा नखाए जठरीयलाई अति खतरा हुन्छ।	डयोक्कु [^{n̄i} okku] (var. of GH: डयोगु; डयोक्म) ना. गनगन grumbling, murmur, complaint
डयेन भयीगीन [^{n̄i} en 'ts ⁱ gin] (past: डयेन भयेजुड) क्रि. प. बाधा दिनु obstruct डेन भयेगीन .	डयोक्की [^{n̄i} okki] वि. न राप्त्रो सँग थुपारेर राखेको in a disgusting way
डयेनीन [^{n̄i} engin] क्रि. १) सुन्नु hear, listen to, attend to २) स्वीकार गर्नु accept, agree	डयोगीन [^{n̄i} ogin] क्रि. किन्तु buy, purchase
डयेन्डी दोगीन [^{n̄i} enji døgin] क्रि. प. सुन्न मन लाग्नु eager to listen, attentive	डयोगु क्षे [^{n̄i} ogu ^H ts ^j he] (var. of GH: डयोक्मु क्षा) वि. १) किच् किचे obstinacy २) जिद्दी persistence, stubbornness
डयेन्जा भयीगीन [^{n̄i} endza 'ts ⁱ gin] (past: डयेन्जा भयेजुड) क्रि. प. ध्यान दिनु attend, concentrate	डयोगु चोडगीन [^{n̄i} ogu ^H tsongin] क्रि. प. मातेर कचकच गर्नु irritate by continuous talk on unimportant things
डयेन्डा ग्याप्कीन [^{n̄i} enda 'g ^j apkin] (imp: डयेन्डा ग्योप) क्रि. प. चियाएर सुन्नु listen	डयोप्कीन [^{n̄i} opkin] क्रि. अल्छी लाग्नु get bored
डयेन्दा [^{n̄i} enda] ना. १) शान्त quiet, calm, serene, peaceful २) आज्ञाकारी	डयोप्तो [^{n̄i} opto] वि. अल्छी idle, indolent, sloth
डयेन्दाड [^{n̄i} endar] ना. सुनाइ hearing, listening	डयोबा [^{n̄i} oba] वि. अल्छी idle, indolent, sloth
	डयोबी [^{n̄i} obi] वि. अल्छी ले बिरामीको जस्तो अनुहार पारेर बसेको lazy face, sickening face

ଡା ['ja] सର୍ଵ. म ।, me	ଡାରକିନ ['jarkin] କ୍ରି. १) ଗର୍ଜିନୁ roar ଡାରଜେଗୀନ . २) ଗାଲି ଗର୍ନୁ scold
ଡା ଡାରାଡ୍ ['ja 'jaraj] ସର୍ଵ. ମ ଆଫୈ myself	ଡାରଜେଗୀନ ['jaradzegi:nA] roar ଡାରକିନ १ .
ଡା: ସୁଗିନ ['ja: 'sugin] (past: ଡା: ସୀଜୁଡ଼) (imp: ଡା: ସୀ) କ୍ରି. ଯ. ଆରାମ ଗର୍ନୁ, ବିସାଉନୁ rest, pause, rest a load ଉଡ଼ା ତୋନ୍ତିନ, ଡା: ସୁଵା ଜେଗୀନ .	ଡାରା ['jara] କି. १) ଫୁର୍ତିଲୋ smart, brisk, active, alert, quick २) ସିପାଲୁ expert, adept, skilful, proficient, adroit, witty
ଡା: ସୁଵା ଜେଗୀନ ['ja: suwa dzegi:nA] rest ଡା: ସୁଗିନ .	ଡାରାଡ୍ ['jaraj] ସର୍ଵ. ଆଫୁ, ଆଫୁଁ self, oneself
ଡା:ଗୀନ ['ja:gin] କ୍ରି. ଗଲନୁ be weak and emaciated, be tired, exhausted, ex. ଭାଡ ତାରୀ ଶୁ ଡାରୀ ହୋଜୁଡ଼ / ଦୌଡ଼େ ଜୀଉ ଗଲେର ଆଯୋ ।	ଡାରାଡ ରାଡ୍ ['jaraj 'ra:j] ସର୍ଵ. ମ ଆଫୈ myself
ଡାକ ['jak] ନା. ମୌନ ବ୍ରତ be silent	ଡାରି ['jari] ସର୍ଵ. ଆଫନୋ mine, individual, private
ଡାକଡୋଚା ['jakdowa] କି. ସ୍ପଷ୍ଟ distinct, clear	ଡାଲା ['jala] ସର୍ଵ. ମଲାଈ me
ଡାକଲା ଚୁକକିନ ['jakla 'tsukkin] କ୍ରି. ଯ. ଘୋକନୁ read or say over and over again, to cause to learn by rote	ଡାଵାଡ ['jawaŋ] ନା. ମାନ୍ଛେକୋ ନାମ person's name
ଡାକସାଡା ['jaksaja] (var. of CM: ଡାକସାଲା) ନା. ସମ୍ପରଣଶକ୍ତି power of memory, memory	ଡି ['ji] (var. of CNN: ଡାହି) १) ସର୍ଵ. ମେରୋ my, mine २) ନା. ମହିନାକୋ ୨୧ ଦେଖି ୩୦ ଗତେସମ୍ମକୋ ଦିନ
ଡାଜୁ ['jadzu] ନା. ଵିଶ୍ରାମ rest, respite, relaxation, stop	ଡିଙ୍ ଘାଡ଼ବୁ ['jiŋ 'ka:jbu] (var. of CH: ଡିନ୍ଚିରୀ) କି. ଦିନ ଭରୀ all day long
ଡାଜୁ ଗ୍ୟାପ୍କିନ ['jadzu 'g'apkin] (imp: ଡାଜୁ ଗ୍ୟୋପ) କ୍ରି. ଯ. ଆରାମ ଗର୍ନୁ rest	ଡିଙ୍ଗାଡ ['jiŋgaŋ] ନା. ଦିନ ବରୀ all day long
ଡାଜୁ ଭ୍ୟୀଗୀନ ['jadzu 'ts'iggin] (past: ଡାଜୁ ଭ୍ୟେଜୁଡ଼) କ୍ରି. ଯ. ଵିଶ୍ରାମ ଗର୍ନୁ rest	ଡିଙ୍ଜେ ['jiŋdzə] ନା. ଦିଉଁସୋ daytime
ଡାଦାକ ['jadak] ନା. ଚୌତାରା resting place	ଡିଙ୍ମୁ ['jiŋmu] କ୍ରି.କି. ଦିଉଁସୋ daytime
ଡାପ ['jap] ନା. ୧) ରାପ heat, warmth ୨) ତାପ heat, warmth	ଡିତୁ ['jitu] ନା. ଛାତା umbrella
	ଡିନ ['jin] ନା. ଦିନ day, daytime, poor, destitute, poverty-stricken, distressed, worried, unsettled, humble, polite, modest, miserable
	ଡିନ ଧେ ['jin 'te] କି. ପାହାରିଲୋ sunny

डीबाक [‘ŋibak] ना. दोब्बर double	of discord, partiality, bias, favouritism
डीमा [‘ŋima] (var. of GH: डीमु) ना. १) सूर्य sun शुडडी २ . २) आइतबार Sunday	डीरी भयीगीन [‘ŋiri ‘ts̥igin] (past: डीरी भयेजुड) क्रि. प. भेदभाव गर्नु discriminate
डीमा तेन्याड [‘ŋima Hteng̊aj] (var. of GH: डीमा तेन्याक) वि. प्रत्येक दिन everyday ex. ईबी डीमा तेन्याडङ् डारोक कोराला डोवालाक / बज्यै हरेक दिन बिहान कोरा जानु हुन्छ।	डीलोक [‘ŋilok] ना. शौर्य बत्ती solar light
डीमा फेप्कीन [‘ŋima Hphepkin] क्रि. प. घाम अस्ताउनु sunset	डीनु [‘ŋiwu] सङ्. बीस twenty
डीमा ल्हा ल्होई [‘ŋima la ūoi] वि. मनतातो lukewarm, warmish, tepid ex. धीरीडङ् नामला रीडङ् खोरती डीमा ल्हा ल्होई च्यीक माना मास्यारा / आज आकाशमा बादल लागेर हल्का मात्र घाम लागेछ।	डीस्यु चाक्स्यु [‘ŋis̥u Htsakku] सङ्. उन्तीस twenty-nine
डीमा स्यारकीन [‘ŋima Hs̥arkin] (imp: डीमा स्योर) क्रि. प. सूर्य उदाउनु sunrise	डीस्यु चाक्स्यु [‘ŋis̥u Htsaksum] सङ्. तेइस twenty-three
डीमी होक [‘ŋimi ‘hok] ना. सूर्यको उज्यालो sun light	डीस्यु चाप्दीन [‘ŋis̥u Htsapdyn] सङ्. सत्ताईस twenty-seven
डीम्दु [‘ŋimdu] ना. सूर्य अनुसार समय हेर्ने चलान tradition of determining time of day by the sun	डीस्यु चाप्स्यी [‘ŋis̥u Htsapsi] सङ्. चौबीस twenty-four
डीया [‘ŋija] ना. आज काटेको मासु fresh meat (killed today)	डीस्यु चेहुक [‘ŋis̥u Htse’uk] सङ्. छब्बीस twenty-six
डीया पाड्गीन [‘ŋija Hpangin] (past: डीया पाजुडङ्) (imp: डीया पोडङ्) क्रि. प. आज काटेको मासु नखानु not to eat freshly-killed meat	डीस्यु च्याप्येक [‘ŋis̥u Hts̥apgek] सङ्. अट्टाइस twenty eight, twenty eighth , twenty-eight
डीरी [‘ŋiri] ना. भेदभाव discrimination, inequality, difference of opinion, sense	डीस्यु च्येडा [‘ŋis̥u Hts̥eŋa] सङ्. पच्चीस twenty-five
	डुगीन [‘ŋugin] (3sg pres: डीक) (past: डीजुडङ्) (imp: डी) क्रि. रुनु cry, weep स्युमीन .
	डुगेक [‘ŋugek] वि. रुन लाएको आवज weeping
	दुदा ग्याप्कीन [‘ŋuda ‘g̊apkin] (imp: डुदा ग्योप) क्रि. प. आवाज निकालेर रुनु cry

डेहुक [‘nɛdʊk] सङ्. छपन्न fifty-six

डेन [‘nen] न. १) बाधा obstacle, obstruction, affliction, block, restraint, trouble २) अरूलाई नकारात्मक असार पर्ने काम

डेन भयेगीन [‘nenə dzʰjegi:nə] obstruct डयेन भयीगीन .

डो [‘no] known

डो कारा [‘no ʰkara] वि. १) हँसिलो smiling श्या कारा . २) उज्ज्वल bright, radiant, brilliant, clean, unstained, white

डो छागीन [‘no ʰtsʰagin] (3sg pres: डो छीक) (past: डो छेजुड) क्रि. प. लजाउनु be ashamed, feel ashamed, be shy

डो टेगीन [‘no ʰtegin] (var. of CM: डो टेये) (var. of CN: डो टेगीन)क्रि. प. परिचय दिनु introduce ex. पीन्दा डो टोक घोलालाक / नातेदारसँग पुरिचय गर्नु पर्छ। डोटेदा जेगीन .

डो ठोगीन [‘no ʰtʰøgin] क्रि. प. चिन्नु know, recognize, understand

डो थोक्या [‘no ʰtʰok'a] न. विभेद discrimination ex. मीला डो थोक्या भयीये मेत्तालाक / मानिसमा विभेद गर्नु हुँदैन।

डो मेगीन [‘no ‘megin] वि. अकृतज्ञ ungrateful, ingrate, traitor

डो लीगीन [‘no ʰlygin] क्रि. प. बिन्नी गर्नु apologise, request ex. तुक्पा स्योरना डो लीना घा हेत्तालाक मीजी घाड्जाम सीक्पा शेरी नाम धेक्ये।

भगडा भए माफी माग्नु राप्रो हो जीवन भर कसरी रिसाएर बस्नु।

डो लोक्कीन [‘no ʰlokkin] क्रि. प. इन्कार गर्नु refuse, disagree

डो स्येगीन [‘no ʰs̥egin] क्रि. प. चिन्नु know, recognize, understand

डोछारू च्युक्कीन [‘nɔtsʰaru ʰts̥ukkin] क्रि. प. लजाउन दिनु mock

डोजा [‘nodza] (var. of GH: डोजु) न. लाज shame, modesty, shyness, humiliation

डोटु भयेगीन [‘noṭu ‘ts̥igin] (past: डोटु भयेजुड) क्रि. प. परिचय गर्नु introduce डोटेदा जेगीन .

डोदोक [‘nodok] न. साँच्चीकै real

डोम्मीन [‘nomgin] क्रि. सन्तुष्ट हुनु be satisfied

डोम्जु तोन्नीन [‘nomdzu ʰtøngin] क्रि. प. धाक देखाउनु show off ex. खोला आई फोन होक 'नेरी डोम्जु तोन्दाले /उ सँग आई फोन छ भनेर धाक देखाएको नि।

डोम्नाक [‘nomnak] न. निरास disappointed, disheartened, hopeless, frustrated श्या नाः .

डोम्सा क्षे [‘nommsa ʰts̥ʰe] वि. लोभ लाग्दो desirable

डोरुड [‘noru:ŋ] न. अनुहार face, appearance, shape कुदुड .

डो [‘no] न. चिनजान, परिचय introduction

डोटेदा जेगीन [‘noṭeda dzegin] क्रि. प.

परिचय गर्नु (आदरार्थी शब्द) introduce (honorific term) डोटु भयीगीन; डो टेगीन

• ड

‘डया [^{Hn̄a}] ना. १) माथि up, upstairs, top, above, on top of, in addition to २) निद्रा (आदरार्थी शब्द) sleep (honorific term) ‘डी २.

‘डया क्षे [^{Hn̄a Hts^be}] क्रि.वि. कठिन difficult, laborious, burdensome, hard

‘डयाउ [^{Hn̄au}] ना. बेहुली लिन जाने मानिस one who goes to fetch bride

‘डयाक [^{Hn̄ak}] ना. उपयुक्त proper, suitable, appropriate

‘डयाकचे [^{Hn̄aktse}] ना. घाँटी throat, neck

‘डयागीन [^{Hn̄agin}] (imp: ‘डयो) क्रि. सुताउन put to bed

‘डयाड केक [^{Hn̄an Hkek}] ना. उच्च स्वर loud voice

‘डयाप्ची [^{Hn̄aptsy}] ना. १) हेला contempt, insult, disgrace, hatred, neglect, indifference २) हेपाई underestimating, domineering, insulting, oppression

‘डयाम च्युडा [^{Hn̄am Hts^bunja}] वि. सोभो straight, direct, straightforward, frank, honest

‘डयाम्जुड [^{Hn̄amdzuj}] १) वि. साधारण general, ordinary, easy, simple, common २) ना. न गरिब नधानि neither poor nor rich

‘डयावा [^{Hn̄awa}] ना. १) नक्त hell २) दुःख sorrow, grief, trouble, misfortune, pain, worry

‘डयावी तीड [^{Hn̄awi Htiq}] ना. नरक hell, inferno, place where one has to suffer

‘डयुक्टी [^{Hn̄ukti}] ना. सानो चक्कु small knife

‘डयुड [^{Hn̄uŋ}] ना. १) कलम pen २) भेडा मार्ने सियो big needle used to kill animals

‘डयुड ‘डयुड [^{Hn̄uŋ Hn̄uŋ}] वि. १) तीखो sharp, pointed, keen-sighted २) चुच्चो beak, point, tip, projected

‘डयुड रयाडयुक [^{Hn̄uŋ t^banjuŋ}] ना. सिसा कलम pencil, lead pencil

‘डयुडगीन [^{Hn̄ungin}] क्रि. बिरामी हुनु (आदरार्थी शब्द) be sick (honorific term) नागीन .

‘डयुडा [^{Hn̄unja}] वि. धारिलो sharp, keen-edged

‘डये [^{Hn̄e}] ना. सिरानी pillow

‘डयेक छोगीन [^{Hn̄ek Hts^begin}] (var. of CN: ‘डेक छोगीन) (3sg pres: ‘डयेक छीक) क्रि. य. निहुँ खोज्नु abuse ex. स्वीदीकाबाला छाड शीरी ‘डयेक छोवाला / यत्तिकै जाँडले मातेर निहुँ खोज्छ।

‘डयेगीन [^{Hn̄egin}] क्रि. १) फेला पार्नु, पाउनु, भेटाउनु find, get, find out, acquire, attain, obtain, receive, catch up with, meet, overtake, come up with २) अडेस लिनु lean ३) अडेस लाग्नु

- ‘ड्येजा [^Hn^jedza] ना. अडेस लाग्ने ठाँ त्रुति place for leaning
- ‘ड्येन्जीन [^Hn^jendzin] ना. नाता (आदरार्थी शब्द) relationship (honorific term) पीन्दाना
- ‘ड्येन्दा [^Hn^jenda] १) ना. सुरिलो shrill (voice) २) वि. मीठो धुन sweet tone ३) ना. निबन्ध essay, treatise
- ‘ड्येन्दु [^Hn^jendu] ना. वास्ता वा प्रेम गर्ने polite
- ‘ड्येन्दोडी [^Hn^jendonji] ना. शान्त quiet, calm, serene, peaceful, placid, pacific, tranquil, still, motionless, immobile
- ‘ड्येरी [^Hn^jeri] ना. अडेस लिएर leaning
- ‘ड्येवा [^Hn^jewa] ना. मीठो (आदरार्थी शब्द) tasty, sweet (honorific term) श्येवा
- ‘ड्योक्कीन [^Hn^jokkin] क्रि. मिसाएर गिलो बनाउनु, मुश्नु knead, squeeze and press (flour, etc.) by putting water in it
- ‘ड्योक्पा [^Hn^jokpa] वि. धमिलो dim, faint, indistinct, obscure, misty, muddy
- ‘ड्योप्कीन [^Hn^jopkin] क्रि. उचाइमा वा टाढा राखिएको वस्तुलाई हातले वा कुनै चिजले भेट्नु reach
- ‘ड्योबा [^Hn^joba] (var. of SH: ‘ड्योबु; ‘ड्योबो) १) ना. ठिक्कको २) ना. सामान्य ordinary, usual, common, commonplace, normal, medium, average, regular, general ३) वि. मध्यम medium, of moderate strength or size, secondary ४) वि. समतल

- level, even, plane (surface), moderate
- ‘ड्योम्जे [^Hn^jomdze] वि. सन्तुलित balanced
- ‘ड्योगीन [^Hn^jøgin] क्रि. बहुलाउनु become mad or insane, to utter unintelligible words or do things carelessly
- ‘ड्योम्बा [^Hn^jømba] ना. १) बाहुला, पागल mad, insane, crazy, lunatic, frantic, mad person २) उपहार, इनाम, पुरस्कार, कोसेली present, complimentary gift, prize, reward, honour, respect, honorarium
- ‘ड्योम्मा [^Hn^jømma] (var. of SH: ‘ड्योम्मु) ना. पगली mad, insane, lunatic (female)
- ‘डा [^Hŋa] १) सङ्ग. पाँच five २) ना. ड्रम, ढ्याङ्गो type of flat or deep drum that can be struck with a stick on both sides
- ‘डाः [^Hŋa:] वि. चाँडो soon, before long, quickly
- ‘डाः ग्याप्कीन [^Hŋa: 'g^lapkin] (imp: ‘डाक्वा ग्योप) क्रि. प. मन्त्रतन्त्र गर्नु spell
- ‘डाक्पा [^Hŋakpa] ना. विवाह गर्ने हुने लामा marriageable Lama
- ‘डाक्वा [^Hŋakwa] ना. विवाह गर्ने हुने लामा Buddhist monk who can marry
- ‘डागीन [^Hŋagin] (var. of GH: ‘डाकीन) (past: ‘डेजुड) (imp: ‘डो) क्रि. बाली काट्नु harvest
- ‘डाड़ाक [^Hŋanjak], [^Hŋanjdak] ना. हतार haste, hurry, rashness

- ‘डाड़ाक केगीन [^Hŋanjak ^Hkegin] क्रि. प. अत्तालिनु nervous ex. मोटा नोरी नाम ‘लेकु नेरी ‘डाड़ाक केजुड़। गाडी बिग्रेर कहिले पुग्ने भनेर आत्तियो।
- ‘डाड़ाक क्षे [^Hŋanjak ^{Hts^he}] वि. हतार haste, hurry, rashness
- ‘डाड़राक [^Hŋaŋrak] (var. of CN: राड़ाक) ना. १) जिदी २) हतार haste, hurry, rashness ३) चाँडो soon, before long, quickly
- ‘डाचाकपा [^Hŋatsakpa] वि. गुलियो र अमिलो मिश्रित स्वाद sweet and sour
- ‘डाजीन [^Hŋadzin] ना. हेपाई underestimating, domineering, insulting, oppression
- ‘डाजीन भयीगीन [^Hŋadzin 'ts^higin] (past: ‘डाजीन भयेजुड़) क्रि. प. अत्याचार गर्नु abuse
- ‘डाजोक [^Hŋadzok] ना. ड्रम बजाउने drumstick
- ‘डात्ती [^Hŋatti] वि. सबैरे early
- ‘डाप्चु [^Hŋapts^hu] सङ्. पचास fifty
- ‘डाप्चु डाक्कु [^Hŋapts^hu 'ŋakku] सङ्. उनन्साठी fifty-nine
- ‘डाप्चु डाक्च्यीक [^Hŋapts^hu 'ŋakts^hik] सङ्. एकाउन्न fifty-one
- ‘डाप्चु डाक्सुम [^Hŋapts^hu 'ŋaksum] सङ्. त्रिपन्न fifty-three
- ‘डाप्चु डाप्येक [^Hŋapts^hu 'ŋapg^hek] सङ्. अन्ठाउन्न fifty-eight
- ‘डाप्च्यु डाप्दीन [^Hŋapts^hu 'ŋapdyn] सङ्. सन्ताउन्न fifty-seven
- ‘डाप्च्यु डाप्यी [^Hŋapts^hu 'ŋap's^hi] सङ्. चवन्न fifty-four
- ‘डाप्च्यु डेड्डी [^Hŋapts^hu 'ŋenŋgi] सङ्. बाउन्न fifty-two
- ‘डाप्च्यु डेडा [^Hŋapts^hu 'ŋena] सङ्. पचपन्न fifty-five
- ‘डाप्च्यु डेहुक [^Hŋapts^hu 'ŋe'uk] सङ्. छपन्न fifty-six
- ‘डामा [^Hŋama] (var. of GH: ‘डामु) ना. पुच्छर tail
- ‘डाम्दाकपा [^Hŋamdkpa] वि. बिग्रेर गुलियो जस्तो स्वाद rot
- ‘डामु [^Hŋammu] (var. of GH: ‘डारमु) वि. गुलियो sweet, sugary, honeyed, sweet taste
- ‘डारोक [^Hŋarok] (var. of GH: ‘डातोक) ना. बिहान morning, daybreak, dawn, in the morning, at daybreak, at dawn
- ‘डावा [^Hŋawa] सङ्. पाँचौँ fifth
- ‘डासोली [^Hŋasoli] ना. गुलियो sweet, sugary, honeyed, sweet taste
- ‘डी [^Hŋi] १) सङ्. दुई two २) ना. निद्रा sleep, slumber ‘ड्या २.
- ‘डी चेरीन [^Hŋi ^Htsegin] (imp: ‘डी चोक) क्रि. प. बिउँभाउनु awaken, arouse
- ‘डी ढोगीन [^Hŋi 'tigin] (3sg pres: ‘डी ढीक) क्रि. प. निदाउनु sleep, fall asleep, be numb

‘डी सेगीन [^Hŋji ^Hsegin] क्रि. य. बिँउँभनु wake up, awake, lie awake, watch, be vigilant, come to one's senses

‘डीः [^Hŋji:] (var. of CH:

‘डीईङ्ग; ‘डीजी, ‘डीक)

‘डीः

ना. खेत जोत्दा भोपाको

घाँटीमा राख्ने काठ

agricultural tool

‘डीकारा [^Hŋikara] ना. दुवै both

‘डीगारा [^Hŋigara] ना. दुवै both

‘डीड [^Hŋinj] ना. मुटु heart, centre, chief

‘डीड क्षे [^Hŋinj ^Hts^je] वि. निडर fearless, brave, gallant, chivalrous, courageous, bold, daring, undaunted, intrepid

‘डीड च्युडा [^Hŋinj ^Hts^juŋa], [^Hŋinj ^Hts^juŋa]

वि. १) कातर coward, timid २)

डरछेरुवा timid, cowardly, chicken-hearted

‘डीड भये [^Hŋinj ^{'ts^je}] वि. १) राम्रो fine,

lovely, beautiful, graceful, elegant, handsome, pretty, fair, good-looking, suitable, becoming २) माया लाग्दो

lovable सारा १.

‘डीड भयेयोक [^Hŋinj ^{'ts^jejoŋ}] वि. प्रिय
dear, beloved, favourite

‘डीड भयेला [^Hŋinj ^{'ts^jela}] ना. नम्र बोलाई
sweet call

‘डीडज्ये [^Hŋinjd^je] ना. दया kindness, pity, mercy, favour, charity

‘डीडु क्षे [^Hŋindu ^Hts^je] वि. जो प्रति पनि चाँडै माया जाग्ने खालको मानिस easy-going person

‘डीडबा [^Hŋinjba] ना. पुरानो old, ancient, chronic, archaic, worn out, ragged, experienced

‘डीडसाड [^Hŋijsan] ना. आनन्द pleasure, bliss, happiness

‘डीचाक थुम्मीन [^Hŋitsak ^Ht^humgin] क्रि. य.

भुल्नु be drowsy, doze ex. दाड़ फे

डयारी धीरीड़ लेगाला ‘डीचाक थुम्मी

होजुड़। हिजो ढिलो सुतेर आज काममा निन्द्रा लागेर आयो।

‘डीच्युम्बा [^Hŋits^jumba] ना. चाउरि wrinkle, contraction of skin

‘डीजी मेगीन [^Hŋidzi 'megin] वि. निर्देयी cruel, harsh, heartless, pitiless, hard-hearted, insensitive, unfeeling

‘डीटी [^Hŋiti] ना. भोपाको नाक तान्ने person who pulls rope tie on Jopa's nose while ploughing

‘डीटीक [^Hŋitik] (var. of GH: ‘नाटी) ना. हलो तान्ने मान्छे ploughman

‘डीप [^Hŋip] ना. पासो noose, net, snare, trap, loop,

‘डीप च्युक्कीन [^Hŋip ^Hts^jukkin] क्रि. य.
पासो थाप्नु put traps

‘डीप्च्याइ [^Hŋipts^jy] (var. of CN: ‘डीच्युम;
‘डीप्चुपा) ना. लुगा चाउरि shrinkage

‘डीपे [^Hŋipre] ना. उवाको बाला छुटचाउने एक प्रकारको औजार agricultural machine

‘डीमा₁ [^Hŋima] (var. of GH: ‘डीमु) ना.
बाला ear of corn, seed pod

‘डीमा₂ [H^ŋjima] (var. of GH: ‘डेरमु; ‘डेमा)

ना. चाउरि wrinkle, contraction of skin

‘डीरी [H^ŋjiri] (var. of CN: ‘डीरी) ना. १)

कुन्यू stack (of wheat) २) मेहनत labour, toil, exertion, effort, striving, attempt चीँड्डी ३) गहुङ्को कुन्यू stack of wheat

‘डीरी भयीगीन [H^ŋjiri 'ts^ligin] (past: ‘डीरी

भयेजुड) क्रि. प. ध्यान गर्नु concentrate, focus

‘डीरे [H^ŋjire] ना. लास बोकेर जाँदा

सबभन्दा पहिले लाससँग जोडिएको खादा समाएर हिँड्ने लामा leading lama at a cremation

‘डीलाम [H^ŋjilam] ना. सपना dream,

reverie, fantasy

‘डीलाम ताडगीन [H^ŋjilam H^tangin] (past:

‘डीलाम ताजुड) (imp: ‘डीलाम तोड)

क्रि. प. सपना देरन्तु dream

‘डीलुड [H^ŋjiluŋ] १) ना. गुलाफको फूल

rose २) क्रि. निद्रामा हिँड्नु sleep walk

३) ना. डाहा envy

‘डीवा [H^ŋjiwa] सङ्ग. दोस्रो second, other, next

‘डीचामा [H^ŋjytsama] क्वि. चाउरि परेको

मान्छे wrinkled person

‘डु [H^ŋju] (var. of SH: डुल्ली) ना. चाँदी

silver

‘डुगीन [H^ŋjugin] (past: ‘डुजुड) क्रि.

पसिनाले भिज्नु soak in perspiration

‘डुनाक [H^ŋjunak] ना. पसिना sweat, perspiration, vapour, water

‘डुवा तोडगीन [H^ŋjuwa H^tøngin] (var. of GH: ‘डीगे तोडगीन) (past: ‘डुवा

तोँञ्जुड) (imp: ‘डुवा तोँन) क्रि. प. घुर्नु snore, breathe noisily while asleep

ex. सेडगाड ‘डुवा तोँन्दी घाने डयारू चुक्ये / रातभरी घुरेर कहाँ सत्न नदिनु।

‘डेताम [H^ŋjetam] (var. of CN: ‘डीडताम)

ना. १) सुख दुखको कुरा one's story of life's ups and downs २) मनको भावना

‘डो [H^ŋo] ना. १) जनावरमा लाग्ने लुतो

रोग type of animal disease २) साग greens, vegetable (s)

‘डो कोते [H^ŋo 'kote] ना. मेथी जस्तै साग type of green vegetable

‘डो ग्याले [H^ŋo 'g^lale] (var. of GH: ‘डो

ग्यावु; ‘डो ग्यारे) ना. सेतो फुल फुल्ने

साग type of green vegetable

‘डो ग्यावुबोला [H^ŋo 'g^lawubola] ना. खेतमा

पाइने साग edible greenery found on farms

‘डो ‘डीप [H^ŋo H^tip] ना. एक प्रकारको

खेतमा पाइने साग type of green

vegetable

‘डो ‘डोजारा [H^ŋo H^todzara] (var. of GH:

‘डो भयीली) ना. खेतमा पाइने साग green vegetable

‘डो चातीलामु [H^ŋo H^tsatilamu] ना. एक

प्रकारको साग green vegetable

- ‘डो भयाच्या [^Hŋo 'ts^lats'a] (*var. of GH:* ‘डो भयार भयाकः; ‘डोजो) ना. दही र मोहीमा साग मिसाएर बनाएको अचार type of salad made from curd and green vegetable
- ‘डो हुक्मो [^Hŋo 'tukmo] (*var. of GH:* ‘डो ग्याप्टे) ना. फापरको साग buckwheat leaf
- ‘डो तीम्ज्यु [^Hŋo ^Htimdz'u] ना. लेकमा पाइने साग green vegetable
- ‘डो पाजे [^Hŋo ^Hpadze] (*var. of GH:* ‘डो पेचा) ना. रायो साग broad-leaved mustard
- ‘डो फोरेक [^Hŋo ^Hp^horok] ‘डो होम साग) ना. सलाद साग lettuce
- ‘डो मीत्ती [^Hŋo ^Hmitti] ना. मेथी साग fenugreek
- ‘डो लोकमारा [^Hŋo ^Hlokmara] (*var. of GH:* ‘डो ‘डोजारा; ‘डो ग्याहुबुला) ना. खेतमा पाइने साग green vegetable
- ‘डो श्योटोक [^Hŋo 's^lotok] ना. एक प्रकारको green vegetable
- ‘डो सुक्मु [^Hŋo ^Hsukmu] (*var. of GH:* ‘डो छुक्मु) ना. तोरीको साग mustard leaf
- ‘डोई खेन्नीन [^Hŋoi ^Hk^hengin] ‘डोज्यीखेन्नीन) ना. भविष्यवक्ता prophet, fortune-teller, foreteller
- ‘डोगीन [^Hŋogin] क्रि. १) भुट्नु fry २) जोत्नु yoke, plough, till, plow, till, plow
- ‘डोजाड [^Hŋodzai] ना. हरियो जाँड green malt
- ‘डोथीडी [^Hŋothiŋi] वि. हरियो green, green colour
- ‘डोदीक [^Hŋodik] (*var. of GH:* ‘डोल्दीड) ना. विरुवाको हरियो भग green part of the plant
- ‘डोन्ने [^Hŋonne] (*var. of GH:* ‘डोतोक) ना. १) सत्यता, साँचो truth, true, real, genuine, mould, matrix, cast, key २) साँच्चीकै, पक्का determination, certain conclusion, ripe, full-grown, mature, firm, settled
- ‘डोन्ने भ्यीना [^Hŋonne 'ts^lina] ना. खास गरी particularly ex. ‘डोन्ने भ्यीना क्षीक्याला डुगीन्ला राड लुड्बारू सोड रे ग्याप थुक्ना घा हेतालाक / खास गर्यो भने विदेश जानु भन्दा आफै ठाउँमा सानातिनो व्यापार गर्नु राम्रो हो।
- ‘डोन्नेकी [^Hŋonneki] ना. वास्तवमा actually, in fact, in truth, certainly
- ‘डोन्नेगु [^Hŋonnegu] ना. प्रमुख रूपमा mainly
- ‘डोच्चे [^Hŋoptse] ना. १) साग greens, vegetable(s) २) सब्जी vegetable, greenery, foliage, vegetable dish or curry
- ‘डोम्बो [^Hŋombo] ना. नीलो blue, azure
- ‘डोयी ताडगीन [^Hŋoi ^Htangin] (*past:* ‘डोयी ताजुड) (*imp:* ‘डोयी तोड) क्रि. प. भविष्यवाणी गर्नु foretell, prophesy, speculate
- ‘डोसाड्यी [^Hŋosanji] वि. १) नीलो blue, azure २) हरियाली greenery,

vegetation	‘डोसोली [^H josoli] वि. हरियाली greenery,	‘डोक कोगीन [^H ŋøk ^H kogin] क्रि. प.
vegetation		अपवाद pick a fight, provoke
		‘डोन्जाक [^H ŋøndzak] (<i>var. of CN: ‘डोन्दा;</i>
		‘डोरी) ना. कालो कालो blueish

च

चा [^H tsa] ना. १) घाँस grass क्षीष्जा . २)	चाक सोला [^H tsak ^H sola] ना. कोइला coal, charcoal, cinder
पराल hay, straw ३) नसा veins	
चा क्षीगीन [^H tsa ^H ts ^j ygin] क्रि. प. नसा बटारिनु sprain ex. बोब्ली चेली घाडला काडबा क्षीरी श्याकयोक थाडी ग्युक्यी / भकुन्डो खेलदा खुटाको नसा बटारिएर लङ्गडो जस्तै हिँड्छ।	चाक्कीन [^H tsakkin] (<i>imp: चोक</i>) क्रि. १)
चा ‘डागीन [^H tsa ^H ŋagin] (3sg pres: चा ‘डीक) (past: चा ‘डेजुड) (<i>imp: चा ‘डो</i>) क्रि. प. घाँस काट्नु cut grass	केलाउनु, चाल्नु remove impurities (from grain etc.), sift, cull, filter, sift २)
चा ढोजोक [^H tsa ^H todzok] (<i>var. of SH: चा ढोसोक</i>) ना. गलैंचा बनाउने घाँस hay	फुटाल्नु, भाँच्नु ३) केही वास्तु माथि केही रास्तु
चाई [^H tsai] (<i>var. of SH: चोहे; भ्योई</i>) (var. of GH: चोही) ना. हरेक दिन, सधैं each day, always	केही रास्तु
चाक [^H tsak] ना. १) चक chalk २)	चाक्चा च्यीक [^H tsaktsa ^H ts ^j ik] ना. केही छिन just a while
कमेरो, चुन white clay, lime, chalk	चाक्चा च्यीमाना [^H tsaktsa ^H ts ^j imana]
चाक काउ [^H tsak ^H kau] ना. सेतो रड white	क्रि.वि. भन्डै nearly, almost, about, closely ex. दाड बाक्पा ब्रेक नोरी चाक्चाभी माना स्यीजुड / हिजो बाईकको ब्रेक बिग्रेर भन्डै मरे।
चाक चाक [^H tsak ^H tsak] अ.मू. चुइँगम चपाउँदाको आवाज sound of chewing chewing gum	चाक्टा [^H tsakta] (<i>var. of SH: चाकटी</i>) ना. सलाई matchstick, match
चाक नाक्पो [^H tsak ^H nakpo] ना. कालो चुन black clay	चाक्टा पारकीन [^H tsakta ^H parkin] (<i>imp: चाक्टा पोर</i>) क्रि. प. सलाई बाल्नु light a match
	चाक्तु [^H tsaktu] ना. एक मथि अर्को मिलाएर रास्ते pile up one above another
	चाक्राड [^H tsakraḍ] ना. १) छुचो mean, low-minded २) किच् किच् grumble, irritation

चाकराड क्षे [^Htsakraŋ ^Hts^je] च्याकराड क्षे) (imp: चोप) क्रि. च्याप्नु

वि. कचकचे grumbling, chattering

चाकराड घोदा [^Htsakraŋ 'kōda] वि. किच
किचे mean ex. घीड़ग्यी चाकराड घोदा
च्यीक ले घी भयीना माभयुवा च्यीका
'नीक / कस्तो किच किचे रहेछ जे गारे
नि भएन भन्छ।

चागीन [^Htsagin] (var. of SH: चाल्गी)

(imp: चो) क्रि. १) कमाउनु earn २)
खोज तलास गर्नु, अनुसन्धान गर्नु,
खोज्नु search, seek, look for

चागो क्षे [^Htsago ^Hts^je] वि. आग्लो काँध
tall

चाडबु [^Htsaŋbu] ना. नदी, खोला river,
stream

चाडबु ग्येगीन [^Htsanbu 'g^jegin] क्रि. प.
खोलाको पानी बढ़नु flood

चाडमा [^Htsajma] वि. सफा, शुद्ध, पवित्र
clean, neat, clear, pure, unadulterated,
holy, sacred, uncontaminated,

चाडरे [^Htsajre] ना. सफा (आदरार्थी शब्द)
clean (honorific term) खाम्साडा १.

चाडा [^Htsaja] ना. सफा clean, neat, clear,
pure, unadulterated, innocent, frank

चाच्यु [^Htsats^ju] ना. नसाको औषधी
medicine for nerve

चाजु [^Htsadzu] ना. अनुसन्धान, खोज
search, investigation, enquiry, research,
quest, pursuit

चाडीप [^Htsadjip] ना. प्यारालाइसिस
paralysis

चाप्कीन [^Htsapkin] (imp: चोप) क्रि. च्याप्नु
press, clasp or embrace

चाप्येक [^Htsapg^jek] सङ्. अठार eighteen

चाप्ते [^Htsapte] ना. पटक time, occasion

चाप्ते सुम [^Htsapte ^Hsum] वि. तिन पल्ट
three times

चाबा [^Htsaba] ना. पिठो, सातु flour

चाबाखायी मेन्दोक [^Htsabak^haji 'mendok]
ना. एक प्रकारको सेतो फुल flower

चामेला ताडगीन [^Htsamela ^Htangin] (imp:
चामेला तोड) क्रि. प. नष्ट गर्नु destroy

चाम्चुक [^Htsamtsuk] (var. of CN: चालोक)

ना. भित्र भुवा भएको लुगा clothes with
fur inside

चाम्पा [^Htsampa] (var. of SH: चाबु) ना.
पिठो, सातु flour श्यीप .

चारा [^Htsara] (var. of SH: चेरा) ना. घाँसे
मैदान grassland

चाराड [^Htsaran] ना. गाउँको नाम name of
a village

चाराचुरी [^Htsaratsuri] अ.मू. खद्राखुद्री small
things

चाला जेक [tsala dzek^h] खोज्नुहोस् चो: २ .

चावा [^Htsawa] (var. of SH: चौ) ना. १)

जरा root २) ओत source, origin ३)
आधार stay, prop, support, base,
foundation

चावा क्षे [^Htsawa ^Hts^je] वि. मुख्य chief,
principal, main, leading, prominent,
foremost, premier, topmost, special,
particular, head, leader

चावा तोङ्गीन [^H tsawa ^H tøngin] (<i>past: चावा तोङ्गुड़</i>) (<i>imp: चावा तोन</i>) क्रि. प. जरा निकाल्नु dig the root out	अर्को मिलाएर राख्ने काम
ची [^H tsi] (<i>var. of CH: चीनाक</i>) ना. रङ्ग colour	चीकजा [^H tsikdza] (<i>var. of CM: चीक्ज्वा</i>) ना. पर्खाल लगाउने mason, bricklayer
ची ताडगीन [^H tsi ^H tangin] (<i>var. of CH: चीनाक ताडगीन</i>) (<i>imp: ची तोड</i>) क्रि. प. रङ्ग लगाउनु paint	चीकजोवा [^H tsikdzowa] ना. डकर्मी mason, bricklayer
ची पुगीन [tsi: pug:i:nA] बुभाउनु ची: ग्याप्कीन .	चीकपा [^H tsikpa] (<i>var. of SH: चीक्पु</i>) ना. पर्खाल wall
ची: [^H tsi:] ना. हिसाब counting, reckoning, calculation, account, arithmetic	चीकमा [^H tsikma] (<i>var. of SH: चीक्मु</i>) ना. करड rib, rafter
ची: कोरकीन [^H tsi: ^H korkin] क्रि. प. मान्छे मरेपछि त्यसको बारेमा हेर्नु funerary rite	चीकलुड [^H tsiklun] (<i>var. of SH: चीलुड</i>) ना. कार्खी armpit
ची: ग्याप्कीन [^H tsi: ^H g'apkin] (<i>imp: ची: ग्योप</i>) क्रि. प. सुम्पनु, बुभाउनु hand over, entrust, confide to, charge with, give in charge, submit, surrender, succumb, hand over ex. बाक्पा तेत्ती बील बुक ची ग्येप्ये भयेदी मुदुक / बाईक दिएर ब्लु बुक बुभाउन बिर्सच्छु। ची: पुला जेगीन, ची पुगीन .	चीगीन [^H tsigin] १) ना. मान्ने suppose २) क्रि. दाँत किट्नु
ची: ताडगीन [^H tsi: ^H tangin] (<i>past: ची ताजुड़</i>) (<i>imp: ची तोड</i>) क्रि. प. हिसाब गर्नु calculate, count	चीड़ चीड़ [^H tsiŋ ^H tsiŋ] अ.मू. घोडाको घण्टीको आवाज sound of a bell worn a on horse's neck
ची: पुला जेगीन [^H tsi: ^H pula dzegin] क्रि. प. बुभाउनु (आदरार्थी शब्द) hand over (honorific term) ची: ग्याप्कीन .	चीजोक [^H tsidzok] ना. सरकारी of or from government, official
ची: फोगीन [^H tsi: ^H pøgøin] क्रि. प. नेतृत्व परिवर्तन हुनु change in power	चीदाड [^H tsidaj] (<i>var. of SH: चीताड</i>) ना. १) मान्यता respect, acceptance, belief, opinion, validity, recognition थो ₂ . २) आभारी obliged, indebted, grateful, thankful ३) माया love, affection, fondness, liking ४) आदर्श ideal, mirror, exemplar, prototype ५) संस्कार rites, culture
चीककीन [^H tsikkin] १) क्रि. पर्खाल लगाउनु build wall २) ना. एक मथि	चीदाड क्षे [^H tsidaj ^H tsi ^b e] क्रि. मान गर्ने respectful
	चीदुक [^H tsiduk] ना. पाठा plural of kid or lamb
	चीदुड़ [^H tsiduj] ना. लेखापाल accountant

चीप्पा [^Htsipra] (*var. of SH: चीप्पी*) ना.
चितुरा flattened rice

चीबा [^Htsiba] (*var. of SH: चीपु*) ना. डोरी
बनाउने याकको उन Yak's wool use to
make a rope

चीरकीन [^Htsirkin] (*var. of SH: चीरकी*)
क्रि. निचर्नु squeeze चीरा जेगीन.

चीरा जेगीन [^Htsira dzegin] क्रि. प. निचर्नु
(आदरार्थी शब्द) squeeze (honorific
term) चीरकीन .

चीरी चीरी [^Htsiri ^Htsiri] अ.मू. चल्लाको
आवाज sound made by chicks

चीला जेगीन [^Htsila dzegin] क्रि. प. मान्नु
(आदरार्थी शब्द) worship (honorific
term)

चीवा [^Htsiwa] ना. लेखापाल accountant

चीनीन [^Htsyngin] ना. नियन्त्रण गर्नु control

चीन्डी [^Htsyndy] ना. मेहनत (आदरार्थी
शब्द) hard work (honorific term) 'डीरी
२.

चीन्डी क्षे [^Htsyndy ^Htsjhe] ना. कन्जुस hard
working

चुक्कीन [^Htsukkin] क्रि. १) रोप्नु plant
२) घोच्नु, खोप्नु poke, prick, pierce,
penetrate, vaccinate, make a hole
make a hole in ३) घुसाउनु

चुक्टुक [^Htsuk^juk] ना. ऊनको सिरक
woollen quilt शीमा: .

चुक्यीङ [^Htsuk^jinj] ना. वृक्ष tree

चुडगु [^Htsungu] ना. फ्याउरो fox

चुप्कोरो [^Htsupkoro] वि. खस्मो coarse,
rough, rugged

चुप्तेरा [^Htsuptera] वि. खस्मो coarse, rough,
rugged चुवा .

चुबा [^Htsuba] वि. खस्मो coarse, rough,
rugged

चुम [^Htsum] ना. आँखा वा मुख बन्द गर्ने
काम act of closing one's eyes or mouth

चुमी [^Htsumi] वि. चुप silent, quiet, remain
silent, silence, quietness, muteness

चुमु [^Htsumu] ना. टूलो जातको
मानिसहरूको श्रीमती wife (honorific
term)

चुरा [^Htsura] (*var. of SH: चुरू*) ना. चुरोट
cigar, cigarette श्येजु .

चुरा काउ [^Htsura ^Hkau] (*var. of SH: चुरू
कारू; 'मेन काउ*) ना. लागु औषधी
drugs

चुरा थुडगीन [^Htsura ^Hhungin] क्रि. प. चुरोट
तानु smoke

चुरा हाजा [^Htsura ^Hhadza] ना. गाँजा hemp,
marijuana

चुवा [tsuwa] rough चुप्तेरा .

चे 'मेथाक्कीन [^Htse ^Hmet^hakkin] वि.
अधीर unsteady, unstable, irresolute,
impatient, hasty, distracted ex. 'मेक्ने
हुडगीन मीक्याक युतु लेगा भयीदु
च्युक्ना चे मेथाकआ ग्युक्यी / तलबाट
आउने मान्छेहरू गाउँमा काम गर्न
लगायो भने सहन नस्क्ने रहेछ।

चेक्काक [^H tsekkak] ना. तानमा लुगा अडचाउने सानो डण्डी small rod in a loom, shuttle
चेगीन [^H tsegin] क्रि. १) खेल्नु play, act २) कुहुनु rot, decay
चेटुक [^H tsetuk] ना. खेल (आदरार्थी शब्द) game (honorific term) चेमु .
चेत्तु [^H tsettu] ना. १) शिर head, nodule, upper or foremost part, top, beginning २) दुप्पो top, tip, peak, summit
चेत्तो [^H tsetto] ना. दुप्पो top, tip, peak, summit
चेन [^H tsen] ना. देवताको पाले देउता
चेप्या [^H tsepja] ना. बाउसो spade
चेप्रा [^H tsepra] (<i>var. of SH: चाब्रे; चाप्रा</i>) ना. घाँस राख्ने ठाँउ place to keep grass
चेमा [^H tsema] ना. १) बाली harvest, standing crops २) केटाले कपाल बाटेर टाउकोमा घुमाएको डोरी .
चेमार [^H tsemar] केटाले कपाल बाटेर टाउकोमा घुमाएको boys' hair style
चेमार कोकीन [^H tsemar ^H kokin] (<i>var. of CM: तुडजो कोकवा; ल्हाच्चाङ कोकवा</i>) क्रि. प. केटाले कपाल घुमाएर बाट्नु hair style
चेमु [^H tsemu] ना. खेल play, game, sport, fun, trick चेटुक .
चेमु चेगीन [^H tsemu ^H tsegin] क्रि. प. खेल खेल्नु play

चेमुला [^H tsemula] (<i>var. of SH: चेम्ला</i>) ना. रुयाल रुयालमा not real
चेमीन [^H tsemin] क्रि. सिलाउनु cause to sew
चेरकीन [^H tserkin] क्रि. १) च्याप्नु press, clasp or embrace २) घचेट्नु push, shove, move forward by pushing
चेली [^H tseli] १) ना. चेली गाँउ २) वि. भरी suffix meaning to, till, this extent, full , full, filled, complete, abounding ३) क्रि. भेरेर फुलेको
चेवा [^H tsewa] ना. विश्वास confidence, trust, faith, belief
चोः [^H tsö:] (<i>var. of SH: चोल</i>) १) ना. तीजी पर्वको मुख्य लामा main Lama at Tiji festival २) क्रि. खोज search, quest, pursuit चाला जेक .
चोई [^H tsoi] क्रि. वि. सधैं, निरन्तर, थपक्क always, at all times, constantly, continually, ceaselessly, in an easy way, without hesitation, quietly छाई .
चोक्कीन [^H tsokkin] (<i>var. of SH: चाम्पी</i>) क्रि. १) खोप्नु make a hole in, pierce, prick, vaccinate २) दुड्नु peck, sting, bite ३) कुँद्नु carve, engrave
चोक्पा [^H tsokpa] (<i>var. of GH: बाक्वा</i>) ना. जुठो remains of meal, leftovers, impurity, contaminated
चोक्पु [^H tsokpu] ना. तोरी उखेलेर सुकाएर राखेको भुप्पो bunch of dried mustard plants

चोक्पु ग्याप्कीन [^H tsokpu 'g'apkin] (<i>imp:</i> चोक्पु ग्योप) क्रि. प. तोरी उखालेर भुप्पा परेर रास्तु dry mustard plants in the field upside down	
चोगीन [^H tsogin] (<i>var. of SH:</i> चोकी) क्रि.	
१) पकाउनु cook, bake चोवा जेगीन . २) सुम्पनु hand over, entrust, confide to, charge with, give in charge, submit, surrender, succumb ३) उपचार गर्नु care, treat	
चोड [^H tsorj] ना. १) छचापी garlic-like plant २) बेच ३) हरियो प्याज	
चोडगाड [^H tsongan] ना. कारागार, जेल jail, prison, penitentiary	
चोडगीन [^H tsongin] क्रि. बेच्नु sell, dispose of	
चोप्ता [^H tsopta] (<i>var. of SH:</i> डाल्दा) ना. चौतारा resting place	
चोप्दीन [^H tsopdyn] सङ्ग. सतार seventeen	
चोमीन [^H tsomgin] क्रि. १) रचनु construct, make up, create, write, compose, arrange, put in order, settle, imagine २) कुरा घुमाउनु	
चोलोलोक [^H tsololok] अ.सू. पिसाबको आवाज sound of urinating	
चोवा जेगीन [^H tsowa dzegin] क्रि. प. पकाउनु (आदरार्थी शब्द) cook (honorific term) चोगीन १ .	
चो [^H tsø] ना. कृष्णसार black antelope	
चोक [^H tsøk] क्रि.वि. जति as much as, as many as, about, nearly ex. ग्यु घाच्योक होक्ना घी भयीये साडयेनी मेत्तालाक।	

सम्पत्ति जति भए पनि के गर्ने पुग्दैन।	
चोक्याड [^H tsøk'jan] (<i>var. of SH:</i> लोकोग; लोकोग मोमो) ना. बाफमा पकाइएको वा उमालेको पिठोको डल्लो steamed flour ball	
चोगा भयीगीन [^H tsøga 'ts'i:gin] (<i>past:</i> चोगा भयेजुङ) क्रि. प. उपचार गर्नु treat	
च्या [^H ts'a] ना. १) बुन्ने काँटा knitting needles २) सट्टामा ex. मी च्यीकला आले तीये होक, ती माभयुड च्या च्यीक भयीये हीन। एउटा मान्छेलाई पैसा दिनु थियो त्यो पैसा दिन सकेन सट्टामा केही दिनु पर्यो।	
च्याक [^H ts'ak] ना. फलाम iron	
च्याकी [^H ts'aki] ना. चुलोमा फलामको भाग grate	
च्याक्कीन [^H ts'akkin] (<i>imp:</i> च्योक) क्रि.	
१) घटाउनु decrease, diminish, reduce, subtract, deduct, cause to happen २) भत्काउनु ३) दायी गर्नु ४) तोड्नु, फोर्नु, भाँच्नु cleave, crush, smash, break open, divide in two (groups), break, shatter, break into pieces	
च्याक्जाम [^H ts'akdzam] (<i>var. of SH:</i> च्याक्साम; च्याक्जाड) ना. १) झोलुङ्गे पुल type of small bridge २) फलामे पुल	
च्याक्जु [^H ts'akdzu] ना. बाल्टिन bucket	
च्याक्टा [^H ts'akta] ना. फलामको बार iron bar	

च्याकटा ग्राहकीन [H^ts^jakta 'g^japkin] (*imp:*

च्याकटा ग्योप) क्रि. प. फलामको बार लगाउनु make a fence with iron

च्याक्तुड [H^ts^jaktu^j] ना. १) गल lever, strong bar of iron or wood for raising something heavy २) तान कस्ने लामो फलामको डण्डी lever used in loom

च्याकरी [H^ts^jakri] ना. किल्ला fort, fortress, border, boundary, frontier

च्याक्ले [H^ts^jakle] च्याड्ले) ना. चुल्ठो plaited or braided hair

च्याक्ले ग्राहकीन [H^ts^jakle 'g^japkin] (*imp:* च्याक्ले ग्योप) क्रि. प. कपाल बाट्नु, चुल्ठो बाट्नु make hair in a traditional style

च्याडमा [H^ts^jajma] (*var. of SH:* च्याडमु) ना. १) भोटे पीपल type of banyan tree २) रुख tree

च्याडमा चुक्कीन [H^ts^jajma H^tsukkin] क्रि. प. रुख रोप्नु plant

च्याडा [H^ts^janja] (*var. of SH:* च्याडसे) १) वि. चलाख, बाठो clever, sly, artful, active, able, skilful, witty, adroit, wise, intelligent २) वि. तेजिलो smart, active, spirited, strong, keen, brilliant, bright, shining, luminous ३) ना. होसियार careful, cautious, intelligent, witty, clever, quick-witted

च्याठी [H^ts^jat^{hi}] ना. फलामको खाट iron bed

च्यालाक [H^ts^jalak] ना. १) चीज, सामान thing, article, goods, things, materials, equipment, tools, utensils, device छाक्जे

. २) यौन अंग sexual organs

च्यासीडा [H^ts^jasi^ja] वि. दिक्क लगदो irritating

च्यासीन्दा [H^ts^jasinda] ना. १) दिक्क लागदो २) दिक्दार sad, melancholy, dejected, depressed, dispirited, anxious, agitated

च्यीक [H^ts^jik] १) क्रि.वि. मात्र only, merely, exclusively, barely, solely २)

सङ्. एउटा, एक one, a, an, only

च्यीक च्यीकला [H^ts^jik H^ts^jikla] सब परस्पर mutual, reciprocal, mutually

च्यीक च्यीगा [H^ts^jik H^ts^jiga] सङ्. एक मात्र only one

च्यीक भयीना [H^ts^jik 't^{sh}ina] क्रि.वि. करिब, लगभग nearly, about, approximately

च्यीकपा [H^ts^jikpa] ना. १) अनुरूप corresponding, similar, resembling, conformable, suitable २) एउटै

च्यीकपु [H^ts^jikpu], [H^ts^jikpu] ना. एकलै, एकल, एकलो alone, single, not married

च्यीकवा [H^ts^jikwa] (*var. of SH:* च्यीबु; च्यीबी) ना. भँगेरो sparrow

च्यीगा [H^ts^jiga] (*var. of SH:* च्यीका) १) ना. यो. मात्र only merely, exclusively, barely, solely २) सङ्. एकलो single, alone, unrivalled ३) केवल sole, one and only, solely, merely, absolute knowledge

च्यीगारा [H^ts^jigara] ना. एकलो single, alone, unrivalled

च्यीड [^H ts ^j ij] ना. पिसाब urine	च्यु [^H ts ^j u] सङ्. दश ten
च्यीड ताडगीन [^H ts ^j ij ^H tangin] (<i>past: चीड ताजुड़</i>) (<i>imp: चीड तोड़</i>) क्रि. प. पिसाब फेर्नु urinate	च्युक्कीन [^H ts ^j ukkin] क्रि. १) खोप्नु make a hole in, pierce, prick, vaccinate २) हाल्नु put in, put on, thrust, mix, pour in, throw in, include
च्यीडगोरो [^H ts ^j ingoro] वि. खस्मो coarse, rough, rugged	च्युक्क्यीक [^H ts ^j ukts ^j ik] सङ्. एधार, एधारौं eleven, eleventh
च्यीडजाक [^H ts ^j indzak] वि. ओछयानमा मुत्ने bed wetter	च्युक्सुम [^H ts ^j uksum] सङ्. तेह thirteen
च्यीडजारा [^H ts ^j indzara] वि. मुतुवा urinating, incontinent	च्युगीन [^H ts ^j ugin] (3sg pres: चीक) (<i>past: चीजुड़</i>) क्रि. सिंचाइ गर्नु irrigate
च्यीभर्यीना [^H ts ^j i ^l ts ^j ina] क्रि. वि. सायद, सम्भवतः perhaps, possibly	च्युड्गीन [^H ts ^j ungin] क्रि. सानो हुनु be small
च्यीनी [^H ts ^j ini] ना. चिनी sugar	च्युड्डी [^H ts ^j unji] सङ्. बाह्न twelve
च्यीमे [^H ts ^j ime] (<i>var. of SH: च्यीडे</i>) वि. सानो small, little, tiny, minute, petty, trivial, mean, inferior	च्युड्योक [^H ts ^j unjok] वि. कान्छो youngest, boy/man who is the youngest in the family
च्यीवाक [^H ts ^j iwak] type of wheat	च्युडा [^H ts ^j uja] (<i>var. of SH: च्युड</i>) वि. सानो small, little, tiny, minute, petty, trivial, young
च्यीक [^H ts ^j yk] ना. १) पोषण nourishment, nutrition २) स्वाद taste, palate, flavour, relish, savour ३) रस juice, sap, essence, essential quality	च्युजा [^H ts ^j udza] ना. एक किसिमको साग type of leafy vegetable
च्यीजे [^H ts ^j ydzə] ना. पोसिलो खाने कुरा nutritious food	च्युजुड [^H ts ^j udzuŋ] (<i>var. of CH: च्यी ज्युड</i>) ना. १) चेला disciple २) सानो लामा child Lama
च्यीङुक [^H ts ^j y ^t uk] सङ्. सोह sixteen	च्युर्कीन [^H ts ^j urkin] क्रि. ठेल्नु push, shove, elbow
च्यीङ्डीवा [^H ts ^j ynnywa] सङ्. बाहौं twelveth	च्युली [^H ts ^j uli] ना. खुर्पानी जस्तै फल type of fruit
च्यीरी ग्याप्कीन [^H ts ^j yri 'g ^j apkin] (<i>imp: च्यीरी ग्योप</i>) क्रि. प. १) निमोठनु wring, squeeze, severe the head by wringing २) बटार्नु twist, wring, entwine, distort, squeeze into a ball ३) दोबार्नु double, fold over	च्येगीन [^H ts ^j egin] (3sg pres: च्योक) क्रि. काटनु cut, sever in two, cross out

च्येड्यीक [Hts ^l enjik] ना. चस्मा (आदरार्थी शब्द) glasses, spectacles (honorific term) 'मीक्सी .
च्येडा [Hts ^l eŋa] सङ्. पन्थ्र fifteen, 15
च्येजुड़ [Hts ^l edzun] ना. ओजन, तौल weight ex. च्येयुड़ घारे च्यीक होक्ना थोड़नी 'मीच्यीकी क्षे थोडी / तौल चहिं कति होला हेर्दा त टूलो देर्छ।
च्येन [Hts ^l en] ना. eye (honorific term) 'मीक .
च्येन्जाक [Hts ^l endzak] ना. आँसु (आदरार्थी शब्द) tear (honorific term) 'मीकच्यु .
च्येमो [Hts ^l emo] ना. जिब्रो tongue
च्येमो धाप्कीन [Hts ^l emo tapkin] (imp: च्येमो धोप) क्रि. प. जिब्रो पट्काउनु make a mocking sound with one's tongue
च्योकरा [Hts ^l okra] ना. यो. उस्तै like that, resembling

च्योकरे [Hts ^l okre] ना. यो. उस्तै like that, resembling
च्योमा [Hts ^l oma] ना. माउ घोडा mare that's given birth
च्योक्याक [Hts ^l øk'ak] anger
च्योदोडा [Hts ^l odoŋa] वि. रिसाहा wrathful, infuriated, prone to anger
च्योबा [Hts ^l øba] (var. of SH; CH: च्योबु; च्योलाम) ना. १) रिस anger, wrath, resentment, anger, jealousy, envy २) चरित्र conduct, behaviour, manner, character, report of a person's life ३) व्यावहारिक usual, practical, applied, practicable, customary, pertaining to social intercourse or worldly affairs
च्योबा छा [Hts ^l øba Hts ^h a] (var. of CH: च्योलाम छा) वि. रिसाहा wrathful, infuriated, prone to anger

छ

छा [Hts ^h a] ना. नुन salt जाक्चा .
छा तागीन [Hts ^h a Htagin] (3sg pres: छा तीक) (past: छा तेजुड) (imp: छा तो) क्रि. प. नुन चार्खु test salt
छा धोक्तोक [Hts ^h a toktok] ना. डल्लो नुन rock salt
छा शाडा [Hts ^h a 'saŋa] वि. नुन चर्को salty
छा: छोई [Hts ^h a: Hts ^h oi] वि. चञ्चल brisk, restless, agile, full of life and spirit
छाई [ts ^h ai:] always चोई .

छाउ [Hts ^h aʊ] ना. नाति grandson
छाक [Hts ^h ak] ना. थोप्ला spot
छाक शीडी [Hts ^h ak 'siŋi] वि. कोलाहल hue and cry, uproar ex. नाड घाड छाक शीडी दुक ठुक्पा ताडगीन नेमु।
कोठाभरि हल्ला भईरहछ फगडा गरि रहेको जस्तो।
छाक्ची भवीगीन [Hts ^h aktsy 'ts ^l igin] (past: छाक्ची भयेजुड) क्रि. प. फुटेको हड्डी बाँध्नु broken bones

छाक्चे [ts^haktse] १) ना. कनिका bits of rice chipped off during husking २) वि. बढाई चढाई गरेर कुरा गर्ने

छाक्जी [ts^hakdz̥i] ना. चाल्नी filter

छाक्जे [ts^hakdze] things च्यालाक १.

छाक्टाङ्ग [ts^hakt[an]g] money टाङ्गा १.

छाक्ठी [ts^hakt^hi:] knife, dagger क्षाक्ठी; ढी

छाकदा [ts^hakda] ना. बन्दुक (आदरार्थी शब्द) gun (honorific term) भुगाक .

छाक्पा [ts^hakpa] ना. १) पत्रिका magazine, periodical २) कपाल बाट्ने डोरी hair band

छाक्मी [ts^hakjii:] चिठ्ठी (आदरार्थी शब्द) letter (honorific term) ही .

छाकरू [ts^hakru] ना. फोहोर unclean, dirt, filth, dung

छाक्ला [ts^hakla] ना. पछाडि behind, at the back of, back

छागाम [ts^hagam] (var. of CN: छालुक) ना. नुन राख्ने बाकस salt-cellar

छागीन [ts^hagin] (3sg pres: छीक) (past: छेजुड़) क्रि. पोल्नु inflame, burn, scorch, sear, singe, feel hot (as of fever)

छाउगाक [ts^hangak] ना. हुल crowd, group, herd, throng, flock, swarm
ex. वाड श्युजारू रेरे छाउगाड ग्याप्यी सेना उब मोथोन्गु भयीदी / वाड थाप्ने ठाउँमा यस्तो हुल थियो की सास फेर्न गाहो।

छाउगीन [ts^hangin] (past: छाजुड़) क्रि.

१) पुग्नु be sufficient, have plenty २) पुग्दो हुनु

छाजोड़ [ts^hadzog] ना. नुनको व्यापार salt trade

छाटाक [ts^hat[ak]] (var. of CM: छाटाक)

ना. हतारू haste, hurry, rashness

छाटाक्पा [ts^hat[akpa]] (var. of CN:

छाटोवा; छाटोक्पा) वि. नुनिलो salty, salted

छाटाङ्ग [ts^hat[an]] (var. of GH: क्षाटाङ्ग)

ना. १) मौसम weather, season २) hot and cold

छाथीडथीड [ts^hath^hinjh^hinj] अ.मू. पोल्नु inflame, burn, scorch, sear, singe

छादी [ts^hadi] (var. of SH: छादो; छान्दीमा) वि. तातो hot, warm, heat

छाप क्षे [ts^hhap Hts^he] (var. of CH: जाप क्षे) वि. आकस्मिक घटना serious accident

छाप्ला [ts^hapla] ना. सट्टा exchanging, substitute

छाफोई [ts^hap^hoi] ना. न्यानोपन warmth ढोहारी .

छाबा [ts^haba] (var. of SH: छाबु; छावा)

१) वि. गर्मी heat, warmth, hot, very warm २) ना. ज्वरो fever ३) ना. तापक्रम temperature

छाबा छागीन [ts^haba Hts^hagin] (3sg pres:

छाबा छीक) (past: छाबा छेजुड़) क्रि. १. गर्मी हुनु warm

छाबाछा [^H ts ^h abats ^h a] एकदमै गर्मी	छारोप [^H ts ^h arop] अ. मू. सियोले घोच्नु poke with a needle
छाम [^H ts ^h am] ना. १) गुफामा गरिने ध्यान meditation in a cave २) तीजी पर्वमा गरिने लामाहरूको धार्मिक नाच Lama dance done at Tiji festival ३) लामा नाच Lama dance ४) छत बनाउन प्रयोग गर्ने साना लटि हरू wood used in roof construction	छावा [^H ts ^h awa] ना. ज्वरो fever
छामु [^H ts ^h amu] ना. नातिनी granddaughter	छावा फारकीन [^H ts ^h awa ^H p ^h arkin] क्रि. प. ज्वरोले च्याप्नु have high fever
छामेक [^H ts ^h amek] वि. नुन नपुणेको खाना food with less salt	छीक [^H ts ^h ik] ना. १) अर्थ meaning, sense, purpose, explanation २) जोर्नी joint
छामेवा [^H ts ^h amewa] (var. of CH: छा 'मा) वि. नुन कम low salt food जाकचा 'मा .	छीक ग्याप्कीन [^H ts ^h ik 'g ^l apkin] (imp: छीक ग्योप) क्रि. प. घुमाएर कुरा गर्नु sarcastic ex. लाप स्यारी स्यारी 'मेताडा
छाम्खाड [^H ts ^h amk ^h aj] ना. तपस्या गर्ने ठाँउ place for meditation	छीक ग्याप्ती धेदी। कुरा सीधा सीधा नगरेर घुमाएर बस्छ।
छाम्खाड [^H ts ^h amk ^h aj] (var. of CN: क्षोलीड) ना. तपस्या गर्ने ठाँउ place to meditate	छीकीन [^H ts ^h ikkin] (var. of CN: 'मीसीकीन) क्रि. १) जल्नु burn, be burnt, burst into flames २) पोल्नु inflame, burn, scorch, sear, singe, burn flesh, bake (in the fire), roast, slander
छाम्दोक [^H ts ^h amdo ^k] ना. प्रस्ताव proposal	छीक्टु [^H ts ^h ikt ^u] ना. १) अगेनो fire left in fire-place २) कुराको बाँकी शब्द last word
छाम्ला धेगीन [^H ts ^h amlā ^t egin] (3sg pres: छाम्ला धोक) क्रि. प. ध्यानमा बस्नु meditate	छीकपा [^H ts ^h ikpa] ना. रिस anger, wrath, resentment, anger, jealousy, envy
छाम्लो [^H ts ^h amlo] ना. दूध (आदरार्थी शब्द) milk (honorific term) होमा १ .	छीकपा शागीन [^H ts ^h ikpa ^t sagin] (3sg pres: छीकपा शीक) (past: छीकपा शेजुडु) (imp: छीकपा शो) क्रि. प. रिसाउनु grow angry, be angry श्याः ठोगीन .
छारकीन [^H ts ^h arkin] क्रि. १) बढ्नु increase, grow, expand, flourish २) वृद्धि हुनु	छीकरी [^H ts ^h ikri] ना. गहुँ ढाडेको गन्ध smell of roast wheat
छारतु च्युक्कीन [^H ts ^h artu ^H ts ^h ukkin] क्रि. प. हुर्किन दिनु allow to grow	छीकवा [^H ts ^h ikwa] ना. जोर्नी joint
छाराड [^H ts ^h ara ^j] ना. नुन खानी salt depot, salt mine	छीगा [^H ts ^h iga] edge

छीगो [ts ^h i:go] gate फीगो .	छे [^H ts ^h e] ना. आयु life-time, span of life, period of life, life कुजी .
छीगोक [^H ts ^h igok] ना. ओँटी ring	छे डीया [^H ts ^h e 'dija] वि. मिलाएर लगाउने wear suitably ex. घोलोक रेरे छे डीया च्योक घोन्दी ग्युक्यी सेना / कपडा कस्तो मिलाएर लगाएको छ ।
छीडीक [^H ts ^h injik] ना. १) अर्थ meaning, sense २) मतलब intention, tenor, object, motive, meaning, sense, significance, interest, concern, aim, motto	छे रीडा [^H ts ^h e 'rija] ना. १) दीर्घायु long life, longevity २) आयु लामो
छीडीक मेगीन [^H ts ^h injik 'megin] वि. अर्थहीन meaningless	छेता [^H ts ^h eta] (var. of SH : छेतीला; छेताला) ना. मुक्ति release, freedom, deliverance, liberation, emancipation, salvation
छीजीक [^H ts ^h idzik] ना. मान्छेको नाम person's name	छेताला ताडगीन [^H ts ^h etala ^H tangin] (var. of SH: छेतार ताडगीन, छेतुला ताडगीन) (imp: छेताला तोड) क्रि. य. मुक्त गर्नु free, release
छीप्स्क [^H ts ^h ipruk] ना. जुम्ल्याहा twin	छेन [^H ts ^h en] ना. १) नाम name (honorific term) मीड . २) पानीमा पकाएको गहुँ wheat cooked in water ३) रात night, darkness
छीब्रा [ts ^h i:bra] stable ताजाड .	छेन क्यागीन [^H ts ^h en ^H k ^l agin] (var. of CN: छेन क्योडगीन) क्रि. य. रात बिताउनु spend night
छीरीड [^H ts ^h iriŋ] ना. मान्छेको नाम person's name	छेन फेक [^H ts ^h en ^H p ^h ek] ना. आधा रात, मध्य रात midnight, dead of night
छीरीड कीडगा [^H ts ^h iriŋ ^H kiŋga] ना. ऊनको टोपी traditional Tibetan hat	छेबु [^H ts ^h ebu] ना. कमजोर भएर हिँडन नसक्ने जनावर lame animal
छीला [ts ^h i:la] out, outside फीदा .	छेबु ढागीन [^H ts ^h ebu 'tagin] क्रि. य. अर्धानु tear
छीलुक [^H ts ^h iluk] (var. of SH: छीली) ना. बोसो fat, fatty	छेबुड [^H ts ^h ebuŋ] ना. लामाले आशिष दिनु हुँदा टाउकोमा राख्ने वस्तु object placed on the head when being blessed
छुक [^H ts ^h uk] ना. तोरी mustard plant or seed	
छुक्कुटु [^H ts ^h ukdu] ना. सभा meeting, gathering, assembly, committee, congregation, council, conference, syndicate	
छुक्कु छोक्ती [^H ts ^h ukdu ^H ts ^h okti] (var. of GH: छुम्दु) क्रि. य. छलफल गरेर by discussing	
छुत्तो [^H ts ^h utto] ना. चराको चुच्चो beak	
छुला [^H ts ^h ula] १) क्रि.वि. यता here, this way, hither २) ना. पानीमा	

by Lama	syndicate
छेमु [^H ts ^b emu] ना. १) राती night, by night, (of female) red-coloured, rosy २) रात night, darkness	छोक्पा छुक्ये [^H ts ^b okpa ^H ts ^b uk'ye] क्रि. प. नयाँ सङ्गठन सुरु गर्नु form a new organization
छेमो [^H ts ^b emo] ना. रात night, darkness	छोक्पा पेगीन [^H ts ^b okpa ^H pegin] क्रि. प. संस्था खोल्नु inaugurate (an organization)
छेम्जुवा [^H ts ^b emdzuwa] ना. सूचीकार tailor	छोड [^H ts ^b onj] ना. व्यापार trade, commerce, business, trading, occupation, industry
छेम्मा [^H ts ^b emma] ना. काँडा thorn, barb, goose bumps, thorn, prickle, barb	छोड ग्याप्कीन [^H ts ^b onj ['] g'apkin] (<i>imp:</i> सोड ग्योप) क्रि. प. व्यापार गर्नु conduct business
छेर [^H ts ^b er] ना. एक प्रकारको दाउरा type of firewood	छोड नाक्चोड [^H ts ^b onj ['] naktson] ना. कालो व्यापार blackmail, illegal trade
छेरा [^H ts ^b era] ना. १) लगन responsibility ex. छेरा खुत्ती लेगा भयीघोलालाक। उत्तरदायी भएर काम गर्नु पर्छ। २) जिम्मेवारी	छोड 'हालोक्कीन [^H ts ^b onj ^H halokkin] क्रि. प. टाट पल्टनु bear a great loss in business
छेरा छा [^H ts ^b era ^H ts ^b a] वि. काम गर्न अल्छी lazy	छोडखाड [^H ts ^b onjkhāñ] ना. दोकान shop, stall
छेरा भयीगीन [^H ts ^b era ['] ts ^b iggin] क्रि. प. अल्छी मान्नु being lazy	छोडगाड [^H ts ^b onjgan] ना. पसल, दोकान shop, stall
छेवा [^H ts ^b ewa] ना. महिनाको १ देखि २० गतेसम्मको दिन first twenty day of the month	छोडजाड [^H ts ^b ondzaj] ना. व्यापारिक उत्सव business celebration
छेवा च्येडी दाक्वा [^H ts ^b ewa ^H ts ^b enji dakwa] ना. पूर्णिमाको चन्द्रमा full moon	छोडदाक [^H ts ^b onjdak] ना. खोला तर्न राखिएको बुङ्गा stone placed in a stream to help one cross
छो [^H ts ^b o] ना. ताल pool, pond, lake युम्जोक .	छोडबा [^H ts ^b onjba] (<i>var. of SH: छोडबु</i>) ना. व्यापारी trader, merchant, businessman, tradesman
छोक्खाड [^H ts ^b okkhāñ] ना. भेला हुने ठाउँ place for gathering	छोप्ती ग्युक्कीन [^H ts ^b opti ['] g'ukkin] क्रि. प. अलमल हुनु act weird with nervousness
छोक्पा [^H ts ^b okpa] ना. १) सङ्गठन body of people, organisation २) सभा meeting, gathering, assembly, committee, congregation, council, conference,	

छोमा [^Hts^homa] (*var. of SH: छोमु*) ना.

खोले thick soup made of vegetables with a little rice and flour श्येथुक .

छोमा कुदुक्पा [^Hts^homa ^Hkudukpa] (*var. of SH: छोमु ताडडाड; छोमा फीदुक्पा*) ना. मैदाको खोले thick soup made of barley flour ज्याम .

छोमा फेदुक्पा [^Hts^homa ^Hp^hedukpa] ना. सातुको खोले thick soup made of wheat flour

छोमा भुदुक्पा [^Hts^homa 'pudukpa] (*var. of SH: छोमु धोक्तोक; छोमा भुक्दुवा*) ना. पिठोको डल्लो हालेको खोले thick soup with small flat pieces of flour

छोरकीन [^Hts^horkin] क्रि. १) महसुस गर्नु feel २) थाहा पाउनु know, understand

छोरा [^Hts^hora] ना. व्यापारिक मेला business fair

छोरा छुक्कीन [^Hts^hora ^Hts^hukkin] क्रि. प. १) हाट बजार लाग्नु business fair २) मेला fair, exhibition

छोस्या [^Hts^hos'a] ना. गाउँको नाम name of a village in Upper Mustang

छो [^Hts^ho] ना. रड colour, tint, shade, hue, paint, dye, pigment, complexion

छो ढुगीन [^Hts^ho 'tugin] क्रि. प. रड लगाउनु paint

छो ताडगीन [^Hts^ho ^Htangin] (*past: छो ताजुड*) (*imp: छो तोड*) क्रि. प. रड लगाउनु paint

छो लोक्ला [^Hts^ho 'lokla] वि. रड उडेको discoloured

छो हारा [^Hts^ho ^Hhara] वि. १) चम्किलो रड bright colour २) हाटका रड

छोक [^Hts^hok] ना. १) सीमा boundary, border, demarcation, frontier, landmark, extremity, limit २) अनुमान guess, inference, estimate, notion, conjecture, supposition

छोगीन [^Hts^høgin] (*var. of CN: 'मोङ्फोगीन*) क्रि. पाक्नु ripen, be well-cooked

छोछा [^Hts^hots'a] (*var. of CN: छोजोवा*) वि. पाकेको ripen, cooked

छोदाड [^Hts^hødag] ना. रड colour, tint, shade, hue, paint ex. घोलोक छोदाड घा मेक्ना धीन्दाड जेवु मोथोडा। कपडाको रड राम्रो भएन भने कस्तो नराम्रो देख्छ।

छोदी [^Hts^hødi] (*var. of CN: छोतोक*) क्रि. नक्कली पर्नु wear makeup

छोदी भयीगीन [^Hts^hødi 'ts^higin] (*past: छोदी भयेजुड*) क्रि. प. नक्कल पर्नु wear makeup ex. भोमा नीयेदे च्यामे छोदी भयीघोलालाक/जवानीमा अलि नक्कल पर्नु पर्छ।

छोना [^Hts^høna] ना. रडको किसिम colour type

छोनाक [^Hts^hønak] ना. रङ्गीचङ्गी multicoloured, motley, diverse

छोनाजोबा [^Hts^hønadzoba] ना. रङ्गीबिरङ्गी multicoloured

छोन्नीक [Hts ^h onrik] ना. रँगाउने पदार्थ colouring substance	छोस्सी [Hts ^h os'i] ना. रङ्ग colour, tint, shade, hue, paint, dye, pigment, complexion, appearance, look
छोरु च्युक्कीन [Hts ^h oru Hts ^h ukkin] क्रि. प. पाकन दिनु let ripen	

ज

जा टागीन [dza Htagin] (<i>imp:</i> जा टो) क्रि. प. व्याख्या गर्नु describe, enlighten	क्रि. प. माया गर्नु love
जाउक [dzauk] (<i>var. of CN:</i> जामा) ना. जाँड राख्ने भाँडो pot for storing malt	जाबा शोरीन [dzaba 'sogin] (<i>3sg pres:</i> जाबा शीक) क्रि. प. नरम बनाउनु soften, make smooth
जाक [dzak] घुयेत्रोको टुप्पामा बाधेको धागो string on the top of the slingshot	जाबुलीड [dzabulinj] ना. पृथ्वी earth
जाक्कीन [dzakkin] (<i>imp:</i> जोक) क्रि. १) चढ्नु climb, ascend, ride, soar २)	जाबुलीड [dzabulinj] ना. पृथ्वी earth, earth
चुहुनु leak, drip ३) छुनु touch	जाम ताडगीन [dzam Htangin] (<i>var. of SH:</i> ज्याम्दु ताडगीन) (<i>past:</i> जाम ताजुडु) (<i>imp:</i> जाम तोडु) क्रि. प. नरम बनाउनु make smooth
जाक्चा [dzaktsa] ना. नुन (आदरार्थी शब्द) salt (honorific term) छा .	जामु ग्याप्कीन [dzamu 'g'apkin] क्रि. प. बिस्तारै थाहा नपाउने गरी कुकुरले टोक्नु bite quietly (by a dog) ex. श्यीड च्यांक घाडला घुन्याकी जामु ग्याप्जुड / खेतमा पानी हालेर आउँदा गुम्बाको कुकुरले थाहै नपाई कन आएर टोक्यो ।
जादा [dzada] ना. खादा (आदरार्थी शब्द) white scarf given on special occasions (honorific term) खादा .	जारा [dzara] ना. दिउँसोको खाजा snack
जादाड [dzadanjA] soul, spirit थोडनाड .	जाली [dzali] ना. जाल net, trap, trick, deceit, fraud
जाप [dzap] ना. पाँच पत्तीबाट खेलिने तास card game played with five cards	जीक्कीन [dzikkin], [dzikkin] क्रि. डराउनु, डर लाग्नु fear, be afraid, be frightened श्येगीन २ .
जापान [dzapan] ना. जापान Japan	जीक्जीक ताडगीन [dzikdzik Htangin] (<i>past:</i> जीक्जीक ताजुडु) (<i>imp:</i> जीक्जीक
जाबा [dzaba] ना. नरम, चिप्लो, नरम soft, tender, delicate, mild, flexible, easily digestible	
जाबा भयीगीन [dzaba 'ts ^h igin] (<i>var. of SH:</i> ज्याबु भयाकी) (<i>past:</i> ज्यबा भयेजुड)	

तोड़) क्रि. प. दमन गर्नु dominate
ex. नेपालतु मीक्याक च्यीच्यीकला
जीक्जीक तारी धेदाला / नेपालमा
मान्छेहरू एकअर्कालाई दमन गर्दै
बस्छ ।

जीकटा [dzikta] ना. डर fear, dread, awe,
terror

जीकटा कुगीन [dzikta ^Hkugin] (*imp.*: **जीकटा**
की!) क्रि. प. तर्साउनु frighten, threaten

जीकटा क्षे [dzikta ^{Hts^j}e] वि. खतरा danger,
risk, possible harm, terror, doubt

जीकवाली [dzikwali] वि. डरलागदो fierce,
frightful, fearful, ferocious ex. **जीकवाली**
दाढ़ मोटा ल्हीम्दी मी च्यु थाबा स्यीवा
'नालाक / कस्तो डरलाकदो हिजो गाडी
दुर्घटना भएर १० जनाको ज्यान गएछ ।

जीडगु [dzingu] (*var. of CN:* **दाक्कु**) ना.
माटाको मुर्ति idol made of mud or clay

जीडबा 'युक्कीन [dziŋba ^Hukkin] (*var. of*
CM: **ज्यीम्बा युक्कीन**) क्रि. प. ठुस्किनु
be displeased, be dissatisfied
ex. भोलोकतु 'लेप्जुड सेना **जीडबा**
'युत्ती डोवालाक / छेउमा पुगेको त
ठुस्केर गई दियो भने ।

जीदा [dzida] वि. गहौं heavy, weighty,
ponderous

जीप्कीन [dzipkin] क्रि. चुस्नु suck, sip,
absorb ex. सा भेजा भयेरी क्षु धीरी
लाम्जाड जीप्ती श्याकदुक / माटो बलौटे
भएर पानी सबै एकछिनमै चुस्छ ।

जीबु [dzibu] ना. जिम्बु type of Tibetan
spice

जीम्जीम [dzimdzim] अ.मू. पानी पर्नु rain

जीरा [dzira] ना. जीरा cumin seed

जु [dzu] ना. औँला finger, toe

जुक्कीढुप [^Hdzukki^tup] ना. पतिना, पुदिना
mint, thyme

जुक्ते भयीगीन [dzukte ^{Hts^j}igin] (*past:* **जुक्ते**
भयेर्जुड़) क्रि. प. औल्याउनु point out with
one's finger

जुक्तेन [dzukten] ना. लुगा सिलाउँदा
औँलामा लगाउने छाला leather thimble

जुक्पा [dzukpa] ना. दुखेको ठाउँमा दल्ने
जडिबुटी मलम herbal medicine to put
on painful area

जुक्मु [dzukmu] ना. चोर औँला index finger

जुक्यो [dzukyo] ना. घाउ जोगाउन औँलामा
लगाउने कपडा band aid

जुक्वा [dzukwa] वि. १) खतरा danger,
risk, terror, doubt २) परिपूर्ण quite full,
brimful, entire, satisfied, content,
fulfilled

-जुड़ [-dzurj] प.स. -यो suffix to transform
verb ex. डयाजुड़; लेप्जुड़; होजुड़
सुत्यो; पुग्यो; आयो

जुटोक [dzutok] (*var. of GH:* **तान्ना**) ना.
फित्ता lace, strap

जुहुक्पा [dzu^tukpa] ना. छ औले having six
fingers

जुस [dzus] (*var. of CN:* **जुसी**) ना. जुस
juice

जुस्यीरी [dzus^yri] क्रि.वि. टाढा नदेख्ने
सम्म horizon

जेकजा [dzekdza] workplace भयीजा .

जेकमा [dzekma] तातो भाँडा समाउने

कपडा cloth for holding hot pots थाच्यी

जेगीन ['dzegin] १) वि. राम्रो fine, lovely, beautiful, graceful, elegant, handsome, pretty, fair, good-looking, suitable, becoming २) क्रि. गर्नु (आदरार्थी शब्द) do (honorific term) भयीगीन १ .

जेज्ये [dzedz̑e] क्रि.वि. राम्रारी nicely ex. घोलोक जेज्ये घोन / कापडा राम्रारी लगाउ ।

जेमा [dzema] ना. १) सुन्दरी pretty, lovely, beautiful or attractive woman, female २) भुई पुछ्ने कपडा cloth used to sweep floor

जेम्दी डुगीन [dzemdi 'dugin] (3sg pres: जेम्दी डीक) (past: जेम्दी लाजुङ) (imp: जेम्दी सुड) क्रि. य. भागी जानु run away, sneak away ex. लेगा हाज्या भयीना जेम्दी युक घोगुलाक / नराम्रो काम गरेमा भागेर हिँडनु पर्छ ।

जेलुक [dzeluk] ना. गराइ (आदरार्थी शब्द) doing, act (honorific term) भयीदाड १ .

जेवा [dzewa] वि. राम्रो good, fine, lovely, beautiful, handsome, pretty

जेवा [dzewa] वि. सुन्दर beautiful, fair, handsome, fine, pretty, charming, attractive कुदुङ ग्येवा .

जेवा शोगीन [dzewa 'sogin] (3sg pres: जेवा शीक) क्रि. य. राम्रो बनाउनु decorate जो [dzo] जोपा

जोक्को [dzokko] ना. मुठी clenched hand, fist, handful, fistful

जोक्ये मेगीन [dzok̑e 'megin] वि. कुरूप ugly, deformed, shapeless

जोगीन [dzogi:nʌ] लड्नु (आदरार्थी शब्द) fall down, slip (honorific term) ग्येगीन १ .

जोङ्जोङ्ज [dzondzon] वि. १) लामो खालको घर २) सोभो straight, direct, straightforward, erect, upright, open, frank, honest

जोङ्गा [dzoŋga] वि. सोभो straight, direct, erect, upright, frank, honest

जोच्ची [dzotssi] ना. चौरीको गोठालो yak shepherd

जोजाक [dzodzak] ना. हान्ने डोरी rope used to beat 'jopa'

जोबा [dzoba] (var. of CM: जोम्जोबा) ना. पूर्ण perfect, full, complete, whole

जोम्खाङ [dzomkʰaq] ना. सभाकक्ष assembly hall

जोमीन [dzomgin] क्रि. जम्मा हुनु, बेला हुनु be gathered, meet

जोम्जा ['dzomdzə] ना. १) सभाकक्ष assembly hall २) बैठक हुने ठाउँ meeting room

जोरकीन [dzorkin], [dzorkin] (var. of SH: जीरकी) क्रि. पाउनु find, get, gain, acquire, attain, obtain, receive, present, gift

जोन्दा [dzønda], [dzønda] वि. १) कमाउन साक्ने one who can earn a fortune २) प्रगति शील progressive, advancing

जोन्दाड [dzəndan] ना. योग्यता ability, capability, aptitude, competence, eligibility, talent, qualification, worthiness, quality ex. मीला जोन्दाड मेताला खाब्ले चीगा क्षे दुक / मान्छेमा गर्न सक्ने चहिं हैना गफ मात्र धैरे दिन्छ।

जोन्दोक [dzəndok] ना. १) मतलब intention, tenor, object, motive, meaning, sense, significance, interest, concern, aim, motto २) फुर्ती agility, swiftness, alertness, activity, smartness, vivaciousness, vigour, agility, pride, speed, quickness ex. जोन्दोक मास्येक्ना, मी जी ताला र्योक्वा हुवाहुडाले न / फुर्ती नगर्न, मान्छे पनि घोडा भन्दा चाँडो कहाँ हुन्छ र भने।

जोन्दोक छा ['dzəndok ^Hts^ha] वि. १) घमन्डी greedy, boasting २) ढूलो हुने boasting

जोन्दोक स्येगीन [dzəndok ^Hs^hegin] (3sg pres: ज्योन्दोक स्योक) क्रि. प. फुर्ती देखाउनु boast

ज्या [dz^ha] ना. इन्द्रेणी rainbow

ज्या शुक्कीन [dz^ha 'sukkin] क्रि. प. इन्द्रेणी लाग्नु form rainbow

ज्याक [dz^hak] ना. जग water pot

ज्यागीन [dz^hagin] (imp: जो) क्रि. देरल्नु शब्द (आदरार्थी शब्द), दर्शन गर्नु see (honorific term) थोड्गीन .

ज्याङ्गु [dz^haŋgu] (var. of SH: ज्युडगु) ना. हरियो green, green colour

ज्याच्चो [dz^hattsø] ना. छोएको मात्रै merely touch

ज्याजुड [dz^hadzun] (var. of SH: ज्यालसुड) क्रि. दर्शन भयो seen (honorific term)

ज्याज्जा ['dz^haddza] (var. of SH: जारजार) १) ना. थेप्चो flat, flattened २) वि. होचो low, short, dwarfish, poor, weak

ज्यात्ती [dz^hatti] क्रि. वि. टाँसेर glued

ज्याम [dz^ham] ना. सातुको खोले (आदरार्थी शब्द) thick soup made of barley flour (honorific term) छोमा कुदुकपा .

ज्याम थीडी [dz^ham t^hiji] ना. हल्का हावा light wind ex. डीमा च्यीक तीड जोवाला / कस्तो शान्त दिन।

ज्याम थीडी [dz^ham t^hiji] वि. १) शून्य empty, vacant, void, devoid, naught, nothing, zero, nil, cipher, ether, space २) चिप्लो smooth, slippery, slimy

ज्यार थुक्कीन [dz^har t^hukkin] क्रि. प. छुन सक्नु can be touched

ज्यारकीन [dz^harkin] (imp: जोर) क्रि. टाँस्नु stick, cling, attach

ज्यारा जेगीन [dzjara dzegi:nA] stick, attach भ्यारकीन .

ज्यीम्बा [dz^himba] (var. of SH: ज्येम्बु) ना. काँचो unripe, raw, uncooked

ज्यीम्मा [dz^himma] ना. कर्तव्य duty

ज्युगीन [dz^hugin] (past: जीजुड) (imp: जी) क्रि. १) छुनु touch २) समावेश गर्नु

ज्युडा [dz^hunja] ना. आकाश space, sky

ज्ये [dʒe] १) ना. गोबर cow dung श्युडडी
 १.२) ना. कुष्ठरोग disease ३) वि.
 गहँै heavy, weighty, ponderous
ज्येमा [dʒema] cloth to clean floor
ज्येलुक [dzeluk] nature, character
 भर्याबा .

ज्येवा शोगीन [dʒewa 'sogin] क्रि. प. सिंगार
 गर्नु put makeup on
ज्योगीन [dʒogin] (var. of SH: ज्योकी)
 (3sg pres: ज्यीक) (past: जीजुड) (imp:
 जी!) क्रि. दुहुनु draw milk from an udder
 (as of a cow, buffalo cow, etc.), milk,
 milch, giving milk

भ

भा ['tsa] ना. खैरो हिमाल rock
भादा ['tsada] (var. of CN: भादाप) ना.
 माटोले बनाएको चुलो earthen stove
भान्डा ['tsanda] ना. भण्डा flag
भाप्तुली ['tsap^buli] (var. of SH:
 भाप्टोले) (var. of CN: भाप्टोले)
 क्रि.वि. अधुरो incomplete, unfinished,
 imperfect, immature, half-done, half-
 completed
भाप्ताक ['tsaptak] अ.मू. लाङ्नु sound of
 falling down
भामा ['tsama] (var. of SH: भामु) ना. घैंठा
 pot to put alcohol in
भाराभीरी ['tsara'tsiri] ना. फोहोर dirty,
 foul, obscene, contemptible,
 despicable, obscene, unclean, dirt, filth,
 dung
भारूक ['tsaruk] ना. हिमालको फेदमा
 खोलाले ल्याएको दुङ्गा moraine
भालाङ ['tsalan] ना. दुङ्गाको पहाड rocky
 mountain
भीउ ['tsiu] ना. गोठालो (आदरार्थी शब्द
 ??) cowherd, herdsman, shepherd शीउ

भीड्युड ['tsinjun] ना. अनुभव experience,
 feeling, perception, consciousness
भुरभुर ['tsur'tsur] क्रि.वि. हुल crowd,
 group, herd, throng, flock, swarm
 ex. धीङगा धेबु धेकमु क्याक भुरभुर
 कोराला ग्युक्यी। हिउदमा बूढा बूढीहरू
 हुलमा कोरामा हिँड्छन।
भुर्सुरु ['tsurumuru] वि. भरी चुली full
 and more
भे ['tse] ना. १) बारूद gunpowder २)
 चराको चारा
भेगाम ['tsegam] ना. दराज cupboard
 ग्युगाम २ .
भेदु ['tsedu] (var. of CH: छेदु) ना. हड्डी
 काट्ने खुकुरी device to cut bone
भेलाङ ['tselan] ना. १) फुस्मो पहेलो दुङ्गा
 grey-yellow stone २) एक प्रकारको
 खस्मो दुङ्गा type of rough stone
झोककीन ['tsokkin] क्रि. सकिनु, सिद्धिनु
 be finished, be completed, come to an
 end, finish, end, come to an end,
 expire, empty, perish, spoil, die झोवा
 जेगीन .

भोक्ती [ts'okti] क्रि. सिद्धिएर as finished
भोक्यी थुक्कीन [tsok'i Ht'hukkin] (var. of CN: भोक्वे थुक्कीन) क्रि. प. आकस्मिक भेट्नु sudden encounter
भोड [ts'onj] ना. किल्ला fort, fortress
भोडसाबा [tsongsaba] ना. जोमसोम Jomsom
भोरा [tsora] वि. फोहोर, मैलो filth, dirt
भोला [tsola] (var. of CN: युक्ति लेगा; भोलाक) (var. of GH: उलाक) ना. १) सार्वजनिक काम public work २) भोला bag, satchel, wallet, pouch, haversack
भोवा जेगीन [dz'howa dzegi:nə] finish भोक्कीन .
भया [ts'a] ना. १) चिया tea सोभया . २) कुखुरा chicken, hen ३) चरा bird, birds
भया कोको [ts'a Hkoko] (var. of CM: भयामु कोका) ना. कुखुरा chicken, hen
भया 'डाम्मु [ts'a Hŋammu] ना. चीनी चिया tea with sugar
भया थुडगीन [ts'a Ht'hunjin] क्रि. प. चिया पिउनु drink tea सोभया श्येगीन .
भया दाम्जा [ts'a damdza] ना. हाँस duck
भया नाक्ताड [ts'a 'naktaj] (var. of GH: भयादाड; भया फीक्का) ना. फिक्का चिया black tea
भया नेजो [ts'a 'nedzo] ना. सुगा parrot
भया 'माप्चा [ts'a Hmpta:s] ना. मयूर peacock

भया सीमा [ts'a Hsyma] ना. घित भएको नुन चिया Tibetan tea with butter (ghee) and salt
भयाउ [ts'au] ना. भले cock
भयाकाडा [ts'akaja] (var. of CN: भयारकाड) वि. ख्याउटे lean and thin
भयाक्कीन [ts'akkin] (imp: भयोर) क्रि. १) टाँस्नु stick, cling, attach २) जोनु join, add, connect, fasten ३) उसिन्नु cook by boiling, steam
भयाक्कु [ts'akku] ना. चिया राख्ने थैलो sack to put tea in
भयाक्पा [ts'akpa] ना. डाँका robber, bandit, robbery, burglary
भयाक्पा ग्याप्कीन [ts'akpa 'g'apkin] (imp: भयाक्पा ग्योप) क्रि. प. डाँका हाल्नु rob
भयाउ [ts'au] ना. १) चीन China २) उत्तर north
भयाउगीन [ts'angin] (past: भयाजुड) क्रि. तिनु pay, pay back, repay ex. अल्ले भयारी क्षो 'लाप्यी / पैसा तिरेर पढाई गर्दैछ।
भयाउडी दोगीन [ts'anjji døgin] क्रि. प. चासो लाग्नु excited, desire, get interested
भयाउदा [ts'ajda] ना. चीनबाट ल्याएका घोड horse bought from China
भयाउदाड [ts'ajdan] ना. सिकाई learning, teaching, training
भयाजाक [ts'adzak] (var. of CN: भयाजाक) ना. चिया छान्ने tea filter

भ्याजाड [ts ^j adzəŋ] ना. कुखुराको खोर coop	भ्यालुड ड्यालुड [ts ^j aluj n ^j aluj] ना. एक प्रकारको चरा white bird
भ्याभ्योई [ts ^j a'ts ^j oi] अ.मू. लटरपटर	भ्यास्या [ts ^j as'a] ना. कुखुराको मासु chicken
भ्यादाक [ts ^j adak] ना. चियामा गिलो सातु soggy flour in tea	भ्यी थुक्कीन [ts ^j i H th ukkin], [ts ^j i H th ukkin] क्रि. प. गर्न सक्नु be able to do
भ्यादाड [ts ^j adaŋ] ना. black salty tea सोदाड.	भ्यीउँ [ts ^j iū] (var. of SH: भ्यीड) ना. पोखरी lake, pool, pond
भ्यादाम [ts ^j adam] (var. of CH: छायी) ना. थर्मस thermos	भ्यीगीन [ts ^j igin] (3sg pres: भ्यीदीक) (past: भ्येजुड) (imp: भ्यी) १) क्रि. गर्नु do, perform, act जेरीन २ . २) वि. गर्ने
भ्याप याडा [ts ^j ap 'jaŋa] वि. खुला मन भएको perky, light- hearted थुक चुडा .	भ्यीडी दोङीन [ts ^j iŋji døgɪn] (var. of SH: भ्याडी दोकीन) क्रि. प. इच्छा गर्नु desire
भ्याप्च्यी घोदा [ts ^j apts ^j y 'koda] वि. सिर्जनशील creative ex. घीडगी मी भ्याप्च्यी घोदा च्याक ले शोम्बी खाला केलाड जीन घोन्दी ग्युयीक /कस्तो सिर्जनशील मान्छे रहेछ दोचामाथि जिन्स लगाएर हिँड्छ।	भ्यीजा [ts ^j idza] (var. of SH: भ्यासु) ना. गर्ने ठाउँ workplace जेकजा .
भ्याप्टोक [ts ^j ap[ok] ना. सिउर cock's comb	भ्यीटुक [ts ^j i[tuk] (var. of CN: भ्यीटो)ना. बाँकी काम leftover (work)
भ्याबु [ts ^j abu] ना. feather	भ्यीदाड [ts ^j idan] ना. १) गराई doing, act, action जेलुक . २) व्यवहार behaviour, conduct, manner ३) काम गर्ने शैली procedure
भ्यामु [ts ^j hamu] ना. १) चरा bird, birds २) पोथी female bird, female	भ्यीदाड जेवा [ts ^j idanj dzewa] (var. of SH: भ्याताड जेवु) ना. प. राम्रो गराई good deed
भ्यामु फोन्डोका [ts ^j amu H ^p h ^o ndoka] (var. of CN: भ्यामु फोयोड ढोकोक)ना. चमेरो bat	भ्यीन्दाक [ts ^j indak] ना. मालिक proprietor, owner, master
भ्यारकीन [ts ^j arkin] (imp: भ्योर) क्रि. टाँस्नु stick, cling, attach ज्यारा जेगीन .	भ्यीप्टुक [ts ^j iptuk] ना. चल्ला baby birds
भ्याली [ts ^j ali] ना. पुतीको बीचमा भएको पात जस्तो लाइ भनिन्छ clitoris	भ्यीबा [ts ^j iba] (var. of SH: भ्यावा) ना. व्यवहार, स्वभाव behaviour, nature, character, temperament, habit ज्येलुक .

भयीरी [ts^hiri] ना. १) चकलेट chocolate
२) मिठाइ candy, sweets, candy toffee

भयीलाब [ts^hilab] ना. प्रसाद food offered to an idol

भयीवा [ts^hiwa] ना. १) करोड crore, ten million, one hundred lakh २) मुसा

भयी [ts^hy] ना. thought, consideration, idea, notion, conception, opinion, decision, conscience

भयी ताडगीन [ts^hy tangjin] (past: भयी ताजुड) (imp: भयी तोड) क्रि. प. बुद्धि लगाउनु think ex. स्युक च्यीगा भयेरी फोन मोथोकआला भयी ताडगीन मी च्यीक मेक्ना / बल मात्र भएर हुँदैन बुध्दि पनि हुनु पर्छ।

भयीदोक [ts^hy dok] ना. मतलब, वास्ता concern, interest

भयीदोक भयीगीन [ts^hy dok ts^higgin] (past: भयीदोक भयेजुड) क्रि. प. मतलब गर्नु take interest in

भयीधे [ts^hy te] क्रि. सजिलो पाराले गर्न सकिने can be done easily

भयु दुक [ts^hu duk] क्रि. okay

भयुक्कीन [ts^hukkin] (var. of SH: भयुरकी) क्रि. थुपार्नु heap, pile up, accumulate भयुरजेगीन.

भयुडगीन [ts^hungjin] क्रि. हुनु be, become, occur, happen, take place, come into being, come to pass भयुवा जेगीन.

भयुडना [ts^hunna] (var. of SH: मीभयुडना)
१) संयो. भए मा if possible २) क्रि. भए

हुन्थ्यो

भयुच्यु [ts^huts^hu] (var. of SH: भयुरच्यु)

ना. १) भुप्पा bunch २) थुप्रो pile, heap, crowd ३) रास heap, mass ४) थुप्रो pile, heap, crowd, much, many, innumerable, excessively

भयुच्यु ग्याप्कीन [ts^huts^hu 'g^hapkin] (imp:

भयुचु ग्योप) क्रि. प. जम्मा गराउनु collect भयुत्ती [ts^hutti] (var. of SH: भयुरते) क्रि. थुपारे by piling up

भयुदु [ts^hudu] (var. of SH: भयुम्दु) ना. सातुमा चिया हालेर खाने परिकार food item in which flour is mixed in tea श्यीप्तु .

भयुम्दु [ts^humdu] (var. of GH: भयुरूक) ना. बाक्लो सातु flour with tea

भयुरकीन [ts^hurkin] क्रि. थुपार्नु heap, pile up, accumulate भयुराजेक .

भयुरजेगीन [dz^hjuradzegi:n^h] pile up भयुक्कीन .

भयुराजेक [ts^huradzek] क्रि. थुपार्नु (आदरार्थी शब्द) pile up (honorific term) भयुरकीन .

भयुरू [ts^huru] (var. of CN: भयुरु) ना. मुगा coral, type of insect living in warm seas, type of red mineral found in the sea

भयुलुड [dz^hjuluŋ^h] successful लाम्डुक .

भयुवा जेगीन [dz^hjuwa dzegi:n^h] be भयुडगीन .

भये नोऽन्गीन [ts^he 'nøngin] क्रि. पुग्नु reach, arrive, be sufficient, have plenty, fulfil one's wish, be accomplished

भये लेन्गीन [tsⁱe 'lengin] क्रि. प. पछाडिको ले अगाडि लाई भेट्नु meet

भयेउ ग्याप्कीन [tsⁱeu 'gⁱapkin] (imp: भयेवो ग्योप) क्रि. प. साटासाट गर्नु exchange

भयेकेक [tsⁱeket] ना. निश्चित समयको अन्तरालमा चराले गर्ने चिरबिर bird cries

भयेकेक ग्याप्कीन [tsⁱeket 'gⁱapkin] क्रि. प. बास्नु crow (of a cock), make a noise (of a bird)

भयेक्कीन [tsⁱekkin] क्रि. १) बिर्सनु forget २) परिवर्तन change, alteration,

transformation ३) सार्नु remove from one place to another ४) फेर्नु change, alter, reverse, revenge to pass water, make water ५) साटासाट गर्नु, साट्नु exchange, barter, change (money)

भयेमा [tsⁱema] ना. बालुवा (आदरार्थी शब्द) sand (honorific term) भेमा १.

भयो [tsⁱo] ना. भगवान god

भयोमो [tsⁱomo] ना. केटी लामा nun

भयोशाडा [tsⁱo'sanya] ना. सोभो straight, direct, straightforward, erect, upright, open, frank, honest

ट

टाई [t^{ai}] blessing, purification

टाक क्षे [t^aak t^{sh}e] वि. चम्किलो shining, sparkling, bright, radiant, brilliant

टाक टाक टाक [t^aak t^aak t^aak] अ.मू. घोडाको खुट्टाको फलामको आवाज sound of a horse's feet

टाक्सी [t^aaksi] ना. ट्याक्सी taxi

टागीन [tagin] (var. of SH: टाल्गी) (imp: टो) क्रि. छुट्याउनु separate, sever, set apart

टाङ्गा [t^aanga] ना. १) पैसा brass or aluminium coin worth one-hundredth of one rupee छाक्टाङ् २) पचास पैसा coin of 50 paisa

टाङ्गुमा [t^anguma] ना. दागी लागेको one with a bad name

टाङ्डाङ्ड [t^aangdaŋ] वि. दुब्लो lean and thin, weak, feeble, haggard

टाङ्मु [t^aangmu] widow

टाङ्गा [t^aanja] वि. दुब्लो lean and thin, weak, feeble, haggard

टाटी [t^aati] ना. ब्यालेड blade

टाप्कीन [t^aapkin] (imp: टोप) क्रि. लडाइँ गर्नु, लड्नु fight, quarrel

टामा जेगीन [tama dzegi:n^A] ?? (आदरार्थी शब्द) टाम्पीन २.

टामाटा [t^aamata] ना. गोलभेंडा tomato

टाम्खाडा [t^aamk^haŋ] ना. वितरणकोठा distributing room

टाम्पीन [t^aamgin] (imp: टोम) क्रि. १) फैलाउनु, फिँजाउनु, छर्नु spread,

stretch out, sow, disperse, scatter २) प्रकाशन गर्नु proclaim, publish टामा जेगीन .	टीगीन [^H igin] क्रि. बेर्नु, बटार्नु wind round, twist round, wrap up, roll up, wring, entwine, distort, squeeze into a ball टीला जेगीन .
टाम्दी [^H tamdi] (var. of SH: टाम्दे) क्रि. फिंजाएर stretched	टीड [^H in] ना. टिन tin, container (made of tin)
टाम्दी धेगीन [^H tamdi 'tegin] (3sg pres: टाम्दी धोक) क्रि. प. फैलिएर बस्नु stretched	टीप [^H ip] टी) ना. बाँदर monkey
टाम्दी श्याक्कीन [^H tamdi 's ^h akkin] (imp: टाम्दी श्योक) क्रि. प. छरपस्ट राख्नु stretched	टीमा [^H tima] (var. of CH: टीका) ना. दूधको तर scum left in a saucepan after boiling milk
टायी [^H aji] (var. of SH: टाशी) ना. मान्छे man, human being	टीमोक [^H imok] ना. बुट्टा भएको बाफमा पकाइएको वा उमालेको सानो पीठोको डल्लो steamed flour ball
टाला टोली [^H ala ^H oli] अ.मू. काम नभएर त्यतिकै यताउता हाल्लेर बस्नु wandering here and there without having anything to do	टीरी [^H iri] क्रि. बेरिएको wrapped
टाल्ले [^H talle] ना. निधार forehead थोबा .	टीला जेगीन [^H ila dzegin] wrap up, roll up टीगीन .
टाल्ले मेगीन [^H talle 'megin] क्रि. प. अभागी ill-fated, unfortunate, unlucky, wretched, miserable	टु [^H u] ना. बच्चा baby, child भीटुक .
टासी [^H asi] ना. मान्छेको नाम person's name	टु क्येगीन शुक [^H u ^H klegin 'suk] ना. सुत्केरी दुखाइ pain during child birth
टासी ताक्ये [^H asi ^H tak'e] ना. एक प्रकारको चिन्न type of sign	टु च्यीगाराक [^H u ^H ts ^h igarak] ना. प. एकलो सन्तान only child, single child
टासीधेलेक [^H asi ^h telek] ना. नमस्कार bowing down, greeting, respectful salutation	टु 'युर्कीन [^H u ^H jurkin] टु 'युक्कीन) क्रि. प. गर्भ पतन गर्नु abort
टी [^H i] ना. कुराउनी milk boiled down till nearly solid, condensed milk obtained by boiling it till it becomes nearly solid	टु श्युक्कीन [^H u 's ^h ukkin] (var. of GH: टु क्षाक्कीन; टु छुक्गीन) क्रि. प. गर्भ बस्नु get pregnant
टीकाट [^H ikat] ना. टिकाट ticket, postage stamp	टुक्कीन [^H ukkin] क्रि. १) चलाउनु stir, set in motion २) घोल्नु stir, mix, dissolve

टुडगु [^H tungu] ना. मासु वा हड्डी पकाएको भोल meat soup	टल्ने टेप
टुडुवा [^H tuŋduwa] ना. कुरकुरे हड्डी cartilage	टेवा [^H tewa] (var. of GH: टेवु) ना. काठको भञ्याड wooden ladder
टुल्गु [^H tulgu] ना. अवतार incarnation, descent (of a deity)	टोकच्युड [^H tokts <u>uŋ</u>] (var. of GH: टोकमा; पुत्तोक) ना. नौनी butter
टुवा [^H tuwa] ना. बालक, बच्चा baby	टोगीन [^H login] क्रि. फुकाउनु, फुत्काउनु untie, unfasten, let loose, take off, undo, disentangle, untie, unfasten, let loose टोला जेगीन .
टुवा तागीन [^H tuwa ^H tagin] (var. of GH: भुच्ची) (3sg pres: टुवा तीक) (past: टुवा तेजुड) (imp: टुवा तो) क्रि. य. बच्चा हेर्नु do babysitting	टोडी [^H toŋi] वि. ठाडो, सिधा straight, erect, upright, straight
टे [^H te] ना. बाँदर monkey	टोडी लाडगीन [^H toŋi ^H laŋgin] (3sg pres: लावालाक) (past: लाजुड) (imp: टोडी लोड) क्रि. य. ठाडो हुनु stand, erect
टेगीन [^H tegin] क्रि. भोक लाग्नु (आदरार्थी शब्द) be hungry (honorific term) तोकीन .	टोडी 'लाडगीन [^H toŋi ^H laŋgin] (3sg pres: 'लावालाक) (past: लाजुड) (imp: टोडी 'लोड) क्रि. य. ठाडो उभ्याउनु erect
टेटेपा [^H tepepa] (var. of GH: टेटवा) वि. कोरिएको scratched	टोडी शोगीन [^H toŋi ^H sogin] (3sg pres: टोडी शीक) क्रि. य. सिधा पार्नु straighten
टेन्ला डुगीन [^H tenla ^H dugin] (3sg pres: टेन्ला डीक) (past: टेन्ला लाजुड) क्रि. य. रेल यात्रा train travel	टोरोक [^H torok] (var. of SH: टाकरा) ना. ट्रक truck
टेप [^H tep] ना. १) उन काल्ने औजार tool used for spinning २) चक्का हालेर गीत बभाउने magnetic tape player ३)	टोला जेगीन [^H tola dzegin] क्रि. य. फुत्काउनु (आदरार्थी शब्द) let loose (honorific term) टोगीन .

ठ

ठा [^H t ^h a] ना. चील eagle	ठाः खेगीन [^H t ^h a: ^H k ^h egin] क्रि. य. कर लाग्नु need to pay tax
ठाः [^H t ^h a:] (var. of GH: ठाल) ना. forced payment, tribute, tax	ठाः भ्याडगीन [^H t ^h a: ^H ts ^h angin] (past: ठाः भ्याजुड) (imp: ठाः भ्योड) क्रि. य. कर तिर्नु pay tax
ठाः कागीन [^H t ^h a: ^H kagin] (imp: ठा को) क्रि. य. कर लगाउनु levy tax	

ठाः धुगीन [H_th_a: 'tugin] (*past: ठाः धीजुड़*)
(*imp: ठाः धी*) क्रि. य. कर उठाउनु collect
tax

ठाः शागीन [H_th_a: 'sagin] (3sg pres: ठा
शीक) (*past: ठा शेजुड़*) (*imp: ठा शो*)
क्रि. य. कर लाग्नु take tax

ठाआ [H_thaa] वि. कसिलो tight, hard,
tough, fastening, troubling, blemishing

ठाक [H_thak] ना. रगत blood राक्ता .

ठाक काक्कीन [H_thak H_kakkin] (*imp: ठाक*
कोक) क्रि. य. रगत रोक्नु stop bleeding

ठाक तागीन [H_thak H_tagin] (3sg pres: ठाक
तीक) (*past: ठाक तेजुड़*) (*imp: ठाक तो*)
क्रि. य. रगत जाँच्नु blood test

ठाक थोङ्गीन [H_thak H_thøngin] क्रि. य. रगत
बग्नु bleed

ठाक हुङ्गीन [H_thak 'hungin] (*past: ठाक*
होजुड़) क्रि. य. रगत आउनु bleed

ठाकुरी [H_thakuri] ना. जात caste, kind

ठाक्तोक्ला [H_thaktokla] ना. रक्त अल्पता
disease

ठाक्तोक्ला डुगीन [H_thaktokla 'dugin] (3sg
pres: ठाक्तोक्ला डीक) (*past:*
ठाक्तोक्ला लाजुड़) क्रि. य. रक्त अल्पता
हुनु disease ex. डीमाला लारी धेदी
ठाक्तोला डुगु भयीदाडाक गोवा
यीकती होजुड़ / घाममा उभिएर बसेर
रक्तअल्पता हुन लग्यो जस्तो छ टाउको
दुखेर आयो।

ठाक्षीली [H_thats^jili] वि. चम्किलो shining,
sparkling, bright, radiant, brilliant

ठाड्याक [H_thanjak] (*var. of CN: ठाड्ला*)
वि. मसिनो thin

ठाड्याक्पा [H_thanjakpa] ना. मसिना thin

ठाटापाटा [H_thatapaṭa] (*var. of SH:*
ठाटीपाटी) वि. १) टाटेपाटे २)
रङ्गीचङ्गी multicoloured, motley, diverse

ठाथाई [H_thathai] वि. उज्यालो bright, clear,
cheerful, light, brightness

ठादोक [H_thadok] ना. १) इच्छ्या envy,
jealousy, enviousness २) डाहा

ठाप्कीन [H_thapkin] climb

ठाप्चाडा [H_thaptsaṇa] वि. बेइमान
dishonest, unfaithful, treacherous,
untrustworthy

ठाप्चे [H_thaptse] ना. कार्यक्रमहरूमा
लगाउने लुगा clothes worn at a formal
occasion

ठाफाक्पा [H_thap^hakpa] वि. रङ्गीचङ्गी
multicoloured, motley, diverse

ठाफेदा [H_thap^heda] ना. चम्किलो shining,
sparkling, bright, radiant, brilliant

ठाफेदी [H_thap^hedi] वि. चहकिलो lustrous,
piquant, brilliant, splendid

ठाबा_१ [H_thaba] ना. विद्रोही rebellious,
revolting, rebel, one who revolts

ठाबा_२ [^thaba] ?? (आदरार्थी शब्द) शोक
१ .

ठामा [H_thama] (*var. of SH: ठामु*) ना.
भ्यालको भाग part of a window

ठामा ग्याप्कीन [H_thama 'g^lapkin] (*imp:*
ठामा ग्योप) क्रि. य. सन्काउनु make

angry	ठीरी धेगीन [^{H_t} _b iri ^t egin] (var. of SH: ठामेले) ना.
ठामीली [^{H_t} _b amili] (var. of SH: ठामेले) ना. पातलो thin, watery, weak, feeble	ठील्दे धेकी) (3sg pres: ठीरी धोक) क्रि. प. अलिफ्नु be obstructed, get entangled, be distracted
ठामो [^{H_t} _b amo] कि. सेतो र कलो रङ्गको गाई Friesian cow	ठी [^{H_t} _b y] ना. प्रासाद holy water
ठी [^{H_t} _b i] १) सङ्ग. दश हजार ten thousands २) ना. खाट bedstead, cot	ठी ग्याप्कीन [^{H_t} _b y ^t g ^j apkin] (imp: ठी ग्योप) क्रि. प. नुहाउनु (आदरार्थी शब्द) bath (honorific term) शुद्धीगीन .
ठीक्कीन [^{H_t} _b ikkīn] क्रि. डोर्याउनु lead (an animal) with a rope, guide, take (someone) by supporting with one's hands ठीजेगीन .	ठी भयीगीन [^{H_t} _b y ^t s ^j igin] (var. of SH: ठीसो भयीकीन) (past: ठी भयेजुड) क्रि. प. चोख्याउनु purify
ठीकती ग्युक्कीन [^{H_t} _b iktī ^t g ^j ukkin] क्रि. प. डोर्याउनु pull (an animal) by tying with a rope, to take (someone) by supporting with one's hands	ठीजुम भयीगीन [^{H_t} _b ydzum ^t s ^j igin] (var. of CN: ठीजु; ठीजो) (past: ठीजुम भयेजुड) क्रि. प. पानीले घर चोख्याउनु purify
ठीक्वा [^{H_t} _b ikwa] (var. of SH: ठीक्वु) ना. पित gall, bile	ठु [^{H_t} _b hu] ना. हातको नाप hand measure
ठीगीन [^{H_t} _b igin] (var. of SH: ठीलीन)	ठु भयीगीन [^{H_t} _b hu: ^t s ^j igin] (var. of SH: ठुल भयाकी) (past: ठु भयेजुड) क्रि. प. नक्कल पार्नु imitate
क्रि. १) अलिफ्नु be obstructed, get entangled, be distracted २) घटाउनु decrease, diminish, reduce, shorten, subtract, deduct	ठुक ठुक भयीगीन [^{H_t} _b uk ^{H_t} _b uk ^t s ^j igin] क्रि. प. चल्नु move, waver
ठीजे [^{H_t} _b idze] ना. तान loom	ठुक ताडगीन [^{H_t} _b uk ^{H_t} _b angin] (past: ठुक ताजुड) (imp: ठुक तोड) क्रि. प. हल्लाउनु shake, move, set in motion, sway, wave, vibrate, swing, oscillate, agitate
ठीजेगीन [^t h ^j idzegi:nā] guide ठीक्कीन .	ठुक्कीन [^{H_t} _b ukkin] क्रि. break, crack, explode, burst out, separate, have dissension or dispute, be perforated
ठीदाक [^{H_t} _b idak] ना. डोर्याउने डोरी rope used to pull something	ठुक्तुक भयीगीन [^{H_t} _b uk ^t uk ^t s ^j igin] (past: ठुक्तुक भयेजुड) क्रि. प. हल्लिनु shake,
ठीबीन [^{H_t} _b ibin] ना. न्यायधीश judge, justice, magistrate	
ठीम [^{H_t} _b im] ना. कानुन law	
ठीम पुगीन [^{H_t} _b im ^H pugin] क्रि. प. उजुरी गर्नु file a case	

move, swing	artificial, unnatural
ठुक्पा [^H ukpa] ना. भगडा quarrel, wrangling, brawl, litigation	ठुम्ज्यु [^H umdz'u] ना. इनार well, deep cistern
ठुक्पा ग्याप्कीन [^H ukpa ^g apkin] (<i>imp:</i> ठुक्पा ग्योप) क्रि. प. भगडा गर्नु fight, quarrel	ठुम्ज्यु ढुगीन [^H umdz'u ^t ugin] (<i>imp:</i> ठुम्ज्यु ढी) क्रि. प. इनार खन्नु dig a well
ठुक्पा ताडगीन [^H ukpa ^H tangin] (<i>past:</i> ठुक्पा ताजुड) (<i>imp:</i> ठुक्पा तोड) क्रि. प. भगडा गर्नु fight	ठे [^H e] वि. १) अलि अलि उकालो र तेसो not steep २) तेसो plain, not steep, slanting
ठुक्पा स्योरकीन [^H ukpa ^H s'orkin] (<i>var. of SH:</i> ठुक्पा स्योरकी) क्रि. प. भगडा पर्नु clash	ठेगेन [^H egen] क्रि. भेट्नु meet, come across, get, find श्याःठेगीन .
ठुक्षे [^H uts'h'e] (<i>var. of SH:</i> ठुल्क्षेली) वि. नक्कली false, counterfeit, forged, not real or genuine, artificial, unnatural	ठेडगार [^H enggar] ना. गाँउको नाम name of a village in Upper Mustang
ठुखाड [^H uk'haj] ना. नुहाउनेकोठा bathroom	ठेत्थुरी तेक्कीन [^H ett'huri ^H tekkin] (<i>var. of CN:</i> 'राथोरी ताडगीन) क्रि. प. सबैलाई बाँडेर दिनु divide and give everything to all
ठुगीन [^H ugin] (3sg pres: ठीक) (<i>past:</i> ठीजुड) (<i>imp:</i> ठी!) क्रि. धुनु, माभनु, नुहाउनु wash, cleanse, rinse, scour, scrub, polish, wash, bathe	ठेथोरी [^H et'hori] (<i>var. of CN:</i> 'राथोरी) वि. छरपस्ट scattered, strewn
ठुगु [^H ugu] ना. सरसफाइको सामान रास्वे भोला toilet bag	ठेथोरी तोरकीन [^H et'hori ^H torkin] (<i>var. of CN:</i> 'राथोरी तोरकीन) क्रि. प. चारतिर छनु scatter everywhere
ठुडगाड धीचोक [^H unjaŋ ^t ytsoŋ] birthday of a respected person	ठेथोरी हुडगीन [^H et'hori ^t hungin] (<i>var. of CN:</i> 'राथोरी हुडगीन) (<i>past:</i> ठेथोरी होजुड) (<i>imp:</i> ठेथोरी स्योक) क्रि. प. छरपस्ट पर्नु spread
ठुडगीन [^H ungin] क्रि. जन्मिनु (आदरार्थी शब्द) be born (honorific term) केगीन ?	ठेमी साक्ला [^H emi ^H sakla] वि. धेरै भिरालो पनि नभएको सम्म पनि नभएको ठाउँ neither steep nor flat
ठुजेक [^H udzek] ठुल्ज्ये) ना. मेसिन machine	ठेला [^H ela] क्रि. वि. तेसो plain, not steep, diagonal, crosswise, slanting
ठुमु [^H umu] ना. नक्कली false, counterfeit, forged, not real or genuine,	

ठोक्कीन [H^hokkin] क्रि. १) थुत्नु snatch away, seize, grab, take out, draw, pull out, extract, snatch away २) खोस्नु take by force, snatch, dismiss

ठोक्ती डुगीन [H^hoktī 'dugin] (3sg pres: ठोक्ती डीक) (past: ठोक्ती लाजुड) (imp: ठोक्ती सुड) क्रि. प. खोसाउनु take over by force

ठोप्लाक [H^hoplak] (var. of CN: ठोप्लाक; ठोप्जा) वि. बेकाम unemployed, useless

ठोप्ले [H^hople] ना. व्यर्थमा useless, meaningless

ठोबा [H^hoba] ना. फोटो (आदरार्थी शब्द) picture (honorific term) फोटा .

ठोम [H^hom] ना. पसल, बजार shop, market, bazaar

ठोमा

ठोमा [H^homa] (var. of

SH: ठोमु) ना. १) गहुँ चाल्ने बाँसको टोकरी basket for winnowing wheat २) बच्चा राख्ने ठाउँ place for keeping a child

ठोलु [H^holu] ना. पप गीत pop song

ठोल्ले [H^holle] वि. अल्लारे childish, boyish, of young person, irresponsible, immature

ठोरी [H^hori] क्रि.वि. रिसाएर with rage

ठोरी ग्युक्कीन [H^hori 'g^lukkin] क्रि. प. रिसाउनु grow angry, be wrathful, fly into a rage, be displeased

ड

डाः डोई ['dā: 'doi] अ.मू. हल्काफुल्का बोल्नु speak just a few words ex. दुवा लो 'डी दाना लाप डा डोई ताडालाक / बच्चा दुई वर्ष पुगेपछि हल्काफुल्का बोल्छ।

डाकी ['daki] ना. ऊनबाट बनाएको भोला woollen bag

डाक्कीन ['dakkin] क्रि. डहनु burn

डाक्टा ['dakta] ना. १) डाक्टर, चिकित्सक physician, doctor २) डेको

डाक्टानी ['daktani] ना. नर्स nurse

डाक्ता ['dakta] ना. डाक्टर doctor

डाकरी ['dakri] ना. खाना डाढेको दुर्गन्ध smell of burned food

डागीन ['dakin] (imp: डोः) क्रि. १) पछि पार्नु २) अघाउनु feed to the full, be satisfied, be surfeited or satiated

डाङगीन ['dangin] (imp: डोङ) क्रि. पछि लाग्नु, पछ्याउनु follow, accompany

डाङबा ['dangba] rope made of leather

डाडा ['dada] १) वि. बराबर equal, alike, even २) वि. समान equal, like, similar, identical, resembling, equivalent, uniform, even, level ३) क्रि.वि. पेट भरेको

डाम [d̥am] १) ना. जग foundation, base, ground work, basis २) ना. आधार stay, prop, support, base, foundation ३) ना. ये. छेत्र side, breadth, end, near, beside, by the side of

डामेडा [d̥amedə] (var. of SH: डामेडा)
ना. १) नाना थरी various २) थरी थरी various, different

डाम्जाक [d̥amdzak] ना. भापड, चड़कन् slap, cuff

डाम्जाक श्युरकिन [d̥amdzak s̥urkin]
क्रि. प. चड़कान हान्तु slap

डाम्जो [d̥amdzə] (var. of CN: डाम्जो) ना.
बङ्गारा, भँगरो molar teeth

डाम्दु [d̥amdu] ना. नजिक near

डारी दुगीन [d̥ari d̥ugin] (past: डारी
लाजुड) (imp: डारी सुड) क्रि. प. पछि
लान्तु follow

डारी हुडगीन [d̥ari 'hungin] (past: डारी
होजुड) क्रि. प. पछि लागेर आउनु follow

डाला [d̥ala] वि. उस्तै like that, resembling

डावा [d̥awa] (var. of SH: डावु) वि. १)
मिल्दो suitable, favourable, fitting,
pertinent, appropriate २) एउटै same

डी [d̥i] ना. १) पोथी याक female yak
२) name of a place

डीउ [d̥iu] ना. बिउ seed, seeding, grain,
kernel

डीक्कीन [d̥ikkin] क्रि. १) मिल्नु be
adjusted, tally, meet, join, connect,
combine, agree, associate, unite,

merge, be mixed, be blended, be amalgamated, correspond, be similar
२) खाँदिनु consolidate

डीक्जाम [d̥ikdzam] ना. समझौता
agreement, understanding, contract

डीस्को ठाप्कीन [d̥isko ḥapkin] (imp:
डीस्को ठोप) क्रि. प. डान्स गर्नु dance
ex. धीक्जाड टुवाक्याक श्यारू श्यावा
मोयोडा डीस्को च्यीगा ठावालाक।
अहिलेका बच्चाहरू स्याबरो नाच्ना
नआएर डान्स मात्र गर्छन।

डीगु [d̥ygu] ना. ढुकुटी a loan taken by
borrowing from different persons in turn

डीतोक [d̥ytok] ना. गाँठो knot, knob, ball,
bulb, joint

डु [d̥u] (var. of SH: डुल) ना. १) अन्न
food, grain २) यात्रा

डुः [d̥u:] travel

डुः ग्याप्कीन [d̥u: 'g̥apkin] (imp: डु ग्योप)
क्रि. प. यात्रा गर्न travel

डुक [d̥uk] ना. आगो ओकल्ने पौराणिक
जीव dragon

डुक दीरकीन [d̥uk dirkin] क्रि. प. चटचाड
पर्नु thunder strike ex. डुक दीरी क्षावा
ग्याप्कीन ढाक / चटचाड पर्यो पानी
पर्छ होला।

डुगीन [d̥ogin], [d̥ugin] डोगीन) (3sg
pres: डीक) (past: लाजुड) (imp: सुड)
क्रि. जानु go, leave फेप्कीन २.

डुबा [d̥uba] (var. of SH: डोतोक) ना.
गाँठो knot, knob, joint

दुबा ग्याप्कीन [‘duba ‘g̥apkin] (<i>imp:</i> दुबा ग्योप) क्रि. प. गाँठो पर्नु tie a knot	डेन्नीन [‘d̥engin] क्रि. सङ्गत गर्नु get along with डेन्दा जेगीन.
दुबा थेप्कीन [‘duba ^H t̥epkin] क्रि. प. गाँठो पर्नु form a knot	डेन्दा जेगीन [‘denda dzegin] क्रि. प. सङ्गत (आदरार्थी शब्द) get along with (honorific term) डेन्नीन .
दुवा [‘duwa] ना. १) यात्री traveller, passenger, tourist, pilgrim २) पर्यटक tourist, wayfarer, trekker, journeyer	डेमा [‘dema] ना. मिश्रण mixture, mixing, compound, adulteration, infusion
डे [‘de] ना. बोक्सी, भूत witch, spirit, ghost	डेरु च्युक्कीन [‘deru ^H ts̥ukkin] क्रि. प. १) मिश्रण गर्नु let join २) pick a fight, provoke a quarrel
डे श्युक्कीन [‘de ‘s̥ukkin] क्रि. प. भुत प्रेत लाग्नु witchcraft	डेवा [‘dewa] ना. सम्बन्ध connection, affiliation, link, relationship (of blood or marriage)
डे: [‘de:] rice साडडे .	डेवा भर्मी [‘dewa ‘ts̥i] क्रि. प. सम्पर्क राख्नु be in contact
डेक [‘dek] ना. डेक player	डेस्ये [‘des̥e] ना. व्याख्या explanation, exposition, interpretation
डेकी खुटा [‘deki ^H kʰuṭa] (<i>var. of CN:</i> डेकी खुरा; डेकी खोरा) ना. सेल रोटी rice bread	डेस्ये ग्याप्कीन [‘des̥e ‘g̥apkin] (<i>imp:</i> डेस्ये ग्योप) क्रि. प. व्याख्या गर्नु explain, interpret
डेकीन [deki:nə] क्रि. चिप्लिनु slip�	डो [‘dø] (<i>var. of SH:</i> डो) ना. १) घोडाको एक प्रकारको आनन्ददायी दौडाइ type of horse's comfortable race २) let go
डेगा [‘dega] (<i>var. of CM:</i> दोगा) ना. नाटक drama, play	डोक्पा [‘dokpa] ना. लेकमा बस्ने मान्छे people living in the highlands
डेगा ठाप्कीन [‘dega ^H t̥apkin] (<i>imp:</i> डेगा ठोप) क्रि. प. नाटक देखाउनु play a theater	डोक्याड [‘dok̥aq] ना. १) अनिवार्य unavoidable, compulsory, inevitable, irresistible २) go
डेगा तोङ्गीन [‘dega ^H t̥ongin] क्रि. प. नाटक देखाउनु show drama	डोङ [‘døŋ] ना. १) फलामको बाकस iron box २) जङ्गली याक wild yak
डेगीन [‘degin] क्रि. १) मिसिनु be mixed, be united, be joined, be combined २) झगडा पर्नु fight	डोङबा [‘døŋba] ना. दायी गर्दा बाँकी रहेको गहुङ्का बाला part of wheat crop
डेजीन [‘qedzin] ना. पुलाऊ rice fried in ghee and boiled in water with spices (with or without meat)	

leftover	डोडी दोगीन [^h dɔnji dəgɪn] क्रि. प. जान मन लान् नु wanted to leave	डोदोन ['dodon] ना. सिफारिस recommendation letter of support, intercession
डोजा [^h dodza] ना. जाने ठाँ च place to go	डोजार [^h dodzar] ना. डोजर dozer	डोबीड [^h dɔbiŋ] ना. रेकर्ड record
डोजुङ [^h dodzun] ना. लगानी, खर्च lent money, investment, expense, expenditure, outgoings, debit side (of an account)	डोन्खाड [^h dønkʰaŋ] ना. पाहुना घर guest house	डोरी [^h dɔri] (var. of GH: तुडगु) ना. कपालमा लगाउने धागो thread worn in hair, hair band चेमा २ .
डोदाङ [^h dodan] ना. हिँडाइ walking फेप्ताङ	डोन्बु [^h dønbu] ना. पाहुना guest, visitor	डोम्बो [^h dømbo] ना. पाउन guest

ठ

ढा [^h ta] ना. शत्रु enemy, foe, adversary, opponent	ढाक्मार [^h takmar] ना. १) गाउँको नाम name of a village in Mustang २) red cliff	ढाक्यी [^h tak <i>j</i> i] ना. माछा मार्ने जाल fishnet
ढाः [^h ta:] ना. १) क्रम series, order, sequence, step, pace, rule, regulation २) monk	ढाक्लाम [^h taklam] ना. भीरको बाटो foot trail in mountain	ढाक्लाम [^h taklam] ना. भीरको बाटो foot trail in mountain
ढाक [^h ta:k] ना. १) भीर precipice, precipitous place, steep slope २) नासो jute strap placed round one's forehead to help carry loads on one's back	ढाक्गांग [^h tangga] ना. १) गणना act of counting or calculating, account २) संख्या number	ढाक्गांग [^h tangga] ना. १) गणना act of counting or calculating, account २) संख्या number
ढाक्कीन [^h takkin] (imp: ढोक) क्रि. १) निको हुनु recover २) भारी बन्नु tie a load ३) गहुँ आदिको बाला काट्नु cut crops	ढाक्गांग [^h tangga] ना. १) गणना act of counting or calculating, account २) संख्या number	ढाक्गांग [^h tangga] ना. १) गणना act of counting or calculating, account २) संख्या number
ढाक्तु च्युक्कीन [^h taktu ^H ts'ukkin] क्रि. प. निको पार्नु cure	ढाक्पा [^h takpa] (var. of GH: ढाक्पु) ना. मोसो soot, black powder in the smoke of wood, coal, etc.	ढाक्गांग [^h tangga] (past: ढाक्गु) क्रि. चिसो हुनु be cool ex. दाड सेक्मु ढारी फोवा सुक ग्याप्पी / हिजो राति चिसो भएर पेट

दुखी रहेछ ।		ढाम्जी ग्याप्कीन [^t amdzi 'g ^l apkin] (<i>var. of CN: भाम्जो ग्याप्कीन</i>) (<i>imp: ढाम्जी ग्योप</i>) क्रि. प. कैची लगाउनु cut with scissors
ढाडगोक [^t angok] ना. छाती breast, chest, bosom		ढाम्डाबा [^t amqaba] ना. फैलावट spread, expansion, extent, extension, diffusion, spaciousness
ढाडबु [^t anbu] ना. इमानदारी faithfulness, trustworthiness		ढारी दुगीन [^t ari 'dugin] (<i>past: ढारी लाजुड</i>) (<i>imp: ढारी सुड</i>) क्रि. प. छुटेर जानु apart
ढाडमु [^t anmu] ना. चिसो cold, wet, damp		ढाला जेगीन [^t ala dzegin] क्रि. प. छुट्टिनु (आदरार्थी शब्द) part from (honorific term) ढागीन १ .
ढाडमु हुडगीन [^t anmu 'hungin] (<i>past: ढाडमो होजुड</i>) क्रि. प. सेलाउनु become cold, cool off, temper, make cold, allay, cool		ढाला धेगीन [^t ala 'tegin] (<i>3sg pres: ढाला धोक</i>) क्रि. प. १) लाइन लगाउनु queue २) क्रममा बस्नु queue
ढाडा [^t anya] ना. १) इमानदार honest, trustworthy, faithful, sincere २) चिसो cold		ढालीन [^t alin] ना. बदला revenge, retaliation, vengeance
ढाजुड [^t adzun]	ना. चेला disciple	ढालु [^t alu] ना. बसेर गाउने type of song
ढाटी [^t atij]	ना. तयारी readiness, preparation	ढावा [^t awa] ना. १) चिसो cold, wet, damp, hard-hearted, callous, unfeeling, cold, anxiety, apprehension, catch a cold, be doubtful २) लामा Buddhist priest or monk
ढाटी भ्यीगीन [^t atij 'ts ^h igin], [^t atij 'ts ^h igin] (<i>past: ढाटी भ्येजुड</i>) क्रि. प. १) तयार गर्नु get ready २) व्यवस्था गर्नु prepare		ढास्याक [^t as ^h ak] ना. लामाहरू बास्ने घर hostel for Lamas
ढादाड ढीक्कीन [^t adaŋ 'tikkin]	क्रि. प. फापर काटेर सुकाएर राख्नु dry buckwheat after its cut	ढी [^t i] ना. चक्कु, छुरा, तरबार dagger, knife छाक्ठी .
ढादुड [^t adun]	ना. छाना बिछ्चाउना लस्कर राख्ने काठ timber used to help construct a roof	ढी ग्याप्कीन [^t i 'g ^l apkin] (<i>imp: ढी ग्योप</i>) क्रि. प. छुरी प्रहार गर्नु stab ex. भ्याक्पी ढी ग्याप्ती स्यीमीरोमी दुक / डाकुले छुरी प्रहार गारेर मार्ने अवस्थामा छ।
ढादेन [^t aden]	ना. लामो खालको ओछ्चाउने गलैंचा long carpet	
ढाम्डी [^t amŋji]	ना. गितार guitar	
ढाम्जी [^t amdzi]	(<i>var. of GH: भाम्जी; भाम्जो</i>) ना. कैची scissors	

ढी घोवा [t̪i 'kowa] ना. खुकुरी khukuri, curved knife carried by the Nepalese

ढी चुक्कीन [t̪i 'htsukkin] क्रि. प. खुकुरी प्रहार गर्नु
stab with knife

ढी पाताड [t̪i 'hpataj] ना. तरबार sword

ढीउ [t̪iu] (var. of GH:

ढीलु; चीडडाड) ना.
घण्टी small bell

ढीवु

ढीक्कीन [t̪ikkin] क्रि.

१) लेख्नु write ढीया जेगीन . २) रचना
गर्नु ३) प्रबन्ध गर्नु ४) मिलाउनु
adjust, set in order, bring together,
arrange, affix, put together, join

ढीक्टा [t̪ikta] कि. सजाएको decorated

ढीक्ताड [t̪iktaj] ना. लेखाइ writing, style
of writing, handwriting

ढीक्ती श्याक्कीन [t̪ikti 's̪akkin] (imp:
ढीक्ती श्योक) क्रि. प. मिलाएर राख्नु
place in order

ढीगीन [t̪igin] क्रि. सोध्नु ask, enquire,
query, question, interrogate, seek an
answer

ढीड्या [t̪inji] ना. तानमा धागो बेरिएर
राख्ने काठ shuttle

ढीजीमा [t̪idzima] (var. of GH: ढीम्जीमा)
ना. कुइनो elbow

ढीप [tip] ना. छारे रोग epilepsy

ढीप्कु [tipku] (var. of GH: ढीप्क्याक) ना.
घाम नपार्ने ठाउँ, शिताल छाया भएको
ठाउँ damp place, place in shade

ढीबु [t̪ibu] लामाले पुजा गर्दा गहु भेरे
राख्ने सानो भाडा small pot into which
Lama puts wheat when he does puja

ढीमाक [timak] ना. बास्ना, गन्ध smell

ढीमाक खागीन [timak h̪agin] (3sg
pres: ढीमाक खीक) (past: ढीमाक
खेजुड) क्रि. प. गनाउनु emit unpleasant
smell, be disgraced, be defamed

ढीमाक शाडा [timak 'saşa] कि. कडा गन्ध
heavy fragrance

ढीम्जाक [timdzak] ना. छाया shadow,
shade, reflection

ढीया जेगीन [d̪i:ja dzegi:nʌ] write ढीक्कीन
१ .

ढीवा [t̪iwa] ना. प्रश्न question,
interrogation, enquiry, query

ढीवा ढीगीन [t̪iwa 't̪igin] ना. सोधपुछ
enquiry, investigation

ढीकीन [d̪yki:nʌ] क्रि. घसनु, घिसार्नु,
लतार्नु creep, crawl, trail, drag, haul,
throw down, cause to fall, thrust, cause
to bow or curve down ढीदा जेगीन .

ढीदा जेगीन [d̪yda dzegi:nʌ] creep, crawl,
drag, haul ढीकीन .

ढीदी डुगीन [tydi 'dugin] (3sg pres: ढीदी
डीक) (past: ढीदी लाजुड) क्रि. प.
घिसिएर जानु creep, crawl

ढीदी हुडगीन [tydi 'hungin] (past: ढीदी
होजुड) (imp: ढीदी स्योक) क्रि. प.
घिस्याएर ल्याउनु drag

हु [t̪u] ना. १) डुङ्गा boat, canoe कुवा .
२) snake ३) लखेट

ਹੁ ਤਾਡਗੀਨ [‘tu ^Htangin] (*imp.*: **ਹੁ ਤੋਡ**)

ਕ੍ਰ. ਯ. ਹੁੜਾ ਚਲਾਉਨੁ row a boat ਕੁਵਾ
ਤਾਡਜੇਗੀਨ .

ਹੁਕ [tuk] ਸਫ਼. ਛੇ six

ਹੁਕਚੁ [‘tuktsu] ਸਫ਼. ਸਾਠੀ sixty

ਹੁਕਚੁ ਥਾਮਵਾ [‘tuktsu ^Ht^hamba] ਸਫ਼. ਸਾਠੀ
sixty

ਹੁਕਚੁ ਰਾਕਗੁ [‘tuktsu ‘rakgu] ਸਫ਼.

ਤਾਨਾਂਸਤਰੀ sixty-nine

ਹੁਕਚੁ ਰਾਕਚੀਕ [‘tuktsu ‘rakts^jik] ਸਫ਼.
ਏਕਸਟ੍ਰੀ sixty-one

ਹੁਕਚੁ ਰਾਕਸੁਮ [‘tuktsu ‘raksum] ਸਫ਼.

ਤ੍ਰਿਸਟ੍ਰੀ sixty-three

ਹੁਕਚੁ ਰਾਪਯੇਕ [‘tuktsu ‘rapg^jek] ਸਫ਼.

ਅਠਸਟ੍ਰੀ sixty-eight

ਹੁਕਚੁ ਰਾਪਦੀਨ [‘tuktsu ‘rapdyn] ਸਫ਼.

ਸਾਤਸਾਠੀ sixty-seven

ਹੁਕਚੁ ਰੇਡਾ [‘tuktsu ‘reŋa] ਸਫ਼. ਪੈਂਸਟ੍ਰੀ
sixty-five

ਹੁਕਚੁ ਰੇਣੀ [‘tuktsu ‘reni] ਸਫ਼. ਬੈਸਟ੍ਰੀ
sixty-two

ਹੁਕਚੁ ਰੇਟੁਕ [‘tuktsu ‘retuk] ਸਫ਼. ਛਿਧਸਟ੍ਰੀ
sixty-six

ਹੁਕਚੁ ਰੇਵੀ [‘tuktsu ‘rewi] ਸਫ਼. ਚੌਸਟ੍ਰੀ
sixty-four

ਹੁਕਪਾ [‘tukpa] ਜਾ. ਛੈਟੈਂਥੀ sixth

ਹੁਕਰੀ [‘tukri] ਜਾ. ੬ ਵਟਾ ਤਾਸਕੇ ਜੋਡੀ
ਮਿਲਾਉਨੇ ਖੇਲ pairing card game played
with six cards

ਹੁਗੀਨ [‘tugin] **ਕ੍ਰ.** ੧) ਖਵਨੁ dig, hollow

out, give much pain ex. ਥੋਡਦੋਡ

ਹੁਗੀਨ / ਖਾਫਲ ਖਵਨੁ । ੨) ਖੋਪ੍ਨੁ make
a hole in, pierce, prick, vaccinate ੩)

ਲਖੇਟਨੁ chase, drive away, put to flight,
run down, hunt, pursue ex. ਧੀਟੁਕ

ਹੁਗੀਨ / ਜਨਾਵਰ ਲਖੇਟਨੁ । ੪) ਦਲਨੁ rub,
anoint, crush ex. ਚੀ ਹੁਗੀਨ / ਰਡ ਦਲਨੁ ।

ਹੁਡ [‘tunj] (*var. of GH: ਤਾਪੀ*) ਜਾ.

ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾ, ਕਥਾ story, tale

ਹੁਡ ਫੀਕਿੱਧੇ [‘tunj ‘tik^je] **ਕ੍ਰ.** ਯ. ਕਵਿਤਾ ਲੇਖਨੁ
write a poem

ਹੁਡਯੀਕ [‘tunjjik] (*var. of CN: ਹੁਡਗੀ*) ਜਾ.

ਲੇਖਕ writer, author, clerk, scribe,
recorder

ਹੁਦਾ [‘tuda] ਜਾ. ਚੁਨਾ lime, whitewash

ਹੁਪਕਿੱਨ [‘tupkin] **ਕ੍ਰ.** ਬਟੁਲਨੁ collect,
gather, bring together **ਹੁਵਾ ਜੇਗੀਨ** .

ਹੁਪਤਾ [‘tupta] ਜਾ. ਚਮਲਕਾਰ marvel,
astonishment, amazement, splendour

ਹੁਪਤੋ [‘tupto] natural

ਹੁਪਸ੍ਥੇ [‘tups^je] ਜਾ. ਚਾਰਪਾਟੇ four-sided,
rectangular, square

ਹੁਮਜੀ [‘tumdzi] ਜਾ. ਗਲੈਂਚਾ carpet

ਹੁਰੀ ਹੁਗੀਨ [‘turi ‘dugin] (*var. of GH: ਹੁਲਦੇ*

ਹੁਗੀਨ) (3sg pres: **ਹੁਰੀ ਫੀਕ**) (past: **ਹੁਰੀ**
ਲਾਜੁਡ) (*imp.*: **ਹੁਰੀ ਸੁਡ**) **ਕ੍ਰ.** ਯ. ਖੇਦਨੁ
drive, chase, pursue, persecute

ਹੁਲ [‘kul] ਜਾ. ਸਾਰ੍ਫੇ snake, serpent

हुला [tula] १) वि. राम्रो व्यवाहार भएको

जनावार good behaviour २) ना. डुङ्गामा

हुलु [tulu] ना. १) धागोको डल्लो thread

roll २) छाउने वस्तु

हुवा जेगीन [d^huwa dzegi:nA] collect,
gather, bring together **हुप्कीन** .

डे [te] (var. of SH: ताढे) ना. १) खच्चर
mule, hybrid २) दाँतेकोदालो

डे: [te:] ना. दाँतेकोदालो pertaining to the
teeth, type of tool

डेउ [teu] ना. ३ वर्षको बाल्का 3 year-old
goat

डेकीन [d^hekina:nA] (imp: ढोक) क्रि. १)
कोतर्नु nibble २) कन्याउनु scratch

डेकेक क्षे [^Htekek Hts^{jhe}] (var. of CN: डेके
क्षे) वि. १) प्रसिद्ध, प्रचलित famous,
well-known, current, in vogue,
recognised, prevailing, customary २)

लोक प्रिय popular ex. होरी युला 'लोवी
'लुला याआकी 'लु डेकेक क्षे दुक/
हाम्रो गाउँमा 'लोवाको गीत भन्दा
हिन्दी गीत लोक प्रिय भएछ।

डेगा ग्याप्कीन [tega 'g^japkin] cut in shape

डेङ्गीन [tengin] (3sg pres: डेम्पालाक)

(past: ढेन्जुड) क्रि. सम्भना आउनु, याद
आउनु remember, recall ex. याबुरु

धेन्ना यु ढेन्दी हुडी / काठमाडौंमा
बस्दा गाउँको सम्भना आउँछ। ढेन्दा

जेगीन .

डेटे [te:tē] वि. १) होचो low, short,
dwarfish, poor, weak २) चाकलो wide,
extended, expanded

डेटेक [te:tek] ना. टूलो
काठको भर्याड flat wooden
ladder

डेडेपा [tedepa] scratched
देन [^Hten] ना. याद, सम्भना
recollection, memory,
remembrance

देन सोगीन [^Hten sogen] क्रि. सम्भिनु
remember

देन सोगीन [^Hten ^Hsogen] क्रि. प. सम्भना
आउनु, सम्भना गर्नु, याद गर्नु
remember, recall

देन्जो 'लाडगीन [^Htendzo ^Hlangin] (3sg
pres: 'लावालाक) (past: लाजुड) (imp:
डेन्जो 'लोड) क्रि. प. सम्भना दिनु remind

देन्दा जेगीन [^Htenda dzegin] क्रि. प. याद
आउनु (आदरार्थी शब्द) remember
(honorific term) डेडगीन .

देप्राक्पा [teprakpa] ना. वान च्याखुरो
name of a bird

देबा मेगीन [^Hteba 'megin] क्रि. चोट पर्दा
पनि वास्ता नगर्नु who does not care
about injury

देमु [^Htemu] (var. of CN: 'राक्पा)ना. ३
वर्षको बाल्का 3 year-old she-goat

देम्बा [^Htemba] ना. याद recollection,
memory, remembrance, recall,
knowledge, learning, understanding

देम्बा 'डेगीन [^{temba} ^H _η egin] क्रि. प. होसमा	
आउनु gain consciousness	
देम्बा तोरता [^{temba} ^H torta] क्रि. दिमाग	
बिग्रेको one who has lost his memory	
देम्बा थोरता [^{temba} ^{Ht} orta] ना. प. दिमाग	
खुस्केको one who has lost his memory	
देम्बा सोऽगीन [^{temba} ^H søgin] क्रि. प. याद	
आउनु remember	
देला [^{telā}] ना. १) व्यस्त busy,	
occupied, preoccupied २) हतार haste,	
hurry, rashness	
देला भयीगीन [^{telā} ^{'ts} ligin] (past: देला	
भयेजुड) क्रि. प. हतार गर्नु hurry	
देलु [^{telu}] ना. बाँकी remaining, left over,	
subtraction (in maths), remainder,	
balance, surplus	
दो [^{to}] ना. गहुँ wheat	
दो काउ [^{to} ^H kau] ना. सेतो गहुँ white	
wheat	
दो भयुरकीन [^{to} ^{'ts} urkin] क्रि. प. गहुँ	
थुपार्नु pile wheat on	
दो ढाक्कीन [^{to} ^{'takkin}] (imp: दो ढोक)	
क्रि. प. बाला काटेर छुट्याउनु cut	
दो ताप्कीन [^{to} ^H tapkin] (imp: दो तोप)	
क्रि. प. गहुँ छुर्नु sow wheat क्षुड्ची	
ताप्कीन .	
दो धुगीन [^{to} ^{'tugin}] (past: दो धीजुड)	
(imp: दो धी) क्रि. प. गहुँ बाली भित्याउनु	
harvest wheat	
दो 'माउ [^{to} ^H mau] ना. रातो गहुँ red	
wheat	

ढोक [^{tok} १) ना. पानी भरेको भेटेमा	
राप्रो मान्जु good sign २) क्रि. पढ	
ढोका [^{toka}] ना. मान्छेको नाम name of a person	
ढोक्पु [^{tokpu}] ना. खोला stream	
ढोक्यु [^{tokyu}] ना. खोल्सा stream	
ढोगीन [^{togin}] क्रि. फुत्कनु escape, get loose, make off, get away	
ढोङ [^{tonj}] (var. of SH: क्षुब्राड) ना. गोठ	
cow house, cowshed	
ढोड क्यागीन [^{tonj} ^H k ^l agin] (imp: ढोड	
क्यो) क्रि. प. सार्नु remove from one place to another, copy ex. पीगा ढोक्पाक्याक	
ढोड क्यालालाक / खेत रोप्ने बेला	
ढोक्पाहरू ठाउँ सर्छन।	
ढोडगीन [^{tonjin}] क्रि. मर्नु (आदरार्थी	
शब्द) die (honorific term) स्वीगीन .	
ढोड्जी [^{tondzi}] (var. of CM: ढोड्ज्ये) ना.	
साथी associate, friend, companion,	
attendant	
ढोडबा [^{tonba}] ना. गृहस्थी ancestor's	
property	
ढोडबा आडगीन [^{tonba} angin] (imp:	
ढोडबा ओड) क्रि. प. घर थाप्ने capture	
the property	
ढोच्युड [^{tot} s ^l un] ना. व्यक्तिको नाम	
person's name	
ढोप्जीन [^{topdzin}] ना. खाजा snack, tiffin,	
light meal	
ढोप्लाक [^{toplak}] ना. स्वाद taste, palate,	
flavour, relish, savour	

ढोप्लाक क्षे [t̪oplak hts̪ihɛ] वि. स्वादिलो tasty, delicious, savoury, relishing	
ढोप्लाम [t̪oplam] (var. of GH: ढीब्लाम) ना. घाम नलाग्ने बाटो shed	
ढोमा [t̪oma] (var. of SH: ढोमु; ढोमा) ना. सगरखन्ड sweet potato	
ढोवा [t̪owa] ना. १) ताप heat, warmth २) स्वाद taste, palate, flavour, relish, savour	
ढोवा क्षे [t̪owa hts̪ihɛ] वि. स्वादिलो tasty, delicious, savoury, relishing	
ढोहीरी [d̪ohiri:] warmth छाफोई .	
ढो [t̪o] ना. १) निर्णय decision, justice, sentence, resolution २) सल्लाह advice, counsel, opinion, union श्याटो .	
ढो भयीगीन [t̪o 'ts̪igin] (past: ढो भयेजुड) क्रि. प. छलफल गर्नु discuss श्याटो जेगीन .	
ढोक [t̪ok] ना. तातोपन warmth	
ढोक हेगीन [t̪ok 'hegin] क्रि. प. सेलाउनु become cold, cool off, cool	

ढोगीन [t̪ogin] क्रि. भाग्नु flee, escape, run away ढोरी फाप्कीन .
ढोबा [t̪oba] ना. आमाशय abdomen, stomach, belly
ढोबु [t̪obu] ना. घमौरा heat rash, slight eruption, prickly heat
ढोमा [t̪oma] ना. व्यक्तिको नाम person's name
ढोमु [t̪omu] ना. १) तातो hot, warm, heat, alertness, zeal, eagerness, enthusiasm २) ताप heat, warmth ३) गर्मी heat, warmth, summer
ढोये [t̪oje] ना. भागी sharing, participating, sharer, partner, heir, claimant
ढोरी डुगीन [t̪ori 'dugin] (3sg pres: ढोरी डीक) (past: ढोरी लाजुड) (imp: ढोरी सुड) क्रि. प. भागी जानु run away
ढोरी फाप्कीन [d̪orī p̪apki:nā] flee, escape, run away ढोगीन .
ढोरु च्युक्कीन [t̪oru hts̪ukkin] क्रि. प. तताउनु heat, warm, go one's way, irritate, excite
ढोला [t̪ola] क्रि. भागेर run away

त

ता [ta] १) ना. घोडा horse क्षीबा . २) सयो. अब ३) निया. त ४) निया. ल
ता: [ta:] ना. १) चिन्ह sign २) फल्याक plank
ता: ग्याप्कीन [ta: t̪g̪apkin] (var. of CN: क्या ग्याप्कीन) (imp: ता ग्योप) क्रि. प.

१) पौडी खेल्नु swim ता: रोगीन . २) निशाना लगाउनु target
ता: रोगीन [ta: rogi:nā] swim ता: ग्याप्कीन १ .
ताआ [Htaa] ना. good, excellent ex. मी रे ताआ च्यीक दुक सेना 'हाराहुरी मेत्ता।

मान्छे कस्तो असल छ हावा नभई।	ताक्चीनाक्ची [^H taktsinaktsi] ना. बाघ चल chess game
ताई चीड्याक [^H tai ^H tsinjak] ना. घोडाको पिसाबमा उप्रिने च्याउ mushroom type plant	ताक्जा भयीगीन [^H takdza ^H ts'igin] (past: ताक्जा भयेजुड) क्रि. प. १) परीक्षण गर्नु experiment, test २) मूल्याङ्कन गर्नु evaluate
ताई शोगीन [^H tai ^H sogin] क्रि. प. ठीक गर्नु make fit	ताक्तागो [^H taktago] (var. of SH: ताक्ताक 'हो) वि. ठिक्कैको fit, appropriate
ताउ [^H tau] ना. घोडाको भारी a horse's load	ताक्पा [^H takpa] ना. एक खालको रूख type of tree
ताक [^H tak] ना. १) सङ्केत २) बाघ tiger	ताक्मा [^H takma] ना. १) तानमा लुगा कस्न हान्ने भाग part of the loom that is used for to tighten the cloth २) तक्मा medal, badge
ताक्का [^H takka] (var. of CN: तारका)ना. ओखर walnut	ताक्यी [^H tak'i] १) वि. ठिक्क exact, fit, suitable, quite proper २) वि. माध्यम middle, medium, central, means for fulfilling an object ३) ना. बराबर equal, alike, even, constantly, frequently, often, always
ताक्कीन [^H takkin] (imp: तोक) क्रि. १) भुन्ड्याउनु hang, suspend ex. ग्याङ्गाला ताक्कीन / भित्तामा भुन्ड्याउनु । २) लगाउनु put on (clothes), wear, apply, paint on, plaster, set, fix, plant, place, introduce ex. क्षुजी ताक्कीन / घडी लगाउनु । ३) बगाउनु cause to flow, wash or carry away, waste money ex. क्षुला ताक्कीन / पानीले बगाउनु । ४) बाँध्नु tie, tie up, bind, fasten ex. ता ताक्कीन / घोडा बाँध्नु । ५) उचाल्नु raise, lift, carry, instigate, provoke, heighten ex. पाड्नु ताक्कीन / काखमा उचाल्नु ।	ताक्लो [^H taklo] (var. of CN: लेदाक) ना. तालु खुइले bald-headed
ताक्क्ये [^H takk'e] ना. मान्छेको नाम person's name	तागीन [^H tagin] (3sg pres: तीक) (past: तेजुड) (imp: तो) क्रि. हेर्नु look, watch, care, look after शीक्कीड .
ताक्चा [^H taktsa] ना. १) सङ्केत sign, gesture, symbol, indication, hint, token, inkling २) लक्षण characteristic, feature, symbol, indication, trail, sign, sign of good luck, omen, definition, sign specially mark on the body, symptom of a disease, property, quality, appellation	ताड [^H ta] १) ना. छत roof, shelter २) संयो. र and, as well as ex. पाड्याला भा ताड फे श्यीम्जे हुड / लेकमा चिया र सातु क्या मिठो हुन्छ ।
	ताड ल्हा [^H ta] ना. स्वर्ग heaven, paradise, sky, heavens, beautiful place, pleasant site

ताडगीन [^H taŋgin] (<i>past: ताजुड़</i>) (<i>imp: तोड़ क्रि. १</i>) पठाउनु send, despatch	ताजाक [^H tadzak] (<i>var. of SH: ताल्ज्याक;</i> तान्ज्योक) ना. हाने डोरी whip
ताडा जेगीन . २) छोड्नु leave, give up, let go, omit, resign, (of rockets, etc) to launch, recover from illness ३) अन्नहरू बेच्नु ४) गाउनु sing, chant	ताजाड [^H tadzaj] ना. तबेला horse stable छीब्ला, क्षीप्ला .
५) बजाउनु play on a musical instrument	ताजारी [^H tadzari] ना. भट्ट bard, reciter, panegyrist
ताडगे [^H taŋge] ना. गाउँको नाम name of village	ताजी [^H tadzi] ना. तास playing cards, brocade
ताडजा [^H taŋdza] ना. पठाउने ठाउँ place to send	ताटी [^H taṭi] ना. काठको made of wood
ताडजीरा [^H taŋdzira] ना. एक किसिमको काँडा भएको भाडी type of thorny plant	ताटु [^H taṭu] (<i>var. of CN: ताटो</i>) ना. १) सामान राख्ने छालाको भोला leather bag २) घोडालाई बोकाउने छालाको थैलो
ताडदाड [^H taŋdan] ना. पठाउने तरिका way of sending	तादाड [^H tadaŋ] ना. हेराई looking, gazing, look, glance
ताडदोक [^H taŋdok] ना. घमन्डी pride ex. ताडदोक स्येदु ग्युक्वाले भयी थुक्ये मेताला / भन्ने मात्र हो गर्न साक्ने चाहिँ हाईन।	तादोक [^H tadok] (<i>var. of SH: ताल्दोक;</i> तान्दोक) ना. १) गधाको गु donkey's dung २) परीक्षण experiment, test, trial, examination, investigating, inspection ३) हेरचाह care शीक्ष्योक .
ताडदोक क्षे [^H taŋdok ts ^h e] क्रि. १) घमन्डी greedy २) गफाडी talkative, prattler, boaster	तादोक भयीगीन [^H tadok 'ts ⁱ gini], [^H tadok 'ts ⁱ gini] (<i>past: तादोक भयेजुड़</i>) क्रि. १) हेरचाह गर्नु take care २) रेखदेख गर्नु share ex. स्यारकी रीगाला तादोक भयीगीन मेत्ता स्युक्पा ग्यारी भयोक्ती धेतुक नाला / स्यारको लेकमा रेखदेख गर्ने मान्छे नभएर धुपी सबै सिध्देछन रे।
ताडा जेगीन [^H taŋja dzegin] क्रि. प. पठाउनु (आदर्थी शब्द) send (honorific term)	ताना [^H tana] (<i>var. of SH: ताम</i>) ना. जुताको लेस shoelace
ताडगीन १ .	ताना धामीन [^H tana 'tamgin] (<i>var. of GH: ताना ग्याप्कीन</i>) (<i>imp: ताना धोम</i>) क्रि. प.
ताच्ची [^H tatssi] (<i>var. of SH: तारची</i>) ना. घोडा चराउने person who looks after horses	

लेस बॉध्नु tie (shoe)lace	public
ताप्कीन [^H tapkin] (<i>imp:</i> तोप) क्रि. रोप्नु plant तावा जेगीन .	ताली मेरीन [^H tali 'megin] वि. अनुपयुक्त improper, unsuitable, inappropriate, unworthy, unfit, useless
ताप्के [^H tapke] ना. कराई, तरकारी पकाउने भाँडा pan	तालीगु [^H taligu] (<i>var. of GH:</i> तायी गु) वि. मध्यम बर्गको general
ताच्चे [^H taptse] ना. काठि मुनि र माथि राख्ने रङ्गिन कपडा colourful cloth put on a horse's back	तालीम [^H talim] ना. तालिम training, instruction, train
ताप्च्यी ग्याप्कीन [^H tapts'y 'g'apkin] (<i>imp:</i> ताप्च्यी ग्योप) क्रि. प. पलटाउनु turn, upset, cause to lie down, turn upside down, cause to roll ex. घोलोक देक्या ताप्च्यी ग्योले धीले श्योक / लुगाहरू पटचाएर भित्र राख ।	तावा [^H tawa] ना. रोटी पकाउने भाँडो utensil to make bread
ताप्जा [^H tapdza] (<i>var. of SH:</i> ताब्जु) ना. रोप्ने ठाँउ farm	तावा जेगीन [tawa dzegi:nA] plant ताप्कीन .
ताप्राक [^H taprak] ना. तबेला stable	ती: [^H ti:] (<i>var. of SH:</i> तीउ) ना. घोडाको बच्चा foal
ताबी [^H tabi] ना. कथा story, tale	तीआ [^H tia] वि. गहकिलो heavy, weighty, good, lasting
तामाघाड [^H tama'kaŋ] ना. गाउँको नाम name of a village in Upper Mustang	तीक्तीक [^H tiktik] १) वि. मोटो सानो २) क्रि.वि. सतर्क alert, careful, cautious, brisk, wakeful, vigilant ex. मीयुला
तार [^H tar] ना. तार metal string, wire, telegram	तीक्तीक भयेरी ग्युक / आरूको ठाउँमा सतर्क भएर हिँड । ३) वि. ठीक समय right time
तारका [^H tarka] ना. ओखर walnut	तीक्ते [^H tikte] ना. निश्चय certainty, assurance, ascertainment, verification, determination, firm belief, conviction, resolute, decisive, surety, certainty, determination, decision
तारकीन [^H tarkin] (<i>imp:</i> तोर) क्रि. कुट्नु, पिट्नु beat, hit, pound (grain, etc.), strike, thrash,	तीड [^H tinj] ना. १) सतह surface, level २) कचौरा cup
तालाम [^H talam] ना. घोडेटो bridle path, beaten track, narrow path	तीड ग्याडा [^H tinj 'g'ajaa] वि. गहिरो deep, profound, low, intense ex. धोडतुङ्ग 'मीच्यीकी तीड ग्याडा ढीरी स्याक्तु / खाडल अति गहिरो खानेछ ।
ताली [^H tali] (<i>var. of SH; CH:</i> ताले; तारी) ना. सामान्य ordinary, usual, common, commonplace, normal, medium, average, regular, frequent, general,	

तीड थोङ्गीन [^Hting ^Ht^bøngin] क्रि. प. रित्तिनु emptied ex. बाक चेरी खुमाक्यु तीड थोङ्जुड / तास खेलेर भोली रित्तियो ।

तीडगीन [^Htinggin] क्रि. ओछचाउनु spread (as a sheet, mat, cushion, etc.), spread out तीडजेगीन .

तीडगे [^Htingge] ना. निश्चय certainty, assurance, ascertainment, verification, determination, firm belief, conviction, resolute, decisive, surety, certainty, determination, decision

तीडजेगीन [ti:^ŋAdzegi:nə] spread a mattress or a blanket **तीडगीन** .

तीडजो [^Htingdzo] वि. शून्य empty, vacant, void, devoid, naught, nothing, zero, nought, nil, cipher, ether, empty space

तीडजोई [^Htingdzoj] वि. शान्त quiet, calm, serene, peaceful, placid, pacific, tranquil, still, grave, motionless, immobile श्यासुमी .

तीडजोवा [^Htingdzowa] ना. सन्त ascetic, religious or pious person, gentleman

तीडतीड [^Htintij] अ.मू. घणटीको आवाज sound made by a bell

तीडबा [^Htingba] ना. कुरुक्ष्या heel

तीडबु [^Htingbu] ना. कचौरा cup

तीडया [^Htingja] ना. सानो भ्याम्टा small cymbal

तीदे [^Htide] वि. थोरै little

तीदे च्यीक [^Htide ^Hts^jik] वि. १) अलिकति little २) अलिकति little

तीप्कीन [^Htipkin] क्रि. फोर्नु break, cleave, crush, smash, break open, divide in two (groups)

तीप्कीन [^Htipkin] क्रि. भत्काउनु break down, take to pieces, destroy, demolish तीवा जेगीन .

तीबु [^Htibu] (var. of CH: फुर; तीम्बु) ना. घोडा बन्ने डोरी rope to tie horse

तीबे [^Htibe] वि. थोरै little

तीबे च्यीक [^Htibe ^Hts^jik] वि. अलिकति little

तीम्बु [^Htimdz^ju] ना. कर्कलो colocasia, arum, edible stalk and leaf of the plant arum

तीम्बु [^Htimbu] ना. ओखल mortar in which rice is husked, pounded

तीरपा [^Htirpa] ना. गहुँ बली खाने कीरा type of insect that eats wheat

तीली खेज्यु [^Htili ^Hk^bedz^ju] ना. ठाउँको नाम name of a place

तीली पुक्पा [^Htili ^Hpukpa] (var. of SH: तीली पुक्पु) ना. गाइती agricultural tool

तीवा जेगीन [^Htiwa dzegin] क्रि. प. भत्काउनु (आदरार्थी शब्द) demolish (honorific term) **तीप्कीन** .

तीम्बु [^Htymbu] (var. of SH: तीबु) ना. ओखल mortar in which rice is husked, pounded

तीम्बु भुडगीन [^Htymbu 'tungin] क्रि. प. पिस्नु grind

तु [^Htu] ना. योनि vagina, vulva, origin, female sexual organ

तुक्कीन [^Htukkin] क्रि. सिलाउनु cause to sew

तुक्री [^Htukri] ना. पाद (आदरार्थी शब्द) fart (honorific term) फीरी १.

तुगीन [^Htugin] क्रि. बटार्नु, बेर्नु twist, wring, entwine, distort, wind round, wrap up, roll up तुला जेगीन .

तुडसाई [^Htusaisai] ना. संक्षिप्त abridged, abbreviated, concise, brief

तुडा [^Htuja] वि. छोटो short, mean, small-minded

तुतु [^Htutu] (var. of GH: उतु) ना. निधार निधार ठोकाउने touching another's forehead with one's own forehead to show respect

तुप्कीन [^Htupkin] क्रि. काट्नु cut तुवा जेगीन .

तुम्दा [^Htumda] वि. छोपेको covered

तुरबु [^Hturbu] ना. ढिकी wooden device (with a pestle which is raised and dropped sharply into a hole of stone in the ground) for husking rice

तुला जेगीन [^Htula dzegin] क्रि.य. बटार्नु (आदरार्थी शब्द) roll (honorific term) तुगीन .

तुवा जेगीन [tuwa dzegi:nA] cut तुप्कीन .

ते च्यीक [^Hte ^Htsik] वि. केही little, a few, some, any

तेत [^Hteu] ना. १) काठ तिखार्ने

सानोकोदालो small device to sharpen the wood २) ताल्ने औजार

तेक घोदा [^Htek ^Hkoda] वि. one who always does damage

तेक्कीन [^Htekkin] (var. of SH: तेरकी) क्रि. दिनु give, grant, allow 'नाडगीन .

तेगा [^Htega] ना. काठि saddle, seat for a rider on a horse, bicycle, or motor cycle

तेडी [^Htenji] ना. सन्सारमा नभएको, नराम्रो out of the world, alien

तेताड [^Htetaq] ना. दिने तरिका way of giving 'नाडादाड, 'नाडदाड .

तेन [^Hten] ना. गलैँचा carpet श्युक्तेन .

तेन खामा [^Hten ^Hk^hama] ना. एक प्रकारको गलैँचा carpet

तेन ढुम्जी [^Hten ^Humdzi] ना. ऊनको गलैँचा woollen carpet

तेनी [^Hteni] (var. of GH: धेनी) १) संयो. अनि ex. एन्ला लेगा भयी तेनी तेमो तारु डोउ / पहिले काम गर अनि रमाईलो हेर्न जम्ला । २) क्रि.वि. तब then, at that time, thereafter, so, therefore, then emphatic, then

तेन्याड [^Hteng'an] १) क्रि.वि. सधै

always, at all times, constantly २) ना. हरेक each, every

तेन्जीड [^Htendzin] ना. व्यक्तिको नाम name of a person

तेन्जे [^Htendze] ना. साधारण general, ordinary, easy, simple, common

तेन्ज्याक [^Htendz'ak] ना. स्थायित्व permanence, durability, constancy

तेन्दा [^Htenda] वि. १) इमानदार honest, trustworthy, faithful, sincere २) सोभो straight, direct, straightforward, erect, frank, honest ३) स्वाभिमानी self dependent

तेन्दी [H^{tendi}] ना. यो. निम्ति for, for the sake of

तेमु [H^{temu}] ना. १) चलचित्र movie, cinema, film २) मेला, कार्यक्रम fair, exhibition, scheduled activity, programme ३) रमिता demonstration, show, spectacle, sight शीक्षण .

तेम्पीन [H^{temgin}] क्रि. च्याप्नु press, clasp or embrace

तेम्डीडु [H^{temdqij}] ना. १) विधि method, manner, process, precept, order, command, arrangement, management, fate, luck, law, rule, creation, construction, Brahma, lord of creation २) welcome

तेम्दी तारकीन [H^{temdi H^{tarkin}}] (*imp.*: तेम्दी तार) क्रि. य. ढुकेर हमला गर्नु attack quietly

तेम्बा [H^{temba}] (*var. of GH:* तेबा) ना. चरा मार्ने पासो trap to kill bird

तेम्बु [H^{tembu}] क्रि.वि. भर पर्दो, विश्वासिलो trusted

तेम्बु मेगीन [H^{tembu 'megin}] क्रि. य. अथैर्यता हुनु impatient

तेरकीन [H^{terkin}] (*var. of SH:* तेरकी) क्रि. दिनु give, grant, allow

तेरी [H^{teri}] (*var. of CN:* तीरी) ना. बन्चरो axe

तेरी धेगीन [H^{teri 'tegin}] (*3sg pres.*: तेरी धोक) क्रि. य. हेरि रहनु keep watching

तेली [H^{teli}] ना. याकको ऊनले बनाएको ओढने blanket made from yak's wool

तो [H^{to}] ना. भोजन meal, food, diet

तोक [H^{tok}] ना. १) उचाल, चढाउ rise, ascent २) कुकर वा टोपीको माथि हुने सानो डल्लो

तोक्कीन [H^{tokkin}] क्रि. भोक लाग्नु be hungry टेरीन .

तोक्ची [H^{toktsi}] ना. कोदालो spade

तोक्जीम्बा [H^{tokdzimba}] ना. अन्त्येष्टि गर्दा पूजा गर्ने लामा Lama who reads funeral rites

तोक्तोक [H^{toktok}] १) वि. सानो small, little, tiny, minute, petty, trivial, mean, inferior २) अ.सू. चप्पलको आवाज

तोक्यु [H^{tokju}] ना. कोदालोको बिँड handle of spade

तोक्रे [H^{tokre}] ना. भोककै hungry

तोक्लाड [H^{toklan}] ना. कोदाली spade (with a short handle)

तोगीन [H^{togin}] क्रि. प्वाल पर्नु make a hole

तोड [H^{toq}] १) सङ्क्ष. हजार thousand २) क्रि. छोड

तोडडाक [H^{tondqak}] सङ्क्ष. हजारौ thousands of

तोडबा [H^{tonqba}] ना. १) खाली only, empty, vacant, hollow, unoccupied, unemployed २) रित्तो empty, hollow, bare

तोडबा तोडगीन [H^{tonqba H^{teqgin}}] (*past:*

तोडबा तोञ्जुड) (*imp.*: तोडबा तोन)

क्रि. य. खालि गर्नु fill out

तोच्ची [^H tottsi] (<i>var. of CN: स्याम्जे</i>) ना. कमिज shirt स्याम्जा .	तोच्ची बुरे [^H tottsi bure] ना. रेसमको सर्ट silk shirt
तोजी [^H todzy] ना. लामाले पूजा गर्दा लगाउने लुगा special outfit worn by Lama during puja	तोदोकपा [^H todokpa] ना. चुङ्गीले खेल्ने खेल game
तोदोड [^H todoŋ] ना. केटाहरूले लगाउने सर्ट boy's shirt	तोप्तोप [^H toptop] वि. डल्लो round, globular, spherical, round lump, clod
तोम [^H tom] ना. ग्यालन gallon	तोमो [^H tomo] ना. बाबु थाहा नभएको बच्चाको बच्चा baby of whom the father is unknown
तोम्नाक [^H tomnak] वि. प्रशस्त broad, vast, numerous, very much	तोम्बा [^H tomba] ना. तुम्बा alcoholic soft drink
तोरकीन [^H torkin] (<i>var. of SH: तोरकी</i>) क्रि. हराउन lose, miss तोरा जेगीन .	तोरकी मीदुक [^H torti 'miduk] क्रि. हराएर छैन lost
तोरये [^H torje] क्रि. छक्कनु sprinkle, scatter in drops	तोरा [^H tora] ना. काँडेदार भारमा फल्ने अमिलो फल type of sour fruit on a thorny plant

तोरा जेगीन [^Htora dzegin] क्रि. प. हराउनु
(आदरार्थी शब्द) lose (honorific term)
तोरकीन .

तोराक [^Htorak]

ना. घोडा बाँध्ने
डोरी rope to tie
horse

तोक [^Htok] ना. यो.
माथि up,
upstairs, top,
above, on top
of

तोराक

तोङ्गा [^Htøŋga] ना. खेत काट्ने समय
autumn

तोङ्गीन [^Htøŋgin] (*past: तोन्जुड़*) (*imp:*
तोन) क्रि. देखाउन show, display,
illustrate, guide, direct

तोटा [^Htøṭa] ना. तारिफ, महिमा praise

तोटा ताङ्गीन [^Htøṭa ^Htangin] (*past: तोटा*
ताजुड़) (*imp: तोटा तोड़*) क्रि. प. तारिफ
गर्नु praise ex. हामी तोटा ताङ्गा
गोवाला श्योन्दु / धेरै तारिफ गर्यो भने
टाउकोमा टेक्ला नी।

तोन धुगीन [^Htøn ^Htugin] (*past: तोन*
धीजुड़) (*imp: तोन धी*) क्रि. प. बाली
भित्राउनु harvest

तोन्नीन [^Htøngin] क्रि. १) फिक्नु,
निकाल्नु take out, bring out, dismiss,
banish, exile, release, eject २)
देखाउनु, प्रदर्शन गर्नु show, display,
illustrate, guide, direct, exhibit

थ

था [^Ht^ha] ना. बित्ता tip of the thumb to that of the middle finger

था कोरकीन [^Ht^ha ^Hkorkin] क्रि. प. घेर्नु surround, encircle, besiege, blockade, attack ex. रा छेबुला की ख्याबुक्या था कोरती धेदुक / हँडून नसक्ने बाख्वालाई भुस्याहा कुकुरले घेरेर बसेछन।

था: [^Ht^ha:] १) क्रि.वि. जानी जानी intentionally २) ना. तान loom

था: ढेन्गीन [^Ht^ha: ^Ltengin] क्रि. प. तानमा बुन्नु अघाडि डोरीहरू बन्नु knot in a loom

था: थाक्कीन [^Ht^ha: ^Ht^hakkin] (imp: था थोक) क्रि. प. गलैंचा बुन्नु weave

थाक च्येगीन [^Ht^hak ^Hts^jegin] (3sg pres: थाक चोक) क्रि. प. निर्णय गर्नु decide

थाक थाक [^Ht^hak ^Ht^hak] अ.सू. पानी थोपाको आवाज sound of water drop

थाक्कीन [^Ht^hakkin] (imp: थोक) क्रि. १) पिस्नु grind, powder थाड्जेगीन . २) तान बुन्नु weave

थाक्चो [^Ht^haktso] वि. गह्रौ heavy, weighty, ponderous ex. खु थाक्चो खेत्ती र्युक्यी/गह्रौ भरी बोकेर हिँडिरहेछ।

थाक्च्येक [^Ht^hakts^jek] ना. प्रमाण proof, testimony, evidence, attestation authority, certificate

थाक्पा [^Ht^hakpa] (var. of SH: थाक्पु) ना. डोरी cord, string, rope, thread

थाक्पा चीदाक [^Ht^hakpa ^Htsidak] ना.

ऊनबाट बनाएको डोरी rope made of wool

थाक्पा धामीन [^Ht^hakpa ^Ltamgin] (imp: थाक्पा दोम) क्रि. प. डोरी बाँध्नु tie rope

थाक्पा सेयीड [^Ht^hakpa ^Hsejin] ना.

कटानको डोरी rope made of cotton

थाक्मा [^Ht^hakma] (var. of SH: थाक्मु) ना.

१) तान बुन्ने मान्छे २) चुरोट cheroot, cigar, cigarette

थाक्या [^Ht^hakja] (var. of SH: थाकोग) वि.

१) अनावृष्टि draught २) बाँझो barren, uncultivated, fallow

थाक्रीडा [^Ht^hakrija] वि. १) दुरी distance २) टाढा distant, far off

थागीन [^Ht^hagin] ना. हदभन्दा माथि above the limit

थाड [^Ht^han] ना. थकाइ tiredness, fatigue, weariness, tediousness

थाड क्षेगीन [^Ht^han ^Hts^jegin] क्रि. प. थाक्नु become tired, be exhausted or fatigued

थाड सीगीन [^Ht^han ^Hsøgin] क्रि. प. थकाइ मार्नु rest

थाङ्का [^Ht^hanka] ना. थाङ्का Thanka

थाङ्का ढीक्कीन [^Ht^hanka ^Likkin] क्रि. प. थाङ्का बनाउने thanka painter

थाङ्गा [^Ht^hanga] ना. सम्म ठाँउँ plain area

थाङ्गेरा [^Ht^hangera] ना. डुलुवा wandering, roaming

थाड्जेगीन [^H t ^h aŋʌdzeginʌ] <i>(imp: थोप)</i> <i>क्रि.</i> विवाद गर्नु <i>debate</i> थावा जेगीन .
थाडमा [^H t ^h ajma] ना. बिस्कुन grain spread out to dry (in the sun)
थाडमा काम्पीन [^H t ^h ajma ^H kamgin] <i>(imp: थाडमा कोम)</i> <i>क्रि. प.</i> दाउरा सुकाउनु spread firewood out to dry
थाड्यी [^H t ^h anji] ना. सल्ल pine
थाडा [^H t ^h anya] वि. १) कुशल healthy, happy, prosperous, well-being, health, good fortune, safety, prosperity, happiness कुजु धे . २) सुस्वास्थ्य good health
थाजुरा [^H t ^h adzura] ना. माटोमा बस्ने जस्तो soil-covered
थाटीक [^H t ^h atik] ना. माटोको गन्ध smell of soil
थाप ताडगीन [^H t ^h ap ^H tangin] <i>(past: थाप ताजुड)</i> <i>(imp: थाप तोड)</i> <i>क्रि. प.</i> जाँड पार्न अन्न पकाउनु cook grain to make it ferment
थाप्का [^H t ^h apka] <i>(var. of GH: थाका; थाप)</i> ना. चुलो oven, stove, cooking place, fireplace शुक्ता .
थाप्का भादा [^H t ^h apka ^H tsada] <i>(var. of CN: थाप्का भादाप; थाप भादाप)</i> ना. माटोको ठूलो चुलो big oven made of mud
थाप्का लोडदा [^H t ^h apka ^H loŋda] ना. माटोले बनेको चुलो oven made of mud or clay
थाप्का शाली [^H t ^h apka ^H sali] ना. दम चुलो, भुसे चुलो oven
थाप्कीन [^H t ^h apkin] <i>(imp: थोप)</i> <i>क्रि.</i> विवाद थाप्चारा [^H t ^h apts'ara] वि. सामान्य, ठीकै normal, medium, average, regular ex. छोड थाप्चारा भयुड / व्यापार ठिकै भयो ।
थाप्च्यी [^H t ^h apts'y] ना. तातो भाँडा समाउने कपडा cloth for holding hot pots जेक्मा .
थाप्जा [^H t ^h apdza] ना. भाँडाकुँडा utensils
थाप्जाड [^H t ^h apdzaŋ] <i>(var. of GH: योखाड)</i> ना. भान्साकोठा kitchen श्युक्या .
थाबा [^H t ^h aba] ना. वटा unit
थामा [^H t ^h ama] <i>(var. of SH: थामु)</i> १) ना. छेउ, किनार side, edge २) cigarette
थामा जेगीन [^H t ^h ama dzegi:nʌ] catch थामीन १ .
थामु भयारकीन [^H t ^h amu ^H tsarkin] <i>(imp: थामु भयोर)</i> <i>क्रि. प.</i> हात जोड्नु place hands together as a way to offer homage or respect
थामीन [^H t ^h amgin] <i>(imp: थोम)</i> <i>क्रि. १)</i> समात्नु catch, take hold of, grasp थामा जेगीन . २) अङ्गालो हाल्नु embrace
थाम्दी डुगीन [^H t ^h amdi ^H dugin] <i>(3sg pres: थामदी डीक)</i> <i>(past: थाम्दी लाजुड)</i> <i>क्रि. प.</i> समातेर जानु walk holding hands
थाम्बा [^H t ^h amba] ना. यो. वटा quantity
थारकीन [^H t ^h arkin] <i>क्रि.</i> मुक्त हुनु be free
थारच्याड [^H t ^h arts'ag] ना. मानिसको ५० औं वर्षको खुसियाली मनाउने चलन

celebration at 50 years of age	ownership
थाराथोरी [^H t ^h arath ^{ori}] क्रि.वि. १) अलिअलि little, few २) सिमसिम drizzling, drizzle	थीक ग्याप्कीन [^H t ^h ik 'g ^l apkin] (<i>imp:</i> थीक ग्योप) क्रि. य. नाप लिनु measure
थारारारा [^H t ^h ararara] अ.मू. पानी परेको आवाज sound of rain	थीक थीक [^H t ^h ik ^H t ^h ik] अ.मू. थोपा चुहिएको आवाज sound of water drop from leak
थाला [^H t ^h ala] (<i>var. of SH:</i> थालु) ना. धुलो dust, dirt, powder, flour	थीककीन [^H t ^h ikkin] क्रि. तपतप चुहुनु drip
थाला फोई [^H t ^h ala ^H p ^h oi] वि. धुलो भएको full of dirt	थीकचा 'लुक्कीन [^H t ^h iktsa ^H lukkin] क्रि. य. चुहिएको छानामा माटो राख्नु cover the leakage
थाला फोकफोक [^H t ^h ala ^H p ^h okp ^h ok] वि. फुसो rough surface, white with a little dirt	थीकचुमा [^H t ^h iktsma] (<i>var. of SH:</i> थीकचीमु) ना. कान्छी ओँला little finger
थाला लाडगीन [^H t ^h ala 'langin] (<i>3sg pres:</i> लावालाक) (<i>past:</i> लाजुड) (<i>imp:</i> थाला लोड) क्रि. य. धुलो उड्नु rise of dust in the air	थीकचा [^H t ^h ikwa] (<i>var. of GH:</i> थीकपा) ना. घरमा चुहिने पानीको थोपा drips
थालाम [^H t ^h alam] ना. धुलोको बाटो dusty road	थीच्ची [^H t ^h iptsi] ना. टाँक button
थालुड [^H t ^h alun] ना. तुफान typhoon, windstorm	थीच्ची! [^H t ^h ipts'y] ना. भुइँ पुछ्ने कपडा cloth used for cleaning the floor
थालुड ग्युक्कीन [^H t ^h alunj ^{'g} ukkin] क्रि. य. तुफान चल्नु strong wind full of dust	थीलीड [^H t ^h ilin] ना. थाल plate साडदा .
थावा जेगीन [^H t ^h awa dzegin] क्रि. य. भनभन गर्नु (आदरार्थी शब्द) debate (honorific term) थाप्कीन .	थी ग्याप्कीन [^H hy 'g ^l apkin] (<i>var. of SH:</i> थीया ग्याप्की) (<i>imp:</i> थीया ग्योप) क्रि. य. थुक्नु spit, throw spittle, eject saliva
थी [^H t ^h i] (<i>var. of SH:</i> थील) ना. पिँध bottom, base	थीक [^H t ^h yk] ना. १) जोड addition, union, joint २) थुक spittle, spit, saliva
थीक [^H t ^h ik] ना. १) नाप measurement, work of measuring, measure, standard, size, measuring tool २) रेख caring for, caretaking, duty, right, owning,	थीगीन [^H t ^h ygin] क्रि. जोर्नु join, add, connect, fasten
	थीजाम [^H t ^h ydzam] ना. दोबाटो meeting of two roads, crossroad
	थीन्गीन [^H t ^h yngin] क्रि. मिल्नु be adjusted, tally, meet, join, connect, combine, gain, be available, agree, associate, unite, merge, be mixed, be blended, be amalgamated, correspond, be similar

थीन्दा जेगीन .	थुक्की श्ये [t ^h ukki: ſje] agree, accept खे लेन्गीन .
थीन्दा [H ^h ynda] (var. of SH: थीन्दु) वि. १) मिलनसार sociable, amicable, affable, companionable, good-natured, friendly, social, favourable २) उचित proper, appropriate, fit, right, suitable	थुक्कीन [H ^h ukkin] क्रि. १) भेट्नु meet, come across, get, find २) ठक्कर खानु
थीन्दा जेगीन [H ^h ynda dzegin] क्रि. प. मिल्नु (आदरार्थी शब्द) meet (honorific term)	थुक्चा [H ^h uktsa] ना. खोले बनाउने माटोको भाँडो utensil for making broth
थीन्गीन .	थुक्चुरा [t ^h uktsura] fast, quick ग्योक्चा .
थीन्लाम [H ^h ynlam] ना. मन्छे हरू सँग घुलमिल हुनसक्ने क्षमता ability to mix with people	थुक्तु 'लेप्कीन [H ^h uktu H ^h lepkīn] क्रि. प. भेट्न पुग्नु come to visit
थुक [H ^h uk] ना. मन (आदरार्थी शब्द) heart (honorific term) सेम .	थुक्ते [H ^h ukte] ना. यो. सम्म till, up to the time of, until, up to
थुक क्योला जेगीन [t ^h ukla kjøla dzegi:nā] पछतो ग्योबा .	थुक्पे [H ^h ukpe] (var. of GH: थुक) ना. यो. सम्म even, level, flat, smooth, till, up to the time of, until, as long as, up to, as far as
थुक खोक्कीन [H ^h uk H ^h k ^h okkin] क्रि. प. पकाउनु (आदरार्थी शब्द) cook (honorific term) कोगीन .	थुगीन [H ^h ugin] (3sg pres: थीक) (past: थीजुड) (imp: थी) क्रि. टिप्नु pick, pluck, note down थुवा जेगीन .
थुक घा [H ^h uk 'ka] वि. खुशी (आदरार्थी शब्द) happiness (honorific term) डयाम घा: .	थुड्गीन [H ^h unggin] (var. of CN: 'मीथुड्गीन) (past: थुजुड) क्रि. १) पिउनु drink, smoke cigarette, tobacco, etc. २) खानु eat, embezzle, not to return another person's money or other articles
थुक डीवा [t ^h uka nji:wa] good घा: .	थुड्ज्यु [H ^h undzju] ना. खानेपानी drinking water
थुक चुडा [t ^h ukla tsuja] light-hearted, perky भ्याप याडा .	थुप क्षे [H ^h up H ^h ts ^h e] वि. १) बलियो strong, courageous, powerful, lasting, hard, stout २) टिकाउ lasting, durable
थुक च्युडा [H ^h uk H ^h tsju:na] वि. सानो मान भएको मान्छे लाई प्रयोग गर्ने आदरार्थी शब्द kind-hearted (honorific term)	थुप्कीन [H ^h upkin] क्रि. टिक्नु last, stay, remain
थुक थेगीन [H ^h uk H ^h egin] क्रि. प. रुचि (आदरार्थी शब्द) like (honorific term) थेगीन १ .	

थुप्कोरो [^H _{t^h} upkoro] वि. बाक्लो thick, frozen, deep, dense, coarse	थुप्कोरोक [^H _{t^h} upkorok] वि. बाक्लो thick, frozen, deep, dense, coarse
थुप्ली [^H _{t^h} uply] क्रि.वि. बाक्लोपन thickness	
थुप्साड [^H _{t^h} upsan] वि. अलि बाक्लो little thicker ex. जोडसाबारु घोलोक थुप्साड घोङ्ना माना 'मीच्यीकी 'लुडबु ग्युवालाक / जोमसोममा लुगा अलि बाक्लो नलगाए अति हावा चल्छ।	
थुबा [^H _{t^h} uba] (var. of SH: थुबु) वि. बाक्लो thick, frozen, deep, dense, coarse	
थुर [^H _{t^h} ur] ना. १) ओरालो downward slope, descent २) घोडाको अनुहारमा लगाउने डोरी	
थुलुक [^H _{t^h} uluk] ना. सलगम turnip	
थुवा [^H _{t^h} uwa] (var. of SH: थुवु) १) ना. छालाको ओढ्ने २) वि. बाक्लो thick, frozen, deep, dense, coarse	
थुवा जेगीन [^{t^huwa dzegi:nA] pick थुगीन .}	
थेउ [^H _{t^h} eu] ना. बूढिअौला thumb	
थेगीन [^{t^hegin:nA] क्रि. १) रुचाउनु like, appreciate (food) थुक थेगीन . २) मन पराउनु}	
थेगीन [^H _{t^h} egin] (var. of SH: थेकी) क्रि. सहभागी हुनु participate थेला जेगीन .	
थेडगाम [^H _{t^h} engam] ना. घर rack	
थेजी [^H _{t^h} edzi] ना. सिलबन्दी seal	

थेजी ग्याप्कीन [^H _{t^h} edzi 'g'apkin] (imp: थेज्यी ग्योप) क्रि. य. औँलाको छाप लगाउनु finger print
थेजुम क्येगीन [^H _{t^h} edzum ^H k ⁱ egin] क्रि. य. दोधारमा पर्नु in confusion
थेदा [^H _{t^h} eda] वि. आकर्षक attractive, fascinating
थेदा मेगीन [^H _{t^h} eda 'megin] (var. of SH: थेतु मेकी) क्रि. य. अनाकर्षक unattractive
थेन्नीन [^H _{t^h} engin] क्रि. १) तान्नु pull, draw, drag, attract, stretch, snatch २) तन्काउनु stretch, grow long, brace up
थेप्कीन [^H _{t^h} epkin] क्रि. लाग्नु feel, have a reaction to, have an opinion about, seem, be affected, afflicted, go in the direction of, become involved in, engage in, begin
थेप्तोक [^H _{t^h} eptok] (var. of CN: थेत्तोक)
ना. मतलब object, motive, meaning, sense, significance, interest, concern, aim ex. लाप युरा थेप्तोक भयेरी क्षो मेत्तालाक / सबै कुरामा मतलब गरेर काम छैन।
थेबा [^H _{t^h} eba] ना. माटोको भज्याड steps made of mud or clay
थेमा जेगीन [^H _{t^h} ema dzegin] क्रि. य. हातमा पर्नु (आदरार्थी शब्द) catch (honorific term) थेमीन .
थेमीन [^H _{t^h} emgin] क्रि. समात्नु, हातमा पर्नु catch, take hold of, grasp, capture, seize, hold थेमा जेगीन .

थेरी [^Ht^heri] ना. समतल level, even, plane (surface), moderate

थेला जेगीन [^Ht^hela dzegin] क्रि. प. सहभागी हुनु (आदरार्थी शब्द) participate (honorific term) थेगीन .

थेली च्युवा [^Ht^heli ^Htsiuwa] (var. of SH: छेली च्युवा) वि. पुङ्के short

थेसोला [^Ht^hesola] ना. कोमल fresh, delicate, tender, mild, gentle, lovely, attractive, charming ex. क्षावा ग्याप्ती लु क्या 'मीच्यीकी थेसोला थोडी / वर्षले खेतहरू कस्तो ताजा देखेछ ।

थो₁ [^Ht^ho] ना. चिन्ह symbol

थो₂ [^to] ?? (आदरार्थी शब्द) चीदाड १ .

थोक [^Ht^hok] ना. १) जुताको माथि २) छाना sloping roof

थोक काप्कीन [^Ht^hok ^Hkapkin] (imp: थोक कोप) क्रि. प. छाना छाउनु build a (house) roof

थोक पुक्कीन [^Ht^hok ^Hpukkin] क्रि. प. छाना छाउनु cover the roof

थोक भाप्कीन [^Ht^hok ^tpapkin] क्रि. प.

बज्रपात हुनु be struck lightning strike

थोक्कीन [^Ht^hokkin] क्रि. १) ठक्कर लाग्नु, ठोकिनु collide, hit २) टक्राउने थोवा जेगीन .

थोक्चा [^Ht^hoktsa] (var. of SH: थोक्ची) ना. तला storey

थोक्रे [^Ht^hokre] ना. छतमा लाउने कपडा roof curtain

थोडगी [^Ht^honggi] (var. of SH: थोडगेप)

ना. १) हली ploughman, person who ploughs land for cultivation २) हली

थोडगीन [^Ht^honggin] क्रि. देख्नु see, look at, observe ज्यागीन .

थोडनाड [^Ht^honjan] ना. आत्मा soul, spirit, mind जादाड .

थोडनाड थोडगीन [^Ht^honjanj ^Ht^honggin] क्रि. प. भ्रम देख्नु see illusion

थोडबा [^Ht^honba] (var. of SH: थोडबु) ना. १) हलो plough २) सानो भाले भेडा

थोच्याक [^Ht^hots'ak] ना. १) फाली ploughshare, blade of the plough, plane blade २) हलोमा राख्ने फलाम

थोदा [^Ht^hoda] ना. हरिस, हलोमा हुने पछाडिको लामो काठ long wooden shaft of a plough

थोप्कीन [^Ht^hopkin] क्रि. win

थोप्ताड [^Ht^hoptaj] ना. पाउने हिसाब own share

थोप्यी [^Ht^hopji] ना. लगातै immediately, instantly

थोम फोक्कीन [^Ht^hom ^Hp^hokkin] क्रि. प. फोक्किएर बस्नु sit quietly, in apathy थोम फोवा जेगीन .

थोम फोवा जेगीन [^th^hom^A p^howa dzegi:nA] sit quietly, in apathy थोम फोक्कीन .

थोम्फीन [^Ht^homgin] क्रि. दोधारमा पर्नु be confused, be melancholy थोम्फोकीन .

थोम्फोकीन [^th^homp^hokini:nA] be confused, be melancholy थोम्फीन .

थोयोक [^H t ^h ojok] (var. of SH: थोशोक) ना.	थोक्कीन २ .
सबै भन्दा माथिल्लो uppermost	थोन 'डीडबा [^H t ^h ən ^H njñba] (var. of SH:
थोरकीन [^H t ^h orkin] क्रि. छारेको पानी कहीं	थोन 'डीडबु) ना. पुरानो फेसन outdated
लाग्नु soak in sprayed water	थोन साबा [^H t ^h ən ^H saba] ना. नयाँ फेसन
थोराङ [^H t ^h oraj] ना. बिहानको घाम	new trend, new fashion
थोवा [^H t ^h owa] १) वि. अग्लो high, tall	थोन्नीन [^H t ^h øngin] क्रि. १) प्रकाशनमा
२) ना. मार्तोल hammer ३) ना. उच्च	आउनु come in a flash २) निस्किनु
high, lofty, upper, superior	थोबा [^H t ^h əba] ना. निधार (आदरार्थी शब्द)
थोवा जेगीन [^H t ^h owa dzegin] क्रि. प. टुक्राउनु	forehead (honorific term) टाल्ले .
(आदरार्थी शब्द) split (honorific term)	

द

दा [^Hda] ना. १) धनुbow २) वाण arrow,
dart, barb, measure
equal to five fingers'
breadth ३) धुवाँ जाने
ठाउँ chimneyदाक्का [^Hdakka] ना. रेखा line, form, mark,
stripeदाक्कीन [^Hdakkin] (imp: दोक) क्रि. चाट्नु
lick, lapदाक्वा [^Hdakwa] ना. चन्द्रमा moonदाक्वा स्याक्कीन [^Hdakwa ^Hs^lakkin] क्रि. प.
चन्द्रमा उदाउनु moon riseदागीन [^Hdagin] (3sg pres: दीक) (past:
देजुङ) (imp: दो) क्रि. बुन्नु knit, weave,
darn, sew, embroiderदाड [^Hdan] ना. १) हिजो yesterday, last
day २) प्रकाश light, brightness, lustre,splendour ३) प्रतिबिम्ब reflection,
shadow, image, picture-दाड [-dan] प. स. -इ suffix attached to a
verb ex. डोदाड-हिँडाइदाजीन [^Hdadzin] ना. चन्द्र ग्रहण lunar
eclipseदाजुक [^Hdadzuk] ना. बेथा labour in
childbirth, pain during childbirthदाजुक ग्याप्कीन [^Hdadzuk ^Hg^lapkin] क्रि. प.
बेथा लाग्नु severe painदादा [^Hdada] ना. विवाह गर्दा केटीको
पछाडि राख्ने रङ्गीन खादा बेरेको भन्डा
small flag carried behind the brideदानाक [^Hdanak] ना. अशुभ महिना unlucky
monthदाप्कीन [^Hdapkin] (imp: दोप) क्रि. १)
दोब्याउनु repeat २) ढुङ्गामा हानेर
बाली भार्नु thresh on a rock

दाप्राक [¹ 'daprak] ना. कडा रक्सी strong alcohol	दावा घुवा [¹ 'dawa 'kuwa] ना. नवौं महिना ninth month
दाप्ले [¹ 'daple] १) क्रि. वि. फेरि again, one more, in addition, further, moreover २) सङ्. दोहोरो double, twofold, reciprocal	दावा 'डावा [¹ 'dawa ^H jawa] ना. पचौं महिना fifth month
दाप्ले [¹ 'daple] क्रि. वि. फेरी again, one more, anew, in addition, further, moreover, next, afterwards	दावा 'डीवा [¹ 'dawa ^H jiwa] ना. दोस्रो महिना second month
दाप्ले कुल्ले [¹ 'daple ^H kulle] क्रि. वि. घरीघरी again and again	दावा च्युक्च्यीक्पा [¹ 'dawa ^H ts ^l ukts ^l ikpa] ना. एघारौं महिना eleventh month
दाबाक [¹ 'dabak] (var. of SH: दाकआ; दाकवा) (var. of GH: दाम्बाक) ना. १) हिलो mud, slime, muddy, clayey, boggy २) माटो clay, earth, land, field	दावा च्युडडीवा [¹ 'dawa ^H ts ^l unjiwa] ना. बाह्रौं महिना twelveth month
दाबाक रूगीन [¹ 'dabak 'rugin] (past: दाबाक रीजुड) (imp: दाबाक री) क्रि. य. माटो मुछ्नु make mud	दावा छुक्पा [¹ 'dawa 'tukpa] ना. छैटौं महिना sixth month
दामारा [¹ 'damara] ना. डमरु type of small drum narrowing in the middle	दावा धाडपो [¹ 'dawa 'tanpo] ना. एक महिना first month
दाम्गीन [¹ 'damgin] दामा जेगीन) (imp: दोम) क्रि. चुन्नु select, pick out	दावा धीन्बा [¹ 'dawa 'tynba] ना. सातौं महिना seventh month
दाम्भयोक [¹ 'damnjok] वि. हिलो माटो muddy	दावा श्यीवा [¹ 'dawa 's'iwa] ना. चौथा महिना fourth month
दाम्जा [¹ 'damdza] क्रि. हाँस duck	दावा सुबा [¹ 'dawa ^H suba] (var. of SH: दावु सुबा) ना. तेस्रो महिना third month
दाम्दा [¹ 'damda] वि. चुनिएको selected	दी [¹ di] सर्व. यसको its
दारकीन [¹ 'darkin] क्रि. काँप्नु tremble, shiver	दी ग्योला [¹ di ¹ g'ola] सर्व. यहीं कतै somewhere
दावा [¹ 'dawa] ना. महिना month	दीउ [¹ diu] ना. गोली bullet
दावा ग्येपा [¹ 'dawa ¹ g'epa] ना. आठौं महिना eighth month	दीक्षिकी [¹ 'dikkī] ना. मान्छेको नाम person's name
	दीक्षिका [¹ 'dikdik] वि. होचो low, short, dwarfish

दीकला [^h dikla] क्रि.वि. यता here, this way, hither	देरे [^h dere] प्र.स. यस्तो such, of this kind
दीप [^h dip] ना. चुरा bangle, bracelet	देला [^h dela] ना.यो. यो भन्दा than
दीमीक [^h dimik] ना. चाबी key	देलो लोक्कीन [^h delo 'lokkin] क्रि.ए. पुन जीवित हुनु be alive again, revive
दुक्तीड [^h duktij] (var. of CN: दुक्ती) वि. साधारण general, ordinary, easy, simple, common	दोकान [^h dokan] ना. १) दोकान shop, stall २) पसल shop
दुङ [^h duŋ] ना. भाला spear, lance, pike, javelin, dart	दोक्केक [^h dokkek] ना. १) रँग रूप appearance २) मुहार face, appearance, countenance
दुङा [^h duŋa] ना. बैठक बस्ने हल meeting hall	दोड्जो [^h dondzo] (var. of GH: दोड्सो) ना. अगाडिको दाँत front teeth
दुमा [^h duma] ना. राजाको श्रीमती queen	दोड्मो [^h dōm̥mo] ना. नुन चिया बनाउने भाँडो Tibetan tea blender
दुम्डा [^h dumda] (var. of CU: दुमरा) ना. १) बगैचा garden, garden of flowers, orchard २) बारी garden, kitchen garden	दोबा [^h doba] ना. भित्ताको नाप wall measurement
दुम्डा चीक्कीन [^h dumda ^h tsikkin] (var. of GH: दुम्डे चीक्की) क्रि.ए. बारीमा पर्खाल लगाउनु enclose a garden	दोला [^h dola] ना. १) नाघेर दोङ्मु
दुरु [^h duru] क्रि.वि. यहाँ here, in this place, hither	दोला [^h dola] ना. १) नाघेर by crossing २) अगाडि before, in front of, forward, formerly
दे [^h de] सर्व यो this, it	दोलीन [^h dolin] ना. कम्मरमा लगाउने शृङ्गारको सामान ornament wore around waist
देक ग्याप्कीन [^h dek ^h g'apkin] क्रि. उघ्रनु be fair (of the weather), be suitable or fit, look well (of clothes), be clear	दोगा [^h doga] ना. केटाले तेर्सो लगाउने outfit worn by man
देक्मा [^h dekma] (var. of CN: देमा) ना. पात leaf	दोगीन [^h dogen] क्रि. १) लाग्नु feel, have a reaction to, have an opinion about २) चाहनु want, wish, need
देप्ले [^h deple] क्रि.वि. फेरि again, one more	दोजीन्दा [^h dödzinda] ना. घमण्डी proud, arrogant, egoist
देम्देम [^h demdem] ना. दलदल swamp, marsh, mud	दोजो [^h dödzø] क्रि.वि. यति that much
देम्बा [^h demba] wall	

दोड्मु

दोन्गो [døŋgø] ना. काठको कपको चाँदीको बिर्को (आदरार्थी शब्द) lid, cover of wooden cup (honorific term) फोरकी .
दोबा [døba] (var. of GH: दोपु) ना. १) चाहना, इच्छा, उद्देश्य desire, will, wish, desire, longing, aim, goal, objective, purpose, motive, sense २)

घमण्ड pride, boast, conceit, arrogance
दोबा क्षे [døba ts̥hə] वि. लोभी greedy, covetous, avaricious, gluttonous, rapacious, stingy
दोबाक्षे [døbats̥hə] ना. लोभी greedy, covetous, avaricious, gluttonous, rapacious, stingy
दोम्बा [dømba] ना. १) प्रार्थना prayer २) भित्त

ध

धा: [ta:] १) क्रि. वि. बिस्तारै slowly, gently, carefully, softly, quietly २) ना. घोडाको नाला
धा: स्युरी [ta: s̥uri] (var. of SH: धाल स्युरे) क्रि. वि. बिस्तारै slowly, gently, carefully, softly, quietly
धा: भयेरी [ta: ts̥eri] क्रि. वि. बिस्तारै slowly, gently, carefully, softly, quietly
धाकीरु [takiru] क्रि. वि. अघि नै long ago
धाकआ [taka] horseshoe
धाकका [takka] (var. of CN: धारका) ना. बाक्लो बरफ ice
धाककीन [takkin] क्रि. १) सफा हुनु be clean २) put animal in animals' house. ३) घस्तु rub, abrade
धाकच्येन [takts̥en] ना. विवाह गरेको व्यक्ति married person
धाकजा [takdza] ना. थुनेर राख्ने ठाउँ place to trap
धाकजाङ [takdzaŋ] जिदी

धाकजु क्षे [takdzu ts̥hə] (var. of CN: धारजो क्षे) वि. प्रचलित current, in vogue, recognised, prevailing, customary
धाकजो [takdzo] १) ना. यदि if, whether २) ना. यो. यतिबेला at that time
धाकपु [takpu] ना. १) मालिक proprietor, owner, master २) सुरक्षा security, protection
धाकपु ग्याप्कीन [takpu g̥apkin] क्रि. प. सुरक्षा राख्नु secure, guard
धाकपु भयीगीन [takpu ts̥igin] (past: धाकपु भयेजुड) क्रि. प. हेरविचार गर्नु take care of
धाकमु [takmu] ना. लामाको श्रीमती wife of a Lama
धाकमेक [takmek] ना. १) विवाह नगरेको व्यक्ति unmarried person २) without a master
धाकला [takla] (var. of GH: धाकली) ना. दुवानी act of carrying, transport,

transportation

धाक्ला ताडगीन [takla tangin] (*var. of SH: दाक्ली ताडगीन*) क्रि. प. दुवानी
गरेर सामान पठाउनु send goods via a carrier ex. एन्मा मोटा मेत्ती घाडला ढेला धाक्ला ताडलाक / पहिल गाडी नहुँदा खच्चाडमा दुवानी पठाउ थियो।

धाड [tanj] ना. १) लय tone, tune, modulation, melody २) याकको बच्चाहरूलाई बाँध्ने डोरी rope to tie yak

धाङ्गारा [tangara] ना. एक प्रकारको दाउरा shrub used for firewood

धाडटोली [tagtoli] वि. अति सफा pure, neat, clean

धाडबु [tanbu] १) ना. उहिले in ages gone by, in ancient times, ago २) सङ् प्रथम first, initial, best, chief, principal, first, firstly

धाडमा [tajma] वि. सफा clean, neat, clear, pure, unadulterated, innocent, frank

धाडयु पेगीन [tanju pegin] क्रि. प. थिग्याइनु sediment

धाडा [taja] १) वि. सङ्गलो clear, transparent, pure, innocent २) ना. हेला contempt, disgrace, hatred, neglect, indifference, dalliance, flirtation, amorous play

धाताड [tataj] (*var. of GH; CN: धारताड;* धाक्का) ना. बरफ ice, snow, hailstone

धादा ['tada] (*var. of SH: धान्दा*) क्रि. वि.

१) वर्तमान being, existing, the present, instant, of recent time २) अहिले now, at present

धादाका ['tadaka] (*var. of GH: धान्दाका*)

क्रि. वि. बल्ल with great difficulty, after a long time, finally, at last, in the end

धादाराड ['tadaraj] क्रि. वि. १) भर्खर just, just now, a moment ago २) अहिले नै now

धादाराडबु ['tadarajdu] क्रि. वि. तत्काल, तुरुन्तै, यति नै खेर instantly, immediately

धाप्कीन ['tapkin] क्रि. १) नाप्नु measure, survey २) पछारिनु go down, be thrown down, be defeated, be overcome

धाप्जोक ['tapdzok] (*var. of SH: ग्याप्सोक*) ना. फापरको पराल buck wheat hay

धामीन ['tamgin] (*imp: धोम*) क्रि. १) बाँध्नु tie, tie up, bind, fasten, gird २) कस्नु fasten, clasp

धाम्दाक ['tamdak] ना. बाँध्ने डोरी rope used to fasten

धारकीन ['tarkin] (*imp: धोर*) क्रि. rub, grate, scour, abrade, scrub

धारताक ['tartak]

ना. लामो डोरीमा पाँच रङ्गको सा साना भण्डा भुन्डचाएको Tibetan Buddhist small

धारताक

flags of 5 different colours strung on a long line

धारती डुगीन [^ttarti ^tdugin] (3sg pres:

धारती डीक) (past: धारती लाजुड)

(imp: धारती सुड) क्रि. प. घिसारेर जानु crawl

धारा₁ [^ttara] (var. of SH: धारू) ना. मही sourmilk, byproduct of milk

धारा₂ [^ttara] (var. of SH: ग्यारा) ना. गोठ shed for animals, cowshed

धाला [^ttala] १) वि. ढिलो delay, slackness, deferring, late, slack, tardy, dilatory २) क्रि.वि. सुस्त languid, inert, inactive, slow, drowsy, sluggish, lazy, idle, slowly, sluggishly

धाला शागीन [^ttala ^tsagin] (3sg pres:

धाला शीक) (past: धाला शेजुड) (imp: धाला शो) क्रि. प. ढिलो खानु eating late

धालो [^ttalo] क्रि.वि. यो वर्ष this year

धास्युरी [^tas^huri] क्रि.वि. सुस्तरी, सुस्त sluggishly, slowly ex. लेगा छाटाक माज्यीदा धास्युरी पी धाक्जे भयी / काम हतार नगरीकन बिस्तरै राम्रोसंग गर।

धीक [^tik] अ.मू. खस्नु fall, slip, fail, drop off

धीककीन [^tikkīn] क्रि. १) खाँद्नु press down, be severe, squeeze २) दबाउनु suppress, overpower, control, crush, hide, conceal

धीकचारा [^tiktsara] ना. १) कुरा गर्दा अड्केर बोल्ने one who stops frequently while talking २) पापी sinner

धीकजाड [^tikdzaŋ] ना. वर्तमान being, existing, the present, instant

धीकजान [^tikdzaŋ] क्रि.वि. विद्यमान present, existent, extant, evident, real, manifest

धीकटा [^tikta] ना. दौडँदा आउने आवाज sound of someone running

धीकधीक [^tik^ttik] अ.मू. मुटु धड्किनु sound of a heart beat

धीकपा [^tikpa] ना. पाप sin, vice, crime, offence, fault, evil motive, harassment, violence, shock

धीकपा क्षे [^tikpa ^Hts^he] (var. of SH: धीकपु क्षे) वि. पापी sinful, wicked, cruel, hard-hearted, sinner

धीकपा भयीगीन [^tikpa ^ts^higin] (var. of SH: धीकपु भयाकी) (past: धीकपा भयेजुड) क्रि. प. १) मार हान्नु kill ex. धीकजाड लुक धीकपा भयीगीन मी गुवा मोजोराक / आजकाल भेडा मार हन्ने मान्छेनै पाउदैन। २) पाप गर्नु

धीकले [^tikle] ना. मार्ने मान्छे killer, butcher

धीगु [^tigu] ना. टोकरी basket

धीड़दीड़ [^tindij] (var. of CN: दीड़धीड़) वि. गहिरो deep, profound, low

धीड़ा [^tija] ना. गहिरो deep, profound, low, intense

धीड़ी [^tinji] ना. धार्मिक भन्डा लगाउने ठाडो काठ pole on which to erect religious flag

धीटुक छोगीन [^t ty _{uk} ^H ts ^h ogin] वस्तु चराउनु	धीटुक कुक्कीन [^t ty _{uk} ^H kukkin] क्रि.प. जनावरलाई फर्काउनु turn a herd
धीबा [^t tiba] ना. धूँवा smoke	धीटुक च्याङ्गीन [^t ty _{uk} ^H ts ^h angin] (<i>past</i> : धीबा होजुड) क्रि.प. धूँवा हुनु smoke
धीबा हुङ्गीन [^t tiba ^h unjin] (<i>past</i> : धीबा होजुड) क्रि.प. धूँवा हुनु smoke	धीटुक च्याङ्ड (imp: धीटुक च्योड) क्रि.प. पशुपालन गर्नु farm (cattle) ex. धीटुक च्याङ्गीन मी हामी मा मेताला / पशुपालन गर्ने मान्छे त्यति छाँदै छैन।
धीरीड [^t tirij] क्रि.वि. आज today, this day	धीटुक सोगीन [^t ty _{uk} ^H sogin] (imp: धीटुक सो) क्रि.प. वस्तु चराउनु graze livestock
धीक [^t yk] ना. १) भुत evil spirit २) शैतान devil, Satan	धीन [^t yn] (var. of GH: धोन) सङ्. सात seven
धीची [^t ytysi] ना. अवस्था state, condition, circumstances, situation, stage	धीन्डी [^t ynji] ना. १) निर्धारित समयमा सधैं लान्ने निन्द्रा always go to sleep at the same time २) soul breath
धीच्येन [^t yt ^s en] ना. १) चाडपर्व festivity २) उत्सव festival, ceremony	धीन्च्यु [^t yt ^s u] सङ्. सतरी seventy
धीच्येन ताडगीन [^t yt ^s en ^H tangin] (<i>past</i> : धीच्येन ताजुड) (imp: धीच्येन तोड) क्रि.प. उत्सव मनाउनु celebrate	धीन्च्यु धोड्गु [^t yt ^s u ^t øngu] सङ्. उनासी seventy-nine
धीच्येन धाड्बो [^t yt ^s en ^t ajbo] ना. उत्सवको सुरु start of a celebration	धीन्च्यु धोड्डा [^t yt ^s u ^t ønja] सङ्. पचहत्तर seventy-fifth
धीजी [^t ydzi] ना. समय time, occasion, period	धीन्च्यु धोन्येक [^t yt ^s u ^t øng ^j ek] सङ्. अठहत्तर seventy-eight
धीजी क्यागीन [^t ydzi ^H k ^j agin] (imp: धीजी क्यो) क्रि.प. समय बिताउनु passing time ex. लेगा मेत्ता 'हालासुला भयेरी धीजी क्याली/ काम नभएर यताउता गरेरै समय बिताउछ।	धीन्च्यु धोन्डी [^t yt ^s u ^t ønji] सङ्. बहत्तर seventy-two
धीजीक [^t ydzik] ना. १) स्थिति situation, state, condition, stage, circumstance, case २) समय time, occasion, period, season, date, leisure	धीन्च्यु धोन्च्यीक [^t yt ^s u ^t ønts ^j ik] सङ्. एकहत्तर seventy-one
धीटुक [^t ty _{uk}] ना. १) घरपालुवा domesticated २) मसान, घाट grave yard	धीन्च्यु धोन्दुक [^t yt ^s u ^t ønduk] सङ्. छहत्तर seventy-six
	धीन्च्यु धोन्दीन [^t yt ^s u ^t øndyn] सङ्. सतहत्तर seventy-seven

धीटुक कुक्कीन [^t ty _{uk} ^H kukkin] क्रि.प. जनावरलाई फर्काउनु turn a herd
धीटुक च्याङ्ड (imp: धीटुक च्योड) क्रि.प. पशुपालन गर्नु farm (cattle) ex. धीटुक च्याङ्गीन मी हामी मा मेताला / पशुपालन गर्ने मान्छे त्यति छाँदै छैन।
धीटुक सोगीन [^t ty _{uk} ^H sogin] (imp: धीटुक सो) क्रि.प. वस्तु चराउनु graze livestock
धीन [^t yn] (var. of GH: धोन) सङ्. सात seven
धीन्डी [^t ynji] ना. १) निर्धारित समयमा सधैं लान्ने निन्द्रा always go to sleep at the same time २) soul breath
धीन्च्यु [^t yt ^s u] सङ्. सतरी seventy
धीन्च्यु धोड्गु [^t yt ^s u ^t øngu] सङ्. उनासी seventy-nine
धीन्च्यु धोड्डा [^t yt ^s u ^t ønja] सङ्. पचहत्तर seventy-fifth
धीन्च्यु धोन्येक [^t yt ^s u ^t øng ^j ek] सङ्. अठहत्तर seventy-eight
धीन्च्यु धोन्डी [^t yt ^s u ^t ønji] सङ्. बहत्तर seventy-two
धीन्च्यु धोन्च्यीक [^t yt ^s u ^t ønts ^j ik] सङ्. एकहत्तर seventy-one
धीन्च्यु धोन्दुक [^t yt ^s u ^t ønduk] सङ्. छहत्तर seventy-six
धीन्च्यु धोन्दीन [^t yt ^s u ^t øndyn] सङ्. सतहत्तर seventy-seven

धीन्द्यु धोन्शयी [tynts <u>h</u> u 'tən's <i>i</i>] सङ्. चौहत्तर seventy-four	धुक्की चोडगीन [^H tukky tsongjin] (var. of CN: धुरकोक चोडगीन) क्रि. प. निहुं खोजनु brawl
धीन्द्यु धोन्सुम [tynts <u>h</u> u 'tənsum] सङ्. त्रिहत्तर seventy-three	धुक्की भयाक्कीन [^H tukky ts ^l akkin] (imp: धुक्की भयोर) क्रि. प. झगडा गर्न लगाउनु let other fight
धीन्जीन [tyndzin] ना. १) मृत्यु संस्कार funerary rite २) परम्परा tradition, family line	धुक्चा [^H tuktsa] (var. of GH: धुक्ची) ना. घृणा, रीस hate, anger
धीन्डाक [^H tyndak] (var. of CH: सेगोरा) ना. हसा week	धुक्ची शीड [^H tuktsi 'siq] (var. of GH: धुक्चे शीड) क्रि. हदमा बस warn ex. 'लाआ माखाना धुक्ची शीडना घा हेत्तालाक / नसाके हदमा बस्नु राम्रो हो।
धीन्डुप [^H tyndup] (var. of CN: धीन्डुक) ना. मान्छेको नाम person's name	धुक्च्याक [^H tukts ^l ak] वि. खराब bad, evil, injurious
धीरीम [^H tyrim] ना. मान्छे मरेर एक वर्ष पुगे पछि गर्ने संस्कार ritual done one year after someone's death कुच्चोक .	धुक्च्ये [^H tukts ^l e] ना. लामाले मन्त्र गरेको धूप incense used by a Lama साडना .
धुक ना. विष poison, venom	धुक्पु [^H tukpu] ना. कष्ट, दुःख, शोक pain, trouble, agony, distress, adversity, misfortune, trouble, sorrow, grief, worry, mourning, anxiety, grief
धुक रुडगीन [^H tuk ^H rungjin] क्रि. प. शोक मनाउनु grieve डयायी जेगीन .	धुक्पु भयीगीन [^H tukpu ts ^l igin] (past: धुक्पु भयेजुड) क्रि. प. १) मजदुर day- labourer, porter, workman २) work hard
धुक्कीदा [^H tukyda] (var. of CN: धुरकीदा) वि. झगडालु quarrelsome, brawling	धुक्पु ताडगीन [^H tukpu ^H tañgin] (imp: धुक्पु तोड) क्रि. प. दण्ड दिनु punish
धुक्कीन [^H tukkin] क्रि. धुप सुँदनु smell incense	धुक्पु तेरकीन [^H tukpu ^H terkin] क्रि. प. बाधा दिनु torture
धुक्की [tyukky] (var. of CN: धुरकोक) ना. निहुं pretext, pretension, excuse	धुक्पु हुडगीन [^H tukpu 'hungin] (past: धुक्पु होजुड) क्रि. प. परिवारकोकोही स्वर्गवासी हुनु person in the family who
धुक्की क्षे [^H tyukky ^H ts ^l he] (var. of SH: धुरक्येक्षा; धुरक्योक्षा) वि. झगडालु quarrelsome, brawling	

dies	धुडगा आडजुक [tunja ajdzuk] ना. एउटा ठाउँमा १२, १२ वर्षमा लाग्ने मेला major prayer used at Tibetan Buddhist meeting every 12 years
धुक्पुड बुरे [tukdun bure] ना. धनुष्टङ्कार tetanus, disease in which the muscles contract and stiffen, caused by bacteria entering the body	धुडगा आडजुक [tunja ajdzuk] ना. एउटा ठाउँमा १२, १२ वर्षमा लाग्ने मेला major prayer used at Tibetan Buddhist meeting every 12 years
धुगा [tuga] (var. of GH; CH: धीकु, धुगु; टुकपा) ना. १) भगडा fight, quarrel, wrangling, brawl २) अक्सर generally, most of the time, usually, often	धुडगीन [tunjin] (3sg pres: धुवालाक) (past: धुघा ताडगीन) (imp: धुघा तोड) क्रि.प. भगडा गर्नु fight, quarrel
धुगा धुगा [tuga tuga] (var. of SH: धीकु धीकु) क्रि.वि. कहिले कहीं sometimes ex. धुगा धुगा कीपु ताडघोलाला / कहिले कहीं रमाईलो गर्नु पर्छ।	धुडजीन [tunjzin] ना. ठूलो लामो तुरही long trumpet
धुगा साडसाडला [tuga sansanla] क्रि.वि. कहिलेकहीं sometimes, occasionally ex. धुगा साडसाडला छाड आराक थुडना क्योन मेत्ताला / कहिले कहीं जाँड रकसी खानले त्यस्तो असार हुँदैन।	धुडदोक [tundok] ना. शङ्खको चुरा ivory bracelet
धुगाक [tugak] (var. of GH: धोवाक; धुवाक) ना. बन्दुक gun, rifle, pistol छाक्दा .	धुडमा [tujma] ना. १) काठ wood, firewood २) खम्बा माथि तेर्सिएको काठ logs
धुगीन [tugin] (3sg pres: धीक) (past: धीजुड) (imp: धी) क्रि. १) उठाउनु wake, erect, cause to desert one's dwelling-place, lift, raise, cause to desert one's dwelling-place २) बढुल्नु collect, gather, glean, bring together ३) थन्काउनु store ४) टिप्नु pick, pluck	धुडमा च्येगीन [tujma ts'egin] (3sg pres: दुडमा चोक) क्रि.प. काठ काट्नु cut tree
धुड [tuj] ना. शङ्ख conch shell	धुडये [tunje] ना. पिस्ने grind
	धुडरे [tunre] ना. सलेदो wick
	धुडसो [tunso] ना. दुधे दाँत milk teeth
	धुडा [tuna] ना. चिन्ता, पीडा anxiety, care, trouble, worry, pain, agony, suffering
	धुडा भ्यीगीन [tuna ts'igin] (past: धुड भ्येजुड) क्रि.प. चिन्तन गर्नु worry
	धुच्चाक [tuttsak] (var. of CN: धुरचाआ) वि. भगडालु quarrelsome, brawling ex. मी धुच्चाक धुच्चाक च्यीक धुक।

यो मान्छे भगडालु छ ।

धुजा [‘tudza] (*var. of GH: धीन्जा*) ना.
भगवानलाई पानी चढाउन प्रयोग गरिने
सात बटा कपको समूह set of seven
cups used to offer water every morning
to the god

धुजा

धुजाड़ [‘tudzaj] ना.
भोज feast, banquet,
festival dinner

धुजुङ मेरीन [‘tudzuŋ ‘megin] (*var. of CN: धुजुम मेरीन*) क्रि.वि. अति very, much, too, exceeding ex. ग्यावे ‘रेमुगु धुजुङ मेरीन भयेवा हेत्ताला / राज कुमारी चहीं अति सुन्दार छ ।

धुबु [‘tubu] ना. टुक्रा, भाग piece
धुबुला ताङ्गीन [‘tubula ^Htanggin] (*imp: धुबुला तोड़*) क्रि.य. खण्डन गर्नु make pieces

धुरकीन [‘turkin] (*var. of CM: धुक्कीन*)
क्रि. दाँज्ञु, तुलना गर्नु compare, evaluate

धुरची [‘turtsi] ना. प्रासाद holy water
धुरची लुक्कीन [‘turtsi ^Hlukkin] क्रि.य.
प्रसाद हाल्नु provide holy water

धुरा [‘tura] वि. निष्ठा faith, confidence, trust, belief, reverence, devotion (to)
धुवा [‘tuwa] वि. सिकिस्त serious, dying, entangled in calamity

धे: [‘te:] ना. १) गाउँको बिचमा भएको सार्वजनिक ठाउँ village square २) name of a village ३) comfortable

धेगीन [‘tegin] (*var. of GH: दाकी*) (*imp:*

धोक) क्रि. १) बस्नु sit, sit down, live, dwell, settle, keep, remain श्युक्कीन . २) रहनु stay, remain, be left behind, halt, hold out, continue, last

धेटाक्सा [‘tetaksa] वि. आत्तिएको startled

धेदी श्याक्कीन [‘tedi ‘s^Hakkin] (*imp: धेदी श्योक*) क्रि.य. बसिरहनु continue

धेनी [‘teni] संयो. अनि and, then, thereafter, moreover

धेने [‘tene] then

धेन्बा [‘tenba] ना. सत्य truthfulness, sincerity, reality, virtue, honesty

धेप [‘tep] (*var. of GH: क्षो!*) ना. किताब, धार्मिक पुस्तक book, volume of a religious book पेजा ? .

धेप्खाड़ [‘tepk^Han] ना. पुस्तकालय library पेन्जोखाड़ .

धेप्ला [‘tepla] क्रि.वि. सँगै together, in company

धेप्ला [‘tepla] क्रि.वि. १) साथमा २) सँगै together, in company ३) सँगै together, in company

धेप्ला श्याक्कीन [‘tepla ‘s^Hakkin] (*imp: धेप्ला श्योक*) क्रि.य. जुटाउनु provide, supply, collect, cause to assemble

धेफुरी [‘tep^Huri] क्रि.वि. १) निर्धक्क fearlessness, dauntless, manful, doubtless, sure, certain, fearlessly, without any doubt or suspicion २) ढुक्क being sure or certain

धेबा ['teba] ना. विश्वास confidence, trust, faith, reliance, assurance, credit, hope, belief

धेबाराड ['tebaran] (var. of GH: धीबाराड)

- ना. १) पक्का determination, certain conclusion २) सत्य truth, sincere

धेम्बा ['temba] ना. साँचो true, real, genuine, mould, matrix

धेलुङ्ग ['telun] ना. फुर्सद leisure

धेवा ['tewa] ना. गाउँको नाम name of a village in Upper Mustang

धेवाच्येन ['tewats'en] ना. स्वर्ग heaven, paradise, sky, heavens, beautiful place, pleasant site

धेवाच्येनगी श्यीड ['tewats'engi 's'inj] ना. स्वर्ग heaven, paradise, sky, heavens, beautiful place, pleasant site

धो ['to] (var. of GH: धोगोड) १) सङ्ग. तुर्दु two २) ना. दुङ्गा stone, rock, pebble, bit of rock

धोक्तु ['toktu] ना. लात्ती kick

धोक्तु श्युरकीन ['toktu 's'urkin] (var. of GH: धोक्ची श्युरकीन) क्रि. प. लातले हान्तु kick

धोक्तोक ['toktok] ना. डल्लो round, globular, spherical, round lump, clod

धोक्नाड ['toknaj] ना. शंका doubt

धोक्पा ['tokpa] ना. १) शङ्का doubt, suspicion, distrust २) coloured wool

धोक्पा क्येगीन ['tokpa ^Hk^jegin] क्रि. प. शङ्का गर्नु, शंका लग्नु doubt, suspect

धोक्पा शागीन ['tokpa 'sagin] (3sg pres:

धोक्पा शीक) (past: धोक्पा शेजुङ्ग)

क्रि. प. शंका गर्नु doubt ex. राड मीला

धोक्पा शाये मेत्तालाक / आफ्नो

मान्छेलाई शंका गर्नु हुँदैन।

धोक्पु ['tokpu] ना. परिणाम result, outcome, upshot, sequel, consequence, effect, development, completion

धोक्वा ['tokwa] (var. of GH: धोधे) वि. साँयुरो narrow

धोक्वाधे ['tokwa'te] वि. सहज, सुलभ easy, simple, comfortable, easily obtainable, easily attained, convenient

धोखाली ['tok^bali] (var. of CN:

धोखालीड) ना. चुम्बक magnet

धोगीन ['togen] क्रि. फाट्नु tear, split, rend, be worn out, be torn, break into pieces, separate, divide, fork, branch off, differ in opinion

धोगोड ['togen] ना. तुङ्गा stone, rock, pebble, bit of rock

धोड ['tonj] ना. यो. अगाडि before, in front of, forward, formerly

धोडबी ['tondj] ना. एक प्रकारको भुत type of ghost

धोडदोड ['tondon] ना. खाल्टो ditch

धोडदोड दुर्गीन ['tondon 'tugin] (3sg pres:

धोडदोड ढीक) (past: धोडदोड ढीजुङ्ग)

(imp: धोडदोड ढी) क्रि. प. खाल्टो खन्नु dig

धोडबी ['tonbj] (var. of GH: धोडबो;

धोडबे) ना. बाटा big-mouthed vessel of copper or brass

धोडबो [‘tonbo] (var. of GH: धोडबु) ना. plant, tree	piece of meat or bone that is put into the soup to make it tasty
धोडरी [‘tonri] वि. आमनेसामने face-to- face	धोरची [‘tortsi] ना. बज्र lightning, thunder, thunderbolt, cement
धोडला हुङ्गीन [‘tonla ‘hungin] (past: धोडला होजुड) क्रि. प. स्वागत गर्नु welcome	धोराड [‘toran] tower of stone
धोडा [‘tonja] ना. गहिरो deep, profound, low, intense	धोराडा [‘toraja] १) क्रि.वि. अभ पनि again, more २) संयो. त्यहिपनि
धोजी [‘todzi] ना. दुहुरो orphan, helpless	धोरूक धोरैक [‘toruk ‘torok] अ.मू. घोडा हिँडेको आवाज sound of a horse's feet
धोडाक [‘todak] ना. बारी मिलाउन बाँध्ने डोरी rope used to secure a load	धोरोप धोरोप [‘torop ‘torop] अ.मू. बुट जुताको आवाज sound made by boot
धोता [‘tota] (var. of CN: धोत्वा) ना. प्वाल पारेको torn, holed	धोलोक [‘tolok] ना. दोब्बर double
धोनाड [‘tonaq] ना. ध्यान attention, notice, consideration	धोन [‘ton] ना. कर्तव्य duty
धोप्तोप [‘toptop] वि. डल्लो round, globular, spherical, round lump, clod	धोन दुबास्योक [‘ton ‘dubas’ok] क्रि. प. शुभकामना good wishes
धोप्ले [‘tople] ना. दुङ्गाको काम stonework	धोन्दाक [‘tondak] ना. कारण cause, reason, purpose
धोम [‘tom] १) ना. भालु bear २) क्रि. जोड addition, union, total ३) क्रि. बाँध tie	धोन्दाक श्येम्मा [‘tondak ‘s’emma] सर्व. अर्को कारण another reason
धोर [‘tor] ना. तरकारी खोले आदि स्वादिष्ट बनाउन राख्ने मासु वा हड्डी	धोरो [‘toro] क्रि.वि. भरे later in the afternoon or evening, in future

न

-ना [-na] १) ना. -एमा २) प.स. -मा suffix used to denote the locative case, to mean in, into, on, at ex. भ्यीना, डोना गरेमा, गएमा

ना: [‘na:] १) वि. कालो blackness, darkness, swarthy (dark-skinned person) २) ना. दाउरामा प्रयोग हुने सा साना विरुवा firewood ३) क्रि.वि. जोडले दुख्ने गरी hit hard

नाकची [naktsi] ना. बुटान plants	नाडगु नोन्दा ['nangu 'nønda] वि. चलाख, बुभन सक्ने clever, sly, artful, active, able
नाकचोड़ [naktsɔŋ] ना. कालो व्यापार black business	नाडजाड ['naɪdzaɪ] ना. दाम्पत्य conjugal, pertaining to husband and wife,
नाकथीडी ['nakthiŋi] वि. कालो blackness, darkness, black, dark	नाडजाम ['naɪdzam] ना. सुरुवाल trousers
नाकधीडी ['nak'tiŋi] वि. अँध्यारो darkness, ignorance	नाडजो ['naɪdzo] वि. घरायसी domestic
नाकधुरा ['nak'tura] वि. निरास disappointed, disheartened, hopeless, frustrated श्याः नाः .	नाडडी ['naɪdɪ] ना. अनौपचारिक न्याय informal justice ex. नाडकी धुगाला नाडडी भयीना घा हेत्ताला/घरको भागडामा घरमै मिलाए राप्रो हुन्छ।
नाकधुरी ['nak'turi] क्रि. वि. रिसाएर in temper	नाडदु ['naɪdu] ना. यो. भित्र in, inside, within, into
नाकपाड़ ['nakpaŋ] ना. कालो पाटी blackboard	नाडबा ['naɪba] ना. बौद्ध मार्गी Buddhist
नाक्पु ['nakpu] (var. of CN: नाकपो) वि. कालो blackness, darkness	नाडमा ['naɪma] ना. गृहिणी, भान्से housewife, wife, cook, kitchen maid
नाकरी ['nakri] १) ना. छातमा राखिएको दाउराको चाड stack of firewood on a roof २) वि. काले black-skinned	नाडरु ['naɪru] (var. of CN: नाडरो)ना. भित्र्याँस entrails (of animals)
नागीन ['nagin] (3sg pres: नीक) (past: नेजुड़) (imp: नो) क्रि. बिरामी हुनु be sick 'डुयुडगीन .	नाडरे ['naɪre] ना. भित्र बन्ने inner cloth
नाड [naŋ] ना. १) गृह house, home, residence २) भित्र in, inside, within, into	नाडला जुगीन ['naɪla dzugin] (var. of GH: नाडला जुल्गी) क्रि. प. भित्र पस्नु enter
नाड शीडगीन ['naŋ 'singin] क्रि. प. घर चलाउनु run household	नाडी ['naŋi] क्रि. वि. अधिल्लो वर्ष, गएको वर्ष last year
नाडगु ['naŋgu] ना. १) भित्र in, inside, within, into, mind, heart, inner apartment २) बुभन सक्ने क्षमता	नाजा ₁ ['nadza] (var. of GH: नाजी) ना. रोग disease, illness
	नाजा ₂ ['nadza] (var. of GH: नाल्जी) ना. दिँडो पकाउने भाँडा pot used for making dhido शालाड .
	नाजा खेप्कीन ['nadza ^H k ^h epkin] क्रि. प. महामारी फैलिन् viral attack

नाजा गोगीन [‘nadza gogin] (*var. of GH:* नाजा गोगीन) क्रि. प. रोग सार्नु transfer disease

नाजा ग्याप्कीन [‘nadza ‘g’apkin] (*imp:*

नाजा ग्योप) क्रि. प. रोग लाग्नु be ill

नाजा हुङ्गीन [‘nadza ‘hungin] (*past:* नाजा

होजुड) क्रि. प. रोग आउनु be sick

नाजु [‘nadzu] (*var. of GH:* नाजी; नासो)

ना. १) झोपाको नाकमा लगाएको

काठको बाला crooked and crossed wood used for holding halter गुल्लु . २)

उमेर ३) चौरमा जमेको पानी water stored in a ditch

नाजो [‘nadzo] age गुलु २ .

नाजो च्यीमे [‘nadzo ^Htsime] (*var. of GH:*

नाजी च्यीडे; नासो च्यीमे) वि. सानो उमेर young

नाजो सोसा [‘nadzo ^Hsosa] वि. उमेर गएको aged

नाज्युड [‘nadz^huŋ] (*var. of GH:* नुज्युड) ना. युवायुवती youth

नाज्युडमा [‘nadz^huŋma] ना. किशोरी girl from the age of eleven to fifteen, (of a girl) from the age of eleven to fifteen

नादा [‘nada] वि. दौँतरी peers, friends of same age गुदा .

नाना [‘nana] (*var. of GH:* नारनार; नान्ना)

वि. लाम्चो of tall stature, lengthy, stretched out

नाबा [‘naba] (*var. of GH:* नाम्बा) ना.

आउने साल next year

नाम [‘nam] १) प्र.स. कहिले? when? २)

संयो. जब when, at what time, in the event that

नाम हीन्ना [‘nam ‘hinna] **क्रि.वि.** १)

जहिले पनि anytime २) कहिल्यै at any time, ever

नामा [‘nama] (*var. of GH:* नामु) ना. १)

धुपी fir tree २) चौर meadow, field सीडमा .

नामा: [‘nama:] **क्रि.वि.** कहिल्यै at any time, ever

नामासेते [‘namasete] ना. नमस्कार bowing down, greeting, compliment, respectful salutation

नाम्जा [‘namdza] ना. लुगा (आदरार्थी शब्द) clothing (honorific term) घोलोक .

नाम्ला [‘namla] ना. weather, season, appropriate time

नारी [‘nari] **वि.** १) क्रम बद्ध ordered, sequential, graded २) लाइन line, row, queue

नारी श्याककीन [‘nari ‘s^hakkin] (*imp:* नारी श्योक) क्रि. प. लाइनमा राख्नु queue

नारू च्युक्कीन [‘naru ^Hts^hukkin] **क्रि. प.** बिरामी पार्नु get sick

नारो [‘naro] ना. दौँतरी friends

नीक्री [‘nikri] ना. छतमा राखेको दाउराको चाड stack of firewood on a roof

नीमा [‘nima] ना. मान्छेको नाम person's name

नीए [‘nye] (*var. of GH:* नुजुड; नुजुडमा)

ना. युवती young woman

नुजुमा [‘nudzuma] ना. तरुनी adolescent (female), young woman

नुत्तोक [‘nuttok] ना. टुप्पो top, tip, nipple

नुप [‘nup] ना. पश्चिम west

नुप्रे [‘nupre] ना. पश्चिमी मानिस western people

नुमु [‘numu] ना. बहिनी younger sister

ने [‘ne] ना. जौ barley

-ने [-ne] १) प.स. -बाट, -देखि suffix used to denote the source or origin

ex. इयाडने लुक होजुड। चिनबाट भेडा आयो। चिनबाट भेडा आयो घाने हुडवा ? कहाँदेखि आएको ? कहाँदेखि आएको २) ना. मार्फत suffix used to denote how something came

नेक [‘nek] ना. साल placenta and foetal membrane discharged from the womb after childbirth

नेजो [‘nedzo] ना. सुगा parrot

नेजोक [‘nedzok] ना. जौको पराल oat hay

नेटे [‘nete] वि. रोगी, बिरामी patient, sick person

नेन्दा जेगीन [‘nenda dzegin] क्रि. प. लिनु (आदरार्थी शब्द) take (honorific term) लेन्नीन १.

नेपा [‘nepa] (*var. of SH:* नेपु) ना. बिरामी ill, sick, indisposed, sick person

नेपा च्योरीन [‘nepa ‘ts̥l̥egin] (*var. of SH:*

नेपु च्योकी) क्रि. प. बिरामी जाँच्नु doctors check-up of patient

नेपा धुवा [‘nepa ‘tuwa] (*var. of SH:* नेपु धुगु) वि. सिकिस्त serious, dying, entangled in calamity

नेपाली स्यु [‘nepali ‘syu] ना. नेपाली कागज Nepali traditional paper

नो [‘no] ना. भाइ younger brother

नोका [‘noka] (*var. of GH:* नोरका) ना. दाइजो bridal gift, dowry

नोरीन [‘nogin] क्रि. १) बिग्रिनु damage २) मेटिनु be wiped, be erased

नोटु [‘notu] ना. भुल, गल्ती mistake, error, omission, fault, offence, crime, fault, negligence

नोटु भयीरीन [‘notu ‘ts̥l̥igin] (*var. of GH:* नोटु भयारीन) (*past:* नोटु भयेजुडु) क्रि. प. गल्ती गर्नु do something wrong

नोटु भयुडगीन [‘notu ‘ts̥l̥ungin] क्रि. प. गल्ती हुनु mistaken

नोटे [‘note] (*var. of GH:* नोटे) वि. बिग्रेको damaged

नोना [‘nona] वि. बिग्रेको damaged

नोनोवा [‘nonowa] (*var. of GH:* नोना) वि. बिग्रिएको wasted, ruined, damaged

नोमदाङ [nomdaŋ] wearing clothes घोन्दाङ .

नोन्दा [‘nønda] (*var. of GH:* नोन्दु) ना. १) मिल्टो suitable, favourable, fitting, reasonable, pertinent, appropriate २)

चित्ता बुभदो खालको व्यक्तित्व

• न

'ना [^Hna] १) निपा. त २) निपा. क्या ३)

ना. नाक nose ४) क्रि.वि. पर्सि day after tomorrow

'ना क्यारीन [^Hna ^Hkagin] (imp: 'ना क्यो)

क्रि.प. कसम खानु promise ex. क्षाड़ आराक मुथुड़ सोनु 'ना क्यावा 'नालाक / छाड रक्सी नखाने भनेर कसम खाएको रे।

'ना क्षेगीन [^Hna ^Hts^{jh}egin] क्रि.प. १) नाक काटनु insult २) बेइज्जत हुनु

'ना ड्येक्कीन [^Hna ^Hn'ekkin] क्रि.प. हिस्स पर्नु facial expression of disagreement 'ना च्येगीन [^Hna ^Hts^jegin] क्रि.प. बेइज्जत हुनु be insulted

'ना डेगीन [^Hna ^Hdegin] क्रि.प. वाक्क हुनु monotonous ex. 'उरो घोमु चोक्यी हाबा शाशा 'डयुने 'ना डेजुड़ / बिहान बेलुका सधैं भात खाँदा खाँदै वाक्क भायो।

'ना तुडा [^Hna ^Htunja] वि. रिसाहा, छिटो रिसाउने wrathful, infuriated, prone to anger

'ना 'नुम्मीन [^Hna ^Hnumgin] क्रि.प. सुँच्नु smell

'ना रिडा [^Hna ^Hrija] वि. धैर्य patience, fortitude, endurance, calmness, peacefulness

'ना सीडगीन [^Hnasingin] क्रि. १) समय

लिनु take an appointment ex. क्षु

'नासीडदी श्याक्ना माना श्यीड काम थागु भ्यीदी / पानी पालो सामातेर नरखे खेत सुख्ख हुन लागेछ। २) दिक्क लग्नु

'ना: [^Hna:] १) ना. कस्तूरी musk deer, musk, blue sheep २) ना. प्रकार kind, type ३) क्रि.वि. day after tomorrow

'ना: जोबा [^Hna: dzoba] वि. धैरै थरी variety

'नाक [^Hnak] ना. १) पिप pus (coming from a wound) २) फापर, तोरी र केराउ बाली field of mixed crops

'नाकी [^Hnaki] (var. of GH: 'नारकीड) ना. १) नाक nose स्याड . २) डुङ्गाको छेउको चुच्चो भाग stern

'नाकचा [^Hhaktsa] ना. मसी ink

'नाकलुड [^Hnakluŋ] ना. सिन्को twig, small piece of stick

'नाकसा [^Hnaksa] ना. नक्सा map, chart, picture, portrait

'नागीन [^Hnagin] (3sg pres: 'नीक) (past:

'नेजुड़) (imp: 'नो) क्रि. १) बोल्नु speak, utter, pronounce, talk, converse, tell, say, (of birds) to chirp २) घोषणा गर्नु proclaim ३) भन्नु say, tell, state, relate, quote, utter, speak, read, recite,

give order, command सुडगीन .	‘नाज्यु [^H naž ⁱ u] ना. पानी जस्तो सिँगान thin mucous
‘नाड [^H naŋ] मिष्ठि की or, either, word used to denote interrogation or doubt ex. याबु डुगु ‘नाड मोडोगु ‘नाड/ काठमाडौं जामकी नजाम।	‘नाटाक [^H naṭak] ना. नाकबाट आउने रगत blood from the nose
‘नाडगाड [^H naŋgan] ना. औंसी last day of a dark fortnight of a lunar month	‘नाटु ‘डयेड्या [^H naṭu ^H n ⁱ enja] वि. परिपक्व fully cooked, completely ripe, mature, fully-developed
‘नाडगीन [^H naŋgin] (past: ‘नाजुड) (imp: ‘नोड) क्रि. दिनु (आदरार्थी शब्द) give (honorific term) तेक्कीन .	‘नाटुक [^H naṭuk] (var. of GH: नान्डो) ना. राम्रो नराम्रो छुटचाउने व्यावहार ability to tell right from wrong
‘नाडगुक [^H naŋguk] (var. of CN: ‘नाम्पो; नुडगु) ना. घर भित्रबाट अकास देख्ने खाली गोलो ठाउँ hole inside a house from which sky can be seen	‘नाताक [^H natak] ना. चौरी गाईको नाक तन्न राखिएको डोरी nose halter
‘नाडदाड [^H naŋdaŋ] ना. दिने तरिका (आदरार्थी शब्द) way of giving (honorific term) तेताड .	‘नाताड [^H nataŋ] (var. of CN: खाताड)ना. side, edge
‘नाडबा [^H naŋba] ना. ध्यान attention, notice, consideration, thought, contemplation, meditation, reflection ex. क्षावा ग्याप्ये भयीदा डाक नाडने हुड्डी घाडला उतु ‘नाडबा भये माभये/ पानी पार्न लागे जस्तो घरबाट निस्किदा छाता ध्यानमै आएन।	‘नादाक्पा [^H nadakpa] (var. of SH: ‘नाताक्पा) (var. of GH: ‘नाताक्पा)ना. नास tobacco product
‘नाडमा [^H naŋma] ना. खेतमा हुने सानो अलि जस्तो रेखा like a divider in a field to store water	‘नादाड [^H nadaŋ] ना. भनाई saying, statement
‘नाडमा ‘रुग्गीन [^H naŋma ^H rugin] क्रि. प. खेत सम्याउनु level surface of a field with a toothed tool	‘नाप [^H nap] ना. सिँगान mucous, discharge from the nose, snot
‘नाडदाड [^H naŋdaŋ] दिने तरि तेताड .	‘नाप्चारा [^H naptara] वि. सिँगाने (one) discharging snot or mucus of the nose
	‘नाप्चेश्योप्चे [^H naptse'sjoptse] ना. बदनामी slander, bad name or character, disrepute, dishonour
	‘नाप्च्यी [^H naptsy] ना. सिँगान पुछ्ने रुमाल handkerchief
	‘नाबा टाकआ [^H naba ^H [aka] वि. धेरै कुरामा ध्यान दिने one who is capable doing many things

‘नाबाश्यीबा [^H naba'sjiba] ना. नाप measurement, work of measuring, standard, size	‘नाम्दु गीराड [^H namdu giraj] ना. विमानस्थल airport
‘नाम [^H nam] ना. आकास space, sky	‘नाम्दु थाङ्गा [^H namdu ^H th ^a ngga] ना. हवाईमैदान airfield, airport
‘नाम काबा [^H nam ^H kaba] (var. of SH: ‘नाम काबु) वि. सुख्खा मौसम dry weather	‘नाम्दा [^H namda] ना. कथा story, tale
‘नाम खोरकीन [^H nam ^H k ^b orkin] क्रि. प. आकाशमा बदल लग्नु appearing in a cloud	‘नाम्दोक [^H namdok] ना. घृणा hatred, aversion, antipathy
‘नाम ग्येगीन [^H nam ^L g ^e egin] क्रि. प. आकास खुल्नु disappearing cloud	‘नाम्यी [^H namji] ना. ढोकाको माथिल्लो भागमा हुने काठ lintel
‘नामा [^H nama] (var. of SH: ‘नामु) ना. बुहारी daughter-in-law, wife of a son, younger brother or nephew	‘नाम्यी [^H nams ⁱ] ना. मौसम weather, season, appropriate time
‘नामा नेन्सासा [^H nama ^L nensasa] (var. of GH: ‘नामा नेन्सावा) वि. विवाहित married	‘नाम्यी भ्येगीन [^H nams ⁱ ^L ts ^e egin] क्रि. प. तापक्रम परिवर्तन हुनु change in weather
‘नामा लेन्नीन [^H nama ^L lengin] क्रि. प. विवाह गर्नु marry	‘नारे [^H nare] (var. of SH: ‘नारया) ना. नरिवल coconut
‘नामाजु [^H namadzu] (var. of SH: ‘नाम्जु; ‘नामाजु) ना. जोगी ascetic, religious mendicant	‘नाला डोवा [^H nala ^L dowa] (var. of CN: ‘नावाला डोवा) वि. मान पर्दो lovable
‘नाम्याल [^H namg ^j al] ना. गाऊको नाम name of a village in Upper Mustang	‘नावा [^H nawa] ना. १) विचार thought, consideration, idea, notion, conception, reflection, opinion २) आनन्दित delighted, joyful, blissful
‘नाम्जा [^H namdzā] ना. १) बानी habit, custom, behaviour, conduct, character, nature २) चरित्र conduct, behaviour, manner, character, report of a person's life	‘नावा धे [^H nawa ^L te] वि. रमाइलो, रमणीय pleasant, pleasing, charming, lovely, most beautiful
‘नाम्दु [^H namdu] ना. हवाइजहाज aeroplane, aircraft	‘नावाला डोवा [^H nawala ^L dowa] वि. मनमोहक, मनपर्दो charming, attractive, pleasing, liked, admired, popular, favoured
	‘नुक्कीन [^H nukkin] क्रि. निचोर्नु squeeze, wring, press

‘नुच्चा [^Hnuttsa] ना. नास बनाउने भाडा pot to store tobacco in

‘नुम [^Hnum] (var. of GH: मुगु) ना. १) तेल oil २) जाँड़ बनाएर तर नछानेको वा तुम्बा नबनाएको अवस्था fermented grain before made into wine

‘नुम्गीन [^Hnumgin] क्रि. सुँध्नु smell

‘नुम्जी [^Hnumdzi] ना. तेल (आदरार्थी शब्द ??) oily मुगु .

‘नुरूक [^Hnuruk] ना. नास हाल्ने भाडा pot to store tobacco in

‘नुरूक

‘ने [^Hne] ना. १) तान बुन्ने काठमा हुने सेतो धागो white thread used in loom २) तीर्थ holy or sacred place

‘ने जागीन [^Hne dzagin] (imp: ‘ने जो) क्रि. प. तीर्थ दर्शन गर्नु go on pilgrimage

‘नेक [^Hnek] ना. महत्व importance

‘नेक छा [^Hnek ^Hts^ha] वि. मुख्य खण्ड main

‘नेक थीया [^Hnek ^Ht^hija] वि. अनुभवी experienced, sensitive, perceptive

‘नेक्कीन [^Hnekkin] क्रि. खाँचो पर्नु be scared

‘नेक्छा [^Hnekts^ha] वि. अति आवश्यक, महत्वपूर्ण much needed, important, significant

‘नेक्सा [^Hneksa] वि. आवश्यक necessary, indispensable, requisite, essential

‘नेगा [^Hnega] (var. of SH: ‘नेगी) ना. महत्व importance

‘नेगा क्षे [^Hnega ^Hts^he] वि. महत्वपूर्ण importance

‘नेगु [^Hnegu] (var. of CN: ‘नेको) ना. दर्शन holy place

‘नेगुरा [^Hnegura] (var. of SH: ‘नेकोरा) ना. तीर्थ यात्री pilgrim

‘नेचाङ [^Hnetsan] ना. १) इष्टमित्र friends, acquaintances, relations २) घरबेटी houseowner

‘नेटु [^Hnetu] क्रि. वि. भोलि tomorrow

‘नेदा [^Hneda] (var. of SH: घेक्षे) वि. आवश्यक necessary, indispensable, requisite, essential

‘नेदाङ [^Hnedan] ना. खानी mine, quarry, source, treasury

‘नेमा [^Hnema] (var. of SH: ‘नेमु) ना. धागो thread

‘नेमु [^Hnemu] ना. १) छेउ side, breadth, end २) टुक्रा piece, part, portion, divided ३) छेउको सानो भाग small part of the edge

‘नोक्जाङ [^Hnokdzan] (var. of SH:

‘नोक्साङ; ‘नोक्जु) ना. विचार thought, consideration, idea, notion, conception, reflection, opinion, decision, conscience

‘नोगीन [^Hnogin] क्रि. १) बिगार्नु destroy, spoil, harm, corrupt, pervert, deprave, pollute, slander २) मेटाउनु cause to wipe, cause to erase

- ‘नोमीन [^Hnomgin] क्रि. लगाउनु (आदरार्थी शब्द) wear (honorific term) घोडगीन .
- ‘नोम्दी फेप्जुङ [^Hnomdi: p^hepdzun^h] take away खेती डुगीन .
- ‘नोक [^Hnök] (var. of GH: ‘नोपे) ना. १) भाँडाकुँडा utensil २) नकारात्मक असार ३) हानि loss, waste, detriment, disadvantage, harm, damage, injury, destruction ४) नोक्सानी harm, loss, lost
- ‘नोक क्यागीन [^Hnök ^Hk^jagin], [^Hnök ^Hk^jagin] (var. of GH: नोक क्याल्नी) (imp: नोक क्यो) क्रि. प. १) बाधा पुर्याउनु restrict, block ex. फोन्थोक्यीनी मेत्तालाक ‘नोक क्यारी धेगुलाक / काम लाग्ने हाईन बाधा पुर्याउने मात्र हो। २) क्षति पुर्याउनु harm, damage ३) अरुलाई अष्ठचारोमा पार्नु
- ‘नोगीन [^Hnögin] क्रि. मनमा लाग्नु, महसुस गर्नु feel, realise

- ‘नोडगा [^Hnøjga] ना. थप addition, extra
- ‘नोजेक [^Hnødze^k] ना. मनमा लागेको सब all of one's heart's desires
- ‘नोदोक [^Hnødok] ना. नकारात्मक तिर उन्मुख attracted towards negative
- ‘नोदोक भयीगीन [^Hnødok 'ts^jigin] (past: ‘नोदोक भयेजुङ) क्रि. प. बलिभन्तु getting worse (if one is sick or wounded) ex. माला ‘मेन धी धी ढुरी ‘नोदोक भयेरी बोरी होजुङ / धाऊमा के के औषधि लगाएर बलिभयो जस्तो छ सुनेर आयो।
- ‘नोबा [^Hnøba] (var. of SH: ‘नोपु; ‘नोपा) ना. १) नोक्सान harm, loss २) भूत प्रेत ghosts and spirits ३) चीजबीज राख्ने भाँडो
- ‘नोबा श्युक्कीन [^Hnøba 's^jukkin] क्रि. प. मृतात्मा लाग्नु hunt
- ‘नोरु च्युक्कीन [^Hnøru ^Hts^jukkin] क्रि. प. जम्न दिनु let freeze

प

- पा [^Hpa] ना. तिहुन curry with sauce or gravy सोक्वा १ .
- पा तुप्कीन [^Hpa ^Htupkin] क्रि. प. तरकारी काट्नु cut vegetables
- पाःजेगीन [pa:dzegi:n^h] dip, drown पाक्कीन .
- पाउ [^Hpau] ना. छाला skin, leather, bark of tree

- पाउ डीगीन [^Hpau ^Hŋigin] क्रि. प. छाला मलिलो पार्नु make skin smooth
- पाउ नाजा [^Hpau 'nadza] क्रि. प. दादुरा measles
- पाउ पीगीन [^Hpau ^Hpigin] क्रि. प. छाला निकाल्नु tear the skin
- पाउ स्युगीन [^Hpau ^Hs^jugin] (past: स्यीजुङ) (imp: स्यी) क्रि. प. छाला निकाल्नु tear the skin

पाक [^Hpak] ना. सातु flour of parched corn or barley श्रीप.

पाकउ [^Hpaku] ना. ऊन भएको छाला sheepskin

पाकका [^Hpakka] ना. पक्का decision, determination, ripe, full-grown, mature, expert, experienced, careful, firm, settled, steadfast

पाकका ग्याप्कीन [^Hpakka ^Lg^Hapkin] (*imp:* पाकका ग्योप) क्रि. य. इँट मिलाएर राख्नु pile up (bricks)

पाककीन [^Hpakkin] (*var. of GH:* पारकी; पारकीन) (*imp:* पोक) क्रि. चोप्नु dip, drown पाःजेगीन .

पाकचु [^Hpaktsu] ना. इंट बनाउने भट्टामा राख्ने पानी water kept in brick factory

पाकतु [^Hpaktu] ना. १) छालाको दुक्रा piece of leather २) छालाको लागाउने

पाक्पु [^Hpakpu] ना. पिठो राख्ने काठको भाँडो wooden pot used for storing flour

पाक्पु

पाक्या [^Hpak^Ja] ना. भात हाल्ने पन्यु ladle for serving rice साडग्या

पाक्युपा थुगीन [^Hpak^Jupa ^Hthugin] (*3sg pres:* पाक्युपा थीक) (*past:* पाक्युपा थीजुड) क्रि. य. इँट सफा गर्नु clean bricks

पाक्रा [^Hpakra] (*var. of GH:* पाकरी) ना. इटा बनाउने वस्तु tool for making brick

पाकला [^Hpakla] वि. हाउडे baseless, insignificant, unbelievable, voracious, insatiable

पाकला ठाप्कीन [^Hpakla ^Hthapkin] (*imp:* पाकला ठोप) क्रि. य. हाउडे बन्नु be a crook

पाड [^Hpanj] ना. १) काख lap २) चौर meadow, field

पाडगा [^Hpanja] (*var. of GH:* पाडगी) ना. लेक higher slope of a mountain, elevated region of a mountain

पाडगीन [^Hpangin] (*past:* पाजुड) (*imp:* पोड) १) क्रि. य. छोड्नु, त्याग्नु leave, give up, let go, omit, resign, abandon, forsake, desert, divorce २) क्रि. मुख बार्नु

पाडथीबा [^Hpanj^Hiba] वि. कीर्ण plain

पांडुक [^Hpanduk] ना. धेरै उचाइमा हिँडद लग्ने टाउको दुख्ने, सास फेर्न गाहो हुने रोग high altitude sickness, A.M.S.

पाडदेन [^Hpanden] ना. केटीहरूले अगाडि लगाउने कपडा traditional Tibetan apron

पाडबु [^Hpanju] ना. १) साक्षी witness, spectator २) लमी matchmaker, mediator

पांडयी [^Hpanji] ना. तानमा अगाडिको लुगा बेरिएर राख्ने काठ shuttle

पाडले [^Hpanje] (*var. of CN:* सोमापाड) ना. प्लाइउड plywood

पाजा थाडा [^Hpadza ^Hthanya] (*var. of CN:* पाचा थाडा) वि. १) मजबुत strong, sturdy, firm, durable, strong, powerful, solid, firm, compact, healthy, energetic २) भरोसा गर्न सकिने reliable

पाजे [^H padze] ना. रायो brown mustard	light ex. मे पारकीन आगो सल्काउनु।
पाटी [^H pati] ना. राजनीतिक दल political party	श्युड्डी ताङाजेगीन २) थप्नु add, increase, supplement ex. हाबा
पात्ती [^H patti] ना. सानो तामाको प्लेट small copper plate	पारकीन / खाना थप्नु ३) पड्काउनु ex. बाम पारकीन / बाम पड्काउनु। ४) बढाउनु enlarge, increase ex. गोड़
पादी [^H padi] (<i>var. of SH: पाती</i>) ना. पाथी brass or copper vessel measuring eight manas (approx. four seahs of grains)	पारकीन / मूल्य बढाउनु।
पादेक [^H padek] ना. १) घमन्ड proud २) फुर्ती agility, swiftness, alertness, activity, smartness, vivaciousness, vigour, agility, pride, arrogance, speed, quickness	पारच्ये [^H parts ^j e] ना. क्यामरा camera
पादेक क्षे [^H padek ^H ts ^j e] (<i>var. of GH: पात्ते क्षे</i>) वि. १) घमण्डी गर्नु proud २) फुर्ती देखाउने मान्छे boasting	पाराक पाराक [^H parak ^H parak] (<i>var. of SH: टास्योक; टाक्यो</i>) ना. बोरा sack
पादेपा [^H padepa] वि. अहङ्कारी proud, self-conceit, arrogant, egoist	पारी डुगीन [^H pari ^H dugin] (3sg pres: पारी डीक) (<i>past: पारी लाजुड़</i>) क्रि. प. त्यागनु abandon, forsake, desert, divorce
पादेपा [^H padepa] वि. हाउडे baseless, insignificant, unbelievable, voracious, insatiable	पारे [^H pare] (<i>var. of CH: पारा</i>) ना. घरको छाना छाउँदा राख्ने एक किसिमको जड plant used for thatching a roof
पाप्कीन [^H papkin] (<i>imp: पोप</i>) क्रि. १) झर्नु come or go down, fall off, descend २) कुट्नु beat, hit, pound (grain, etc.)	पालाक [^H palak] ना. तरकारी, साग सब्जी vegetables
पाबा [^H paba] (<i>var. of SH: पाबु; पाम्बा</i>) वि. सुहाउँदो suitable	पालुक [^H paluk] (<i>var. of CH: लेमा</i>) ना. कपाल मसिनो बाटेको hair style
पार [^H par] ना. तस्विर, फोटो photo, picture, painting, portrait	पालेचेदुक [^H paletse ^t [uk]] ना. छ वटा मुख भएको चित्र hexagram
पार ग्याप्कीन [^H par ^H g'apkin] (<i>imp: पार ग्योप</i>) क्रि. प. फोटो खिच्नु take a picture	पीक्का [^H pikka] (<i>var. of GH: पीरका</i>) ना. पिर्का, काठको बस्ते सानो कुर्ची low wooden seat
पारकीन [^H parkin] (<i>imp: पोर</i>) क्रि. १) सल्काउनु cause to burn, set fire to,	पीगा [^H piga] ना. १) वसन्त ऋतु spring season २) खेत रोप्ने महिना harvest time
	पीगाम [^H pigam] ना. दराज, एक किसिमको काठको बाकस cupboard, type of wooden box

पीगीन [^Hpigin] क्रि. उखाल्नु eradicate, exterminate, uproot, tear up by the roots

पीगु [^Hpigu] ना. छालाको सातु खाने थैलो leather bag for keeping flour

पीगु

पीड [^Hpiŋ] ना. गाम glue

पीङ्गु [^Hpingu] ना. बाहिर बन्ने tie outside

पीदाम [^Hpidam] (var. of CN: पेदाम) ना. टुकका portion of a poem or song, rhyme, idiom

पीदीक्षमा [^Hpidikma] ना. पिसाब थैली bladder

पीन्दा [^Hpinda] ना. नाता relation, relative, kinship, relationship, endearment, affection 'डयेन्जीन' .

पीन्दा डुगीन [^Hpinda 'dugin] (var. of SH: पीन्दा डोकी) वि. नाता पर्ने related

पीमा [^Hpima] ना. साभा co-operative, partnership, joint venture or concern

पीमा भयीगीन [^Hpima 'tsiugin] (past: पीमा भयेजुड) क्रि. य. साभेदार गर्नु partner

पीर [^Hpir] ना. रङ्ग लगाउने ब्रस paintbrush

पीलु [^Hpilu] (var. of CN: डयेन्बु) ना. पिलो boil (on thigh or bottom), abscess, sore

पीवाड [^Hpiwan] ना. सारङ्गी type of violin

पी [^Hpy] वि. राम्रो, उत्तम fine, lovely, beautiful, graceful, elegant, handsome, pretty, fair, good-looking, suitable, best, highest, supreme, perfect, excellent

पी धा: [^Hpy 'ta:] वि. राम्रो fine, lovely, beautiful, graceful, elegant, handsome, pretty, fair, good-looking, suitable, becoming

पीगीन [^Hpygin] क्रि. १) निकाल्नु turn out, drive away, expel, dismiss, banish, exile, release, bring out, expose to view, invent, extract, draw out, take out, eject २) फुकाल्नु untie, unfasten, let loose, take off, put off, undo

पीधा: [^Hpy'ta:] क्रि. वि. राम्रोसँग nicely

पीङ्डाक [^Hpyndak] ना. चिप्ले माटो slippery mud

पु [^Hpu] १) ना. रौँ hair २) क्रि. धकेल

पुः: [^Hpu:] push

पुक्ची [^Hpuktsi] ना. १)

काठको रक्सी खाने भाँडो wooden utensil to drink alcohol २) काठको तेल राख्ने भाडो

पुक्ची

पुक्पु [^Hpukpu] ना. कुना corner

पुक्मु [^Hpukmu] (var. of SH: पुडमु; पुडमा) ना. परेवा pigeon

पुक्मु दोक [^Hpukmu dok] वि. खरानी रङ्ग ash colour

पुगीन [^Hpugin] (var. of SH: पुल्गी) क्रि.

धकेल्नु, घचेद्नु push, press forward, shove, move forward by pushing

पुडबा [^Hpuŋba] (var. of SH: पुडबु) ना.

पाखुरा arm

पुडबु [^Hpuŋbu] ना. १) गुँड knee २)

पुडबु चुक्कीन [^Hpunjbu ^Htsukkin] (*var. of SH:* पुडबु चुक; पीडबु चुक) क्रि. प. घुँडा टेक्नु knee down

पुच्चाक [^Hputtsak] जा. नास छान्ने भाँडा filter

पुजाड [^Hpudzaŋ] क्रि. वि. सबै whole of, everyone of, all, whole, everything
ex. दी लेगा पुजाड शीडना लोकती डोबु/यहाँको काम सबै सिध्दियो भने घर फर्केर जान्छ।

पुजु [^Hpudzu] जा. कुना corner

पुदी [^Hpudi] जा. पुस्तकहरूको समूह collection of books

पुरा [^Hpura] जा. १) हरेक each, every २)
सारा all, entire, whole

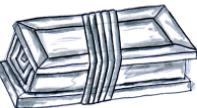
पुलीसे [^Hpulise] जा. प्रहरी police, policeman, watchman

पे [^Hpe] १) जा. कविता poem, poetry २)
क्रि. खोला small bowl used for taking alcoholic drink from

पे ढाडगीन [^Hpe ^Htangin] (*imp:* पे ढोड)
क्रि. प. कविता वाचन गर्नु read poem

पेगीन [^Hpegin] क्रि. १) खोल्नु open, undo, uncover, give out, divulge or disclose (secret), solve २) छुटचाउनु separate, sever, set apart

पेजा [^Hpedza] जा.
१) किताब book
धेप. २) धार्मिक पुस्तक

पेजा

पेजा सीगीन [^Hpedza ^Hsigin] क्रि. प. पढ्नु read, study, recite

पेटी [^Hpeti] जा. पेटी belt, girth, band

पेठी [^Hpethi] जा. धार्मिक किताब पढ्ने टेबल table used for reading scriptures

पेञ्जा 'डाप्च्यु [^Hpendza ^Hnapstsju] (*var. of SH:* पेसी 'डाप्च्यु) जा. ५० पैसा 50 pice

पेञ्जोखाड [^Hpendzok^haj] जा. पुस्तकालय library धेख्वाड .

पेमा [^Hpema] जा. मान्छेको नाम person's name

पेरी श्याक्कीन [^Hperi ^Hs^hakkin] (*var. of SH:* पेरे श्याक्की) (*imp:* पेरी श्योक) क्रि. प. छुटाउनु open

पेरे [^Hpere] जा. पुस्तक बेर्ने कपडा cloth used for wrapping a book

पो [^Hpo] जा. चुम्बन kissing, kiss

पो भ्याक्कीन [^Hpo ^Hts^hakkin] (*imp:* पो भ्योर) क्रि. प. १) मोही खानु २) चुम्नु kiss

पोक्कीन [^Hpokkin] क्रि. १) झर्नु come or go down, fall off, descend २) ओसार्नु shift, move from one place to another

पोक्करा [^Hpokra] जा. पोखरा pond, tank, puddle

पोगीन [^Hpogin] (*var. of SH:* पोकी) क्रि. १) पोखाउनु pour २) अधिकार प्रत्यायोजन ३) फ्याँक्नु throw, cast,

throw away, fling, hurl, abandon, miscarry or abort prematurely	
पोजा [^H podza] ना. १) पटुकाको छेउको सेतो डोरी end part of a traditional belt २) एक मट्टीको डल्लो something of a handful	
पोटा [^H poṭa] ना. पाउडर face powder	
पोप [^H pop] (<i>var. of SH: पुः</i>) ना. ईट brick	
पोप ग्याप्कीन [^H pop ^{g̥} apkin] (<i>imp: पोप ग्योप</i>) क्रि. प. इंटा हाल्नु make a brick	
फाक [^H p ^h ak] ना. सुँगुर domesticated pig	
फाकडी [^H p ^h aknji] ना. साथीहरू मिलेर खाने भोज feast organized by friends during a specific time	
फाकछाड [^H p ^h akts ^h aj] ना. सुँगुरको खोर pigsty	
फाकजी [^H p ^h akdzī] (<i>var. of CN: फाकजी; फाकजु</i>) ना. लुगा धुने ब्रस washing brush	
फाकटीन [^H p ^h akṭin] ना. दुई माना अट्ठे भाँडो two mana capacity pot	
फाकटुक [^H p ^h akṭuk] ना. सानो सुँगुर piglet	
फाकताड [^H p ^h aktan] ना. टीकाटिष्पणी comment	
फाकपाक [^H p ^h akpak] वि. खल्लो tasteless, insipid, vapid	
फाक्षे [^H p ^h ats ^h e] ना. यो. प्रायः generally, mostly ex. घीडङ्गा मी फाछे गु रोडला डोवाला / हिँउदमा प्रायः मान्छेहरू	

पोल्ली [^H polli] (<i>var. of CN: पोब्ली; पोब्लो</i>) ना. जुता shoes श्याप्लीक .
पोल्ली युरीन [^H polli 'jurin] (<i>var. of CM: पोल्ली यीबीन</i>) ना. कालो लामो जुता long black boot
पो [^H po] ना. धूप incense

फ

दाक्षिण तिर जान्छन।
फागीन [^H p ^h agin] (<i>past: फाजुड</i>) क्रि. लोभ लान्ू envy
फाड [^H p ^h aj] ना. उन कात्ने औजार device to spin the woollen thread
फाड खागीन [^H p ^h aj ^H k ^h agin] (<i>var. of SH: फाड खाल्नी</i>) (<i>imp: फाड खो</i>) क्रि. प. उन कात्नु spin wool

फाड

फाजी [^H p ^h adzi] ना. बोरा canvas bag, sack
फाज्येन [^H p ^h adz'en] ना. विहेको बेला केटा पट्टीको नातेदार groom's relatives
फाताताक [^H p ^h atatak] अ.मू. चरा उडेको आवाज sound of flying (birds)
फाताफाता [^H p ^h atap ^h ata] अ.मू. भन्डा हल्लेको आवाज sound of a flag fluttering

फाप [^H p ^h ap] ना. मर्चा yeast, plant of polygala arillata from the roots of which a paste is made in order to use as a ferment in brewing
फाप ग्याप्कीन [^H p ^h ap ^t g ^h apkin] (<i>imp:</i> फाप ग्योप) क्रि. य. मर्चा रास्तु add yeast to
फाप रेगीन [^H p ^h ap ^H regin] क्रि. य. मर्चा मिसाउनु add yeast to
फामा [^H p ^h ama] (<i>var. of SH:</i> फामु) ना. अभिभावक guardian, caretaker, person having custody of infant
फामा मेगीन [^H p ^h ama ^t megin] वि. दुहुरो orphan
फामीन [^H p ^h amgin] (<i>imp:</i> फोम) क्रि. हार्नु, पराजय हुनु lose, be defeated, be helpless/sad/ disappointed, suffer loss
फावा जेगीन .
फायाड डोको [^H p ^h ajay ^t doko] ना. चमेरो bat
फायेरा [^H p ^h ajera] (<i>var. of GH:</i> फायारा) ना. सौतेनी बुवा stepfather
फार ताडङ्गीन [^H p ^h ar ^H tangin] (<i>past:</i> फा ताजुड) (<i>imp:</i> फा तोड) क्रि. य. छोड्नु leave, give up, resign, (of rockets, etc) to launch, recover from illness ex. क्षीक्ष्याला डुगीन क्याक यु फतारी डो गोलालाक / विदेश जानेहरू गाउँ छाडेर जानु पार्छ ।
फारकीन [^H p ^h arkin] (<i>imp:</i> फोर) क्रि. उफ्रनु jump, spring, hop, leap
फालाफोली [^H p ^h alap ^h oli] अ.मू. डल्लो खुकुलो loose lump

फावा जेगीन [^p hawa dzegi:nA] lose, be defeated फामीन .
फास्सी [^H p ^h assi] (<i>var. of GH:</i> फास्सी) ना. फस्सी pumpkin
फी [^H p ^h i] ना.यो. बाहिर outside, out, outwards, away, abroad, outside, separate, different
फीउ [^H p ^h iu] ना. धुलो dust, dirt, powder, flour
फीक्रा [^H p ^h ikra] ना. धुलो dust, dirt, powder, flour
फीगीन [^H p ^h igin] क्रि. १) पुछ्नु wipe, erase, cleanse, care about, mind, heed
फीला जेगीन . २) ढिलो हुनु be late, be delayed
फीगो [^H p ^h igo] ना. गेट gate फीयोक, छीगो .
फीड [^H p ^h in] (<i>var. of GH:</i> भ्युवीड) ना. किल्ली kettle
फीजाला [^H p ^h idzala] ना. उधारो credit, debt, loan
फीजी घोलोक [^H p ^h idzi ^t kolok] वि. विपरीत contrary, opposite, inverse, reverse, unfavourable, inauspicious negative, hostile, false, untrue
फीदा [^H p ^h ida] (<i>var. of SH:</i> फी) ना. बाहिर outside, out, outwards, away, abroad छीला .
फीया [^H p ^h ija] (<i>var. of GH:</i> फे) ना. अबेर late, too late, delay, lateness
फीयोक [^p hijokA] gate फीगो .
फीरी [^H p ^h iri] (<i>var. of SH:</i> फीन्डी) १) ना. पाद fart तुक्री . २) क्रि.वि. सित्तै free,

without cost, in vain, without reason

फीरी ताडगीन [^Hp^hiri ^Htangin] (*imp:* **फीरी तोड़**) क्रि. प. पादनु fart

फीरीदा [^Hp^hirida] ना. कृतघ्न व्यक्ति one who does not care for another's contribution

फीरीफीरी [^Hp^hirip^hiri] ना. कुकर cooker

फीला [^Hp^hila] ना. यो. बाहिर outside, out, outwards, away, abroad, outside

फीला जेगीन [^phiла dzegiina] ??
(आदरार्थी शब्द) फीरीन १.

फीलाड 'लोककीन [^Hp^hilaj ^Hlokkin] (*var. of GH:* **फीना लोककी**) क्रि. प. उलटाउन् upset, overturn

फीक [^Hp^hyk] ना. अगौटे earlier, sixty-day crop (paddy, maize, etc.)

फीक पुगीन [^Hp^hyk ^Hpugin] क्रि. प. अगौटे चढाउन् act of offering the first grain to a god

फीगीन [^Hp^hygin] क्रि. कठाड़गिनु be stiff with cold, be paralyzed

फीगुड़ [^Hp^hyguṇ] ना. मुसाको घर nest

फु [^Hp^hu] ना. १) गुफा cave, cavern, den, grotto २) बिहिबार Thursday

फु ग्याप्कीन [^Hp^hu ^{'g}lapkin] (*imp:* **फु ग्योप**) क्रि. प. फुक्नु blow something with a puff of breath

फुकीने [^Hp^hukine] (*var. of GH:* **फुककीने**) १) क्रि.वि. कहिल्यै at any time, ever २) ना. कतिपनि not a soul

फुक्का [^Hp^hukka] ना. बेलुन balloon

फुक्मा [^Hp^hukma] गहुँको भुस

फुगोमा [^Hp^hugoma] (*var. of CN:* **फोकोमा**) ना. धुपको रूपमा प्रयोग गर्ने दाउरा plant used for incense and firewood

फुडबु [^Hp^huŋbu] ना. लास (आदरार्थी शब्द ??) dead body, corpse रो १.

फुडबु तोन्नीन [^Hp^huŋbu ^Htøngin] क्रि. प. लाश निकाल्नु take corpse out for cremation

फुडी डुगीन [^Hp^huŋji ^{'d}ugin] (*var. of GH:* **फुडे डोकी**) (3sg pres: **फुडी डीक**) (past: **फुडी लाजुड़**) क्रि. प. ध्वस्त हुनु be destroyed

फुडी ताडगीन [^Hp^huŋji ^Htangin] (*imp:* **फुडी तोड़**) क्रि. प. सखाप पार्नु destroy completely

फुडीक ग्याप्कीन [^Hp^huŋjik ^{'g}lapkin] (*var. of CN:* **फर्डीक ग्याप्कीन**) (*imp:* **फुडीक ग्योप**) क्रि. प. हातले घोटेर मसिनो पर्नु grind by hand

फुजी [^Hp^hudzi] ना. मुसा rat

फुजेक [^Hp^hudzek] (*var. of SH:* **फुल्ज्ये; घो**) ना. बकखु garment made from a homespun woollen blanket

फुट [^Hp^hu] ना. फीट foot

फुरकीन [^Hp^hurkin] क्रि. १) उड्नु fly up, soar २) माड्नु knead, rub, squeeze, roll (as of tea leaves) ३) रगड्नु rub, grate, scour, abrade, scrub

फुलुड़ [^Hp^huluj] (*var. of SH:* **फुतुड़**) ना. बाहुला sleeves

फुल्गोबी [^H p ^b ulgobi] ना. काउली cauliflower	फेजीन [^H p ^b edzin] ना. सातुको ढिँडो porridge
फुवा [^H p ^b uwa] ना. १) जनावर बाँधे डोरी अङ्काउने लट्टि tether २) गाउको नाम	फेप्कीन [^H p ^b epkin] क्रि. १) अस्ताउनु set, disappear, die २) जानु (आदरार्थी शब्द) go (honorific term) डुगीन .
फे [^H p ^b e] ना. १) सातु २) पिठो flour of parched corn or barley	फेप्क्या [^H p ^b epk ^j a] (var. of CM: फेन्दा) ना. पिठोको चित्र drawing of flour on the ceiling
फे रेम्बी [^H p ^b e ^H rembi] ना. केराउ र गहुं मिसाएको सातु flour made of parched wheat and pea	फेप्ताङ [^H p ^b heptaa] ना. हिँडाइ (आदरार्थी शब्द) walking (honorific term) डोदाङ .
फे: [^H p ^b e:] ना. एक प्रकारको न्याउरी मुसा marmot	फेप्लाक [^H p ^b aplak] (var. of CN: फेमो) ना. ठूलो उत्तरीय हावा huge northern wind
फेक [^H p ^b ek] वि. १) मध्य centre, middle, midst, middle part of the body २) आधा half	फेप्लाम [^H p ^b aplam] ना. बाटो (आदरार्थी शब्द) road (honorific term) मीलाम; लाङ्गाक .
फेकाई [^H p ^b ekai] फे ने) ना. उवाको सातु flour of parched barley	फेमु [^H p ^b emu] ना. उत्तरीय हावा northern wind
फेक्षे [^H p ^b ets ^j e] ना. अधिकांश greater part, majority	फेरा [^H p ^b era] (var. of GH: फेरू) ना. हल्ला rumour, hearsay, noise, outcry, uproar, din, tumult, turmoil, commotion
फेक्या [^H p ^b ek ^j a] ना. बाबु दाजु भाइ father and brothers	फेरा क्षे [^H p ^b era ^H ts ^j e] वि. बढि हल्ला uproar, noise
फेक्यी [^H p ^b ek ^j i] ना. ऊनको थैलो woollen sack	फेरा ग्याप्कीन [^H p ^b era 'g ^j apkin] (imp: फेरा ग्योप) क्रि. य. चिच्याउनु, कराउनु shout, cry out, shout
फेगीन [^H p ^b egin] (var. of GH: फेल्गी) क्रि. १) जुवामा जित्नु win in gambling २) बढ्नु increase, grow, expand, flourish ३) फैलिनु spread, extend, be diffused, pervade, disseminate, become public, take air	फेराछा [^H p ^b erats ^{ha}] वि. हल्ला गर्ने make a noise
फेच्याक [^H p ^b ets ^j ak] ना. टुक्रा piece, part, portion, slice	फेरी [^H p ^b eri] ना. सातुको बासा smell of flour
फेच्याकपा [^H p ^b ets ^j akpa] ना. आधा half	फेलेमा [^H p ^b elema] ना. पुतली butterfly, doll, puppet, marionette, pupil of the eye

फो [^Hp^ho] ना. पुरुष male, man, husband

फो डावा [^Hp^ho 'dawa] क्रि. प. भोक नलाग्नु full stomach

फोकोदा [^Hp^hokoda] वि. रिसाहा पुरुष angry man

फोक्कीन [^Hp^hokkin] क्रि. १) लाग्नु feel, have a reaction to, have an opinion about, seem, be affected, afflicted, go in the direction of, become involved in, engage in, begin २) रिसाउनु grow angry, be wrathful, fly into passions, be displeased

फोक्चाडा [^Hp^hoktsaja] ना. खन्चुवा, धेरै खाना खाने मान्छे glutton

फोकपा [^Hp^hokpa] क्रि. लागेको affected

फोक्वा [^Hp^hokwa] ना. पेट belly, stomach, abdomen, womb

फोक्वा चेली [^Hp^hokwa ^Htseli] (var. of CN: फोक्वा भेले) वि. पेट भरी full stomach

फोक्वा टुक्कीन [^Hp^hokwa ^Htukkin] क्रि. प. १) पेट कराउनु feel hungry २) पेट घुम्नु having upset stomach

फोक्वा तोक्कीन [^Hp^hokwa ^Htokkin] क्रि. प. भोकाउनु, भोग लाग्नु be hungry, feel hungry श्याटेगीन, श्या: टेगीन .

फोक्वा भारकीन [^Hp^hokwa 'parkin] क्रि. प. पखाला लाग्नु diarrhoea

फोक्वा स्यााीन [^Hp^hokwa ^Hs'agin] क्रि. प. पखाला लाग्नु diarrhoea

फोक्वाकी नाजा [^Hp^hokwaki 'nadza] ना. पेटको रोग stomach illness

फोक्वाला चुक्कीन [^Hp^hokwala ^Htsukkin]

क्रि. प. पेटमा घोच्नु press in stomach

फोडगी [^Hp^honji] (var. of SH: फायाड़;

फोडगो) ना. चट्टान rock, cliff

फोजो [^Hp^hodzo] ना. फुर्ती agility, swiftness, alertness, activity, smartness, vivaciousness, vigour, pride, arrogance, speed, quickness

फोजोक [^Hp^hodzok] ना. मान्छेको नाम person's name

फोटा [^Hp^hota] (var. of SH: फोल्डी;

फोन्डा) ना. सँगै घाम तापेर बस्ने ठाउँ sunny place to sit on ठोबा .

फोटो [^Hp^hoto] ना. तस्विर photo, picture, painting, portrait

फोटो ग्याप्चा [^Hp^hoto 'g'aptsa] ना. स्टुडियो studio

फोन [^Hp^hon] ना. फोन telephone

फोन ताङ्गीन [^Hp^hon ^Htanggin] (past: फोन ताजुड) (imp: फोन तोड) क्रि. प. फोन गर्नु phone

फोमा [^Hp^homa] ना. नुन चियामा राख्ने घिउ butter (ghee) for Tibetan tea

फोयाक [^Hp^hojak] ना. भाले याक male yak

फोयाड [^Hp^hojan] (var. of GH: फोभाड) ना. काठको कचौरा wooden bowl

फोरकी [^Hp^horki] (var. of SH: फोरकीप; फोकीन) (var. of GH: फोको) ना.

काठको कपको चाँदीको बिर्को silver lid of wooden cup दोङ्गो .

फोरा [^Hp^hora] (*var. of SH:* फोरू; फोवा)

ना. नुन चिया खाने काठ कप wooden cup for drinking salt tea

फोरोक [^Hp^horok] (*var. of GH:* फाराक)

ना. जामा type of long garment worn by a child wizard or bridegroom

फोरोडा [^Hp^horoja] ना. एकल पुरुष,

विवाह नगरि बस्ने केटा bachelor

फोलोक मोलोक [^Hp^holok 'molok] ना. तेस्रो

लिंडी third gender

फोसा [^Hp^hosa] ना. ठिठा youth (male),

adolescent (male)

फोक्कीन [^Hp^høkkin] क्रि. हैरान गर्नु be tired of

फोगीन [^Hp^høgin] क्रि. बढुवा हुनु be promoted

फोन [^Hp^høn] ना. फाइदा, उपयोग benefit, profit, gain, advantage, good result, accomplishment, fulfilment, achievement, use, usage

फोन थोक्कीन [^Hp^høn ^Ht^høkkin] क्रि. य. काम लाग्नु be useful

फोन थोक्वा [^Hp^høn ^Ht^høkwa] क्रि. लाभ दायी useful, fruitful

फोन्दोक भ्यागीन [^Hp^høndok 'ts^høgin]

(*past: फोन्दोक भ्येजुड़*) क्रि. य. भलो गर्नु do good

ब

बा ['ba] ना. विश्वास confidence, trust, faith, credence, reliance, assurance, credit, hope, belief

बा जेगीन [ba dzegin:] hide बागीन १.

बा देगीन ['ba degin] क्रि. विश्वास गर्न गाहो गर्नु believable

बाक ['bak] ना. १) भाग part, portion, share, section २) तास playing cards

बाक चेगीन ['bak ^Htsegin] क्रि. य. तास खेल्नु play cards

बाक्काङ ['bakkaj] ना. तास खेल्ने ठाँ ठाँ place to play cards

बाक्कीन ['bakkin] क्रि. बाल्नु burn, kindle, light

बाक्चा स्योस्या ['baktsa ^Hs'os'a] (*var. of CN:* बाक्चोक स्योस्या) क्रि. अशुद्ध impure, foul

बाक्पा ['bakpa] (*var. of SH:* बाक्चबा) ना. motorcycle, bike

बाक्योक ['bak'ok] (*var. of GH:* क्षुक्योक) ना. पानी उधार्ने डाङु ladle

बाक्ला ['bakla] ना. सँगसँगै together

बाक्वा ['bakwa] क्रि. दूषित, फोहोर corrupted, spoilt, contaminated, disgraced, dirty, foul, obscene, contemptible, despicable, obscene, unclean, dirt, filth, dung,

बाक्सा ['baksa] ना. बक्स box

बागीन ['bagin] (*var. of SH:* बाकी) (3sg pres: बीहोक) (*past:* बेजुड़) (*imp:* बो)

क्रि. १) लुकाउनु hide, conceal, keep secret बा जेरीन . २) लास गाइनु

बागुलो [‘bagulo] ना. लेकमा पाइने च्याउ type of mushroom found in high land

बाङ्गीन [‘bangin] (*past:* बाजुड़) (*imp:* बोड़) **क्रि.** १) भिजाउनु sock, make wet, moisten, drench २) भिज्नु get wet, be soaked, moisten, be drenched or sopping wet

बाङ्डुला श्याक्कीन [‘bandula ‘shakkin]

(*imp:* बाङ्डुरला श्योक) **क्रि.** प. धितो

राख्नु mortgage, pledge an asset

बाङ्मा [‘baŋma] ना. छोक्रा solid non-juicy part

बांडा बांडा [‘banya banya] अ.मू. बाँ बाँ sound made by cows

बाजु [‘badzu] ना. ज्याल saliva

बाटा [‘baṭa] ना. भटमास soya bean

बाटुलीड [‘batulin] ना. बुटवल Butwal

बात्ती [‘batti] ना. बत्ति lamp

बात्तु च्युक्कीन [‘battu Htsjukkin] (*var. of SH:* बारू चुक्कीन) **क्रि.** प. फुल्न दिनु let blossom

बादाम [‘badam] ना. बदाम almond

बानाक [‘banak] ना. जङ्गल forest, jungle

बानी [‘bani] ना. बानी habit, behaviour, conduct, character, nature

बान्दागोबी [‘bandagobi] ना. बन्दाकोपी cabbage

बाप [‘bap] rolling stone from a cliff

बाबा घोक्कीन [‘babaa ‘kokkin] **क्रि.** प. बामे सर्तु crawl (of a baby)

बाबोक्यी [‘babok̩i] अ.मू. सा साना पहाड small hills

बाये ग्याप्कीन [‘baje ‘g̩apkin] (*var. of SH:* धेरमो ग्याप्कीन; बाजी ग्याप्कीन)

(*imp:* बाये ग्योप) **क्रि.** प. कोतर्नु nibble

बार [‘bar] ना. १) बार, पर्खाल bar, hedge, fence, enclosure, barrier , wall २) चरन field where cattle graze, meadow, pasture

बार कोरकीन [‘bar Hkorkin] **क्रि.** प. बार बार्नु encircle with a wall or fence

बारकीन [‘barkin] **क्रि.** १) फुल फुल्नु blossom २) बल्नु burn, catch fire, blaze

बालाक [‘balak] (*var. of SH:* बोल्डोक)

ना. हल्ला rumour, hearsay, noise, outcry, uproar, din, tumult, turmoil, commotion

बालाक क्षे [‘balak Htsjh̩e] (*var. of SH:* बोल्डोक क्षे) वि. बढि हल्ला big noise

बालाप [‘balap] ना. पानीको छल tide, current of water

बालाप ग्याप्कीन [‘balap ‘g̩apkin] (*imp:* बालाक ग्योप) **क्रि.** प. छाल आउनु form tide

बालीड [‘balin] (*var. of GH:* बोलेन; बोलीड) ना. क्रीम cream स्याप्च्यी .

बालुक [‘baluk] (*var. of GH:* बुलुक) ना. १) धुपको एक प्रकार shrub used as

incense २) भाती जाँड warmed fermented malt with sugar and ghee	बु सोनोकोक्पा [^H bu sonokokpa] ना. गन्हाउने कालो कीरा black beetle-like insect that lives on wet surfaces
बाल्टी [^H balti] ना. बाल्टी bucket, pail	बुक [^H buk] prep कुना corner
बावा [^H bawa] (var. of SH: बाग्व) ना. १) भ्यागुतो frog २) फोहोर	बुकदुड [^H bukdug] ना. टाउकोबाट छिराउने बक्सु long loose clothing worn by Himalayan women
बावी घोलोक [^H bawi 'kolok] ना. लेतु lichen, moss	बुक्ला [^H bukla] ना. अज भित्र in depth, deeper
बास [^H bas] ना. गाडि coach, vehicle, bus	बुछाड [^H buts ^h an] ना. कीरा बस्ने घर insect's home
बीका [^H bika] ना. जात caste	बुजु [^H budzu] ना. सुकाएको मुला dried radish
बीकीन [^H bikkin] (var. of SH: बीकी) क्रि. झुञ्जु sink, be drowned	बुदु [^H buḍu] ना. सर्प snake, serpent
बीगु [^H bigu] ना. हार्मोनियम harmonium	बुतोक [^H butoṭ] ना. फोको blister, tumour or boil, bubble or globule (of liquid)
बीटा [^H biṭa] ना. टेलिभिजन television	बुम [^H bum] ना. लाख one hundred thousand, lakh
बीत्ती धेता [^H bitti 'teta] (var. of SH: बीरे धेता; बीप्ते धेता) क्रि. झुबेको drowned	बुम्डाक [^H bumḍak] सङ्क. लाखौं lakhs
बीनी [^H bini] ना. बेनी name of a place in Myagdi	बुरा [^H bura] (var. of CM: डाबरा; डेप्पा) ना. पितलको कचौरा bronze bowl
बील [^H bil] ना. रसिद receipt	बुरु थोङ्नीन [^H buru ^H t ^h əngin] क्रि. य. खटिरा आउनु have a blister
बीसाया [^H bisaja] (var. of SH: कोरला) ना. विषय subject, matter, topic, object of concern	बुरे [^H bure] ना. एक किसिमको रेसम type of silk
बीस्टा [^H bista] ना. एक प्रकारको थर caste	बे बे [^H be be] अ.मू. बाघोको आवाज sound made by calf
बु [^H bu] ना. कीरा insect, worm, germ	बेगु [^H begu] (var. of GH: बेको) ना. अगाडि छोटो भएको कपाल having short hair in front
बु ग्याप्कीन [^H bu 'g ^j apkin] क्रि. य. सलह लाग्नु infected	बेड़ [^H beḍ] ना. बैंक bank
बु ढोड्योक्पा [^H bu 'tonjokpa] ना. कमिला ant	
बु रीप [^H bu 'rip] (var. of CM: बु रीयी; बु री) ना. ऊन खाने रातो कीरा moth	

बेटाडा [‘beṭāḍa] वि. निष्ठुर व्यवहार harsh behaviour

बेत्ती हुङ्गीन [‘betti ‘hungin] (*past*: बेत्ती होजुड) क्रि. य. बली फैलिएर आउनु grow in huge numbers (crops)

बेन्च [‘bents] ना. बेन्च bench

बेरबेर भयीगीन [‘berber ‘ts’igin] (*past*:

बेरबेर भयेजुड) क्रि. य. १) हल्का हल्का हल्लिनु shiver २) थरथराउनु shiver (because of anger, cold or weakness), tremble, quiver

बेराङ्ने [‘berajne] क्रि. वि. अति very, much, too, exceeding

बेरीड [‘berij] (*var. of GH: बेरीन*) ना. गहुँ र केराउको मिश्रण mixture of wheat and peas

बेलेलेक [‘belelelk] अ.मू. बाखाको आवाज sound made by goat

बोक्तु [‘boktu] ना. सानो पहाड small hill

बोक्मा [‘bokma] (*var. of GH: बोग्मु*) ना. अधियाँ कमाउने on rent (for firm)

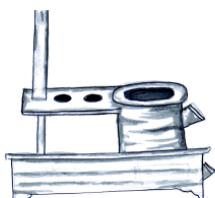
बोक्वा [‘bokwa]

(*var. of GH:*

बोवाक) ना.

चिनियाँ चुलो

Chinese stove

बोक्वा

बोगीन [‘bogin]

(*var. of CN:*

बागीन) क्रि. लुकाउनु hide, conceal, keep secret

बोजरे [‘bojre] (*var. of GH: बोगेरे*) ना.

जुटको बोरा jute sack

बोट ग्याप्कीन [‘bot ‘g’apkin] (*imp: बोट ग्योप*) क्रि. य. मतदान गर्नु cast vote

बोडार [‘boðar] ना. सिमाना boundary, frontier, border, limit

बोडोक्षे [‘boðoktsʰe] ना. हल्ला rumour, hearsay, noise, outcry, uproar, din, tumult, turmoil, commotion

बोतेन [‘boten] (*var. of CN: बोदेन; ठुन्देन*) ना. घाँसबाट बनाएको एक प्रकारको गलैचा grass carpet

बोदोलो [‘bodolo] ना. बोतल bottle

बोदोलोक [‘bodolok] वि. मोटोपन thickness, corpulence, obesity

बोबा [‘boba] (*var. of SH: बोबु*) वि. मोटो fat, plump, corpulent, obese, stout, fleshy, thick, coarse

बोयी [‘boji] (*var. of GH: बो*) ना. भुजा roasted rice

बोला [‘bola] (*var. of SH: बोलु*) वि. कोमल, कमलो, मलिलो soft, delicate, tender, mild, gentle, lovely, attractive, charming, soft, mild, tender, gentle, meek, kind, generous, manured, fertile

बोलीड [‘bolij] ना. १) मुखमा लाउने क्रिम facial cream २) नरम बनाउने औजार tool to make a wooden surface smooth

बोलीड ग्याप्कीन [‘bolij ‘g’apkin] (*imp: बोलीड ग्योप*) क्रि. य. चिप्लो बनाउनु make smooth

बोलु [‘bolu] ना. बोलाइ way of speaking

बोलु जेवा [‘bolu dzewa] <i>वि.</i> नम्र बोलि polite
बोलोकी [‘boloki] <i>prep</i> छेउको one at the corner
बोलोक्तु [‘boloktu] (<i>var. of GH:</i> बोलोरु) <i>prep</i> नजिक, छेउमा near, at the edge
बोलोबोलो [‘bolobolo] अ.मू. उम्हेको आवाज sound of boiling
बोल्ली [‘bolli] (<i>var. of GH:</i> बोल) ना. भकुन्डो ball, football

बोक्या ‘नागीन [[‘] bøk ^d a ^H nagin] (3sg pres: बोक्या ‘नीक) (<i>past:</i> बोक्या ‘नेजुड़) (<i>imp:</i> बोक्या ‘नो) <i>क्रि. प.</i> मुखामुखी लाग्न dispute
बोक्याक [[‘] bøk ^d ak] ना. मात insanity, rude
बोगीन [[‘] bøgin] <i>क्रि.</i> सुन्निनु, फुलिनु, सुन्निनु be swelled, be heard
बोरी श्याक्कीन [[‘] børi [‘] s ^d akkin] (<i>var. of</i> <i>SH:</i> बेरे श्याक्कीन) (<i>imp:</i> बोरी श्योक) <i>क्रि. प.</i> गुप्त राख्नु keep secret, conceal
बोरु च्युक्कीन [[‘] børu ^H ts ^d ukkin] <i>क्रि. प.</i> फुलाउनु inflate, swell up, blow up

भ

भाः [‘pa:] (<i>var. of GH:</i> भाल) ना. ऊन wool
भा: खीउ [‘pa: ^H k ^{hiu}] ना. खसो उठेको ऊन hard rough wool
भा: च्येगीन [[‘] pa: ^H ts ^d egin] (3sg pres: भा: चोक) <i>क्रि. प.</i> अवरोध गर्नु block <i>ex.</i> शाबा हामी घा मुदुक ढे भा: चेदी ड्युड्जे ड्युड्जे शाडना माना। पुल राम्रो छैन, खच्चाड रोकेर थोरै थोरै पठाउनु पल्ला।
भा: ढाक्कीन [[‘] pa: [‘] takkin] (<i>imp:</i> भा ढोक) <i>क्रि. प. १</i>) ऊन कत्रनु cut wool २) ऊन काट्नु shear
भा: पेगीन [[‘] pa: ^H pegin] <i>क्रि. प. १</i>) भगडा मिलाउनु try to stop a fight २) मध्यस्थ हुनु be mediator or arbitrator
भाक [[‘] pak] ना. एक प्रकारको रङ्ग colour

भाक्काड [[‘] pakkaj] ना. दोस्रो तला second floor
भाक्कीन [[‘] pakkin] (<i>var. of GH:</i> भाकेन) ना. ग्यास्टिक gastric
भाक्कुड ग्याप्कीन [[‘] pakkun [‘] g ^d apkin] ना. बीचमा मूल्य मिलाउने मन्छे mediator
भाक्जीन [[‘] pakdzin] ना. आटाको ढिँडो porridge of wheat flour
भाक्ता [[‘] pakta] (<i>var. of</i> <i>GH:</i> भाक्ताड) ना. टोकरी basket
भाक्पी [[‘] pakpi] ना. पिठो flour, ground pulse, powder, dust, flour
भाक्यु [[‘] pak ^d u] (<i>var. of CM:</i> भाग्यो) ना. ऊनको धागो woollen thread

भाक्ता

भाड ताडगीन ['paŋ^Htæŋgiŋ] (*past: भाड ताजुड*) (*imp: भाड तोड*) क्रि. य. दौडनु run, go fast, take to heels

भाड लोककीन ['paŋ^Hlokkin] क्रि. बच्चा पाउँदा धेरै रगत बगेर मर्नु die from haemorraghing while giving birth

भाडदाक ['paŋdak] ना. लाङ्गुर type of monkey having black face and a long tail

भाडरीड ['paŋriŋ] ना. तह layer, surface, stratum, pile, heap

भाडा ['paŋga] ना. १)

भकारी, अन्न राख्न

भाडा

लाई बनाएको

सानोकोठा storage

२) गहुँको विरुवाको भग part of a wheat plant

भाच्ची ['pattsı] ना. गाई गोठालो cowboy

भाच्ये ['pats^e] (*var. of GH: भारच्ये*) क्रि.

घटना, घट्न, दुर्घटना incident, event, happening, accident, calamity, mishap, loss, damage, destruction, death

भाडी ['paŋdi] ना. भेडाको

उन कत्रने चक्कु

भाडी

भात्तु ['pattu] ना. यो. सम्म

till, up to the time of,

until, as long as, up to, as far as

ex. मास्यी भात्तु मीजीला कीदा:

हुड्गुलाक, धुक्पु हुड्गुलाक।

नमारूञ्जेल सम्म जीवानमा सुख पनि

हुन्छ, दुख पनि हुन्छ।

भादाक ['padak] ना. जरा root

भादाराराक ['padararak] अ.मू. पखालाको आवाज sound of diarrhoea

भाधाडी ['pa^Htaŋji] (*var. of SH: भाधाडे*) क्रि. खुल्ला open

भाप ['pap] ना. शारीरिक यातना physical torture

भाप्कीन ['papkin] (*imp: भोप*) क्रि. १)

भर्नु, ओर्लिनु come down, fall off, descend २) पखाला लाम्नु स्यागीन . ३) अवतरण गर्नु

भाप्चाक ['paptsak] चार वटा खादाको समुह वा सेट bunch of 4 khada

भामु ['pamu], ['pamu] ना. १) ओस dew, hoarfrost, damp, dampness, moisture २) शीत dew

भामीन ['pamgin] क्रि. सङ्ग्नु rot, decay, putrefy, decompose

भाम्टीन ['pamtin] ठिकै खाले

भाम्दी ['pamdi] (*var. of CM: भारम्दी*) ना. हुसी mildew, damp

भाम्मा ['pamma] (*var. of SH: भारमा*) ना. माइलो second eldest (brother or son), second (eldest)

भाम्मी ['pammi] ना. मिलन कर्ता mediator

भायुकमा ['pajukma] ना. बेहुलीको साथी best man

भाये ['paje] ना. ऊन नरम

र सुकुलो पार्ने औजार

tool to make wool

softer and useable

भाये

भारचेन ['partsen] ना. पृथ्वी earth	भुडगु ['pungu] (var. of SH: भुड) ना. गधा ass, donkey, idiot
भारनाड ['parnaŋ] ना. आकास space, sky, heavens	भुच्ची ['puttsi] child-minder
भारनाड ['parnaŋ] (var. of CM: भान्नाड) ना. space, sky, heaven	भुच्चीखाड ['puttsikʰaŋ] ना. शिशु स्याहार केन्द्र baby care centre
भाराभीरी ['para'piri] अ.मू. हल्का मातेको slightly drunk	भुजी ['pudzi] (var. of GH: भुञ्जी) ना. एक किसिम मान्छेले बनाएको गुफा man made cave
भालाक ['palak] ना. हातमा लगाउने हातीको सुँडबाट बनाएको चुरा ivory bracelet	भुदुकपा ['pudukpa] (var. of CH: भुक्दोव) ना. १) सबै थोक मिसाएर पकाएको खोले type of thukpa २) सा साना भुटेको मैदाको डल्लो fried flour with pieces of dried cheese and sugar
भालाड ['palan] (var. of GH: भट) ना. गाई cow	भुदोक ['pudok] ना. सोडाको लागि हाल्ने एक प्रकारको वस्तु white substance that can be used as baking soda
भी ['pi] ना. बाढो calf	भुयीड ['pujij] ना. आगो बल्ने दाउरा firewood
भीक्कीन ['pikkin] क्रि. १) दाङ्नु press down, rub २) भासिनु be buried, sink in a bog or quagmire, fall down	भुलीड ['pulinj] loan
भीजा ['pidza] (var. of SH: भीजु) ना. १) केटा boy २) छोरा son ३) भान्जा	भुलीड ढेरीन ['pulinj 'tegin] (imp: भुलीड ढोक) क्रि. प. ऋण लिनु take loan
भीजी ['pidzi] ना. जुताको भाग part of a shoe	भुलुक ['puluk] ना. शिष्य student, pupil, disciple
भीटीक ['pitik] ना. व्यक्तिको नाम person's name	भे ['pe] ना. बिरालो cat
भीटुक [bʰi:tukʰ] baby, child दु .	भेक ['pek] ना. रिन debt, loan
भीप्रकु ['pipruk] (var. of GH: भेल्डुक; भीटुक) ना. बिरालोको बच्चा kitten	भेक फोक्कीन ['pek H:pʰokkin] क्रि. प. व्याज लाग्नु charge interest
भीक ['pyk] ना. धुलो dust, dirt, powder, flour	भेकोक ['peko:k] ना. भाले बिरालो tomcat, male cat
भीटुक ['pytuk] ना. बच्चा child	भेकच्योक ['pektʃøk] ना. उपयोगी useful, suitable, serviceable, worthy, fitting
भीनेक ['pynek] ना. पाठे घर womb	

भेकच्योक मेगीन ['pekteək 'megin] क्रि.	भोगीन ['pogin] क्रि. १) पोखिनु pour २)
काम नलाने useless, worthless	बोलाउनु invite, send for, call, summon, cause to speak
भेगीन ['pegin] क्रि. छुट्टिनु be separated from, go one's separate way., be separated, distinguished	भोडदाड ['pondaj] ना. गधा बाँध्ने डोरी rope to tie donkey
भेन ढोकोर ['pen 'tokor] bat	भोडना ['pojna] ना. आम्खोरा brass drinking pot
भेन्जी ['pendzi] ना. टेप tape	भोच्च्या ['pots'a] (var. of SH: भोरच्चु) ना. जारी fine for enticement
भेप्रा ['pepra] ना. छुचुन्द्रो mole, musk rat	भोदोक ['podok] (var. of SH: भोल्दोक)
भेमा ['pema] (var. of GH: युमे) (var. of SH: भेमु) ना. १) बालुवा sand भयेमा . २) गोटी small round wood or stone, pellet, (disease) boil on the throat of a beast	ना. १) खील corn, area of hardened skin, callous, sting, nail, pin, २) डल्लो globular, spherical, round lump, clod
भेमा चेगीन ['pema Htsegan] क्रि. प. गोटी खेलनु play with a small pebble	भोदोड ['podox] ना. जो सँग जहिले नराप्रो मात्र हुने unlucky
भेमा दुदु ['pema dudu] ना. ठाउँको नाम name of place in Upper Mustang, between Lomanthang and Tsanga	भोमा ['poma] ना. केटी lass, girl, young woman
भेमो ['pemo] ना. पोथी विरालो female cat	भोमु ['pomu] ना. छोरी daughter
भेरकाड ['perkan]	भोरकीन ['porkin] क्रि. छोडिनु leave, abandon
मेक्काड) ना. हाडको बजाउने बस्तु musical instrument made from human bone	भोरती श्याक्कीन ['porti 'sakkin] (imp: भोरती श्योक) क्रि. प. छोडेर राख्नु leave
भेला जेगीन ['pela dzegin] क्रि. प. मात्नु (आदरार्थी शब्द) get drunk (honorific term) शीगीन .	भोलुड ['poluŋ] (var. of SH: भोरोड; भोराड) (var. of CH: भेराड) ना. खरायो hare, rabbit रीबोड .
भेला ताङ्गीन ['pela Htangin] (imp: भेक्ला तोड) क्रि. प. ऋण दिनु provide loan	भोल्ला सुड ['polla Hsun] क्रि. प. छोडी हिँडनु abandon
भोक्कीन ['pokkin] क्रि. छोडनु leave, give up	भोकेक ['pøkek] ना. तिब्बती भाषा Tibetan language

भेरकाड

भोक्योक [‘pøk̥d̥ok] (*var. of SH: भीक्याक*)

न. १) लट्ठी cane, walking-stick २)

लाठी cudgel, stick

भोच्या [‘pøts̥a] न. नुन चिया, घिउ चिया

salt tea, ghee tea

भोच्ये ताडगीन [‘pøts̥e Htangin] (*imp:*

भोच्ये तोड़) क्रि. य. प्रयोग गर्नु use, utilise

भोछा [‘pøts̥ha] ना. डल्लो नुन salt tea

भोबा [‘pøba] ना. तिब्बती Tibetan

भोयोक [‘pojok] ना. नेपाली कागज one

type of paper

म

मा [‘ma] ना. घिउ ghee, clarified butter
सोमा .

मा- [‘ma-] पू.स. १) न- (नकारात्मक
पूर्वसर्ग) not, negative affix २) अ-

मा: [‘ma:] ना. धेरै much, many, plenty

मा·दाक [‘ma:dak] ना. लिटो nutritious
porridge fed to a baby, gruel made of
flour

मा·मोई [‘ma:moi] कि. मनतातो lukewarm,
warmish, tepid

माई [‘mai] ना. भैंसी buffalo

माईमा [‘maima] ना. सौतेनी आमा
stepmother

माउ [‘mau] ना. रातो red, rosy

माकुडु [‘makkun] (*var. of GH: मारकोड़;*
मारकुड़) ना. डल्लो घिउ solid ghee

माकुडु तुम्हीन [‘makkun Htumgin] (*var.*
of CN: मारकुडु तुम्ह्ये) क्रि. य. घिउ बेरेर
राख्नु wrap skin with ghee

माकडी ठोला [‘maknji Ht̥ola] कि. स्पष्ट,
विस्तृत distinct, clear, conspicuous,
lucid, extensive, comprehensive,
detailed

माक्पा [‘makpa] (*var. of GH: माक्पु*) ना.
जोई son-in-law

माक्मोई [‘makmoi] कि. मन तातो
lukewarm, warmish, tepid

माडक्षे [‘maŋts̥he] १) कि. धेरै मात्रामा in
huge number २) क्रि.कि. प्रायः,
प्रायजसो generally, mostly

माडक्षे च्योक्रेगु [‘maŋts̥he Hts̥ikregu] (*var.*
of GH: माडक्षे च्योराहो) कि. धेरै जसो
mostly

माडबोक [‘manjbok] कि. धेरै much, many,
plentiful

माडयुड [‘manjuŋ] ना. परिमाण quantity,
extent, magnitude, dimension

माडयोक [‘manjok] (*var. of GH:*
माडश्योक) ना. संख्या वा परिणाम
greatest in number

माडली [‘manjly] (*var. of GH: माडले*) ना.
परिमाण quantity, extent

माडलोक [‘majløk] ना. परिणाम result,
outcome

माडा [‘maja] (*var. of SH: माड़*) कि. धेरै
much, many, plentiful

माजीड [‘madzin] ना. खाना पकाउने भान्से cook

माजीन [‘madzin] woollen blanket

माज्येन [‘madz’en] ना. विहेको बेला केटी पट्टीका नातेदार bride's relatives

माटा [‘mata] ना. शिक्षाक teacher ग्येगीन .

माडेगीन [‘madeggin] वि. मिसावट रहित pure

मातोक [‘matok] वि. एकताले one-storied

मादाङ [‘madaq] ना. दुङ्गा खोपेर लेखेको, शिलालेख stone inscription

माना [‘mana] संयो. बाहेक besides, except, without ex. धीन्गा युक्यारू घेबु घेक्युक माना मेथेदा / हिँउदमा गाउँमा बूढा बूढी बाहेक हुँदैन।

मानी [‘mani] ना. माने Buddhist mantra (for world peace)

मानी

माने [‘mane] ना. नाटक drama, play

मामु [‘mamu] ना. पोथी भेडा ewe

माम्बात्ती [‘mambatti] (var. of CN: याडलाक) ना. मैनबत्ती candle

माम्मा [‘mamma] ना. दायी आमा daycare centre carer

माराक [‘marak] Marpha

माराङ [‘maraj] ना. गाउँको नाम name of a village in Upper Mustang

माराप [‘marap] ना. लोभ greed, covetousness, avarice, lure, temptation

माराप क्षे [‘marap ts^{jh}e] वि. लोभी greedy, covetous, avaricious, gluttonous, rapacious, stingy

माला [‘mala] ना. तल down, under, underneath, below, bottom, lowest part

माला भाप्कीन [‘mala ‘papkin] (imp: माला भोप) क्रि. य. ओराल्नु cause to descend, bring down, lower, take down

मासाला [‘masala] ना. मसला spice

मासाला थाक्कीन [‘masala Ht^{jh}akkin] (imp: मासाला थोक) क्रि. य. मसला पिस्नु grind spice

मी [‘mi] ना. मान्छे man, human being

मी- [‘mi-] यू. स. न- (नकारात्मक पूर्वसर्ग) not, negative affix ex. मीदुक; मीभ्यीक छैन; नकार्ने

मी आडक्षे [‘mi ajts^{jh}e] वि. दादा gangster

मी क्षे [‘mi Hts^{jh}e] वि. ठूलो मान्छे superior

मी ढाडा [‘mi ‘qanja] वि. सत्य मन्छे honest man

मी नाक्च्यीन [‘mi ‘nakts^{jh}in] ना. आतङ्कवादी terrorist

मी शाडा [‘mi ‘saja] वि. असल good, excellent

मीक्कीन [‘mikkin] क्रि. निल्नु swallow

मीक्जाङ [‘mikdzan] (var. of CN: मीजाङ) ना. परिवार family, persons sharing a house

मीक्पा [‘mikpa] ना. घाँटी throat, neck

मीर्यीक [‘mig^{jh}yk] ना. वंश family line or succession, dynasty, lineage

मीड [‘mij] ना. नाम name सेन, छेन १ .	मीलाक [‘milak] ना. खेताला, कामदार farm labourers, worker, porter, labourer, helper
मीड ताक्कीन [‘mij ‘takkin] (<i>imp.</i> मीड तोक) क्रि. प. नाम राख्नु name	मीलाम [‘milam] ना. मान्छे हिँडने बाटो track, path फेल्लाम .
मीडज्येक [‘mijndz̥ek] ना. dishonour, disgrace, humiliation	मीली [‘mily] ना. जीवन चक्र lifecycle
मीडज्येक फोक्पा [‘mijndz̥ek ‘hp̥okpa] वि. बेइज्जत भएको dishonoured	मी! [‘my] सर्व. उनको her
मीडमेक [‘mijmek] ना. उपनाम nickname, assumed name, pseudonym	मुक्कीन [‘mukkin] (<i>var. of CM:</i> मुर्कीन)
मीडीधा: [‘miji:ta:] वि. स्पष्ट distinct, clear, conspicuous, lucid	क्रि. नचपाइ कन मुखमा राखि स्वाद मात्र लिई राख्नु taste without chewing
मीजी [‘midzi] ना. जीवन life, existence, living, livelihood	मुक्पा [‘mukpa] ना. घुन weevil
मीजी क्यागीन [‘midzi ‘k̥agin] (<i>imp.</i> मीजी क्यो) क्रि. प. जीवन बिताउनु live life	मुगु [‘mugu] ना. तेल oil नुस्ती .
मीत्तेक्षे [‘mittets̥e] ना. कुरा गर्न लाई मान्छे नभइ नहुने talkative	मुगु ढुगीन [‘mugu ‘ugin] (<i>var. of GH:</i> मुगु ढुल्गी) क्रि. प. तेल लगाउनु rub oil
मीनाक्पा [‘minakpa] (<i>var. of GH:</i> मीनाक्पु; मीनाक) वि. अँध्यारो darkness, sadness	मुगु थाक्कीन [‘mugu ‘thakkin] (<i>imp.</i> मुगु थोक) क्रि. प. तेल पेल्नु extract oil from mustard
मीमाड [‘mimaj] ना. गाउँले, जनता villager, public, people	मुडी ग्याप्कीन [‘muŋji ‘g̥apkin] (<i>imp.</i> मुनी ग्योप) क्रि. प. छान्नु feel, touch, grope
मीरी ग्यारी [‘miri ‘g̥ari] क्रि.वि. भिन्न भिन्न difference	मुम्मु धुरकीन [‘mummu ‘turkin] ना. एक प्रकारको खेल children's game
मीरी मीरी [‘miri ‘miri] (<i>var. of GH:</i> मीरे मीरे) क्रि.वि. अलग अलग, आफै-आफै different, separately	मुला [‘mula] क्रि.वि. सँगै together, in company
मीरीक [‘mirik] ना. वर्ण colour, appearance, complexion, hue	मुलामुला [‘mulamula] ना. सँगसँगै together
मीरोक [‘mirok] ना. जीवन life	मे [‘me] ना. आगो fire, anger, wrath

मे- [‘me-] पू. स. न- (नकारात्मक पूर्वसर्ग) not, negative affix ex. मेडावा नमिल्दो

मे क्षोगीन [‘me ^Hts^jegin] (var. of CN: मे क्षेगीन) क्रि. प. आगो सल्किनु burn

मे डयागीन [‘me ^Hn^jagin] (var. of GH: मे ‘डयाल्गी) (imp: मे डयो) क्रि. प. आगो भोलिको लागी सुताएर रास्तु fire kept for tomorrow

मे ताङ्गीन [‘me ^Htaŋgin] (imp: मे तोड़) क्रि. प. आगो फुक्न blow into fire श्यीडडे ताङ्गेगीन .

मे ताङ्जा [‘me ^Htaŋdza] ना. आगो बाल्ने ठाउँ place to make a fire

मे धागीन [‘me ‘tagin] (3sg pres: मे धालीक) (past: मे धाजुड़) (imp: मे धो) क्रि. प. आगो निकाल्नु pull out of fire

मे पारकीन [‘me ^Hparkin] (var. of CN: मे पाकीन) (imp: मे पोर) क्रि. प. आगो बाल्नु light fire

मे बाक्कीन [‘me bakkin] क्रि. प. आगो बाल्नु burn

मे बारकीन [‘me barkin] क्रि. प. आगो बाल्नु burn

मे साङ्गीन [‘me ^Hsæŋgin] (3sg pres: सावालाक) (imp: मे सोड़) क्रि. प. आगो चलाउनु stoke

मे सेगीन [‘me ^Hsegin] (3sg pres: मे सोक) क्रि. प. आगो मार्नु extinguish fire

मेई डाप [‘mei ‘ŋap] (var. of SH: मेही डार) ना. ज्वाला heat, inflammation

मेक्ना [‘mekna] संयो. विना without, except, in absence of, all but , without

मेक्यान [‘mekjan] ना. आगो हाल्ने भाँडो pot to put fire in

मेगु [‘megu] ना. चुलोको छेउमा दाउरा राख्ने ठाउँ woodpile near a stove

मेच्चा क्षुच्चा [‘mettsa ^Hts^juttsa] (var. of CN: मेप्चा क्षुप्चा)ना. अछुत untouched, untouchable

मेच्याक [‘mets^jak] (var. of CN: मेप्च्याक) ना. १) भिल्का spark २) चुरोट आदि सलकउन प्रयोग गरिने यन्त्र lighter

मेजे [‘medze] (var. of CN: मेज्ये) क्रि. नराम्रो ugly, unpleasant, nasty, make a bad impression

मेजेगीन [‘medzegin] क्रि. नराम्रो, मन नपराउने bad, defective, evil, ugly, unpleasant, nasty

मेटी [‘meti] ना. यति Yeti, larger hairy man-like or bear-like creature reported (perhaps supposed) to live in the Himalayan regions

मेडा [‘meda] ना. भिन्न separate, apart, split, broken, different, diverse, dissimilar, distinct, other

मेताड [‘metaŋ] ना. भिल्का spark

मेताला डुगीन [‘metala ‘dugin] (var. of SH: मेधेला डोकी) (3sg pres: मेताला डीक) (past: मेत्ताला लाजुड़) क्रि. प. बिग्रेर जानु ruin

मेत्ताक च्येगीन [‘mettak ^Hts^jegin] क्रि. प. आगो निभाउनु put the fire out ex. शामा

कोसारी मेत्ताक चेदी धेदुक / खाना पकाइ सिध्दिएर आगो निभाएर बसेछ।	मेमेक ['memek] ना. परिवार family, persons sharing a house
मेत्ताङ ['mettag] ना. दियालो wood of a pine tree when full of resin	मेरु ['meru] ना. १) भुड्ग्रो fire devoid of flame २) बलेकोकोइला glowing coal, heat without smoke
मेन ['men] १) वि.बो. अहैं no, not २) क्रि. होइन no, interjection and negative	मेला छीक्कीन ['mela ^H ts'ikkīn] क्रि.य. जल्नु burn, be burnt
मेन्खाड ['menkhāŋ] ना. १) मानी रास्ने भवन room where a mani is placed २) मनी घर room for mani	मेला पुगीन ['mela ^H pugīn] क्रि.य. आगोमा जलाउनु burn in fire
मेन्डु ['mendu] (var. of GH: मीन्डु) क्रि. होइन होला can't be	मेला स्योक्कीन ['mela ^H s'okkin] क्रि.य. जल्नु burn, be burnt
मेन्दा ['menda] ना. बन्दुक rifle, gun, pistol, musket	मेला स्योर्कीन ['mela ^H s'orkin] क्रि.य. आगो लाग्नु be burnt
मेन्दी ['mendi] ना. कपालमा लगाउने कलर hair color	मेलाङ ['melaj] ना. मकल fire pot, movable earthenware stove used for heating
मेन्दोक ['mendok] ना. फूल flower	मेलुङ ['meluŋ] ना. ऐना mirror स्येगु .
मेन्दोक दुम्ढा ['mendok dumd̥a] (var. of GH: मेन्दोक दुम्ढी) ना. फुल बगैंचा flower garden	मेस्यीन ['mes'in] ना. मेशिन machine
मेन्दोक पेमा ['mendok ^H pema] ना. कमलको फुल lotus flower	मो ['mo] १) ना. भविष्यवाणी oracle, prediction, forecast २) सर्व. उनी she ३) ना. स्त्री female, woman, wife
मेन्दोक बारकीन ['mendok barkin] (var. of GH: मेन्दोक बारकी) क्रि.य. फुल फुल्नु flower blossom	मो- ['mo-] यू.स. न- (सकारात्मक शब्दलाई नकारात्मक बनाउने उपसर्ग) not, negative affix
मेन्ना ['menna] (var. of GH: मीन्ना) संयो. होइन भने or, else, otherwise	मो मोराङ ['mo 'morāŋ] सर्व. उनी आफै herself
मेप्जु ['mepdzu] (var. of GH: मेब्सु; मेजु) ना. इन्धन fuel	मोक ['mok] ना. माग mug
मेमे ['meme] (var. of GH: मेमी) ना. बाजे grandfather, father's or mother's father, father-in-law	मोकोदा ['mokøda] ना. रिसाहा आइमाई angry woman

मोक्तु [‘mokt̪u] ना. मोमो पकाउने भाँडो
momo cooker

मोजो [‘modzo] (*var. of SH: होक्जु*) ना.
बक्खु भित्र लगाउने सर्ट shirt worn
inside bakkhu

मोटा [‘mota] ना. गाडी, मोटर vehicle, car

मोटा ताङ्गीन [‘mota ^Htangin] (*past: मोटा*
ताजुड) (*imp: मोटा तोड*) क्रि.य. गाडी
चलाउनु drive

मोबाइल [‘mobail] ना. मोबाइल cellphone

मोमोक [‘momok] ना. बाफमा पकाएको वा
उमालेको भित्र मासु भएको मैदाको
डल्लो momo, dumpling

मोर [‘mor] ना. ५० पैसा 50 paisa

मोराड [‘moraj] क्रि. ऊनि he, woollen

मोराड राड [‘moraj ‘raj] सर्व. उनी आफै
herself

मोरोडमा [‘morojma] ना. एकल महिला
single woman

मोळ्हीली [‘møts^hili] क्रि.वि. प्रशस्त broad,
vast, numerous, very much

मोळ्होगीन [‘møt^hkegin] मा घोङ्गुड, घोगु
मालाक) वि. १) बेकम्मा worthless,
useless, good for nothing,
unserviceable २) रद्दी useless,
worthless, unserviceable, rejected, cast
off, cancelled

मोदा [‘moda] वि. प्रशस्त broad, vast,
numerous, very much

म्याउ [‘mjau] अ.मू. बिरालोको आवाज
sound made by cat

म

‘मा [^Hma] ना. घाउ wound, bruise, sore,
hurt, injury, cut सोःमा .

‘मा- [^Hma-] पू.स. न- (नकारात्मक
पूर्वसंर्ग) not, negative affix ex. ‘माना;
‘माथुड; ‘मादानभन; नपिउँनु; नहेर
‘मा: [^Hma:] १) वि. होचो low, short २)
ना. छैटौँ महिनाको पहिलो पन्थ दिन
first fifteen days of the sixth month of
Lowa calender ३) corn

‘माः ताङ्गीन [^Hma: ^Htangin] (*past: ‘मा:*
ताजुड) (*imp: ‘मा तोड*) क्रि.य. गाली गर्नु
scold, abuse

‘माई ‘मोम्बा [^Hmai ^Hmomba] (*var. of SH:*
‘मायी ‘मेम्बु) ना. घाउको दाग rash,

scar

‘माउ [^Hmau] (*var. of SH: ‘मारू*) वि. रातो
red, rosy

‘माक [^Hmak] ना. युद्ध war, warfare, fight,
battle

‘माके [^Hmake] (*var. of SH: ‘मारण;*
‘माआ) ना. मकै maize

‘माक्काड [^Hmakkaj] (*var. of SH:*
‘माक्काग) ना. सैनिक घर, ब्यारेक
barrack

‘माकचे [^Hmaktse] ना. फौजी पोशाक army
dress

‘माकच्यी ठाप्कीन [^H makts ⁱ y ^H hapkin]	‘मारजुड [^H mardzuŋ] वि. बो. कृतज्ञ grateful, thankful
क्रि. प. व्यायाम गर्नु exercise	
‘माकमी [^H makmi] ना. सैनिक, सेना soldier, military, army, troop, regiment	‘माराडमा [^H marajma] (var. of SH: ‘माराडमा) वि. नाङ्गो naked, bare
‘माक्युक [^H mak'uk] (var. of SH: ‘मार) ना. मासु, जाड, लसुन आदिको मिस्रण, जन चाहि कुनै पुजा चल्दैन	‘माराडी [^H maraji] (var. of SH: ‘माल्डाडी; ‘माडाडी) वि. नाङ्गै nude
‘माक्रा [^H makra] (var. of SH: ‘मागरी) ना. १) दारि beard २) तितौरा small ball (used as curry) prepared from ground pulse, dried sauce prepared from mango	‘माला ‘मोली [^H mala ^H moli] अ.मू. १) बिरामी जस्तो देर्खनु २) कोमल soft, delicate, tender, mild, gentle, lovely, attractive, charming
‘माडगा [^H maŋga] ना. मगर Magar	‘मालाक्लाक [^H malaklak] क्रि.वि. पिलपिल in glimmering or flickering flame, dim burning of a lamp, low flame
‘माड्याक [^H manjak] ना. शिशु infant, baby	‘मावा [^H mawa] ना. गाली abuse, scolding, mistreatment, rebuke
‘माच्चा [^H mattsa] (var. of SH: ‘मारचा) ना. खुर्सानी chilli रयेचा .	‘मावा ताडगीन [^H mawa ^H taŋgiŋ] (var. of CN: ‘मा ताडगीन) (imp: ‘मावा तोड) क्रि. प. गालि गर्नु scold
‘माच्चु भयीगीन [^H mattsu 'ts'iŋin] (past: ‘माच्चु भयेजुड) क्रि. प. भेटी चढाउनु sacrifice lives	‘मास्यी भारतु [^H mas ⁱ 'partu] क्रि.वि. बाँचुन्जेल till alive
‘माथाकथाक [^H mathakt ^h ak] अ.मू. बत्ती बल्नु shimmery	‘मीउ [^H miu] ना. प्वाल hole ईंगुड .
‘मादु [^H madu] ना. खुर्सानी र लसुन पिसेर बनाएको अचार chilli and garlic pickle	‘मीउ पुक्कीन [^H miu ^H pukkin] क्रि. प. प्वाल पर्नु make a hole in
‘माना [^H mana] १) ना. माना container used to measure 1 mana २) क्रि. नभन्ने not saying	‘मीक [^H mik] ना. आँखा eye, eyesight च्येन .
‘मामेन [^H mamen] ना. मलम ointment, liniment, lotion, salve	‘मीक छागीन [^H mik ^H ts ^h aŋin] (3sg pres: ‘मीक छीक) (past: ‘मीक छेजुड) क्रि. प. डाहा गर्नु envy
‘मारक्याड [^H mark'an] ना. नगद cash, ready money	‘मीक ठीककीन [^H mik ^H t ^h ikkīn] क्रि. प. आँखा तर्नु stare

‘मीक नागीन [^Hmik 'nagin] (3sg pres:

‘मीक नीक) (past: ‘मीक नेजुड) क्रि. प.
आँखा दुर्ख्नु pain in eye

‘मीक यागीन [^Hmik 'jagin] क्रि. प. टोलाएर
हेर्नु stare

‘मीक शुक्कीन [^Hmik 'sukkin] क्रि. प.
आँखा लगाउनु covet ex. मी श्येम्माकी
ग्युला ‘मीक शुक्की धेक्ये मेत्तालाक/
अरूको सम्पत्तिमा आँखा लगाउनु
हुँदैन।

‘मीक श्यारकीन [^Hmik 'sharkin] क्रि. प.
अन्धो हुनु be blind

‘मीक सेउ नाजा [^Hmik ^Hseu 'nadza] (var.
of SH: ‘मीक शेरू नाजी) ना. कमलपित्त
jaundice, disease caused by an excess
of bile in the blood which makes the
skin and the whites of the eyes become
abnormally yellow

‘मीककी ग्यामो [^Hmikki ^Hg'amo] ना.
आँखाको नानी eyelid

‘मीककी शेक्मा [^Hmikki 'sekma] ना.
आँखीभौं eyebrow

‘मीकचुड ग्याप्कीन [^Hmiktsun ^Hg'apkin]
(imp: ‘मीकचुड ग्योप) क्रि. प. आँखा
भिस्क्याउनु wink

‘मीकच्यु [^Hmiktsh] ना. आँसु tears
च्येन्जाक .

‘मीकजाड [^Hmikdzaj] ना. दुलो, प्वाल
hole

‘मीकठु चेगीन [^Hmikhu ^Htsegin] क्रि. प. जादु
गर्नु do magic trick

‘मीक्की [^Hmik*i*] ना. चस्मा spectacles,
eyeglasses, goggles

‘मीक्क्लोक धाङ्गीन [^Hmiklok 'tangjin]
(past: ‘मीक्क्लोक धाजुड) (imp:
‘मीक्क्लोक धोड) क्रि. प. ठूलो ठूलो
आँखाले हेर्नु watching someone with
one's eyes wide open

‘मीक्क्वा [^Hmikwa] ना. उद्देश्य aim, goal,
objective, purpose, motive

‘मीक्क्सी [^Hmiks*i*] ना. चस्मा spectacles,
eyeglasses, goggles च्येड्यीक .

‘मीडीक्षे [^Hminjits^He] ना. १) लोभि
greedy, covetous, avaricious,
gluttonous, rapacious, stingy २)
स्वार्थी selfish, self-seeking, selfish
person

‘मीच्चीकी [^Hmits^Hiki] क्रि. वि. अति very,
much, too, exceeding

‘मीच्चीकी [^Hmits^Hiki] क्रि. वि. अति very,
much, too, exceeding

‘मीटा [^Hmita] ना. मिटर meter

‘मीत्ती [^Hmitti] ना. एक प्रकारको साग
type of leafy vegetable

‘मीलाम [^Hmilam] (var. of SH; CN:
डीलाड; ‘मीक्क्लाम) ना. सपना dream,
reverie, fantasy

‘मीलाम ‘मीक्कीन [^Hmilam ^Hmikkin]
क्रि. प. सपना देख्नु dream ex. धीरीड
सेक्मु ‘मीलाड ‘मीच्चीकी जीक्टा क्षे
च्चीक ‘मीक्क्जुड/ आज राति अति डर
लाग्दो सापना देख्यो।

- ‘मीस्यीड [^Hmis^{iŋ]} ना. १) मिल mill २)
मेशिन machine
- ‘मुक्कीन [^Hmukkin] क्रि. टोकनु bite, snap
at
- ‘मुक्पा [^Hmukpa] (var. of SH: ‘मुक्पु) ना.
कुहिरो fog, mist, haze
- ‘मुक्पा तुम्पीन [^Hmukpa ^Htumgin] (var. of
GH: ‘मुक्पु तुम्दाऊ) क्रि. प. कुहिरोले
ढाक्नु cover with fog ex. पाडगाला
‘मुक्पा तुम्दी धेतुक। लेकमा कुहिरो
लागेछ।
- ‘मुक्पु [^Hmukpu] ना. खैरो greyish-brown
- ‘मुक्पु भाक्याक [^Hmukpu 'pak^jak] वि.
कफी कलर coffee color
- ‘मुक्यु [^Hmuk^ku] मुक्या)ना. विहेमा
उपास्थित टूला बढा मानिस elderly
people gathered in marriage
- ‘मुटु [^Hmu^u] ना. मुट्ठी fist
- ‘मुसुवा [^Hmusuwa] वि. एक्लोपन
loneliness
- ‘मे [^Hme] ना. कोठी mole, small spot or
mark on the human skin
- ‘मे- [^Hme-] यू.स. न- (नकारात्मक पूर्वसर्ग)
not, negative prefix ex. ‘मेतेक्कीन;
‘मेछेक्कीन; ‘मेथेगीन नदिनु; नकाट्नु;
सहभागी नलिनु
- ‘मेक [^Hmek] ना.यो. तल down, under,
underneath, below, bottom
- ‘मेडगाड [^Hmenjanj] ना. हस्पिटल hospital
- ‘मेच्ये [^Hmets^e] (var. of CH: ‘मेज्ये) ना.
अरूको बारेमा नराम्रो भनाई pranks
- ‘मेच्ये ताडगीन [^Hmets^e ^Htangin] (var. of
CH: ‘मेज्ये ताडगीन) (imp: ‘मेज्यी तोड)
क्रि. प. १) अर्काका बारेमा नराम्रो कुरा
गर्नु २) जिस्क्याउनु taunt, provoke,
tease, cause to play pranks
- ‘मेतोक भ्यीगीन [^Hmetok 'tsⁱgin], [^Hmetok
'tsⁱgin] (past: ‘मेबेक भ्येजुड) क्रि. प.
१) खिल्ली उडाउनु tease, make fun of
another २) होच्याउनु lower, debase,
degrade, put to shame
- ‘मेथेला [^Hmet^hela] ना.यो. बाहेक besides,
except, without, extra, separate,
separately
- ‘मेन [^Hmen] ना. औषधि medicine क्षाक्मेन .
- ‘मेन ग्याप्कीन [^Hmen 'g^japkin] (imp: ‘मेन
ग्योण) क्रि. प. औषधी लगाउनु use
pesticides
- ‘मेन्जीखाड [^Hmendzik^haj] ना. अस्पताल
hospital
- ‘मेन्डुल [^Hmendul] ना. १) लालटिन
lantern २) मइन्टोल pressure lamp
- ‘मेन्डोक [^Hmendok] ना. जडिबुटी herbs,
drugs
- ‘मेन्नाक [^Hmennak] (var. of CN: ‘छुनाक)
ना. १) पसिना sweat, perspiration २)
मसला spice
- ‘मेमु [^Hmemu] ना. सराप curse
- ‘मेम्बा [^Hmembā] ना. घाउको दाग scare

- ‘मेलाम डुप्कीन [^Hmelam 'dupkin] क्रि. प. सपना साकार हुनु dream come true
- ‘मेवा [^Hmewa] ना. कोठी mole, small spot or mark on the human skin
- ‘मेसाला [^Hmesala] वि. मधुरो mild, moderate, gentle, dim (of light), tasteless (of sugar or salt), low (of sound)
- ‘मोदाङ [^Hmodaŋ] ना. गाउँको नाम Lo Monthang
- ‘मोला [^Hmola] वि. १) कमलो soft, mild, tender, gentle, meek, kind, generous २) लुलो loose, slack, feeble or week, be softened

- ‘मोमो [^Hmomo] ना. आप curse
- ‘मोमो ग्याप्कीन [^Hmomo 'gapkin] (imp: मोमु ग्योप) क्रि. प. आप दिनु curse
- ‘मोलाम [^Hmølam] ना. आशिष blessing, bless, give blessing
- ‘मोलाम [^Hmølam] ना. प्रार्थना prayer
- ‘मोलाम ग्याप्कीन [^Hmølam 'gapkin] (imp: मोलाम ग्योप) क्रि. प. आशीर्वाद दिनु pray for, bless
- ‘मोलाम ग्याप्कीन [^Hmølam 'gapkin] (imp: मोलाम ग्योप) क्रि. प. चिताउनु think, conceive, fancy

य

या ['ja] १) ना. जोरीको एक भाग unit of a pair २) वि. बो. लौ expression of despair ex. या याड घाला डोवालाक? लौ फेरी कता जन्छौ? ३) ना. वास्ता concern, interest, relation, connection ex. मी आः ला या भयेरी छो मेत्तालाक / खराब मान्छेको वास्ता गरेर काम छैन। ४) प.स. -पनि also, as well, as well as, too ex. डा धीया मीभ्यीक म के पनि गर्दिन

या भ्यीगीन [^Hja 'ts̪igin] (past: या भयेजुड) क्रि. प. वास्ता गर्नु take interest in

याक्का₁ ['jakka] (var. of SH: यारकी) ना. हाँगा branch

याक्का₂ ['jakka] (var. of GH: यार; याका) ना. शुभ अवसारमा लगाउने घिउको टुक्रा piece of ghee used on special occasions

याक्का ग्याप्कीन ['jakka 'gapkin] (var. of CN: याका ग्याप्कीन) (imp: याक्का ग्योप) क्रि. प. शुभ अवसरमा टाउकोमा घिउको टुक्रा लगाउनु, टीका टालो गर्नु engage

याक्ताङ ['jaktan] ना. ठट्टा joke, fun, jest,

याक्यीन ['jak'jin] ना. उन्नती progress, prosperity, advancement

याक्यीनला डुगीन ['jak'inla 'dugin] (var. of SH: यारक्येला डोकी; याक्येला डुगीन) (3sg pres: याक्यीन्ला डीक) (past: याक्यीन्ला लाजुड) क्रि. प. विकसित हुनु

prosper	याप्टुक [‘japtuk] ना. डॉका robber, bandit, robbery, burglary
याक्यीनला ताडगीन [^H jak ⁱ nla tangin] (var. of SH: यारक्येला ताडगीन; याक्येला ताडगीन) (past: याक्यीनला ताजुड) (<i>imp:</i> याक्यीन्ला तोड) क्रि. प. विकास गर्नु develop	याफ एम [^H jap ^h em] ना. एफ एम F. M.
यागीन [^H jagin] क्रि. मनु die, pass away	याबु [^H jabu] (var. of SH: याम्बु) ना. काठमाण्डौ Kathmandu
याङ [^H jan] क्रि. वि. फेरि again, in addition, further	याम सोङ्दा [^H jam sønda] वि. आश्चर्यलागदो amazing
याङ देप्ले [^H jan deple] (var. of CN: याङ दाप्ले) ना.यो. फेरि पनि again, one more	यामाडा [^H jamadqa] (var. of GH: यामीडुवा; यामेन्डाकी) ना. लोभी greedy, covetous, avaricious, glutinous, rapacious, stingy
याङ मेन्ना [^H jan ‘menna] संयो. नत्र भने or, nor, otherwise	यामारा [^H jamara] (var. of GH: यामेन्डा) क्रि. प. लोभी greedy, covetous, avaricious, glutinous, rapacious, stingy
याङगा [^H jangga] वि. फालटू spare, superfluous	याम्मा [^H jamma] (var. of GH: यामु) ना. पिनास ulceration of the nose, nasal catarrh
याङजी [^H jangdzi] ना. १) विवाहमा प्रयोग हुने एक प्रकारको कचौरा type of bowl used in wedding २) संगीतको उपकरण	याया [^H jaja] १) निषा. लल yes, okay, well, oh! काना ओड . २) वि.बो. स्वीकृती acceptance, approval
याङदा [^H jannda] (var. of SH: याङदाङ) संयो. अभ पनि in addition ex. याङदा धी घोली 'नाला? अभ पनि के चहियो भनेको?	यारा: [^H jara:] वि. लजालु bashful, shamefaced, shy
याङा [^H janja] वि. हलुका light	यारू ताडगीन [^H jaru tangin] (<i>imp:</i> यारू तोड) क्रि. प. फराकिलो पर्नु make space
यातोक [^H jatok] ना. माथिल्लो तला upper storey	याला [^H ala] (var. of SH: याहुला) १) वि. खुल्ल spacious २) ना.यो. माथि up, upstairs, top, above
यातोक [^H jatok] ना. दुईतले two-storeyed	यालीड [^H jalij] ना. बढ्ता great, greater, more, extra
याप [^H rap] क्रि. वि. १) च्याप्प grabbing or grasping tightly २) आकी .	

याल्लाक ['jallak] (<i>var. of CN: हेन्लाक</i>) ना. शरीरको भाग body part	युगाक ['jugak] (<i>var. of SH: युरगोक; युका</i>) ना. कुलो channel, canal
यावा ['jawa] ना. फाल्टू मान्छे extra man	युगु ['jugu] ना. १) कुलोमा पानी ल्याउने मूल श्रोत २) बाँध dam, embankment, barrage, dyke, breakwater, weir, barrier, barricade
यीक्कीन ['jikkin] (<i>var. of SH: यीरकी; यीप्कीन</i>) क्रि. गुम्नु be lost, be missed	युजुड ['judzun] (<i>var. of SH: युलच्च्युड</i>) ना. सानो गाउँ small village
यीक्कचे भ्यीगीन ['jiktse 'tsligin] (<i>past: यीक्कचे भ्येजुड</i>) क्रि. प. विश्वास गर्नु trust	युमा ['juma] weeds
यीक्कसु ['jiksu] ना. अक्षर letter of alphabet, character of a writing system	युमा ['juma] (<i>var. of SH: यरमु</i>) ना. भारपात weeds mixed with fallen leaves युक्पु .
यीयीला धेगीन ['jijila 'tegin] (<i>3sg pres: यीयीला धोक</i>) क्रि. प. दोधार हुनु confuse	युमा युरकीन ['juma 'jurkin] (<i>var. of CM: युमा युक्कीन</i>) क्रि. प. भार निकाल्नु remove weeds from field
यी ['jy] ना. काम गरेर देखाउने रिस showing anger when working	युम्जोक ['jumdzok] ना. ताल (आदरार्थ शब्द) lake (honorific term) छो .
यी चोडगीन ['jy ^H tsongin] क्रि. प. मैले यस्तो गरे, उस्तो गरे भन्नु boast	युम्पु ['jumpu] (<i>var. of CM: युम्बु</i>) ना. नरम उन soft wool
यीरिडा ['jyrija] ना. लामो समय long time	युरा ['jura] (<i>var. of GH: युरकु; युका</i>) ना. कुलो channel, canal
यु ['ju] (<i>var. of SH: युल</i>) ना. गाउँ village, hamlet	युरा जेगीन [jura dzegi:nā] remove weed युक्कीन .
युक्कीन ['jukkin] (<i>var. of SH: युरकी</i>) क्रि. भार निकाल्नु remove weed ex. आमाक्याक युम्मा युरी / आमाहरू भार निकाल्दै हुनुहुन्छ । युरा जेगीन .	युवा ['juwa] ना. बीँड handle, hilt of a sword, haft, shaft
युक्चु ['juksu] ना. ठूलो बोरा large sack	येरी डुगीन ['jeri 'dugin] (<i>3sg pres: येरी डीक</i>) (<i>past: येरी लाजुड</i>) क्रि. लोप हुनु be extinct
युक्जा ['jukdza] (<i>var. of SH: युक्सा</i>) ना. बिधुवा widow	यो योक ['jo 'jok] अ.मू. हिउँ पार्नु snow
युक्जीमा ['jukdzima] (<i>var. of CN: युक्जामा</i>) ना. बिधुवा widow	योक्ती ['jokti] (<i>var. of SH: योक्ते</i>) वि. कुरौटे talkative
युक्पु [jukpu] weed युमा .	

योक्तो भ्यारकीन [‘joktø ‘ts̥arkin] (var. of SH: जोतो भ्यारकीन) (imp: योक्तो भ्योर) क्रि. प. कुरा लाउनु backbite

योक्यीन [‘jok̥in] (var. of GH: योक्स्येन; युक्यीन) १) ना.

केटा मान्छेको एक प्रकारको समान tool used for spinning wool २) क्रि. केटाले उनकात्नु spin wool

योक्यीन योक्कीन [‘jok̥in ‘jokkin] (var. of GH: योक्स्यीन योक्की) क्रि. प. केटाले उन कात्नु spin wool

योप [‘jop] ना. घोडामा मान्छेको खद्दा हाल्ने stirrup

यो [‘jo] ना. १) भुटेको गहुँ roasted wheat सोडु . २) खरायो बर्ष hare, rabbit

यो गोड गोड [‘jo goŋ goŋ] ना. डल्लो परेको गहुँको खाजा ball of roasted wheat

यो ढोई [‘jo ‘toi] ना. गहुँ wheat

यो ढोमा [‘jo ‘t̥oma] (var. of CN: यो धुता) ना. कुटेको गहुँ roasted wheat

यो बोई [‘jo boi] (var. of GH: यो बो) ना. भुजा food

यो रेमा [‘jo rema] (var. of GH: यो रेमु) ना. केराउ भुटेको roasted pea

योक ग्याप्कीन [‘jøk ‘g̥apkin] (var. of GH: हो ग्याप्की) क्रि. प. चम्किने twinkling

योक्यीन

ex. छोस्याकी थोगोडक्याक होक ग्याप्यी। छोसेरको ढुडगोहरू टल्किरहेछन।

योक्योक [‘jøk̥ok] (var. of GH: योक्योक्पा) वि. बाङ्गो bent, crooked, twisted

योक्योक्पा [‘jøk̥okpa] (var. of GH: योक्योक्पु) वि. बाङ्गो bent, crooked, twisted

योगीन [‘jøgin] (var. of GH: मीयोकी) क्रि. १) ढल्नु bend down २) बाङ्गिनु be bent, be curved

योजाड [‘jødzaŋ] ना. गहुँ भुट्ने ठाउँ place to fry wheat

योडोडा [‘jødɔŋa] (var. of GH: योडोडो) वि. १) जिउ ज्यान मिलेको २) सिधा straight, gentle

योन्जा [‘jøndza] ना. बिहान भगवानलाई चढाउने पानी water offered to god in the morning

योन्देन [‘jønden] ना. ज्ञान knowledge, understanding, wisdom

योमा [‘jøma] ना. गहुँ भुट्ने मानिस person who fries wheat

योम्बा [‘jømba] ना. बहिरो deaf, hard of hearing, inattentive

योरी धेगीन [‘jøri ‘tegin] (3sg pres: यारी धोक) क्रि. प. ढल्केर बस्नु lean

योरी धेतापा [‘jøri ‘tetapa] (var. of SH: योरे धेता) वि. बाङ्गिएको curved

'य

- 'या [^Hja] ना. खिया rust
- 'याःगीन [^Hja:gin] (*var. of SH:* 'याल्गी)
(*past:* 'याःजुङ) (*imp:* 'यो:) क्रि. सबै पैसा
उडाउनु spend ex. बाक्पा जुक्गोक
आल्ले 'यालालाक / वाईकले पनि पैसा
त उडाउछ।
- 'याक [^Hjak] ना. याक yak
- 'याकु [^Hjaku] (*var. of CN:* 'याप्कु) ना.
कौसी; बरन्डा balcony, verandah
- 'याकु [^Hjaku] ना. आँगन inner courtyard,
yard
- 'याकका [^Hjakka] (*var. of SH:* 'यारकु) ना.
१) बर्ख year, age २) पीढी
- 'याकची [^Hjaktsi] ना. याक गोठालो
shepherd
- 'याकपे [^Hjakpe] ना. टूलो थैलो big sack
- 'यागीन [^Hjagin] (*3sg pres:* 'यीक) (*past:*
'येजुङ) क्रि. कन्याउनु; चिलाउनु
scratch, itch
- 'याड [^Hjan] ना. दाउ opportunity, turn
- 'याड ढोका [^Hjan 'toka] ना. व्यक्तिको नाम
person's name
- 'याडगायीक्का [^Hjangajikka] ना.
लुकीछिपी hide
- 'याडगीन [^Hjangin] (*past:* 'याजुङ) (*imp:*
'योङ) क्रि. खोज्नु search, seek, look for
- 'याडगोक [^Hjangok] ना. बोका billy goat
- 'याडजी [^Hja:dzi] ना. १) जाड हाल्ने
तामाको जग metal pot to store wine
२) मान्छेको नाम person's name
- 'याडज्युङ [^Hja:dz'un] ना. व्यक्तिको नाम
person's name
- 'याडदु ग्याप्कीन [^Hjan'du 'g'apkin] (*imp:*
याडदु ग्योप) क्रि. प. खोजतलास गर्नु
investigate, search
- 'याडयाड [^Hjanjan] ना. तैराइ float
- 'यादी [^Hjadi] (*var. of GH:* 'याती) ना.
काउकुती tickling, tingling, itch
- 'यादी कुगीन [^Hjadi ^Hkugin] (*past:* यादी
कीजुङ) (*imp:* यादी की) क्रि. प. काउकुती
लगाउनु tickle
- 'यादी गुगीन [^Hjadi gugin] (*3sg pres:*
'यादी गीक) (*past:* 'यादी गीजुङ) (*imp:*
'यादी गी) क्रि. प. काउकुती लाग्नु tickle
- 'यान्डो [^Hjan'do] ना. नाम name
- 'याप्केक [^Hjapkek] (*var. of GH:* 'याप्का)
ना. घाँस बोक्ने तन्ना cloth sheet to
carry grass
- 'यायुई [^Hja:jui] क्रि. धमिलो dim, faint,
indistinct, obscure, misty, muddy
ex. बादी 'मेन भोक्ती यायुयी च्याक
थोङी / टर्चलाईटको ब्याट्री साकेर
धमिलो देखेछ।
- 'यारका [^Hjarka] ना. बर्ख summer
- 'यारकीन [^Hjarkin] (*var. of CN:* 'याककीन)
(*imp:* 'योर) क्रि. सापट दिनु lend

- ‘यारतुड [H:jartuŋ] (var. of GH: ‘यादुड) ना.
गाउँलेहरू मिलेर खाने भोज village
feast
- ‘यारा [H:jara] ना. गाउँको नाम name of a
place in Mustang
- ‘यालाक्पा [H:jalakpa] (var. of GH:
‘याब्लाक्पा; ‘याम्बाला) ना. पत्रे चट्टान
sedimentary rock
- ‘यावा [H:jawa] (var. of SH: ‘याल; ‘याः)
ना. हाइ groan, yawn, act of yawning
- ‘यावा हुड्गीन [H:jawa ‘hungin] (past:
‘यावा होजुड) क्रि. प. हाइ आउनु yawn
- ‘यु [H:ju] ना. मूल्यवान हरियो पत्थर
valuable green stone
- ‘युक्कीन [H:jukkin] क्रि. फ्याँक्नु; फाल्नु
throw, cast, throw away, fling, hurl, give
up, abandon
- ‘युड्डुरी [H:junduri] (var. of CN: ‘युड्डु)
ना. स्वस्तिका symbol used by Hindus,
symbol used by the Nazis
- ‘युटीन [H:jutin] ना. व्यक्तिको नाम person's
name
- ‘युरकीन [H:jurkin] (var. of CN: ‘युक्कीन)
क्रि. फ्याँक्नु, फाल्नु throw, cast, throw
away, fling, hurl, give up, abandon
- ‘ये [H:je] क्रि. बो. १) ए Oh! word used to
express sudden recollection, emotion,

- wrath, surprise २) ओ Oh! word used
to denote recollection or exclamation,
word used to address one's junior
- ‘येयीन [H:jejyn] ना. दायाँबायाँ, चरिपरि
right and left, around, roundabout, on
all sides
- ‘येचा [H:jewa] (var. of SH: ‘येचु) ना. दाहिने
right
- ‘योक्पु [H:jokpu] ना. १) कुल्ली porter २)
नोकर servant
- ‘योक्पु कुगीन [H:jokpu H:kugin] क्रि. प. प्रयोग
गर्नु utilise, use
- ‘योगीन [H:jogin] क्रि. ढिँडो बनाउन make
porridge
- ‘योमी [H:jomi] ना. तैराइ plain region of
Nepal (Tarai)
- ‘योगीन [H:jogin] क्रि. बङ्गयाउन bend,
curve
- ‘योजीन [H:jødzin] ना. ढिँडो porridge made
with maize- or millet- flour
- ‘योन्बा [H:jønba] ना. देख्रे left
- ‘योमा [H:jøma] ना. ढिँडो बनाउने मान्छे,
भान्से one who makes porridge
- ‘योल्ले [H:jølle] (var. of GH: एल्ले) क्रि.वि.
भन् more, still more ex. युला सोरी
‘योल्ले नाकआ भयुरी धेटुक। गाउँ
गाएर भन काला भएछ।

र

रा [ra] ना. बाखा goat

रा: [ra:] (var. of SH: धारू; राजाड) ना.
गोठ cow house, cowshed

राउ [rau] ना. १) भाले बास्त्रा billy goat
२) बोका

राक [trak] ना. पित्तल brass

राक्जाड़ ['rakdzan] ना. देक्ची, भाँडो large vessel for cooking rice

राक्ता ['rakta] कुटाक) ना. रगत
(आदरार्थी शब्द) blood (honorific term)
ठाक .

राक्पा ['rakpa] वि. खैरो खैरो घोडाको रङ्ग horse's grey colour

राक्योक ['rak'ok] ना. सिंड horn

राक्राक क्षे ['rakrak Hts^he] वि. घमन्डी greedy, egotistic

रागीन ['ragin] (var. of GH: राल्दे) (imp:
रो) क्रि. फाट्नु, च्यात्नु tear, rend, break
into pieces, separate, rip

रागोक्पा ['ragokpa] ना. लेकमा पाइने
लसुन garlic found high altitudes

राड ['raj] (var. of CN: राडक्याक) १)
ना. मह honey २) सर्व. तिमी you

-राड [-raj] प. स. १) आफै suffix that denotes reflexivity ex. डाराड हुडवा हिनम आफै आउँछु २) नै word used to give emphasis ex. डाला आल्लेराड घोलीक मलाई पैसानै चाहिन्छ

राड राड ['raj 'raj] अ.मू. भिँगा वा
माउरीको आवाज sound made by a bee

राडक्याक ['rak'ak] (var. of CN: राडग्या;
राड) ना. मह honey

राडगाशाला ['rangga'sala] ना. रङ्गशाला stadium

राङ्गी ['ranggi] वि. आफ्नो own, individual,
private

राङ्गु थोन्दा ['ranggu Ht^honda] वि.
आत्मनिर्भर self-reliant

राङ्जाड़ ['rajdzan] ना. चाका honeycomb,
ring of a cap

राङ्डाक ['rangdak] वि. obstinacy

राङ्दाक₁ ['rangdak] ना. व्यक्तिगत
personal, individual

राङ्दाक₂ [raŋdak^A] mill, grinding stone लेगु .

राङ्दी ['rangdy] ना. एकोहोरो one-sided,
single, one-fold, of one track

राङ्मा ['rajma] (var. of GH: राडमु) ना.
मौरी bee

राङ्मा च्याङ्गीन ['rajma Hts^hangin] (past:
राङ्मा च्याजुड) (imp: राङ्मा च्योड)
क्रि. प. मौरी पाल्नु bee keeping

राच्ची ['rattsi] (var. of GH: रारची) ना.
भेडा बास्त्रा चराउने व्यक्ति shepherd

राजा ['radza] वि. भिन्न, फरक, अलग
separate, apart, split, different, diverse,
dissimilar, distinct, difference, unlike

राजा धेगीन ['radza 'tegin] (3sg pres: राजा
धोक) क्रि. प. छुटेर बस्नु, अलक बस्नु
live separate, live separate

राजाड़ ['radzaj] ना. बास्त्रा हुल्ने ठाउँ place
to put goats

राताक [‘ratak] ना. जाँतो (आदरार्थी शब्द) grinder (honorific term) लेगु .	री नाक्पु [‘ri ‘nakpu] (var. of CN: री नाक्पो) ना. कालो हिमाल blue mountains
राप [‘rap] ना. बहाव water current	रीक [‘rik] ना. जात caste
राप याला [‘rap ‘jala] वि. सानो बहाव smooth flow	रीक्च्येन [‘rikts’en] वि. १) बुद्धिमान wise २) विवेक शील discerning, judicious, rational
राप्च्येक [‘rapts’ek] (var. of GH: राप्च्ये) ना. सन्तान नभएको childless	रीक्पा [‘rikpa] (var. of GH: रीक्पु) ना. १) दिमाग brain, spirit, conscience, pride, conceit २) बुद्धि wisdom, intellect, intelligence, common sense
राप्यी [‘rapji] ना. ढोका वा भयालको माथि राख्ने काठको एउटा संरचना lintel	रीक्पा क्योवा [‘rikpa ‘k’owa] वि. सुस्त दिमाग slow, retarded
राबु [‘rabu] ना. रबर rubber	रीक्पा मीशीडगीन [‘rikpa ‘mi’singin] वि. बौलह crazy, mad
रामा [‘rama] ना. बास्त्री she-goat	रीक्पा मेगीन [‘rikpa ‘megin] वि. मूर्ख foolish, stupid, dull, silly, humdrum, empty-headed, thick-headed, daft, unwise, thoughtless, inept, illiterate, uneducated
रारा [‘rara] (var. of SH: राल्ला) वि. च्यातिएको torn	रीगा [‘riga] (var. of GH: रीगी) ना. १) बानी habit, custom, behaviour, conduct, character, nature २) जात caste, kind ३) खानदान family, dynasty, lineage, ancestry, high birth ४) लेक face, higher slope of a mountain, elevated region of a mountain
राला रीली [‘rala ‘rili] अ.मू. डाल्लो डाल्ली round lumps	रीगा मेगीन [‘riga ‘megin] वि. बदमास bad, wicked, immoral, rogue, rascal, scamp, ruffian, thug, hooligan, bad, wicked, ruffian, naughty
राला रोली [‘rala ‘roli] अ.मू. यताउता त्यतिकै भएको scattered	रीगीन [‘rigin] क्रि. गुड्नु, लड्नु roll, fight, quarrel, fall out, contend, fall over, fall down रीला जेर्गीन .
रावाड [‘rawan] ना. स्वाधिकार liberty, freedom	
रावारोवी [‘rawarowi] वि. खसो coarse, rough, rugged	
रास्या [‘ras’ya] ना. खसीको मासु mutton	
री [‘ri] ना. पहाड mountain, large heap of anything, hill	
-री [-ri] य.स. -एर verb suffix ex. शामा शेरी डयोखाना खाएर सुता खाना खाएर सुता	
री चोक चोक [‘ri Htsok Htsok] वि. चुच्चो हिमाल mountain with a sharp summit	

रीगु ['rigu] (*var. of GH:* रीकुग) ना. पिठो हाल्ने भोला sack to put flour in

रीडगा ['riŋga] १) प्र.स. कोही any, someone, somebody २) वि. प्रायः generally, mostly

रीडदुड ['riŋduŋ] (*var. of GH:* रीडुड) ना. लाम्बाई length

रीडबो ['riŋbo] वि. १) लामो long, extensive २) अग्लो high, tall

रीडबोक्षे ['riŋbotsʰe] (*var. of GH:* रीन्बुक्षे) ना. ढूलो लामा superior Lama

रीडा ['riŋa] (*var. of GH:* रीड) वि. १) लामो long, extensive २) अग्लो high, tall

रीजी ['ridzi] ना. वैर enmity, opposition

रीज्या भयीगीन ['ridz'a 'tsʰigin] (*var. of CN:* रीक्जाड भयीगीन) (*past:* रीजा भयेजुड) क्रि.प. लुगाहरू कीराले खानाबाट जोगाउनु preserve clothes from moths

रीटा ['riṭa] (*var. of SH:* रीटो) ना. रेडियो radio

रीताक ['ritak] ना. जङ्गली जनावर wild animal

रीच्याक ['riptsak] (*var. of GH:* रीः; रीजाक) ना. पाठा lamb

रीज्जाड ['ripdzan] (*var. of SH:* रीजाड) ना. पाठा पाठी रास्ने ठाउँ place to keep lamb

रीबोड ['ribɔŋ] ना. खरायो (आदरार्थी शब्द ??) hare, rabbit भोलुड .

रीमा ['rima] (*var. of SH:* रीम्दोक; रीक्मा) ना. भेडाको दिशा sheep dung

रीमु ['rimu] ना. १) रेखा line, form, mark, stripe २) चित्र picture, painting, drawing

रीरी ['riri] वि. गोलो, डल्लो round, circular

रील ['ril] ना. रेल railway train

रील ताडगीन ['ril ^Htangin] (*past:* रील ताजुड) (*imp:* रील तोड) क्रि.प. रेल चालाउनु drive train

रीला जेगीन [ri:la dzegi:nA] ?? (आदरार्थी शब्द) रीगीन .

रीक ['ryk] (*var. of GH:* री) ना. पहिरो landslip, landslide

रीगो 'लाक्कीन ['rygo ^Hlakkin] (*var. of GH:* रोकोग 'लाक्कीन) (*imp:* रीगो 'लोक) क्रि.प. सुप बनाउनु make soup

रीबा ['ryba] (*var. of SH:* रीपु) क्रि. खकार Achool, phlegm

रीबा ग्याप्कीन ['ryba 'g̪apkin] (*imp:* रीबा ग्योप) क्रि.प. हाच्छिउँ गर्नु sneeze

रीचा ['rywa] (*var. of SH:* री) ना. १) कुल family, clan, dynasty, community, tribe २) हड्डी bone, skeleton, hard part in the kernel (as of radish)

रीचाकी काड ['rywaki ^Hkaŋ] (*var. of GH:* रोकोग्की काड) ना. हड्डी भित्रको मासि bone marrow

-रु [‘ru] य. स. -ma suffix used to denote the locative case, 'in', 'on', 'at' ex. अमा नाडरु दुक आमा घरमा हुनुहुन्छ
रुःगीन [‘rug:gin] (<i>past:</i> रुःजुड) क्रि. कुहिनु, सङ्गुनु rot, decay , rot, decay, putrefy, decompose
रुक भयीगीन [‘ruk ‘ts:ig:in] (<i>past:</i> रुक भयेजुड) क्रि. प. बटुल्नु, एकत्रित गर्नु collect, gather, glean, bring together
रुक भयीगीन [‘ruk ‘ts:ig:in] क्रि. प. गहुँ बटुल्नु collect
रुक्कीन [‘rukkin] क्रि. बटुल्नु, थुपार्नु collect, gather, glean, bring together, heap, pile up, accumulate
रुक्यी [‘ruk:i] क्रि. वि. सँगै together, in company
रुगीन [‘rug:in] (<i>imp:</i> री) क्रि. मुछ्नु knead, squeeze and press (flour, etc.) by putting water in it, involve, implicate
रुटीक [‘rutik] (<i>var. of CN:</i> रुडी) ना. कुहिएको गन्ध rotten smell
रुटीक खागीन [‘rutik ^H k ^B agin] (<i>var. of CN:</i> रुडी खागीन) (3sg pres: रुटीक खीक) (<i>past:</i> रुटीक खेजुड) क्रि. प. कुहिएको गनाउनु rotten smell
रुप्कीन [‘rupkin] क्रि. जम्मा गर्नु, जम्मा पार्नु collect, gather
रुप्चाक ग्याप्कीन [‘ruptsak ^H gapkin] (<i>imp:</i> रुप्चाक ग्योप) क्रि. प. भीड लाग्नु form a crowd
रुरा [‘rura] (<i>var. of SH:</i> रुर्ला) वि. कुहिएको rotted

रे [‘re] ना. कपडा cloth, clothes, dress
रे घोङीन [‘re ‘køgin] वि. भर पर्नु पर्ने depend on
रे रे [‘re ‘re] सर्व. एक एक जना, प्रत्येक each
रेगीन [‘regin] क्रि. भर पर्नु, सापटी गर्नु ?? depend रेला जेगीन.
रेडा [‘re:da] (<i>var. of CN:</i> रीडा) ना. मान्छे मर्दा लामाले टाउकोमा लगाउने फोटो भएको टोपी cap with photo worn by Lama during the death of a person

रेडा

रेजीन [‘redzin] ना. विवाह गर्न हुने लामाले ओढ्ने सल shawl worn by a Lama who is allowed to marry
--

रेप्जु [‘repdzu] ना. ऊनको कपडामा हुने एक प्रकारको कडाइ design on woollen material

रेबा [‘reba] (<i>var. of SH:</i> रेबु) ना. १) भार वेद, grass, small bush २) ओसिलो dampened, moist
--

रेबा थुगीन [‘reba ^H t ^B ugin] (<i>past:</i> रेबा थीजुड) (<i>imp:</i> रेबा थी) क्रि. प. भारपातहरू उखेल्नु weed

रेला जेगीन [rela dzegi:nA] depend रेगीन .

रेवा [‘rewa] ना. आशा hope, expectation
--

रेवा श्याककीन [‘rewa ‘s ^B akkin] (<i>imp:</i> रेवा श्योक) क्रि. प. सम्बन्ध राख्नु rely on, hope for

रो [‘ro] ना. १) लास dead body, corpse
फुडबु . २) हलोको रेखा furrow

रोः [‘ro:] carcass

रोक [‘rok] ना. साथी associate, friend, companion, attendant

रोकती [‘rokti] (var. of CN: रोकतेन) ना.
हिमाली जातीका महिलाहरूले पछाडि
लगाउने कपडाको बुट्टा pattern used on
cloth worn by women at the back

रोकमा [‘rokma] ना. भकारी coarse matting
made of split bamboo, often used for
storing grain, rolled up matting made of
strips of bamboo used for storing grain

रोकमु [‘rokmu] वि. १) गाईको रड cow's
colour २) मितिनी

रोक्लाम [‘roklam] ना. सहयोग co-operation, assistance, joint operation

रोक्वा [‘rokwa] (var. of SH: रो) ना. साथी
associate, friend, companion, attendant

रोक्वा भयीगीन [‘rokwa ‘tsigin] (past:
रोक्वा भयेजुड) १) क्रि. प. सहायता गर्नु
help २) वि. कृपालु kind, showing
favour, compassionate, merciful

रोगीन [‘rogin] क्रि. विच्छु र हिर्काउनु
(आदरार्थी शब्द) pull and hit (honorific

term) श्युरकीन .

रोड [‘ron] ना. दक्षिण बैंसी southern
lowland

रोड घामा [‘ronj ‘kama] ना. माउसुली
gecko, house lizard

रोडकेक [‘ronjkek] ना. नेपाली भाषा Nepali
language

रोडबा [‘ronjba] ना. नेपाली लुगा

रोप रोप [‘rop ‘rop] वि. १) खाना
पकाउँदा पानी कम भएको rough २)
खस्तो coarse, rough, rugged

रोप्रू [‘ropru] वि. खस्तो coarse, rough,
rugged

रोमु [‘romu] ना. भ्याम्टा cymbals

रोलाङ [‘rolan] ना. उठेर आएको लास
zombie

रोली [‘roli] (var. of SH: रोले) वि. मोटो
सामानहरू फिँजाएको scattered things

रोगोक [‘rogok] ना. हड्डी bone, skeleton

रोगोक तोक्कीन [‘rogok ‘tokkin] क्रि. प.
टोक्कनु bite, snap at

रोती [‘roti] ना. ढाइ back, backbone,
spine, rear surface of the human body
from shoulder to hip

रोलुङ [‘rolun] night blindness

‘र

‘रा [‘ra] ना. कपाल hair (of the head) ईटा
.

‘रा दागीन [‘ra dagin] (3sg pres: ‘रा दीक)
(past: ‘रा देजुड) (imp: ‘रा दो) क्रि. प.

कपाल बाट्नु make hair in a certain
way

‘रा श्यारकीन [‘ra ‘sarkin] (imp: ‘रा
श्योर) क्रि. प. कपाल खौरनु cut hair

‘रा: [^Hra:] वि. साहो hard, firm, harsh, difficult, solid

‘राक्कीन [^Hrakkin] (*imp.*: ‘रोक) क्रि. १)

जलाउनु burn, cremate, light २) पोल्नु burn, scorch, sear, singe, burn flesh, bake (in the fire), roast, slander ३)

सेकाउनु foment, apply warmth and moisture to (a part of the body) to lessen pain or discomfort

‘राक्पा [^Hrakpa] ना. च्याखुरो red-legged partridge

‘रादा ‘रीदी [^Hrada ^Hridi] अ.मू. आधी आधी सुकेको not fully dried, almost dry

‘रादीक [^Hradik] ना. काँटा hairpin

‘राप [^Hrap] ना. लगाम bridle

‘राप्तेरा [^Hraptera] (*var. of SH:* ‘राप्तीरा)

वि. पातलो thin, watery, weak, feeble

‘राबा [^Hraba] वि. पातलो thin, watery, weak, feeble

‘रा.‘री [^Hra^Hri] अ.मू. हल्क आँध्यारो dusk
ex. ‘रो ‘रा.‘रीला माना ‘लेप्कु मुदुक / हल्क आँध्यारो हुँदामात्र पुयो।

‘रीक स्योर्कीन [^Hrik ^Hs^Horkin] (*var. of GH:* ‘री स्योर्कीन) क्रि.प. सानो जिब्रो तल भर्नु animal disease

‘रीक्च्युमा [^Hrikt^Huma] ना. औंठी औला ring finger

‘रीड [^Hrij] ना. बादल cloud, fog

‘रीड खोर्कीन [^Hrij ^Hk^Horkin] क्रि.प. बादल लाग्नु be cloudy ex. ‘नाम ‘रीड

खोरती धेटुक, क्षावा ग्याप्कीन डाक / अकास बदलले ढाकेछ, पानी पर्छ होला।

‘रीड तुम्मीन [^Hrij ^Htumgin] क्रि.प. बादलले ढाक्नु cover with cloud

‘रीडगा [^Hringa] ना. धागो thread

‘रीडज्यु [^Hrijdžju] (*var. of CN:* ‘रेन्ज्यु) ना. डन्डिफोर pimple, blemish

‘रीडबु [^Hriŋbu] ना. केराउको पराल hay (peas)

‘रीडीक [^Hriŋik] (*var. of GH:* ‘रीरी) ना. बैंड बनाउने काठ wood for making handle

‘रीप [^Hrip] (*var. of GH:* ‘री) ना. वस्तुभाउमा लाग्ने एक किसिमको रोग type of cattle disease

‘रुई [^Hrui] क्रि.वि. भुप्पा bunch

‘रुक्कीन [^Hrukkin] क्रि. टकटक्याउनु brush, shake in order to throw out dust

‘रुक्ता [^Hrukta] ना. सामानहरूमा देखाउने रिस anger shown to objects

‘रुग्गीन [^Hrugin] क्रि. खेतमा माटो मिलाउनु level the soil in a field

‘रुड [^Hrunj] (*var. of GH:* ताबी) ना. कथा story, tale

‘रुडखाड [^Hrunjk^Haj] ना. चौकीदारको घर guard's room

‘रुडगीन [^Hrunjin] (*past:* ‘रुजुउ) क्रि. १) कसैलाई सामान पठाउनु २) कुर्नु wait, keep watch or guard ३) रुड्नु

‘रुडदी [^Hruŋdi] ना. मन्त्र भएको धागो
spelled thread

‘रुडमा [^Hruŋma] ना. स्वर्गीय रक्षक
heaven's guard

‘रुम [^Hrum] ना. मासु (आदरार्थी शब्द)
meat (honorific term) स्या .

‘रेगीन [^Hregin] क्रि. १) समावेश गर्नु २)
मिसाउनु mix, put together, blend,
mingle, add to, combine, join, unite,
cause to copulate (cattle)

‘रेप्का [^Hrepka] ना. एक प्रकारको दाउरा
type of firewood

‘रेप्केरा [^Hrepkera] क्रि.वि. नबोल्ने मानिस
mute

‘रेप्ट्से [^Hrept̥s̥e] वि. केही नगरेर बस्ने lazy

‘रेमा [^Hrema] ना. केराउको बोट pea plant

‘रेमु [^Hremu] ना. छोरी (आदरार्थी शब्द)
daughter (honorific term)

‘रेम्बी [^Hrembi] (var. of SH: ‘रेम्बु) ना.
केराउको सातु flour made from peas

‘रेवा [^Hrewa] वि. कठोर hard, harsh,
cruel, merciless

‘रेवु [^Hreu] ना. छोरा (आदरार्थी शब्द) son
(honorific term) भीजा २ .

‘रो [^Hro] ना. १) चलन custom, usage,
practice, fashion २) रीतिथिति
traditions

‘रो रुक्कीन [^Hro 'rukkin] क्रि.प. रात पर्नु
get dark ex. ‘रो रुक्यी ग्योक्जे डो / रात
पर्यो चाँडो हिँड।

‘रो ‘रा ‘रीइक [^Hro ^Hra ^Hryik] वि. मिरमिरे
साँझ early evening

‘रोक [^Hrok] ना. प्राण life, being, soul

‘रोक च्येगीन [^Hrok ^Hts̥egin] (3sg pres:

‘रोक चोक) क्रि.प. मार्नु kill, slay, put to
death

‘रोका [^Hroka] ना. १) रात पार्न लागेको
२) बेलुका evening, after sunset, in the
evening

‘रोकई [^Hroki] क्रि.वि. एकता unity,
oneness, agreement ex. था तालुङ
मेताला मी पुरा ‘रोकई होजुड।
बोलाउने वित्तिकै सबै जना सँगै आयो।

‘रोक्का [^Hrokka]

‘रोक्पा [^Hrokpa] ना. आगोमा पोलेको रोटी
bread cooked in the fire

‘रोक्यीड [^Hrok̥ij] ना. १) रुखको मुख्य
डाँठको टुप्पो tip of the trunk of a tree
२)

‘रोक्लुङ [^Hrokluŋ] ना. रतन्धो depression

‘रोगीन [^Hrogin] (3sg pres: ‘रीक) क्रि. १)
सेक्नु cook in oven, bake, roast, foment
२) तताउनु heat, warm

‘रोदोक [^Hrodok] ना. मैल dirt

‘रोमा [^Hroma] ना. लिखा egg(s) of a louse
or bug

‘रोमु [^Hromu] ना. काकी, छामा aunt,
father's younger brother's wife

‘रोरुक्कीन [^Hrorukkin] क्रि. रात पर्नु,
साँझ हुनु get dark, become evening

ल

ला [la] **कि.** उकालो ascent, uphill, upward slope

-ला [-la] **प.स. १**) -मा suffix used to denote the locative case, 'in', 'on', 'at'
ex. भाला चीनी मोढोवा चियामा चिनी पुगेछैन २) -भन्दा than (comparative)
ex. स्याला 'डो शुला फेन्दा हेत्तालाक मासुभन्दा साग जीउलाई फाइदाजनाक हुन्छ ३) -लाई suffix used to denote dative, 'to', 'for' **ex.** टुवाला क्षो 'लाप्योला लाक बच्चालाई पढाउनु पर्छ ४) -सँग suffix used to denote accompaniment, 'with', 'together'
ex. डाला बाक्पा होक मसँग मोटारसाइकल छ

ला ग्याप [la 'g̥ap] **ना.** हिमाल पारी other side of mountain

लाइन [lain] **ना.** लाइन line, row, queue

लाउ [lau] **ना.** उमालेको मोही boiled curd

लाक [lak] १) **ना.** खच्चरको समूह group of mules २) **क्रि. हो**

लाक डेगीन [lak 'degin] **क्रि. प.** लडाई गर्नु fight, battle, quarrel **ex.** क्षीडी घीया मेत्ताला लाक डेरी धेतुक / त्यतिकै लडाई गरेर बसेछ।

लाकची [laktsi] **सर्व.** हस्तकला handwork, hand-art, handicraft

लाकच्या [lakts'a] (**var. of GH:** नाकच्या)
ना. १) हतियार weapon, arms २)

औजार appliance, tool, device, implement

लाकच्याक्पा [lakts'akpa] **कि.** हात नभएको one without arms

लाकच्येक [lakts'ek] **कि.** हुँडे maimed, having lost a limb, person who has a short hand

लाक्ताङ [laktan] **ना.** पत्र leaf, foliage, piece of paper, page

लाक्ती [lakti] (**var. of CN:** लाक्तेन) **ना.** पर्म mutual exchange of labour (either of men or animals)

लाक्तु शीङ्गीन [laktu 'singin] **क्रि. प.** अधीनमा राख्नु keep under own authority

लाक्पा [lakpa] (**var. of SH:** लाक्पु) **ना.** हात hand, forearm क्षाक १ .

लाक्पा जुगीन [lakpa dzugin] (3sg pres: लाक्पा जीक) (**past:** लाक्पा जीजुड़) (**imp:** लाक्पा जी) **क्रि. प.** छुनु touch

लाक्पा दाक्कीन [lakpa dakkin] (**imp:** लाक्पा दोक) **क्रि. प.** हात चाट्नु lick

लाक्पा शे [lakpa 'se] **कि.** राम्रो निशाना बाज a good shot

लाक्पी खेरकीन [lakpi ^Hk^herkin] (**var. of SH:** लाक्पे खुरकी) **क्रि. प.** हातले बोक्नु carry by hand

लाक्पी तारये [lakpi ^Htarje] **क्रि. प.** हातले हान्नु beat

लाक्यी खेवा [^H lak ^j i ^H k ^h ewa] वि. सृजनात्मक able to create, creative	लाङ्गाक [^H langak] (var. of SH: लाम्माक) ना. बाटो way, path, road फेप्लाम .
लाक्यी भयीगीन [^H lak ^j y ^H ts ^j egin] क्रि. प. हातको इशाराले बोल्नु speak in sign language	लाङ्गाक भयेगीन [^H langak ^H ts ^j egin] क्रि. प. बाटो भुल्नु forget the way
लाक्यु [^H lak ^j u] (var. of SH: लाकश्यु) ना. १) पन्जा glove २) लिखित कागजात	लाङ्गारे [^H langare] वि. लामो long, extensive
लाक्लीड [^H laklinj] ना. कारोबार dealings, business, trade, occupation, vocation	लाङ्गीन [^H langin] (3sg pres: लावालाक) (past: लाजुड) (imp: लोड) क्रि. उभिनु, उट्नु stand, stand up, rise, wake श्याडा जेरीन .
लाक्ले खालीन [^H lakle ^H k ^h agin] (var. of GH: लाक्ले खाली) (imp: लाक्ले खो) क्रि. प. उन कात्नु spin wool ex. ईबी क्याक फोटाला लाक्ले खाली। बजैहरू घामा बसेर उन कात्दै हुनुहुन्छ।	लाङ्दु च्युक्कीन [^H laŋdu ^H ts ^j ukkin] क्रि. प. उठाउनु wake, erect, lift, raise
लाक्स्यी [^H laks ^j i] ना. कला, सीप art, skill, trick	लाङ्लाड [^H laŋlanj] वि. अल्को शरीर भएको tall
लागा [^H laga] ना. हात hand, forearm	लाजुड [^H ladzunj] क्रि. गयो gone
लागा क्याडगीन [^H laga ^H k ^h angin] (past: लागा क्याजुड) (imp: लागा क्योड) क्रि. प. हात तन्काउनु stretch arms	लाप [^H lap] ना. कुरा talk, conversation सुडला .
लागा ग्याप्कीन [^H laga ^H gapkin] (imp: लागा ग्योप) क्रि. प. हात लगाउनु hit	लाप क्यागीन [^H lap ^H k ^h agin] (imp: लाप क्यो) क्रि. प. कुरौटे talkative
लागा तेमीन [^H laga ^H temgin] क्रि. प. हात च्यापेको hand caught between two objects	लाप भ्यारकीन [^H lap ^H ts ^j arkin] (imp: लाप भ्योर) क्रि. प. १) कुरा काट्नु create dispute between others २) खोट लगाउनु
लागारू जोक्कीन [^H lagaru dzokkin] (var. of SH: लागारू जोरकी) क्रि. प. हातमा पाउनु get in hand	लाप भयीगीन [^H lap ^H ts ^j egin] (past: लाप भयेजुड) क्रि. प. वकालत गर्नु judge
लाड 'मीथुक्कीन [^H laŋ ^H mit ^j ukkin] क्रि. प. उट्न नसक्नु unable to stand	लाप डीक्कीन [^H lap ^H dikkin] क्रि. प. कुरा मिल्नु settle a dispute
	लाप ताडगीन [^H lap ^H taŋgin] (past: लाब ताजुड) (imp: लाब तोड) क्रि. प. बोल्नु, कुराकानी गर्नु speak, talk, converse सुडला सुडगीन .

लाप ताडदाड [lap t̥aḍdaḍ] वि. कुरा गर्ने तरिका way of delivering a talk	लाम्गाक [lamgak] ना. बाटो way, path, road, route, course, way
लाप माडा [lap 'maja] ना. प. गफाडी talkative, prattler, boaster	लाम्जाड [lamdzan] क्रि.वि. चाँडो, तुरन्तै soon, before long, quickly, urgent
लाप याङ्गा [lap 'janga] ना. प. फजूल कुरा unwanted talk	लाम्डुक [lamduk] ना. सफल successful, favourable, fruitful, profitable भयुलुड .
लाप शोगीन [lap 'sogin] (<i>imp.</i> : लाप शो) क्रि.प. कुरा लाउनु criticise, create dispute between others	लाम्डुक ग्युवास्योक [lamduk 'g̊uwas'ok] ना. प. हार्दिक बधाई, शुभकामना congratulations, good wishes
लाप्चे [lapch̥e] ना. उकालो माथि थुपारेर राखेको ढुङ्गा जसले उकालो सिद्धिदिएको सङ्केत pile of stones at the top of a hill to indicate the summit	लाया [laja] (<i>var. of GH:</i> लाज्या) ना. मैन wax, paraffin wax
लाप्टीरी धेगीन [lapṭ̥iri 'tegin] (<i>var. of SH:</i> लाप ठील्दे धेकी) क्रि.प. बोली लरबराउनु choke frequently in between	लाहु [lahu] ना. मोही उमालदा डल्लो भएर आउने खानेकुरा white substance extracted from heated curd
लाप्ता [lapṭ̥ta] ना. १) ताछ्ने २) सम्पर्क contact	ली [li] ना. चरेस cannabis
लाप्तेबा [lapṭ̥teba] वि. बढाइ चढाइ गरेर कुरा गर्ने talkative	लीड भयीगीन [liq̥ 'ts̥igin] (<i>past:</i> लीड भयेजुड) क्रि.प. हल्लिनु be moved
लाप्तेरा [lapṭ̥tera] ना. कुरौटे talkative	लीड लीड [liq̥ liq̥] क्रि.प. कुनै ठोस वस्तुको टुक्रा piece of solid substance
लाम [lam] ना. बाटो way, path, road, route, course, way	लीडोक [liqdok] ना. आँखामा आउने घाउ stye
लाम जोगीन [lam dzogin] क्रि.प. बाटो भुल्नु forget the path	लीडबा [liq̥ba] ना. विद्रोही rebellious, revolting, rebel, one who revolts
लाम शारा शीरी [lam 'sara 'siri] वि. बिहान मिरमिरे of early morning, having insufficient light	लीडलीडला [liq̥liq̥la] ना. तैराइ floats
लामेक [lamek] ना. भिसमिसे of early morning, having insufficient light	लीडस्याड [liq̥s'an] ना. घोडाको माला garland for a horse
	लीदी [lid̥i] (<i>var. of SH:</i> लीधेर) ना. चरेसको थाल plate made of brass
	लीम्बु [limbu] ना. कागती lemon

ली [*ly*] (*var. of CM:* लीवु) ना. शरीर body
कुलीक.

ली छुक्कीन [*ly hts^hukkin*] क्रि. प. गलती
गर्नु make a mistake

ली डेगीन [*ly 'degin*] क्रि. प. सम्भोग गर्नु
have physical relation

ली लीक [*ly 'lyk*] क्रि.वि. भरिपुर्ण
completely full, filled with

लीक [*lyk*] ना. मल manure, dung,
fertiliser, compost

लीक र्याप्कीन [*lyk 'g^japkin*] (*imp:* लीक
र्योप) क्रि. प. मल लगाउनु put fertiliser

लीक्टु भयीगीन [*lyktu 'ts^jigin*] (*past:*
लीक्टु भयेजुड) (*imp:* लीक्टु
भयेवालाक) क्रि. प. मलजल लगाउनु mix
the fertiliser

लीगुड [*hygu^j*] ना. मलको थुप्रो pile of
manure

लीबा [*lyba*] (*var. of SH:* खाक्ली) ना.
खकार phlegm

लीबा थोँनीन [*lyba Ht^høngin*] क्रि. प.
खकार निकाल्नु clear one's throat (of
phlegm)

लीबा 'युरकीन [*lyba Hjurkin*] (*var. of CM:*
लीबा 'युक्कीन) क्रि. प. खकार फ्याँक्नु
expectorate, cough or spit out (phlegm)

लीयु [*lyju*] ना. जीवन life, existence,
living, livelihood

लीवु [*lywu*] ना. शरीर body, person, figure

लु [*lu*] ना. १) भोटे मुला Tibetan radish
२) काठमा हुने गोलाकार कालो भग

लुक [*luk*] ना. भेडा sheep

लुकईपा [*lukipa*] ना. भेडाको जुम्रा
sheep's louse

लुकस्या [*luks^ja*] ना. भेडाको मासु mutton

लुकची [*luktsi*] ना. भेडा गोठालो shepherd

लुकच्यु [*lukts^ju*] ना. मुला र खुर्सानीको
अचार pickle of radish and chilli

लुकटुक [*luktuk*] ना. भेडाको बच्चा lamb

लुक्सु [*luksu*] ना. परम्परा tradition

लुङ्दाक [*lundak*] (*var. of CN:* पाडलोड)
ना. १) पाइदेन बान्ने डोरी २) हातो
handle of a millstone or grindstone

लुङ्दोक [*lundok*] (*var. of CN:* लुङ्दाक)
ना. जग समाले ठाँ ठाँ handle of a jug

लुङ्बा [*luŋba*] (*var. of SH:* लुङ्बु) ना.
गाँड़, बस्ती village, village

लुम्बीनी [*lumbini*] ना. लुम्बिनी Lumbini
ले [*le*] १) ना. भाग्य luck, fate, fortune,
destiny, lot, doom, nemesis ex. लेला
कोकागु माना जोये मेत्तालाक / भाग्यमा
भएको बाहेक पाउदैन। २) निषा. है,
हणि ex. त लोकती डुगुवा ले? अब
फार्केर जाने हणि?

ले ग्युमे 'मीच्यीकी [*le 'g^jumre Hmits^jiki*]
क्रि. सँस्कार नमान्ने one who doesn't
follow tradition

ले डयुडा [*le n^junja*] *unknown* भन्दा
कम/थोरै less

ले माडा [^le 'maja] संयो. भन्दा धेरै more, greater	लेदाङ [^ledaj] (var. of SH: लेताङ) ना. सीप skill
ले माधाक्कीन [^le 'ma'takkin] वि. अभागी ill-fated, unfortunate, unlucky, wretched, miserable	लेदोक [^ledok] (var. of CH: कुभ्याक) ना. कटुवा persons who are assigned to public responsibilities
ले रीडा [^le 'rija] <i>unknown</i> भन्दा लामो longer	लेन [^len] ना. १) जवाफ reply, answer, response लेन्दा जेक . २) प्रतिक्रिया reaction, retaliation, effect, result
लेतु [^leu] ना. गधालाई बोकाउने थैलो sack carried by donkey	लेन ग्याप्कीन [^len 'g'apkin] (imp: लेन ग्योप) क्रि. य. जवाफ दिनु reply
लेको [^leko] (var. of SH: 'लेकोर) सङ् शुन्य zero, nil, nought	लेन 'लोक्कीन [^len ^lokkin] क्रि. य. जबाफ फर्काउनु retaliate
लेगा [^lega] (var. of SH: लेकु) ना. काम work क्षाक्ले .	लेन्नीन [^lengin] क्रि. १) लिनु take, get hold of, hold, get, grasp, receive, accept, adopt, win ex. लागी लेन्नीन। हातले लिनु। नेन्दा जेगीन . २) गाउनु sing, chant ex. लु लेन्नीन/गीत गाउनु।
लेगा कोर्गीन [^lega ^kogin] (var. of GH: मीला लेकु कोर्ली) क्रि. य. अखलाई काम अरर्याउनु command, order another to perform a task	लेन्दुक [^lenduk] ना. पिस्तोल pistol
लेगा भयीगीन [^lega 'ts'igin] (past: लेगा भयेजुड) क्रि. य. अभिक्षम labourer, worker	लेन्दा जेक [lenda dzek ^A] ?? (आदरार्थी शब्द) लेन १ .
लेगीन [^legin] क्रि. छुट्टनु, छोडिनु be left behind	लेन्दाजेक [^lendadzék] क्रि. लिनुहोस् वा लिनु (आदरार्थी शब्द) take (honorific term)
लेगु [^legu] (var. of SH: लेकोर; लेको) ना. जाँतो flour-mill, grinding-stone राडाक ₂ , राताक .	लेन्बु [^lenbu] (var. of CN: लेन्बो) ना. उत्तर answer, reply
लेच्ची [^lets'i] ना. काम work ex. मी च्चीगा मा: होरी लेच्ची भयीया मेत्तालाक। मान्छे मात्र धेरै भएर काम गार्ने होईन।	लेप्लेप [^leplep] वि. च्याप्टो flat
लेजु [^ledzu] ना. नक्कल imitation, copy, transcription, duplicate	लेमीलाम [^lemilam] ना. अलछी मान्छे lazy person
लेजु भयीगीन [^ledzu 'ts'igin] (past: भडाजु येजुड) क्रि. य. जस्ताको त्यस्तै गर्नु make same, be unchanged	लेमो [^lemo] क्रि.वि. जस्तै as an example
	लेरोक [^lerok] ना. पर्म mutual exchange of labour (of men or of animals)

लेला [^lela] वि. छुटेको omitted, left out

लेलाबा [^lelabā] वि. फुर्तिलो smart, brisk, active, alert, quick, nimble, agile, vivacious, spirited, sprightly

लेलेक [^lelek] वि. चेप्टो flat

लेल्हा [^lelha] वि. सजिलो, सहज easy, comfortable, simple

लो [^lo] ना. १) वर्ष year, (year of) age, rain २) उमेर age, lifetime, youth

लो डुगीन [^lo ^dugin] (var. of SH: लो डोकी) (3sg pres: लो डीक) (past: लो लाजुड) क्रि. प. उमेर ढल्नु get old

लो तेन्याड [^lo ^teng̥aj] (var. of CH: लो तेड्याक) unknown प्रत्येक वर्ष each year

लो रीडा [^lo 'rija] वि. हतार नगरी निरन्तर गरी राख्ने perform continuously without hurry

लो सोसा [^lo ^sosa] वि. उमेर ढल्केको aged

लोक ग्याप्कीन [^lok 'g̥apkin] (imp: लोक ग्योप) क्रि. प. खेत जोत्नु plough a field

लोकोक [^lokok] ना. १) ठूलो टी मो मो big dumpling २) बाफमा पकाएको ठूलो मैदा डल्लो lump of flour cooked in steam

लोक्कीन [^lokkin] क्रि. फर्किनु return

लोङ [^lonj] १) ना. फुर्सद leisure, free time २) क्रि. उठनु stand up, rise, wake

लोङ्याम [^lonjam] ना. दौँतरी friends

लोतु [^lotu] (var. of SH: लोरतो; लोता)

ना. पात्रो almanac, calendar

लोतो भर्यीगीन [^loto ^ts̥igin] क्रि. प. भ्रममा

पानु suffer the illusion of

लोत्ता [^lotta] ना. राशि signs of the zodiac

लोदोक [^lodok] (var. of SH: लोतोक) ना. बाली harvest, standing crops

लोमा [^loma] (var. of CN: देमा) ना. पात leaf

लोरोक [^lorok] ना. दौँतरी friends (of same age)

लोङ [^lon] ना. १) खबर news, information, message, report २) उत्तर answer, reply

लोङ तेक्कीन [^lon ^tekkin] (var. of SH: लोङ तेरकी) क्रि. प. खबर दिनु inform, give a message

लोङ हुङ्गीन [^lon ^hungin] (past: लोङ होजुड) क्रि. प. खबर आउनु receive message

लोम्बु [^lombu] ना. उत्तर answer, reply

ल्हा [la] ना. ईश्वर, भगवान् lord, master, God, ruler, king, god

ल्हाक्टु [laktu] ना. १) बाँकी remaining, left over, subtraction (in maths), remainder, balance, surplus २) उब्रेको

ल्हाक्मा [lakma] ना. बाँकी remaining, left over, subtraction (in maths), remainder, balance, surplus

ल्हाड [laŋ] अ.मू. सम्भीनु be remembered

लहाडा [haja] ना. १) पवित्र स्थल holy place २) लामा नवास्ने गुम्बा

लहाजु [hadzu] ना. छतमा बनाएको सानो छोर्तेन small stupa on the roof

लहाजु

लहापी [hapri] (var. of SH: लहाबे) ना. चित्रकला art work

लहाब लहाब [hab hab] वि. खल्लो tasteless, insipid, vapid

लहामु [hamu] (var. of SH: लहामो) ना. १) परी angel, very beautiful woman २) देवी goddess

लहाम्डोक [hamdok] ना. दोचा बन्ने डोरी strap श्याम्डो.

लहालहोई [haloi] वि. अलि अलि तातो lukewarm

लहीमीन [himgin] (var. of SH: ल्हेम्पी) क्रि. झर्नु, खस्नु come down, descend, fall off, slip, drop off

लहे [he] ना. भेडा गोठ place to keep sheep

लहेन्डुप [hendup] ना. व्यक्तिको नाम person's name

लहेम्बा [hemba] ना. टालो patch or scrap of cloth

लहेम्बा ग्याप्कीन [hemba 'g'apkin] (imp: लहेम्बा ग्योप) क्रि. य. टाल्नु patch, mend

लहेवी [hewi] (var. of SH: ल्हेवे) क्रि.वि. शान्त quiet, calm, serene, peaceful

लहो [ho] ना. दक्षिण south

लहोई शीडगीन [hoi 'singin] क्रि. य. खुकुलो साग समाल्नु hold loosely

लहोक [lok] ना. ताल pool, pond, lake

लहोक लहोक [lok lok] क्रि.वि. बिस्तारै slowly, gently, carefully, softly, quietly

लहोप लहोप [lop lop] वि. खुकुलो loose, slack, free

लहोप लहोप शोगीन [lop lop 'sogin] (3sg pres: लहोप लहोप शीक) क्रि. य. खुकुलो बनाउनु free, make loose

लहोप लहोप हुडगीन [lop lop 'hungin] क्रि. य. खुकुलो हुनु be loose

लहोबा [hoba] (var. of SH: ल्होबु) वि. खुकुलो loose, slack, free

लहोक भयीगीन [lok 'ts'igin] (past: लहोक भयेजुड) क्रि. य. आराम गर्नु, विश्राम गर्नु rest ex. च्यीमे लहोक भयी, होजो डाडडाक भयेरी/एक छिन आराम गार त्यस्तो हातार गारेर।

लहोदा [hoda] वि. खुकुलो loose, slack, free

•ल

‘ला [^Hla] ना. १) ज्याला wages, remuneration, stipend, recompense २) भाडा rent, hire, wages, remuneration,

fare

‘ला कुगीन [^Hla ^Hkugin] (past: ‘ला कीजुड) क्रि. य. तर्साउनु frighten, threaten

‘ला र्ख्यारकीन [^Hla ^Hk^harkin] क्रि. प. तर्सिनु scared

‘ला ‘लोई [^Hla ^Hloi] वि. सा सानो small

‘लाउ [^Hlau] ना. निश्चित समयको लागि काम गर्ने नोकर contract servant

‘लाक [^Hlak] (*var. of GH: ढाक*) ना. बाज falcon, eagle, hawk

‘लाक्कीन [^Hlakkin] (*imp: ‘लोक*) क्रि. १) उमालेर रस निकाल्नु boil २) हराउनु lose, miss, bring about the defeat of, knock down

‘लाङ [^Hlan] ना. गोरु bull, ox

‘लाङगाडी [^Hlangadji] ना. गाड़ी cart, bullock-cart

‘लाङगीन [^Hlangjin] (*3sg pres:*

‘लावालाक) (*past: ‘लाजुङ*) (*imp: ‘लोड*) क्रि. १) उचाल्नु, उठाउनु raise, lift, carry, instigate, provoke, heighten २) मार्नु beg, ask for, pray, want, demand

‘लाङबुक्षे [^Hlangbutsh^e] ना. हरती elephant

‘लाडा [^Hlaŋa] ना. रोटी बनाउने ठूलो कराइ large pan to bake bread

‘लाजा [^Hladza] ना. ज्याला wages, remuneration, stipend, recompense

‘लाजाक्पा [^Hladzakpa] वि. गिलो tender, not hard, overripe, soft due to mixing with water

‘लाप्कीन [^Hlapkin] (*imp: ‘लोप*) क्रि. १) पढाउनु teach, educate, instruct, train २) सिकाउनु teach, train

‘लाप्डी दोगीन [^Hlapnji døgin] क्रि. प. सिकाउन मन लाग्नु eager to teach

‘लाप्चा [^Hlaptsa] ना. १) ढङ्ग manner, way, method, mode, skill, conduct, habit, nature, kind, type २) स्वभाव nature, character, habit

‘लाप्चा ग्याप्कीन [^Hlaptsa ^{'g}apkin] (*imp:*

‘लाप्च्या ग्योप) क्रि. प. १) सम्भाउनु cause to remember, remind, cause to recollect, make clear or intelligible, explain, cause to understand, convince, advise, console, interpret २) सहि

बाटोमा ल्याउनु ३) राम्रो कुरा सिकाउनु

‘लाप्ची ‘नागीन [^Hlaptsy ^Hnagin] (*var. of CN: ‘ड्योक्चो ‘नागीन*) (*3sg pres:*

‘लाप्ची ‘नीक) (*past: ‘लाप्ची ‘नेजुङ*) क्रि. प. निन्द्रामा बोल्नु talk in one's sleep

‘लाप्चीन [^Hlapjin] ना. गाथा story, tale, verse, song

‘लामा [^Hlama] ना. ठूलो लामा senior Lama

‘लाये [^Hlaje] (*var. of GH: ‘लाई*) ना. फिला thigh

‘लारू च्युक्कीन [^Hlaru ^Hts^jukkin] क्रि. प. पातलो पार्नु make thin

‘लालोक ग्याप्कीन [^Hlalok ^{'g}apkin] (*imp:*

‘लालोक ग्योप) क्रि. प. पोलट्याउनु flip

‘लालोक ग्याप्कीन [^Hlalok ^{'g}apkin] (*imp:*

‘लालोक ग्योप) क्रि. प. पलटाउनु turn, upset, cause to lie down, turn upside down, cause to roll

‘लावा [^Hlawa] (*var. of SH: ‘लावु*) ना. बाफ vapour, steam, mist, breath

‘लीकपा [^Hlikpa] ना. पुरुषको लिङ्गः penis
क्षाक्जी .

‘लीकस्यु [^Hliksi^u] ना. कन्डम condom

‘लीड [^Hlin] ना. क्षेत्र field, land, enclosed
plot of land, region, area

‘लीडबु [^Hlinjbū] ना. १) बाँसुरी flute, pipe
२) मुरली fife, pipe

‘लीडी [^Hlinji] ना. तैराइ float

‘लीगीन [^Hlygin] क्रि. फकाएर मनाउनु
convince ex. खोराड जोड़जोड़ भये र्यु
गीरी मी लीरी मेत्ता / आफै सोभो भयो,
सम्पति सबै आरूले फकाएर लगेर
छैन।

‘लु [^Hlu] ना. गीत song

‘लु च्योगीन [^Hlu ^Hts'øgin] क्रि. प. रचना गर्नु
create

‘लु ढाक्कीन [^Hlu 'tjikkīn] क्रि. प. गीत लेख्नु
write a song

‘लु ताड़गीन [^Hlu ^Htangin] (imp: ‘लु तोड़)
१) क्रि. प. गीत गाउनु sing a song २)
ना. गायक singer, enchanter

‘लु लेन्गीन [^Hlu 'lengin] क्रि. प. गीत गाउनु
sing

‘लु: [^Hlu:] ना. खेत watered field
(especially rice paddy)

‘लुकी बु [^Hluki bu] ना. खेतको कीरा field
insects

‘लुक्कीन [^Hlukkin] क्रि. १) हाल्नु put in,
put on, thrust, mix, pour in, admit, throw
in ex. क्षु ‘लुक्कीन / पानी हाल्नु । २)
पगाल्नु melt, dissolve, cause to feel

compassion, soften (of the emotions)
ex. डी सोप्तु ‘लुक्ती मोला मोला
आम्जोकला ताक्ये च्यीक शोवाले / मेरो
औंठी पगालेर उसलाई काम लगाउन
एउटा बनाएको नि।

‘लुक्चा [^Hluktsa] ना. हाल्ने ठाउँ place to
put

‘लुक्ताड [^Hluktaq] ना. हाल्ने तरीका way
of serving tea

‘लुड [^Hluŋ] ना. गोरु bull, ox

‘लुड हुडगीन [^Hluŋ ^Hhungin] (past: ‘लुड
होजुड) क्रि. प. भोगले विमार हुनु starve

‘लुडक्षु [^Hluŋtsjhū] ना. हावापानी climate

‘लुडगु [^Hluŋgu] ना. १) पङ्खा fan २)
अन्नको भारी sack full of grain

‘लुडदा [^Hluŋda] ना. १) भाग्य luck, fate,
fortune, destiny, lot २) हावामा उडाउने
धार्मिक पर्चा

‘लुडबु [^Hluŋbu] ना. हावा air, wind

‘लुडबु र्युक्कीन [^Hluŋbu 'g^lukkin] क्रि. प.
हावा चल्नु wind

‘लुडबुक्षु [^Hluŋbutshū] (var. of GH: ‘लुडछु)
ना. हावापानी climate

‘लुडयी कुक्कीन [^Hluŋji ^Hkukkin] क्रि. प.
टूलो हावा चाल्नु storming

‘लुडला [^Hluŋla] ना. भोकमरी starvation

‘लुजाड [^Hludzaj] (var. of CN: ‘लुजा) ना.
दोहोरी गीत duet

‘लुजाड धुरकीन [^Hludzaj ^Hturkin] (var. of
CN: ‘लुजा धुरकीन) क्रि. प. स्थानीय

‘दोहोरी गाउनु sing a duet	‘लो खेगीन [^H lo ^H k ^h egin] क्रि. प. भरोसा लाग्नु have faith
‘लुबु [^H lubu] (var. of GH: ‘नुच्चु) ना. ऊनको कपडा woollen clothes	‘लो छु धीन [^H lo ^H ts ^h u ^t yin] ना. उपल्लो मुस्ताङ्को सात गाउ seven VDCs of Upper Mustang
‘लुमा [^H luma] ना. गायिका female singer	‘लो धे [^H lo ^t e] वि. १) आनन्दित delighted, joyful, blissful २) दुक्क being sure or certain ३) सन्तुष्ट satisfied, pleased, delighted, content, contented ४) दुक्क being sure or certain ५) सन्तुष्ट satisfied, pleased, delighted, content, contented
‘ले [^H le] निया. र and, as well as	‘लो धेगीन [^H lo ^t egin] क्रि. प. चित बुभनु satisfy
‘ले रीडा [^H le ^{rīja}] unknown भन्दा लामो longer	‘लो धेफुरी [^H lo ^t ep ^h uri] (var. of CN: ‘लो धेफुली) क्रि. वि. १) दुक्क being sure or certain २) दुक्कसँग having complete certainty
‘लेकीन [^H leki:nA] (var. of SH: ‘लेकी) (imp: ‘लोक) क्रि. १) चपाउनु chew २) थिच्नु press down, suppress, compress, exploit	‘लो हुडगीन [^H lo ^t hungin] (past: ‘लो होजुड) क्रि. प. खोकी लाग्नु cough
‘लेगीन [^H legin] क्रि. भाडामा लिनु rent	‘लोक [^H lok] १) ना. बिजुली lightning, electricity, very fast, smart, bright २) क्रि. खन dig
‘लेटाक [^H letak] ना. गिदीमा रगत मिसिएको blood mixed in brain	‘लोकेक [^H lokek] ना. लोचा भाषा Lowa language
‘लेन्गीन [^H lengin] (var. of GH: ‘लेकीन) क्रि. थिच्नु press down, suppress, compress, exploit	‘लोकोक क्षे [^H lokok ^H ts ^{jh} e] वि. आँटिलो daring, adventurous
‘लेप्कीन [^H lepkin] क्रि. पुग्नु reach, arrive, be sufficient, have plenty, fulfil one's wish, be accomplished	‘लोक्कीन [^H lokkin] क्रि. १) फिर्ता गर्नु return २) खन्नु break up and move (earth etc.), dig, hollow out, give much pain
‘लेबा [^H leba] (var. of SH: ‘लेपु) (var. of CN: ‘लेपा) ना. गिदी brain (physical part)	
‘लेबा च्युडा [^H leba ^H ts ^h una] वि. सानो मन small brain	
‘लो [^H lo] ना. १) खोकी cough २) भरोसा confidence, hope, trust, faith, assurance, reliance, trustworthiness ३) कागजको पैसा paper note	
‘लो कागीन [^H lo ^H kagin] (imp: ‘लो को) क्रि. प. विश्वास गर्नु trust, believe	

‘लोकपा [^H lokpa] ना. भेडाको छालाको लुगा sheepskin clothing	‘लोप्टुक [^H loptuk] ना. विद्यार्थी seeking knowledge, student, pupil, scholar
‘लोकपार [^H lokpar] ना. एक्स-रे X-ray	‘लोप्पी [^H loppi] ना. साहस courage, bravery, boldness, venture, fearlessness, fortitude, valour
‘लोकमारा [^H lokmara] ना. १) चटचाङ्ग lightning २) गोली गाँठो ankle	‘लोमा [^H loma] ना. नाड्लो bamboo winnowing tray
‘लोक्यु [^H lok ^u] ना. बर्ती light, lamp, wick	‘लोमीता [^H lomita] bycycle
‘लोखेरू च्युक्कीन [^H lok ^b heru ^H ts ^b ukkin] क्रि. प. विश्वास दिलाउनु assure	‘लोवा [^H lowa] ना. फोकसो lung
‘लोखेवा [^H lok ^b ewa] वि. १) इमानदारी faithfulness, trustworthiness २) विश्वासिलो	‘लोन्डीक [^H lon ^d ik] ना. भिजिएको गन्ध smell of dampness
‘लोड्गीन [^H longin] ना. विकारी beggar	‘लोन्दा [^H londa] (var. of GH: लोन्दु) १) ना. मूर्ख foolish, stupid, dull, unwise, thoughtless २) वि. सुस्ता slow ३) ना. ओसिलो liable to be dampened, moisten, wet
‘लोच्युडु भयाङ्गीन [^H lopts ^j un ['] ts ^j angin] (past: ‘लोच्युडु भयाङ्गुडु) (imp: ‘लोच्युडु भयोडु) क्रि. प. ज्ञान आर्जन गर्नु, पढाइ गर्नु learn, study	‘लोबा याडा [^H loba 'jaŋa] ‘लेपा याडा)वि. उदार generous, liberal, noble, illustrious
‘लोप्टा [^H opta] ना. विद्यालय school, college	‘लोम्बा [^H lomba] (var. of SH: ‘लोबु) ना. चिसो cold, wet, damp

व

-वा [-wa] प.स. -एको suffix to make verb into past participle ex. शेवा, भयेवा खाएको, गरेको	पानी पिउने ?
वा वा [wa wa] निषा. लल yes, okay, well, oh!	वाडदाड क्षे [wanjan ^H ts ^b e] वि. भाग्य भएको powerful
वाड [waj] ना. religious fair	वी [wi] १) सर्व. त्यो, ऊ that, he, she २) ना. केन्द्र centre, headquarters ३) ना. बीचमा (आदरार्थी शब्द) centre, in the middle (honorific term)
-वाड [-wap] प.स. वा or ex. भया थुड्गुवाड क्षु थुड्गु ? चिया पिउनेकी	

-वी [-wi] प.स. -ऐं suffix to make verb into
1 sg past tense ex. भयेवी; शेवी; सोवी

गरें; खाएँ; गाएँ
वेक्या [wek'a] सर्व. तिनीहरू they

श

शा [^sa] ना. १) सिस्तु nettle, Girardinia heterophylla शाधुक २) बार day of the week

शा काम्मा तारीन [^sa ^kamma ^tagin] (past: शा काम्मा तेजुड) (imp: शा काम्मा तो) क्रि. प. साइत हेनु check date

शा डीमा [^sa ^njima] ना. आईतबार Sunday

शा दावा [^sa dawa] ना. सोमबार Monday

शा पाजाड [^sa ^padzaj] ना. शुक्रबार Friday

शा पेम्बा [^sa ^pemba] शा पोम्बु) ना.
शनिबार Saturday

शा फु [^sa ^phu] (var. of GH: शा फुरू) ना.
बिहिबार Thursday

शा मीडमा [^sa 'mijma] ना. मङ्गलबार
Tuesday

शा ल्हाक्पा [^sa hakpa] ना. बुधबार
Wednesday

शा: शीडीला ताडगीन [^sa: 'sijila ^tangjin]
(imp: शाह शीडीला तोड) क्रि. प. भताभुङ
हुनु make a mess

शाक्कीन [^sakkin] क्रि. खिइनु be worn
away, rust, be blunt, be thinner because
of rubbing, be feeble

शाक्पा [^sakpa] क्रि. घोडाको रड horse
colour

शाखाड [^sak^haŋ] ना. होटेल hotel, eating-
place

शागीन [^sagin] (var. of SH: मीसाकी)
(3sg pres: शीक) (past: शेजुड) (imp: शो)
क्रि. खानु eat श्येगीन १.

शाड [^saŋ] ना. तामा copper

शाडगीन [^saŋgin] (var. of CN: भाडगीन)
(3sg pres: शावालाक) (past: शाजुड)
(imp: शोड) क्रि. पठाउनु send, despatch
शाडा जेगीन .

शाडगो [^saŋgo] ना. पछाडि लगाउने
उनको पछचौरा woollen garment worn
at the back

शाडा [^saŋa] क्रि. राम्रो fine, lovely,
beautiful, graceful, elegant, handsome,
pretty, fair, good-looking

शाडा जेगीन [^saŋa dzegin] (var. of CN:
भाडा जेगीन)क्रि. प. पठाउनु (आदरार्थ
शब्द) send (honorific term) शाडगीन .

शाडाशीडी [^saŋa'sijji] अ.मू. १)
भताबभुङ ex. शाड शीरी चालाक ग्यारी
शाडा शीडीला युत्ती श्याकदुक / जाँडले
मातेर सामान सबै भताभुङ्गा फालेर
राखेछ २) हल्ला, कोलाहल rumour,
hearsay, noise, outcry, uproar, turmoil
ex. पार्टी साम्भारी लाक सोना रेरे शाडा
शीडी च्याक दुक सेना / पार्टी भएर

कस्तो हल्ला भइरहेछ ।	शामा च्युक्कीन [^h sama ts ^h ukkin] क्रि. प. खाना हाल्नु put food on plate
शार्डी दोगीन [^h sangi dogin] क्रि. प. खाना मन लाग्नु like to eat	शामा तेक्कीन [^h sama tekkin] क्रि. प. खाना दिनु offer food
शाजोक [^h sadzok] वि. खान तयार ready to eat	शामा पोक्कीन [^h sama pokkin] क्रि. प. खाना तल राख्नु remove food from the heat
शादाङ [^h sadaŋ] ना. खाने तरीका way of eating	शामा बाक्वा [^h sama bakwa] (var. of SH: शामु बाग्वु) वि. जुठो खाना contaminated
शाधुक ₁ [^h sa ^h tuk] ना. खानाबाट हुने विष food poison	शामा 'लुक्कीन [^h sama lukkin] क्रि. प. खाना हल्नु put food on plate
शाधुक ₂ [^h ad ^h uka] सिस्नु (आदरार्थी शब्द) शा १.	शामा शोगीन [^h sama sugin] क्रि. प. खाना पकाउनु prepare food
शाप्टु ताडगीन [^h saptu tangin] (imp: शाप्टु तोड) क्रि. प. १) सँगारिनु be decorated, be dressed up २) खानाको लागि भगडा गर्नु fight for food ३) सजाउनु decorate, adorn, beautify, grace, garnish, dress, embellish	शायेमगु [^h sajemugu] ना. खाने तेल edible oil
शाप्शाप [^h sap ^h sap] ना. होशियार careful, cautious, intelligent, witty, clever, quick-witted ex. मीरी युला शाप्शाप भ्यी / अरूको ठाउँमा होशियार गर्नुपर्छ ।	शारा [^h sara] ना. भिरालो precipitous, steep
शाबा [^h saba] (var. of SH: शाबु; शाम्बा) ना. पुल bridge	शालाङ [^h salan] ना. ढिँडो ओड्ने भाँडा (आदरार्थी शब्द) pot to cook porridge (honorific term) नाजा ₂ .
शाबा शोगीन [^h saba sugin] (3sg pres: शाबा शीक) क्रि. प. पुल बनाउनु build a bridge	शाली [^h sali] (var. of SH: च्याकथाप; भाली) ना. चुलो oven, stove, cooking place, fireplace
शामा [^h sama] ना. खाना food, diet श्यालाक .	शाशीडी [^h sa ^h siji] वि. हल्क रूपले राखेको, त्यति नखाँदिएको unpressed
शामा क्यागीन [^h sama k ^h agin] (imp: शामा क्यो) क्रि. प. खाना पुराउनु deliver food	शी [^h si] ना. एक प्रकारको बहुमूल्य पञ्चार माला type of valuable stone string
	शीउ [^h siu] ना. गोठालो cowherd, herdsman, shepherd भीउ .
	शीक [^h sik] ना. बाघ leopard

शीकका [‘sikka] ग्यीगुड़) ना. भयाल
(आदरार्थी शब्द) window (honorific term) खुड़ .

शीक्कीड़ [‘sikkij] क्रि. हेनुं (आदरार्थी शब्द) look (honorific term) तागीन .

शीक्टुक [‘siktuk] ना. बाघको बाच्छा leopard cub

शीक्तोक [‘siktok] ना. हेरचाह (आदरार्थी शब्द) care (honorific term) तादोक ३ .

शीक्मु [‘sikmu] ना. प्रदर्शन (आदरार्थी शब्द) demonstration (honorific term) तेमु ३ .

शीगीन [‘sigin] क्रि. मात्नु get drunk भेला जेगीन .

शीड़ [‘siŋ] अ.मू. डराएर जिरिङ्ग हुनु shrink with fear

शीड़ मेजेगीन [ʃiŋʌ medzegi:nʌ] catch शीड़गीन १ .

शीड़गीन [‘singin] क्रि. १) समाउनु, पक्नु catch, take hold of, arrest, seize, grasp
शीड़ मेजेगीन . २) पूर्ण हुनु ३) थाम्नु stop, halt, retain, restrain, control

शीड़गु [‘singgu] ना. पाल (आदरार्थी शब्द) tent (honorific term) घुर .

शीड़ग्या [‘sing'a] वि. गुलाबी rosy, rose-coloured

शीडु [‘siju] (var. of CN: भीडु) ना. पोखरी lake, pool, pond

शीबु [‘sibu] ना. शीत, तुसारो dew

शीमा: [‘sim:a:] ना. सिरक (आदरार्थी शब्द) quilt (honorific term) चुक्टुक .

शीमी ल्हाडा [‘simi l̪aja]

ना. पूजाकोठामा राख्ने दराज cupboard in a puja room

शीमी ल्हाडा

शीम्गाड़ [‘simgaŋ]

ना. घर (आदरार्थी शब्द) house (honorific term) खाडबा १ .

शीम्मी [‘simgi]

ना. दरबारको कुकुर palace dog

शीम्मीन [‘simgin]

क्रि. सुत्नु (आदरार्थी शब्द) sleep (honorific term) ड्यागीन .

शीम्मु [‘simgu]

ना. इन्द्रेणी halo

शीम्मु पुक्कीन [‘simgu ^Hpukkin]

घाममा इन्द्रेणी लाग्नु form a rainbow around the sun

शीलुक [‘siluk]

ना. चाबीको सट्टा हाल्ने सानो काठ small piece of wood used instead of a lock on the door

शीसा [‘sisa]

वि. जाँडले मातेको drunk

शीन स्येगीन [ʃi:nə sjegi:nə] (var. of SH:

भीन स्येगीन) (imp: शीन स्योक) क्रि. प.

भुट बोल्नु lie

शु [‘su]

ना. शरीर body, person, figure

शु क्याडगीन [‘su ^Hk̪ajgin]

(past: शु क्याजुड़) (imp: शु क्योड) क्रि. प. शरीर तन्काउनु stretch body

शु च्यीमेक [‘su ^Hts̪imek]

(var. of SH: शु च्यीडे) वि. सानो शरीर dwarf

शु ठुगीन [‘su ^Hhugin]

(3sg pres: शु ठी) (imp: शु ठी) क्रि. प.

नुहाउनु bathe ठी ग्याप्कीन .

शु दाक्कीन [^{su} dakkin] (<i>var. of SH: शु दारकी; शु दारकीन</i>) (<i>imp: शु दोक</i>) क्रि. प. शरीर कान्तु shiver, tremble
शु फुरक्कीन [^{su} ^{H_p} hurkin] (<i>var. of SH: शु फुरकी</i>) क्रि. प. जीउ मालिस गर्नु massage the body
शु शीड भयीगीन [^{su} ^{'sin} ^{'ts'} igin] (<i>past: शु शीड भयेजुड</i>) क्रि. प. भस्किनु startle
शुक [^{suk}] ना. दुखाइ aching, pain
शुक ग्याप्कीन [^{suk} ^{'g'apkin]}

(*imp: शुक ग्योप*) क्रि. प. दुखनु, बेथा लाग्नु ache, hurt, have pain

शुक घुक्कीन [^{suk} ^{'kukkin}] क्रि. प. जीउ निहुरिनु bear pain

शुकका [^{sukka}] (*var. of SH: शुक्कु*) वि. छेउ side, end, by the side of

शुक्कीन [^{sukkin}] क्रि. घोच्नु poke, prick, pierce

शुक्जीन था: [^{sukdzin} ^{Ht'a:}] वि. दुखाई सहन सक्ने one who can bear pain

शुड [^{sunj}] ना. मुर्ति, स्तुपा वा मनी भित्र राख्ने मन्त्र गरेको लेख तथा बहुमूल्य वस्तुहरू treasures or religious writings kept inside the centre of an idol or stupa

शुजुम [^{sudzum}] ना. त्रिभुज triangle

शुम्दु [^{sumdu}] ना. जादु magic, sorcery

शुम्दाक [^{sumdak}] (*var. of SH: छुम्दाक; क्षुदाक*) ना. पानी राख्ने दराज cupboard to keep water

शुर [^{sur}] ना. किनारा border, edge

शुरचाक [^{'surtsak}] ना. १) घरको छानाको चार कुनाको झण्डा गाइने ठाउँ place on the 4 corners of a roof to erect flags
२) घरको चार कुनामा लगाउने रातो रङ्ग red paint on the 4 corners of a house

शुरला [^{'surla}] वि. अलग separate

शुरला थेनीन [^{'surla} ^{Ht'hengin}] क्रि. प. अलगि तान्तु pull, separate

शुरला लेनीन [^{'surla} ^{'lengin}] क्रि. प. भिन्न लिनु take separate

शुरू [^{'suru}] ना. घ्यू निकाल्ने भाँडो utensil used for extracting ghee

शुल्ला [^{'sulla}] क्रि. वि. अलग separate, apart

शुल्ला थोनीन [^{'sulla} ^{Ht'hengin}] क्रि. प. अलग हुनु apart

शुही [^{'suhi}] ना. गाप्री small pitcher (of copper or brass), small (copper or brass) water-vessel

शेकमा [^{'sekma}] (*var. of SH: शेमु*) ना. १)
निगालोबाट बनाएको बकस box made from bamboo
२) आँखीभौँ eyebrow

शेगीन [^{'segin}] (3sg pres: शोक) क्रि. १)
थाप्नु set up, establish, place, extend one's hand in order to receive something शेदा जेगीन . २) सिद्धिनु finish, end, come to an end, expire, empty, be decided, perish, spoil, die
३) प्रयोग हुँदा हुँदै बिग्रैदै जानु

शेगीन [^{'segin}] क्रि. १) सर्नु move, slide, go from one place to another २) ताक्नु

aim at, wait for a chance	up, finish
शेतारा [‘setara] (<i>var. of SH: शाताराक</i>) ना. भिरालो precipitous, steep	शोकपु [‘sokpu] १) वि. भूटो false, untrue, untruthful २) ना. भूटा बोल्ने मानिस liar, deceiver ३) ना. नक्कल imitation, copy, transcription, duplicate ४) वि. नक्कली false, counterfeit, forged, not real or genuine, artificial, unnatural
शेदा जेगीन [‘eda dzegi:nə] ?? (आदरार्थ शब्द) शेगीन १ .	शोकपु शोगीन [‘sokpu ‘sogin] (3sg pres: शोकपो शीक) क्रि. प. नक्कली बनाउनु to make a copy or duplicate
शेदो [‘sedo] (<i>var. of CN: छेतो; ज्यादाप, फेदो</i>) ना. ठूलो चक्कु big knife	शोकपु [‘sokpū] ना. बनावट structure, building, construction, shape, make-up, show, display, affectation
शेन [‘sen] ना. लामाको माथि लगाउने लुगा red garment worn by buddhist monk	शोकसा [‘soksa] (<i>var. of CN: भयोकचा</i>) ना. खाली empty, vacant, hollow, unoccupied, unemployed
शेप [‘sep] (<i>var. of SH: तामे</i>) ना. १) खसी नपारेको घोडा stallion २) भाले घोडा male horse	शोगीन [‘sogin] क्रि. बनाउनु make, build, construct, produce, repair शोवा जेगीन, श्याङ्गीन, स्यामीन .
शेप शोगीन [‘sep ‘sogin] क्रि. प. घोडालाई खसी पर्नु castrate a horse	शोड [‘soj] ना. छिनु chisel
शेबा [‘seba] ना. सहनशील tolerant, patient	शोड श्युरकीन [‘sɔ:j ‘slurkin] क्रि. प. किल्लाको काठ दुलो पार्नु pierce with chisel
शेमु [‘semu] वि. गाईको रङ्ग cow's colour	शोटा [‘sota] ना. कम्पनी company
शेर [‘ser] ना. काटी, किल्ला nail	शोत्ता [‘sotta] ना. गहुँ काट्ने हँसिया sickle to cut wheat
शेर ग्याप्कीन [‘ser ‘g’apkin] (<i>imp: शेर ग्योप</i>) क्रि. प. काटी लगाउनु do one's nails	शोष्यी [‘sopts’y] (<i>var. of CM: शोष्यी!</i>) ना. मर्मत repair, renovation, (figuratively) beating (done for bringing one to the right path)
शो [‘so] ना. धातु metal, mineral	शोष्यी ग्याप्कीन [‘sopts’y ‘g’apkin] (<i>imp: शोष्यी ग्योप</i>) क्रि. प. पुनर्संरचना गर्नु
शो शोगीन [‘so ‘sogin] (<i>imp: शो शो!</i>) क्रि. प. धातुको काम गर्नु work with metal	
शोक [‘sok] ना. १) भूट lie, untruth ठाबा, . २) बेच्ने सामान goods	
शोक स्येगीन [‘sokə sjegi:nə] (<i>imp: शोक स्योक</i>) क्रि. प. भूटो बोल्नु, ढाँट्नु lie, falsify, deceive	
शोककीन [‘sokkin] (<i>var. of CH: भयोककीन</i>) क्रि. सिद्धिनु, सकिनु end	

reconstruct	शोप्ता [sopta] ना. १) संरचना structure	श्या: [s̥a:] ना. मुख (आदरार्थी शब्द) mouth (honorific term) खा १ .
२) स्वरूप form, shape, character, nature, appearance, identity, type, kind, of the same nature or character, similar	शोप्ता तोङ्गीन [sopta h̥t̥engin] (past: शोप्ता तोङ्जुड) (imp: शोप्ता तोङ) क्रि. य. आकृति दिनु give a shape	श्या: चुबा [s̥a: h̥tsuba] वि. खा सारा (आदरार्थी शब्द) harsh tone (honorific term) केक साडा .
शोप्ता मेरीन ['sopta 'megin] वि. कुरूप ugly, deformed, shapeless	श्या: टेगीन ['s̥a: h̥tegin] क्रि. य. भोक लाग्नु (आदरार्थी शब्द) feel hungry (honorific term) फोक्वा तोक्कीन .	
शोप्ता शोगीन ['sopta 'sogin] (3sg pres: शोप्ती शीक) क्रि. य. स्वरूप बनाउनु give a shape to	श्या: ठोगीन ['s̥a: h̥th̥ogin] क्रि. य. रिसाउनु (आदरार्थी शब्द) get angry (honorific term) छीक्पा शारीन .	
शोर ['sor] ना. प्वाल पर्ने औजार device to make hole	श्या: ढेला ['s̥a: 'tela] वि. उमेर ढल्के (आदरार्थी शब्द) aged (honorific term) खा घेगीन १ .	
शोरा ['sora] (var. of SH: शोरू) ना. हँसिया sickle	श्या: ना: [s̥a: 'na:] वि. निरास (आदरार्थी शब्द) sad (honorific term) नाकधुरा .	
शोले भयीगीन ['sole 'ts̥l̥igin] (past: शोले भयेजुड) क्रि. य. मर्मत गर्नु mend, repair	श्या: साकी [s̥a: h̥sak̥i] वि. मुसुकक (आदरार्थी शब्द) smiling gently (honorific term) घोछाई .	
शोवा ['sowa] ना. बाल्टिन bucket	श्या: साडा [ʃja: sanja] जो सँग पनि बोल्ने talkative, open (person) खासाडा .	
शोवा जेगीन ['sowa dzegin] क्रि. य. बनाउनु (आदरार्थी शब्द) build (honorific term) शोगीन .	श्या: सुबा [s̥a: h̥suba] वि. silent (honorific term) खुसुबा .	
शोम्बा ['somba] ना. दोचा thick woollen Tibetan stockings श्याप्जीन .	श्या: चुबा [ʃja:ts̥uba] ?? (आदरार्थी शब्द) खा शारा १ .	
शोम्बा नाक्तोडा ['somba 'naktona] (var. of CN: शोम्बा नाक्तोवा)ना. कालो दोचा traditional Tibetan foot wear	श्या: ठेगीन ['s̥a: h̥tegin] क्रि. भेट्नु (आदरार्थी शब्द) meet (honorific term) ठेगेन .	
श्या [s̥a] ना. आर्द्रता moisture, humidity	श्याक [s̥ak] ना. चिल्लो oily, greasy, smooth, oil, fat श्याकची .	
श्या कारा [ʃja kara] smily डो कारा १ .		
श्या ना: [ʃja na:] disappointed डोम्नाक .		

श्याक ठीक ठीक [^sak ^Ht^hik ^Ht^hik] वि.
तैरिको चिल्लो fat floating on the surface

श्याकीम [^sakim] ना. जुँगा (आदरार्थी शब्द) moustache (honorific term)
खाबुक .

श्याकआ ग्याप्कीन [^saka ^gapkin] (var. of SH: श्यावाग ग्याप्कीन) (imp: श्या ग्योप) क्रि. प. डोरी अङ्कुसे बनाइ घाटीमा पार्ने पासो trap with rope loop

श्याककीन [^sakkin] (imp: श्योक) क्रि.
राख्नु put, keep, place, deposit

श्याकची [^saktsi] ना. चिल्लो (आदरार्थी शब्द ??) oily, greasy, smooth, oil, fat
श्याक .

श्याकजा [^sakdza] ना. राख्ने ठाउँ place to keep

श्याकदीन [^sakdyn] ना. सातौं दीन seventh day

श्याकपु [^sakpu] (var. of CN: श्याकपो) ना.
दिन day, daytime, poor, destitute, poverty-stricken, distressed, worried, unsettled, humble, polite, modest, miserable

श्याकपु तेन्याड [^sakpu ^Hteng^{aŋ}] क्रि.वि.
प्रत्येक दिन everyday

श्याकपुला [^sakpula] ना. दिनमा daily

श्याकमु [^sakmu] ना. दिन day, daytime, poor, destitute, poverty-stricken, distressed, worried, unsettled, humble, polite, modest, miserable

श्याक्योक थाडगीन [^sak^hok ^Ht^bangin]
(var. of CN: श्यारक्योक थीडगीन)

(past: श्याक्योक थाजुड) क्रि.प.

खोच्याड-खोच्याड गरि हिँड्नु walk unbalanced

श्याक्योवा [^sak^howa] ना. लङ्घडो limb

श्याड [^san] ना. चौडाइ width, breadth

श्याड च्युडा [^san ^Hts^huŋa] वि. सङ्कुचित narrow, compressed, contracted

श्याडगीन [^sangin] (past: श्याजुड) (imp:
श्योड) क्रि. बनाउनु (आदरार्थी शब्द) make (honorific term) शोगीन .

श्याडा जेगीन [^sanya ^{dzegin}] क्रि. प. उठनु
(आदरार्थी शब्द) raise (honorific term)
लाडगीन .

श्याटे [^sate] ना. १) बुढो लामा elderly Lama २) वृद्धा (आदरार्थी शब्द) old woman (honorific term) घेमु .

श्याटेगीन [^{fja}tegi:nA] be hungry, feel hungry फोक्वा तोक्कीन .

श्याटो [^sa[θ] ना. सल्लाह (आदरार्थी शब्द) suggest (honorific term) ढो २ .

श्याटो जेगीन [^{fja}[θ] dzegin:nA] discuss ढो भयीगीन .

श्यातुड [^satun] वि. आँखा नदेख्ने blind

श्यादी पुगीन [^sady ^Hpugin] क्रि. प. चन्दन दिनु donate money

श्याप पोरी [^{fja}p^hori:] step घोबा पोगीन .

श्याप्जीन [^{fja}pdzi:nA] thick woollen Tibetan stockings शोम्बा .

श्याप्ताडला फेर्ड [^saptanjla ^Hp^hei] क्रि. प.
पाइला टेक्नु (आदरार्थी शब्द) walk (honorific term)

श्याप्तीन [^t s ^j aptyn] ना. पूजा worship, homage, deference, esteem	श्यारीन [^t s ^j arin] ना. आमनेसामने (आदरार्थी शब्द) face-to-face (honorific term) खाप्ती .
श्याप्तोक [^t s ^j aptok] (var. of SH: श्याप्तोक) ना. स्याहार care, attendance, looking after, nursing	श्यारू [^t s ^j aru] (var. of SH: श्यार) ना. जातिगत नाच traditional dance
श्याप्तोक पुगीन [^t s ^j aptok ^H pugin] क्रि. प. स्याहार सुसार गर्नु take care	श्यारू ग्याप्कीन [^t s ^j aru ^H g ^j apkin] (imp: श्यारू ग्योप) क्रि. प. सामाजिक नाच नाच्नु dancer
श्याप्तू [^t s ^j apru] ना. लोक नृत्य folk-dance, public dance	श्याला ग्याप्कीन [^t s ^j ala ^H g ^j apkin] (var. of SH: श्याल ग्याप्कीन) (imp: श्याला ग्योप) क्रि. प. लिप्नु smear, daub, apply smooth mud to walls and floor
श्याप्लीक [^t s ^j aplik] ना. जुता (आदरार्थी शब्द) shoe (honorific term) पोल्ली .	श्यालाक [^t s ^j alak] ना. खानाको आदरार्थी शब्द food (honorific term) शामा .
श्यामु [^t s ^j amu] (var. of CH: श्याउ) ना. टोपी hat उये .	श्यालाक स्याम्पीन [^t s ^j alak ^H s ^j amgin] (imp: श्यालाक स्योम) क्रि. प. खाना बनाउनु make a meal
श्यामु तीली पुकपुक [^t s ^j amu ^H tili ^H pukpuk] ना. एक प्रकारको टोपी cowboy hat	श्याल्लोडवा [^t s ^j allonjwa] (var. of CN: श्यारचीवा) क्वि. टेढो आँखा भएको having diverted eye
श्याम्डो [^t s ^j amdo] ना. दोचाको फिता (आदरार्थी शब्द) lace (honorific term) ल्हाम्डोक .	श्यासीम श्याक्या [^t s ^j asim ^t s ^j ak ^j a] क्रि. प. बोली राख्नु (आदरार्थी शब्द) keep one's word (honorific term)
श्याम्मा [^t s ^j amma] (var. of CH: श्यारमु) (var. of SH: श्यारमु) क्वि. अन्धी blind woman	श्यासुमी [^t s ^j asumi] ना. शान्ता (आदरार्थी शब्द) silent (honorific term) तीडजोई .
श्यारकीन [^t s ^j arkin] (imp: श्योर) क्रि. १) स्वैरनु shave २) अन्धो हुनु	श्यी [^t s ^j i] सङ्. चार four
श्यारक्योक [^t s ^j ark ^j ok] ना. लङ्घडो limb	श्यी ल्होई [^t s ^j i ^H toi] क्वि. मन्द गतिको slow pace
श्यारती धेगीन [^t s ^j artī ^t egin] (var. of SH: स्यारते धेगीन) (3sg pres: श्यारती धोक) क्रि. प. अन्धो हुनु blind	श्यीक्कीन [^t s ^j ikkīn] क्रि. भत्किनु be damaged
श्यारा [^t s ^j ara] (var. of SH: श्यारू) ना. अन्धो blind person, benighted	श्यीड [^t s ^j in] ना. खेत field क्षुडयी .

श्यीड 'डोगीन [^{t'siŋj} ^H <i>jogin</i>] (3sg pres: श्यीड 'डीक) क्रि. प. खेत जोत्नु plough	श्यीप्च्यी [^{t'sipts̩i}] ना. चकारी गर्ने serve as a slave
श्यीड च्युगीन [^{t'siŋj} ^H <i>ts̩ugin</i>] (past: श्यीड चीजुड) (<i>imp:</i> श्यीड ची) क्रि. प. सिँचाइ गर्नु irrigate	श्यीप्च्यु [^{t'sipts̩u}] सङ्. चालीस forty
श्यीड ताप्कीन [^{t'siŋj} ^H <i>tapkin</i>] (<i>imp:</i> श्यीड तोप) क्रि. प. खेती लाउनु plant	श्यीप्च्यु श्याककु [^{t'sipts̩u} ^{t'siakku}] सङ्. उन्चालिस nineteen
श्यीड 'लोकीन [^{t'siŋj} ^H <i>lokkin</i>] क्रि. प. खेत/बारी खन्नु dig a field	श्यीप्च्यु श्याकच्चीक [^{t'sipts̩u} ^{t'siakts̩ik}] सङ्. एकचालीस forty-one
श्यीडडी ताडजेगीन [^{tʃiŋdʒəŋi} : <i>taŋdzegei:nʌ</i>] blow into fire मे ताडगीन .	श्यीप्च्यु श्याकसुम [^{t'sipts̩u} ^{t'siaksum}] सङ्. त्रिचालीस forty-three
श्यीडबा [^{t'siŋba}] ना. किसान farmer, peasant, ploughman	श्यीप्च्यु श्यापयेक [^{t'sipts̩u} ^{t'siapg̩ek}] सङ्. अठचालीस forty-eight
श्यीडबा सोनाम्बा [^{t'siŋba} ^H <i>sənamba</i>] (<i>var. of CN:</i> श्यीडबा सोनाम) ना. किसान farmer, peasant, ploughman	श्यीप्च्यु श्याप्दीन [^{t'sipts̩u} ^{t'siapdyn}] सङ्. सतचालीस forty-seven
श्यीडले [^{t'siŋle}] ना. खेतको काम farmwork	श्यीप्च्यु श्येडा [^{t'sipts̩u} ^{t'siŋja}] सङ्. पैंतालीस forty-five
श्यीडी [^{t'siŋgi}] ना. दुइ वर्ष अगाडि two years before	श्यीप्च्यु श्येडी [^{t'sipts̩u} ^{t'siŋgi}] सङ्. बयालीस forty-two
श्यीजु [^{t'sidzu}] ना. टोल समाज community	श्यीप्च्यु श्येहुक [^{t'sipts̩u} ^{t'siɛ[uk]}] सङ्. छ्यालीस forty-six
श्यीजोडा [^{t'sidzoŋa}] ना. मौन silent, silence	श्यीप्च्यु श्येवी [^{t'sipts̩u} ^{t'siewi}] सङ्. चवालीस forty-four
श्यीज्याक [^{t'sidz'ak}] ना. १) बासिन्दा inhabitant, resident, native, dweller २) स्थायी बस्ती local settlement	श्यीप्ता [^{t'sipta}] (<i>var. of CH:</i> श्यीप्ता) ना. आँखा गाडाइ way of looking
श्यीडुम [^{t'siŋdum}] क्रि. दुईवाट ईटाको पर्खाल wall two bricks wide	श्यीप्तु [^{t'siptu}] ना. गिलो सातु (आदरार्थी शब्द) flour made from roasted wheat (honorific term) भयुदु .
श्यीप [^{t'sip}] ना. सातु (आदरार्थी शब्द) flour (honorific term) पाक; चाम्पा .	श्यीबा [^{t'siba}] (<i>var. of SH:</i> श्यीम्बु) ना. मीठो delicious, savoury, tasty, palatable, pleasing, pleasant

श्यीबा [s̥iba] (<i>var. of SH: श्यीबु</i>) वि. मीठो delicious, savoury, tasty, palatable, pleasing, pleasant, amusing, charming, sugary or sweet taste, pleasant taste 'डयेवा .	श्युक्तेन [s̥ukten] ना. गलैँचा (आदरार्थी शब्द) carpet (honorific term) तेन .
श्यीम्ली [s̥imly] ना. मीठो पन sweetness	श्युक्मा [s̥ukma] ना. दोस्रो second, other, next
श्यीम्ली तारीन [^H tagin] (<i>imp:</i> श्यीम्ली तो) क्रि. य. मीठो छ की छैन हेर्नु taste food	श्युक्मागु [s̥ukmagu] (<i>var. of SH:</i> स्युक्माहो) वि. दोस्रो पटक second time
श्यीवा [s̥iwa] सङ्क. चौथो fourth	श्युक्माला [s̥ukmala] ना. दोस्रो second, other, next
श्यीगीन [s̥ygīn] क्रि. पगलनु melt, thaw	श्युक्या [s̥uk̥ya] ना. भान्छा घर (आदरार्थी शब्द) kitchen (honorific term) थाप्जाड .
श्यीरी दुर्गीन [^H syri 'dugin] (<i>3sg pres:</i> श्यीरी डीक) (<i>past:</i> श्यीरी लजुड) क्रि. य. पगाल्नु melt, dissolve	श्युक्योक [s̥uk̥ok] वि. अन्तिम final, last
श्यीरू च्युक्कीन [^H syru ^H ts̥ukkin] क्रि. य. पगाल्नु melt, dissolve	श्युक्ला [s̥ukla] ना. यो. पछि after, later, afterwards, later on, in the absence of
श्यु श्युक्ला [^H s̥u ^H ukla] वि. पछि पछि at last	श्युड [^H s̥un] ना. १) सरकार government, ruling authority, sovereign power २) सिउँदो part above the forehead where hair is parted on each side of the head to leave a line
श्युक [^H s̥uk] १) ना. तिर towards, bank, shore, beach, edge, side, arrow २) वि. अन्तिम final, last ३) क्रि. बस्नुस्	श्युडग्यु [^H s̥ung̥u] ना. साभा co-operative, partnership, joint venture or concern
श्युक्कीन [^H s̥ukkin] क्रि. बस्नु (आदरार्थी शब्द) sit (honorific term) धेरीन १ .	श्युडडी [^H s̥unjji] ना. १) गोबर (आदरार्थी शब्द) dung (honorific term) ज्ये १ . २) सूर्य (आदरार्थी शब्द) sun (honorific term) डीमा १ .
श्युक्जा [^H s̥ukdza] ना. बस्ने ठाउँ (आदरार्थी शब्द) seat (honorific term) घोक्जा १ .	श्युडडी ताडाजेगीन [^H s̥unjji ^H tajadzegin] क्रि. य. आगो सल्काउनु (आदरार्थी शब्द) light fire (honorific term) पारकीन १ .
श्युक्टा [^H s̥ukta] ना. भोज भतेर feast, banquet	श्युडला थेगीन [^H s̥unja ^H t̥egin] क्रि. य. सबैसँग मिल्नु get along with everyone
श्युक्ठी [^H s̥ukt̥i] ना. कुर्सी (आदरार्थी शब्द) chair (honorific term) कुप्क्याक .	श्युडी [^H s̥ungi] ना. सार्वजनिक pertaining to all people, concerning the people as a
श्युक्ता [^H s̥ukta] ना. चुलो (आदरार्थी शब्द) stove (honorific term) थाप्का .	

whole, public, general

श्युरकीन [^{tʃ}urkin] क्रि. हान्तु hit, strike, shoot रोगीन .

श्युल्ले [^{tʃ}ulle] (var. of SH:

युले) ना. टाउकोमा लगाउने ornament worn on the head

श्युल्ले

श्ये [^{tʃ}e] क्रि. वि. आउँदो चौथो दिन fourth day from now

श्येगीन [^{tʃ}egin] ना. हाँस्नु (आदरार्थी शब्द) laugh (honorific term) घोगीन .

श्येगीन [^{tʃ}egin] क्रि. १) खानु (आदरार्थी शब्द) eat (honorific term) शागीन . २) frighten (honorific term) जीक्कीन .

श्येचा [^{tʃ}etsa] chilli (honorific term) माच्चा .

श्येजा [^{tʃ}edza] (var. of SH: श्येजी) ना. १) आदर respect, honour, esteem, reverence २) मान heart

श्येजु [^{tʃ}edzu] ना. चुरोट (आदरार्थी शब्द) cigarette (honorific term) चुरा .

श्येटुक [^{tʃ}etuk] ना. निम्की salty bread खुटा .

श्येथुक [^{tʃ}et^huk] ना. थुक्पा (आदरार्थी शब्द) thukpa soup (honorific term) छोमा .

श्येदाङ [^{tʃ}edan] ना. रिस anger, wrath, resentment, anger, jealousy, envy

श्येनाङ [^{tʃ}enan] ना. डर fear, dread, awe, terror

श्येन्लोक [^{tʃ}enlok] (var. of SH: श्येलोक)

ना. वाक वाकी nausea, feeling of sickness

श्येन्लोक ग्याप्कीन [^{tʃ}enlok ^{tʃ}apkin]

क्रि. वा. वाक आउनु vomit

श्येम्मा [^{tʃ}emma] वि. अर्को, अरू other, another

श्येम्मा श्येम्मा [^{tʃ}emma ^{tʃ}emma] वि. अन्य other, different

श्येयी [^{tʃ}ejy] ना. गायक, गायिका singer

श्येराक [^{tʃ}erak] ना. रक्सी alcohol (honorific term) आराक .

श्यो [^{tʃ}o] ना. दही yoghurt

श्योकच्या [^{tʃ}okts^a] ना. बिहानको चिया morning tea

श्योक्कीन [^{tʃ}okkin] (var. of SH: योक्कीन)

क्रि. चिर्नु split, cut, rip up, cleave, lacerate, saw (with a saw)

श्योप्ची श्योप्डी माला [^{tʃ}optsi ^{tʃ}opni 'mala] अ.मू. बल लगाउँदा expression used when using force

श्योम्गीन [^{tʃ}omgin] क्रि. कुच्चिनु be dented

श्योम्बा [^{tʃ}omba] (var. of SH: श्योम्बु) वि. वयस्क adult, grown up, mature

श्योम्मा [^{tʃ}omma] वि. युवति young woman, (of woman) young, youthful

श्योरोरोर [^{tʃ}ororor] अ.मू. खोलाको आवाज sound of stream

श्योवा [^{tʃ}owa] ना. बिन्ती petition, solemn entreaty

श्योवा ग्याप्कीन [‘s̥l̥owa ‘g̥apkin] (*imp:* श्योवा ग्योप) क्रि. य. सहयोग मानु *plea*

श्योवा पुगीन [‘s̥l̥owa ‘pugin] (*var. of SH:* श्योवा पुल्ली) क्रि. य. बिन्ती गर्नु *plea*

श्योन जुवाजेगीन [ʃjønʌ duwadzegi:nʌ] milk होमा ज्योगीन .

श्योन्नीन [‘s̥l̥øngin] क्रि. चढ्नु climb, ascend, ride, soar **क्षीप्कीन** .

श्योन्दा [‘s̥l̥ønda] वि. १) जवान young
२) riding horse

श्योम्बा [‘s̥l̥ømba] वि. जवान young

स

सा [^Hsa] ना. माटो, जमिन, जग्गा clay, earth, land, soil, ground, floor

सा तोड्बा [sa ^Htoḍba] वि. खाली ठाउँ open place, empty

सा शीड्गीन [^Hsa ‘singin] क्रि. य. जग्गा समाउनु, ठाउँ लिनु capture land

साँउ [^Hsāu] (*var. of SH: साडो*) (*var. of CN: साड्योक*) ना. बीउ seed, grain, sperm

साँउ ग्याप्कीन [^Hsāu ‘g̥apkin] (*imp:* साड्चु ग्योप) क्रि. य. बीउ छर्नु sow

सा: [^Hsa:] (*var. of CH: साड*) ना. धुप incense, light or heat of the sun, sunshine

सा: काजा [^Hsa: ^Hkadza] ना. एक प्रकारको धुप type of incense

सा: ग्याप्कीन [^Hsa: ‘g̥apkin] (*imp:* सा ग्योप) क्रि. य. प्रतिरोध गर्नु offend

सा: डीप्जाङ [^Hsa: ‘dipdzan] ना. न्वारन गर्नु ??? type of incense

सा: ताङ्गीन [^Hsa: ^Htangin] (*past:* सा: ताजुड) (*imp:* सा: तोड) क्रि. य. न्वारन गर्नु puja held for naming newborn

साउ [^Hsau] snow leopard

साका [^Hsaka] वि. सरकारी of or from government, official

साका लीक [^Hsaka ‘lyk] ना. सरकारी मल chemical fertilizer

साकादावा [^Hsakadawa] ना. मासु नखाने चौथो महिना holy month of the year

साकालुका [^Hsakaluka] ना. गाउँलेको सुरक्षाको लागि खाने भोज festival celebrated by villagers for safety

साक्कीन [^Hsakkin] (*imp:* सोक) क्रि. १) कमाउनु earn २) जम्मा गर्नु, संचय गर्नु pile up, store

साक्च्ये [^Hsakts’e] (*var. of CN: छाक्च्ये*) वि. गफाडी talkative, prattler, boaster

साक्तेरा [^Hsakter] वि. जे गरे पनि धन अर्जन गर्न नसक्ने व्यक्ति one who no matter what he does, cannot make money ex. मी दे हिन्ना साक्तेरा च्याक डाक, होजो लेगा च्याक भ्यादी धोराडा भुलीड हेत्ता 'नीक / यो मान्छे धन कमाउन नसाक्ने एउटा रहेछ, यति काम गर्छ त्यहि पनि ऋण छ भन्छ।

साक्यी [^Hsak̥i] वि. तयार ready, prepared, healthy and well

साक्रु [^Hsakru] ना. कसिङ्गर dirt, refuse, rubbish, hateful or disagreeable person

सागीन [^Hsagin] (*var. of CM: छागीन*)
(*past: साजुड़*) (*imp: सोड़*) **क्रि. १**)
सर्किनु choke २) नाइलोमा केलाउनु
३) केलाउनु remove impurities (from grain etc.), sift, cull

साड़ [^Hsaŋ] ना. चेप corner

साड घेगीन [^Hsaŋ ^tkegin] ना. मुक्ति पाउनु
be liberated

साडगाक ग्याप्कीन [^Hsaŋgak ^tg̥apkin]
(*imp: साडगाक ग्योप*) **क्रि. ७. ठेल्नु** push, shove, elbow *ex. वाड श्युजारू*
मीक्याक साडगाक ग्याप्यी/वाड थाप्ने
ठाउंमा मान्छेहरू ठेला ठेल गरिरहेछ।

साडगीन [^Hsaŋgin] (*3sg pres: सावालाक*)
(*past: साजुड़*) (*imp: सोड़*) **क्रि. १**) पुग्नु
be sufficient, have plenty, fulfil one's wish, be accomplished *ex. मीला धाजी होक्ना साडये मेत्तालाक / मान्छेलाई जिति भए नि पुग्दैन। २) कुरा लुकाउनु keep secret *ex. लाप सारी धेदी 'ना मानाला / कुरा लुकाएर बसेर भन्दै भन्दिन।**

साडगु [^Hsaŋgu] (*var. of SH: भयीसाड़; छाडगो*) ना. १) गुँड nest २)

साडगु ओरकीन [^Hsaŋgu orkin] **क्रि. प.** गुँड भत्काउनु destroy nest

साडग्या [^Hsang̥a] ना. पन्यु (आदरार्थी शब्द) ladle (honorific term) पाक्या .

साडग्ये [^Hsang̥e] ना. परमेश्वर God Almighty, Supreme Being

साडजा [^Hsaŋdza] ना. गुनासो complaint, reproach, disapproval, repentance, sorrow

साडज्या [^Hsaŋdz̥a] ना. गोप्य secret, confidential, protectable

साडडे [^Hsaŋde] ना. चामल (आदरार्थी शब्द) rice grain (honorific term) डे: .

साडदा [^Hsaŋda] ना. थल (आदरार्थी शब्द) plate (honorific term) थीलीड़ .

साडना [^Hsaŋna] ना. लामाले मन्त्र गरेको धूप (आदरार्थी शब्द) incense (honorific term) धुक्च्ये .

साडबु [^Hsaŋbu] (*var. of CN: छाडबु*) ना. पूर्ण perfect, full, complete, whole, accomplished, sufficient, detailed

साडबोक [^Hsaŋbok] ना. अबको दुई वर्ष पछिको वर्ष 3 years from now

साडमा [^Hsaŋma] ना. भात (आदरार्थी शब्द) cooked rice (honorific term) हाबा १ .

साडसाडने [^Hsaŋsaŋne] **क्रि.वि.** कहिलेकहीं sometimes

साडसाडला [^Hsaŋsaŋla] (*var. of GH: धुगा धुगा*) **क्रि.वि.** कहिलेकहीं sometimes

साडा [^Hsaŋa] ना. सुरिलो shrill, high-pitched (of voice)

साजा [^H sadza] ना. जग्गा, स्थान, क्षेत्र land, place, spot, site, locality, land, residence, region, zone, district	सामाचार [^H samatsar] (<i>var. of GH: साम्जा</i>) (<i>var. of SH: साम्जा</i>) ना. समाचार news, information
साजाम [^H sadzam] ना. सिमाना, सीमा boundary, frontier, border, limit	सामाचार 'नारीन [^H samatsar ^H nagin] (3sg pres: सामाचार 'नीक) (<i>past: सामाचार नेजुड़</i>) (<i>imp: सामाचार नो</i>) क्रि. प. समाचार सुनाउनु read news
साटाक [^H saṭak] ना. सड़क road, route, path, highway	सामाचार स्येक्कीन [^H samatsar ^H s̄ekkin] (<i>imp: सामाचार स्योक</i>) क्रि. प. समाचार भन्नु read news
साठी [^H saṭhi] ना. माटोको खाट bed of mud	सामार [^H samar] ना. गाउँको नाम name of a village in Upper Mustang
सातोड [^H saton] ना. खाली जमिन open land	साम्पीन [^H samgin] (<i>imp: सोम</i>) क्रि. सम्भिन्नु be remembered
साप [^H sap] (<i>var. of SH: छाब</i>) ना. सट्टा exchanging, substitute	साम्जुड [^H samdzug] ना. गाउँको नाम name of a village in Upper Mustang
साप्टा [^H sapṭa] ना. नक्शा, कर्बन पेपार map, plan, chart, model, pattern	साम्दोक [^H samdoch] ना. मकै कलर colour of maize
साप्ले [^H saple] (<i>var. of SH: छाब्ले</i>) ना. जमिनको काम, खेती farming, cultivation, agriculture	साम्लु [^H samlu] (<i>var. of SH: साम्लो</i>) ना. विचार, सोच, परिकल्पना, उद्देश्य thought, consideration, idea, notion, conception, reflection, opinion, decision, aim, goal, objective, purpose, motive
साबा [^H saba] (<i>var. of SH: साबु</i>) ना. नयाँ new, novel, fresh, recent, inexperienced, inexpert	साम्लु खोरा [^H samlu ^H k̄hora] क्रि. समझदारी intelligence, prudence, good judgment
साबाठोडी [^H sabat ^h onji] (<i>var. of SH: साबुठोले</i>) क्रि. एक दामै नयाँ new	साम्लु ताङ्गीन [^H samlu ^H tangjin] (<i>imp: साम्लु तोड़</i>) क्रि. प. सोच्नु think
साबासा [^H sabasa] क्रि. गर्मी heat, warmth, hot, very warm	साम्लु ताडथुवा [^H samlu ^H taṇṭ ^b uwa] ना. प. विवेकशील discerning, judicious, rational
साबु [^H sabu] ना. सर्प snake, serpent	
साबु मेगीन [^H sabu 'megin] क्रि. १) असन्तोष dissatisfaction, displeasure २) अँध्यारो darkness	
साम [^H sam] ना. निसाना mark, sign	

साम्लु थोडा [^H samlu ^H thoja] (<i>var. of SH:</i> साम्लोक थोड़ु) क्रि. प. सोचन सक्ने having ability to think	क्रि. प. सही गर्नु sign
साम्लु मेगीन [^H samlu 'megin] क्रि. प. सोचाइ नभएको having no idea	सीगा [^H sigā] ना. डिल mound, ridge, rim, edge
सायीपा [^H sajipa] ना. बलीमा लाग्ने हरियो कीरा green insect found in a field	सीप्पा [^H sigpa] (<i>var. of SH; CN:</i> छीक्पु; छीक्पा) ना. रिस anger, wrath, resentment, anger, jealousy, envy
सायु [^H saju] ना. भुकम्प earthquake	सीडगी [^H singgi] ना. १) सिंह lion २) ठूलो भयाम्टा
सारा [^H sara] ना. १) माया लग्दो (आदरार्थी शब्द) love (honorific term) २) डीड भये २ . २) newer	सीडमा [si: ^ŋ ama] ?? (आदरार्थी शब्द) नामा २ .
साराफ [^H sarap ^h] ना. सराफ detergent	सीडु [^H sinju] (<i>var. of CN:</i> छेउ) ना. काँड़ा thorn, barb
सारार सारार [^H sarar ^H sarar] अ.मू. तरकारी भुटेको आवाज sound of frying vegetables	सीडी [^H sidji] ना. सिडि compact disk
-सारी [-sari] संयो. पछि after, later, afterwards, later on	सीतु [^H situ] (<i>var. of SH :</i> छेतो) ना. चिमोट squeeze
सारी डुगीन [^H sari 'dugin] (<i>past:</i> सारी लाजुड) (<i>imp:</i> सारी सुड) क्रि. प. खुसुक्क जानु leave without informing	सीतु ग्याप्कीन [^H situ 'g ^j apkin] (<i>imp:</i> सीत्तु ग्योप) क्रि. प. चिमोट्नु pinch, squeeze
सालाम [^H salam] ना. सलाम salutation	सीतु ग्याप्कीन [^H situ 'g ^j apkin] (<i>var. of SH :</i> छेतो ग्याप्की) (<i>imp:</i> सीतु ग्योप) क्रि. प. चिमोट्नु pinch, squeeze
सालासीली [^H salasili] अ.मू. हल्का फुल्का light, (of food) digestible	सीन्डु [^H sindu] ना. अनार pomegranate
सालीड भयीगीन [^H salij 'ts ^j igin] (<i>past:</i> सालीड भयेजुड) क्रि. प. भसँग हुनु startle	सीप सीप [^H sip ^H sip] क्रि.वि. सिमसिम drizzling, drizzle
सास्यु [^H sas'u] ना. एक किसिमको लालटिन lamp	सीप्रक [^H sipruk] (<i>var. of SH :</i> छीप्रक) ना. जुम्ल्याहा twin
साही ग्याप्कीन [^H sahi 'g ^j apkin] (<i>var. of SH:</i> सेन ग्याप्की) (<i>imp:</i> साही ग्योप)	सीमी [^H simi] ना. सिमी bean
	सीमीटी [^H simiti] (<i>var. of SH :</i> स्वीरमीटी) ना. सिमेन्ट cement
	सीरकीन [^H sirkin] क्रि. प. जाडो हुनु (आदरार्थी शब्द) feel cold (honorific

term) स्वाक्षीन .	सु मीडीया [^H su 'midjja] (var. of SH : छु मीडीगी) ना. नराम्रो पारा vulgar
-सीरी [-siri] निषा. र and, as well as	सु हीन्ना [^H su 'hinna] सर्व. १) जो भए पनि whoever २) जो पनि
सीला [^H sila] (var. of SH : सीलु) वि.	सुक्का [^H sukka] (var. of SH : सुकु) ना. सिक्का coin
शीतल cool, refreshing cold, calm, unexcited	सुक्कीन [^H sukkin] क्रि. १) स्थापित हुनु be established २) बेला हुनु
सीला जेरीन [si:la dzegi:nA] be cold	सुक्ची [^H suktsi] (var. of SH : सुकचे) ना. खुर hoof
स्वाक्षीन .	सुडगीन [^H sungin] क्रि. भन्नु (आदरार्थी शब्द) say (honorific term) नागीन ३ .
सीली [^H sili] वि. सलक्क smooth, good-looking, smoothly	सुडगु [^H sungu] (var. of SH; CN: सीडगुलु; साडगो) ना. भुइँचालो earthquake
सीसाङ्गी [^H sisanji] वि. शीतल cool, refreshing cold, calm, unexcited	सुडगु हुडगीन [^H sungu 'hungjin] (past: सुडगु होजुड) क्रि. प. भुइँचालो आउनु hit by an earthquake
सी [^H sy] १) प्र.स. कसले २) प्र.स. कसको whose ३) सर्व. जसको	सुडला [^H sunyla] ना. वक्तव्य, कुरा (आदरार्थी शब्द) statement, talk, conversation (honorific term) लाप .
सीटा [^H syta] (var. of SH: स्वीटा) ना. स्वेटर sweater	सुडला सुडगीन [sunyla sunagi:nA] talk, converse लाप ताडगीन .
सीटाड भयीगीन [^H sy[tan] 'ts'igin] (past: सीटाड भयेजुड) क्रि. प. स्वागत गर्नु welcome	सुडीक्कीन [^H su'dikkin] (var. of SH : छुडीक्कीन) ना. सहि ढङ्गले manage
सीन [^H syn] ना. सुई needle, hand (of a watch, compass, meter, etc.), injection	सुत्ती [^H sutti] ना. सुर्ती dry tobacco leaf
सीमा [^H syma] people who welcome others	सुत्तोक [^H suttok] ना. १) जुताको फित्ता shoelace २) चोर औलाले बुढी औलाको सहायता लिई हान्नु
सीयाड भयीगीन [^H syjan] 'ts'igin] (past: सीयाड भयेजुड) क्रि. प. स्वागत गर्नु welcome	सुन्ताला [^H suntala] (var. of SH : सीन्दुल) ना. सुन्तला orange
सु [^H su] सर्व. १) को? who? २) जो who	
सु थोक्कीन [^H su ^H th'okkin] (var. of GH: छो थोरकीन) (var. of CN: छु थोरकीन)	
क्रि. प. भौतारिनु walk hither and thither in confusion, to walk here and there aimlessly	

सुबा [^H suba] सङ्. तेस्मा third	सुला [^H sula] १) क्रि.वि. यता here, this way, hither २) प्र.स. कस्लाई whom
सुम [^H sum] सङ्. तीन three	से [^H se] (var. of SH : सेस्या) (var. of CN: सेया) ना. च्याउ mushroom
सुम्चयु [^H sumts ^j u] सङ्. तीस thirty	से ग्याप्कीन [^H se 'g ^j apgin] (imp: से ग्योप) क्रि.प. हस्ताक्षर गर्नु sign
सुम्चयु सोक्कु [^H sumts ^j u ^H sokku] सङ्. उन्न्यालिस thirty-nine	सेत [^H seu] (var. of SH : सेरू) ना. पहेँलो yellow
सुम्चयु सोक्च्यीक [^H sumts ^j u ^H sokts ^j ik] सङ्. एकतीस thirty-one	सेक [^H sek] frost
सुम्चयु सोक्सुम [^H sumts ^j u ^H soksum] सङ्. तेत्तीस thirty-three	सेका [^H seka] (var. of SH : छेकु) ना. चर्केको भाग cracked part
सुम्चयु सोप्येक [^H sumts ^j u ^H sopg ^j ek] सङ्. अठतीस thirty-eight	सेका थाई [^H seka ^H t ^h ai] (var. of SH : छेकी भेपा) वि. चर्केको जमिन cracked land
सुम्चयु सोप्दीन [^H sumts ^j u ^H sopdyn] सङ्. सैंतीस thirty-seven	सेका भेगीन [^H seka 'pegin] क्रि.प. चर्किनु form a narrow opening between two parts of something which has split or been broken
सुम्चयु सोडा [^H sumts ^j u ^H søŋja] सङ्. पैंतीस thirty-five	सेकीन [seki:nA] (imp: सोक) क्रि. मार्नु kill, slay, put to death, counteract (the effect of a poison), win (money in gambling)
सुम्चयु सोढुक [^H sumts ^j u ^H sø:t[uk]] सङ्. छत्तीस thirty-six	सेकुटे [^H sekute] ना. कन्जुस greedy or stingy person
सुम्चयु सोन्डी [^H sumts ^j u ^H sønnji] सङ्. बत्तीस thirty-two	सेकमु [^H sekmu] (var. of SH : छेसु) (var. of CN: छेमो) ना. राति night, by night
सुम्चयु सोवी [^H sumts ^j u ^H søwi] सङ्. चौतीस thirty-four	सेगा [^H sega] (var. of SH: सेकाल) ना. साइकल bicycle
सुम्ढु [^H sumdqū] ना. भ्रम illusion, dilemma, confusion	सेगीन [^H segin] (var. of SH : सेकी) क्रि. खर्च हुनु be spent
सुम्दी [^H sumdi] ना. दोबाटो crossroads, meeting of two roads	सेगु [^H segu] (var. of CN: छेगु) ना. नयाँ वर्ष new year
सुम्बा [^H sumba] सङ्. तेस्मो third	
सुम्री [^H sumri] (var. of CN: सुम्ढु) ना. लगाउने माला necklace	
सुम्लोक [^H sumlok], [^H sumlok] सङ्. तेब्बर thrice, threefold, three times, triplicate	

सेडगीन [^H seŋgiŋ] क्रि. सुन्नु (आदरार्थी शब्द) listen (honorific term) घोक्कीन १	सेम्जी 'नाउ [^H semdzi ^H nau] ना. उंट camel
सेथाई [^H set ^b ai] ना. मरुभूमि desert, dry sandy plain, barren soil	सेम्जी सीरी [^H semdzi ^H siri] ना. गैंडा rhinoceros
सेदाक पेदाक [^H sedak ^H pedak] वि. खडेरी लाग्नु dry	सेम्जीन [^H semdzin] ना. जङ्गली जनावर wild animal
सेदापेदा [^H sedapeda] वि. सुखखा खेत dry	सेम्दुक [^H semduk] ना. चिन्तन thinking, reflecting, contemplation
सेन [sen ^A] name मीड .	सेम्बा [^H sema] ना. दिल mind, heart
सेन्दा मेजेगीन [senda medzegi:n ^A] ?? (आदरार्थी शब्द) घोक्कीन २ .	सेम्बा क्योगीन [^H semba ^H k ^b egin] क्रि. य. निरास हुनु be dissatisfied
सेन्ना [^H senna] ना. लोभ greed, covetousness, avarice, lure	सेम्बा छुक्कीन [^H semba ^H ts ^b ukkin] क्रि. य. गल्ती गर्नु make a mistake
सेन्ना क्षे [^H senna ^H ts ^b e] वि. कन्जुस greedy or stingy person	सेम्बा तेम्बो मेगीन [^H semba ^H tembo 'megin] (var. of SH : सेबु तेबु मेगीन) वि. मानसिक रोगी mental sickness
सेफोक [^H sep ^b ok] वि. हल्का पहेँलो light yellow	सेम्बा थेगीन [^H semba ^H t ^b egin] क्रि. य. मन पर्नु like, be fond of
सेम [^H sem] ना. मन mind, heart, soul थुक .	सेम्बा धीडने [^H semba 'tijne] ना. य. मन भित्रबाट from the heart
सेम क्योगीन [^H sem ^H k ^b egin] क्रि. य. चित दुखाउनु feel hurt	सेम्बा धुक्कीन [^H semba 'tukkin] क्रि. य. चित दुख्नु hurt the feelings of
सेमच्युडा [^H semts ^b uja] वि. दयालु kind, merciful, compassionate, pitiful, kind-hearted, mild-tempered	सेम्बा 'मीकीदा [^H semba ^H mikida] (var. of SH : सेबु 'मीकीदु) ना. य. दुखी, मनमा खुसी नभएको distressed, suffering, sad, sorry
सेमीला ताडगीन [^H semila ^H tangin] (imp: सेमीला तोड) क्रि. य. खेर फाल्नु waste	सेम्बा याडा [^H semba 'jaŋa] वि. मन सानो kind-hearted
सेमुक [^H semuk] वि. सुन्तले orange	सेम्बा 'रा [^H semba ^H ra] (var. of SH : सेबु 'रा) वि. कठोर मन hard-hearted
सेमो च्येगीन [semo tsjegi:n ^A] (imp: सेम्मो च्योक) क्रि. य. नड काट्नु cut nail	
सेम्डी च्याडगीन [^H semji ^H ts ^b anjin] (imp: सेम्डी चोड) क्रि. य. शंका गर्नु doubt	

सेम्बा 'राककीन [^H sem̥ba ^H rakkin] (<i>imp:</i> सेम्बा 'रोक) क्रि. प. माया मार्नु give up on someone	सेरे [^H sere] वि. बो. होरा Is that so?
सेम्बा शाङा [^H sem̥ba 'saŋa] वि. शुद्ध मन, दयालु, निःस्वार्थ pure heart, kind, merciful, compassionate, pitiful, kind- hearted, mild-tempered	सो [^H so] ना. दाँत tooth क्षेन्जो .
सेम्बा स्योरकीन [^H sem̥ba ^H s'orkin] (<i>var. of</i> <i>SH : सेबु स्योरकी)</i> क्रि. प. मन पराउनु like, become fond of	सो ग्याङ्गीन [^H so ^{'g̥aŋgin]} (<i>past: सो</i> ग्याजुड) (<i>imp: सो ग्योड</i>) क्रि. प. दाँत भर्नु fill up a hollow teeth
सेम्बा लाग्नु [^H sem̥ba ^H nøgin] क्रि. प. मनमा लाग्नु doubt	सो चींगीन [^H so ^H t̥sigin] क्रि. प. दाँत सिरिङ्गु हुनु unbearable feelings due to some peculiar sound
सेम्बो [^H sem̥mo] सेम्मु) ना. नङ्ग nail (of the finger or toe)	सो च्युक्कीन [^H so ^H ts'ukkin] क्रि. प. दाँत हाल्नु grow a new teeth
सेम्बोला दुग्गीन [^H sem̥mola ^{'t̥ugin]} ना. प. नडमा लगाउने nail polish	सो तोङ्गीन [^H so ^H tøngin] क्रि. प. दाँत देखाउनु show teeth
सेम्ला 'नोङीन [^H sem̥la ^H nøgin] क्रि. प. चाहना हुनु wish for	सो धाक्कीन [^H so ^{'takkin]} (<i>imp: सो धोर</i>) क्रि. प. मुख पराल्नु wash one's mouth
सेम्स्युक [^H sem̥s'uk] ना. भावना feeling, sentiment	सो धारकीन [^H so ^{'tarkin]} (<i>imp: सो धोर</i>) क्रि. प. दाँत किट्नु gnash one's teeth
सेर [^H ser] ना. सुन gold	सो पी़गीन [^H so ^H pygin] क्रि. प. दाँत निकाल्नु pull out a tooth
सेरथीडी [^H serth̥iŋgi] (<i>var. of SH : सेरीडे</i>) वि. सुनौलो golden	सो शोगीन [^H so ^{'sogin]} (<i>3sg pres: शीक</i>) क्रि. प. दाँत मिलाउनु arrange teeth
सेरा [^H sera] (<i>var. of SH : सेरू</i>) ना. असिना hail, hailstone	सोःमा [so:ma] wound, injury 'मा .
सेरा कागीन [^H sera ^H kagin] (<i>var. of CN:</i> छेरा कागीन) (<i>imp: सेरा को</i>) क्रि. प. जिम्मा दिनु give responsibility to	सोक्का [^H sokka] (<i>var. of SH : सोकोक;</i> सोक्वा) ना. कॉथ shoulder
सेराक ग्युक्कीन [^H serak ^{'g̥ukkin]} क्रि. प. हावा सँग हिमपात हुनु snow with strong wind	सोक्दी [^H sokdi] ना. भेला (आदरार्थी शब्द) assembly (honorific term)
	सोक्यीम [sokji:mʌ] your, yours र्यी .
	सोक्ली [^H sokli] ना. आरा saw
	सोक्वा [^H sokwa] ना. १) तिहुन (आदरार्थी शब्द) curry (honorific term) पा . २) मही राख्ने भाँडो

सोगीन [^Hsogin] (*var. of GH: सोगीन*) (3sg pres: सीक) क्रि. हुर्काउनु bring up (young birds or children)

सोग्याङ्ग [^Hsog'ang] ना. रोटी (आदरार्थी शब्द) bread (honorific term) ग्याङ्गा .

सोडीकोक्पा [^Hsonjikokpa] (*var. of GH: शोड़गोग्पु; सेमोकोक्वा*) ना. गोब्रे कीरा black insect

सोडु [^Hsonju] ना. भुटेको गहुँ (आदरार्थी शब्द) fried wheat (honorific term) यो ।

सोजोक [^Hsodzok] (*var. of GH: चोकची*) ना. टेबल table

सोभ्या [^Hso'ts'a] ना. चिया (आदरार्थी शब्द) tea (honorific term) भ्या ।

सोभ्या श्येगीन [sodz^hja ſjegi:nʌ] drink tea भ्या शुडगीन .

सोटा [^Hsota] (*var. of SH: सोटी*) ना. खाने सोडा edible soda

सोटा 'लुक्कीन [^Hsota ^Hlukkin] क्रि. प. सोडा हाल्नु add soda to

सोटी [^Hsoti] ना. ब्रस brush

सोटीक [^Hsoṭik] ना. दाँतको गन्दा bad breath

सोटीक खागीन [^Hsoṭik ^Hk^hagin] (3sg pres: सोटीक खीक) (*past: सोटीक खेजुड*)

क्रि. प. दाँत गनाउनु sting breath

सोदाङ्ग [^Hsodan]

ना. कालो चिया (आदरार्थी शब्द) black tea (honorific term) भ्यादाङ्ग .

सोदोक्पा [^Hsodokpa] (*var. of CN:*

सोदोक्पा; सोन्दोक्पा) ना. रातो सानो गुलियो फल small red fruit grow on a thorny plant

सोनालीड [^Hsonalij]

ना. सुनौली Sunauli सोप्ती ग्युक्कीन [^Hsopti 'g^hukkin] (*var. of CN: छोप्ती ग्युक्कीन*) क्रि. प. छटपटाउनु stumble, nervous

सोप्तो [^Hsopto] (*var. of GH: सोतोप*) ना. औँठी ring

सोप्सो [^Hsopso] (*var. of CM: सोब्जो*) ना. खस्मो coarse, rough, rugged

सोमा [^Hsoma] ना. घिउ (आदरार्थी शब्द) ghee (honorific term) मा .

सोमेन [^Hsomen] ना. मन्जन toothpaste

सोमीन [^Hsomgin] छोमीन)क्रि. आतिनु be nervous, frighten, panic

सोरा [^Hsora] (*var. of GH: छोदा*) (*var. of CN: छोरा*) ना. खोलेमा पिठो हाल्ने flour put in soup

सोरोड [^Hsororj]

ना. नमिलेको दाँत crooked teeth सोरोडा [^Hsorona] वि. नमिलेको दाँत भएको मानिस person with crooked teeth

सोला [^Hsola] ना. कोइला coal, charcoal, cinder

सोलार [^Hsolar]

ना. घामबाट बल्ने बत्ति solar

सोली [^Hsoli]

ना. सोली funnel

सोवा [H^sowa] ना. १) प्रार्थना prayer २)

निरीक्षक supervisor, superintendent, inspector

सोवा ग्याप्कीन [H^sowa ^gapkin] (*imp:* सोवा ग्योप) क्रि. प. १) प्रार्थना गर्नु pray २) आशीर्वाद दिनु bless

सोवा भयीगीन [H^sowa ^tsigin] (*past:* सोवा भयेजुङ) क्रि. प. जासुस गर्नु spy

सो शाक्कीन [H^so ^sakkin] (*var. of CN:* क्षो शाप्कीन) (*imp:* सो शोर) क्रि. प. सिंगारिनु be decorated, be dressed up
ex. तीजीला टुवाक्याक सो शात्ती तेमु तीक / तीजीमा बच्चाहरू सिंगारेर रमिता हेरिरहेछ।

सोक भयीगीन [H^sok ^tsigin] (*var. of CN:* छोक भयीगीन) (*past:* सोक भयेजुङ) क्रि. प. अनुमान गर्नु guess

सोजोला डुगीन [H^sødzøla ^dugin] (*3sg pres:* सोजोला डीक) (*past:* सोजोला लाजुङ) क्रि. प. बानी हुनु become a habit
ex. शोक स्येक्ना सोजोला सोरी च्योक्यी स्येक्डी दोदाला। भुट बोल्यो भने बानी भएर सँधै बोल्न मान लाएछ।

सोटुक [H^søtuk] ना. धर्मपुत्र adopted

सोनाम [H^sønam] ना. भाग्य luck, fate, fortune, destiny

सोनाम क्षे [H^sønam ^Htsjhe] क्रि. भाग्यमानी lucky, fortunate, fortuitous, happy

सोम्बु [H^sømbu] क्रि. जीवित, जिउँदो alive, living

सोम्बु होगीन [H^sømbu ^hegin] क्रि. प.

जीवित हुनु be alive

स्या [H^sa] ना. मासु flesh, meat 'रूम .

स्या उप्कीन [H^sa upkin] क्रि. प. मासु दोब्रिनु collect meat

स्या डोडा [H^sa ^Hønja] क्रि. भुटेको मासु fried meat

स्या चाप्कीन [H^sa ^Htsapkin] (*imp:* स्या चोप) क्रि. प. पेलेको मासु grind meat

स्याउ [H^sau] ना. स्याउ apple कुम्यु .

स्याक [H^sak] ना. भिक्षुहरू बस्ने भवन rooms where monks live

स्याक्कीन [H^sakkin] (*imp:* स्योक) क्रि. चिर्नु split, cut, rip up, cleave, lacerate, saw, operate

स्याक्च्यी [H^saktsjy] ना. शल्यक्रिया operation, surgical operation

स्याक्च्यी भयीगीन [H^saktsjy ^tsigin] (*past:* स्याक्च्यी भयेजुङ) क्रि. प. शल्यक्रिया गर्नु, चिरफार गर्नु operate

स्याक्ताड [H^saktan] ना. बगर sand bank, shore, beach

स्याक्मा [H^sakma] ना. दुङ्गाको मसिनो टुक्रा small piece of stone

स्याक्वा भयीगीन [H^sakwa ^tsigin] (*past:* स्याक्वा भयेजुङ) क्रि. प. प्रायश्चित गर्नु atonement, propitiation

स्याक्वा पुगीन [H^sakwa ^Hpugin] क्रि. प. पाप प्रायश्चित गर्नु atone, propitiate

स्यागीन [H^sagin] (*imp.*: स्यो) क्रि. पखाल्नु wash, cleanse with water आप्कीन २.

स्याड [H^san] जा. नाक (आदरार्थी शब्द) nose (honorific term) 'नाकी' १.

स्याछा [H^sjats^ha], [H^sjats^ba] १) वि. सिपालु expert, adept, skilful, proficient, adroit, witty २) वि. फुर्तिलो smart, brisk, active, alert, quick, nimble, agile, vivacious, spirited, sprightly ३) क्रि.वि. चाँडे

स्याजीड [H^sadzij] जा. मांसाहारी meat-eating, flesh-eating, carnivorous

स्यादा [H^sada] (*var. of SH* : स्यान्दाप) जा. लामाको तल लगाउने लुगा clothing worn by a monk

स्याच्यी [H^sapts^jy] जा. क्रिम (आदरार्थी शब्द ??) cream बालीड .

स्याम [H^sam] जा. पछि after, later, afterwards, later on

स्यामी [H^sami] (*var. of GH*: 'माक्तो') जा. खाना स्वादिलो बनाउन प्रयोग गर्ने एकप्रकारको मसिनो नुन जस्तो वास्तु additive used to make food tasty

स्यामीन [H^samgin] (*imp.*: स्योम) क्रि. बनाउनु (आदरार्थी शब्द) make (honorific term) शोगीन .

स्याम्जा [H^samdzha] जा. कमिज (आदरार्थी शब्द) shirt (honorific term) तोच्ची .

स्याम्डे ग्याप्कीन [H^samde 'g^japkin] (*imp.*: स्याम्डे ग्योप) क्रि.वि. पछ्याउनु following, accompany

स्याम्दु [H^samdu] जा. पिसेको मासु mince, ground meat

स्याम्दुर [H^samdur] जा. मासु पिसेर खुसानी घोलेर ढिँडोसँग खाने तरकारी mince chutney

स्याम्बु [H^sambu] जा. कपाल नुहाउन प्रयोग गरिने भोल साबुन shampoo

स्याम्मा [H^samma] जा. पछिल्लो hind, hinder, latter

स्याम्योक [H^samjok] (*var. of SH* : स्याम्स्यो) जा. अन्तिम final, last

स्याम्ला [H^samlā] क्रि.वि. पछि after, later, afterwards, later on, in the absence of

स्याम्ला डाङ्गीन [H^samlā 'dangjin] (*imp.*: स्याम्ला डोडे) क्रि.वि. पिछा गर्नु follow

स्यायाड [H^sajān] (*var. of SH* : स्याल्जाड) जा. दाइजो दिँदा हुने भोज celebration while giving dowry

स्यार [H^sar] जा. पूर्व east

स्यारकीन [H^sarkin] क्रि. उदाउनु rise, appear, prosper, flourish, thrive

स्यारपा [H^sarpa] जा. पूर्वेली eastern

स्याराक स्याराक [H^sarak H^sarak] अ.मू. बिस्तारै हिँडेकी आवाज sound of someone walking slowly

स्यारी [H^sari] (*var. of SH* : स्यारे) १)

क्रि.वि. सरासर without pausing, without stopping, directly, straightforward २)

क्रि.वि. निरन्तर ceaseless, unceasing, continuous, everlasting, incessant, perpetual, unending, continually,

always, forever, without interruption ३)

स्यि सिधा straight, gentle, mild, quiet, straight, erect, upright, simple, plain, innocent, straightforward, in front (of)

स्याल्लोवा [H^si^lallowa] (var. of SH :

स्याल्ला) ना. स्याल jackal

स्यास्यी [H^si^{as}i] अ.मू. नखाँदिएको not pressed down or overfilled

स्यीक [H^si^{ik}] ना. जुम्रा louse, lice (pl.)

स्यीककीन [H^si^{ikk}in] क्रि. फुकाउनु cause to blow, untie, unfasten, let loose, take off, undo, disentangle

स्यीकये [H^si^{ik}e] ना. काँडियो comb ग्रुकस्येक

स्यीगीन [H^si^{gin}] क्रि. मर्नु, मृत्यु हुनु die, pass away, perish ढोउगीन .

स्यीड [H^si^{inj}], [H^si^{inj}] १) ना. दाउरा firewood २) वि.बो. क्यारे particle used to express doubt or suspicion

ex. खुडक्याक धीया 'माना लाजुङ् ड स्यीड उनीहरू केहि न भनि गायो क्यारे

स्यीड श्योककीन [H^si^{inj} i^sokkin] (var. of SH: स्योड योककीन) क्रि.प. काठ ताछ्नु exfoliate

स्यीडजाड [H^si^{injdza}] ना. दाउरा भण्डार, दाउरा गर्ने ठाउँ firewood storage

स्यीडजोवा [H^si^{injdzo}wā] (var. of SH: स्यीडजो) ना. सिकमी carpenter

स्यीडठी [H^si^{inj}t^{hi}] ना. काठको भेट carpentry work

स्यीडडुक [H^si^{injdruk}] ना. भुस chaff, husk

स्यीडदोक [H^si^{injdok}] ना. फलफूल fruit

स्यीडनाक [H^si^{ijnak}] ना. जङ्गल forest, jungle, wilderness

स्यीडबा [H^si^{injba}] ना. दाउरे, दाउरा टिप्पे मानिस firewood collector

स्यीदीकाबाला [H^si^{idikabala}] क्रि.वि. त्यतिकै for no reason, in vain
ex. साम्लो ताड मेस्येना स्यीदीकाबाला धुगा ताडाले / सोच्न साकेन भने त्यतिकै भगडा गर्यो ।

स्यीमी [H^si^{imi}] ना. सिमी bean

स्यीमीरोमी [H^si^{imiromi}] ना. मर्न लागेको about to die

स्यीम्बु [H^si^{imbu}] ना. मृतात्मा spirit of the death, dispirited

स्यीः [H^si^y:] अ.मू. सिटीको आवाज sound of a whistle

स्यीरा [H^si^{yra}] ना. सुस्केरा whistling sound made by wind (as when blowing through pine needles)

स्यीरा ग्युरकीन [H^si^{yra} 'g^jurkin] क्रि.प. सुसेली बजाउनु whistle

स्यु [H^si^u] ना. १) कागज paper २) प्लास्टिक plastic

स्युक [H^si^{uk}] ना. १) तागत, शक्ति energy २) दाप sheath, scabbard

स्युक क्षे [H^si^{uk} ts^he] १) वि. बलियो strong, courageous, powerful, lasting, hard, stout २) क्रि.वि. जोडले

स्युक क्षे [H^si^{uk} Hts^he] वि. बलियो strong, courageous, powerful, lasting, hard, stout

स्युक क्षे शीडगीन [^H s ^j uk ^H ts ^j e ^t singin] क्रि. प. दहो समात्नु strong catch	धाताम खाला स्युताराक तोड़। हिँउदमा बराफमा चिप्लेटी खेल।
स्युक ग्याप्कीन [^H s ^j uk ^g apkin] (<i>imp:</i> स्युक ग्योप) क्रि. प. बल लगाउनु, जोर दिनु use strength	स्युम्पीन [^H s ^j umgin] क्रि. रुनु (आदरार्थी शब्द) cry (honorific term) डुगीन .
स्युक्टा [^H s ^j ukta] ना. शक्ति power, strength, might, energy, force	स्युवा जेगीन [sjuwa dzegi:nA] खुर्किनु स्युगीन १ .
स्युक्टा घोडगीन [^H s ^j ukta ^k onjin] क्रि. प. शक्ति लगाउनु use strength	स्ये [^H s ^j e] १) ना. सिसा mirror, glass, glass pane २) निपा. कुन्नि, खै word used to denote ignorance, meaning 'Don't know'
स्युक्पा [^H s ^j ukpa] (<i>var. of SH:</i> स्युक्पु) ना. धुपी any tree exuding resin, fir-tree	स्ये ढागीन [^H s ^j e ^t agin] (<i>var. of SH:</i> स्येल ढाकी) (<i>imp:</i> स्ये ढो) क्रि. प. सीसा काटनु cut glass
स्युक्ली [^H s ^j ukli] ना. पन्ना paper, page	स्येक क्षे [^H s ^j ek ^H ts ^j e] वि. बलियो strong, courageous, powerful, lasting, hard, stout
स्युगीन [^H s ^j ugin] (<i>past:</i> स्यीजुड) (<i>imp:</i> स्यी) क्रि. १) खुर्किनु ex. सुन्ताला कोप्याक स्युरी शालाक / सुन्ताला बोक्रा निकालेर खान्छ। स्युवा जेगीन . २) कपि गर्नु copy ex. 'लोम्टु क्याला 'माटागी 'रुड धेप्ने कापीला स्यी नेजुड / विद्यार्थीहरूलाई गुरुले कथा किताबबाट कपीमा सर भन्नु भयो।	स्येकीन [sjeki:nA] (<i>var. of SH:</i> स्येकी) (<i>imp:</i> स्येक) क्रि. १) कोर्नु scratch, comb, write very fast or carelessly ex. 'रा स्येकीन / कपाल कोर्नु। २) बताउनु say, tell, relate, inform, explain, reveal, disclose ex. लाक स्येकीन / कुरा बताउनु। ३) भन्नु say, tell, state
स्युजाक [^H s ^j udzak] (<i>var. of SH:</i> स्युल्ज्याक) ना. जुठो भात, बाँकी leftover	स्येकदाङ [^H s ^j ekdan] ना. १) भनाई saying २) कोरने तरीका
स्युटा [^H s ^j uta] (<i>var. of SH:</i> स्यु) ना. प्लास्टिक भोला plastic bag	स्येगीन [^H s ^j egin] क्रि. जान्नु know how to do, understand
स्युतारा [^H s ^j utara] ना. चिप्ल्याइ sliding, slipping	स्येगु [^H s ^j egu] ना. ऐना (आदरार्थी शब्द) mirror (honorific term) मेलुड .
स्युताराक ताडगीन [^H s ^j utarak ^H tañgin] (<i>var. of CM:</i> स्युटुमा ताडगीन) (<i>past:</i> स्युताराक ताजुड) (<i>imp:</i> स्युताराक तोड) क्रि. प. चिप्लेटी खेल्नु skate ex. धीन्गा	स्येना [^H s ^j ena] ना. यो. कुन्नि word meaning 'I don't know'

स्येम्बा [H^sembə] ना. कसाइ fastening, tightening, butcher, cruel, unkind, heartless

स्येर [H^ser] ना. स्प्रिंड तराजु spring balance

स्येलीड [H^selin̥] ना. सिसा lead, mirror, glass, glass pane

स्यो [H^so] ना. पासा जस्तै एउटा खेल game play with dice

स्योका [H^soka] ना. १) दल group, party, regiment, brigade २) पक्ष side, side of an argument

स्योकोवा [H^sokowa] ना. १) थोते toothless, without teeth २) ओठ चिरेको someone with tornout lip

स्योककीन [H^sokkin̥] (var. of SH: स्योरकी) क्रि. १) जुवामा हर्नु lose in gambling २) फुत्किनु escape

स्योकपा [H^sokpa] ना. पखेटा wing, fin, feather

स्योकला [H^sokla] ना. यो. तिर towards, bank, shore, beach, edge, side, arrow ex. धी स्योकला डोया भ्यीदाला? कता तिर जान लागेको?

स्योगाक [H^sogak] ना. राजनीतिक दल political leader

हाउ हाउ [hau hau] अ.मू. भुकाइ barking (of a dog)

स्योगाड [H^sogā] ना. जुवा खेल्ने ठाँ �gambling place

स्योगीन [H^sogin̥] क्रि. १) केही समयको लागि सार्नु slid for a short time २) पछि सार्नु shift, move

स्योती डुगीन [H^sotī 'dugin̥] (3sg pres: स्योती डीक) (past: स्योती लाजुड) क्रि. य. फुत्किनु, फुत्केर जानु escape

स्योप्कीन [H^sopkin̥] क्रि. खुर्काउनु peel

स्योरकीन [H^sorkin̥] क्रि. फुस्कनु get loosened, be untied or unfastened, get leisure, find time, be free, slip off, get away, escape

स्योरसोड [H^sorson̥] (var. of SH: स्योरसुड) क्रि. १) फुत्कियो got free २) जुवामा हारे lose in gambling

स्योरे [H^sore] ना. पात leaf, fall, downfall, destruction, death, stroke, beating

स्योलोक स्योलोक [H^solok H^solok] अ.मू. सुख्ख पातमा हिँडेको आवाज sound of walking on dry leaves

स्योलोलोक [H^sololok] अ.मू. खोलाको पानीको आवाज sound of stream

स्योवा [H^sowa] ना. जुवा खेल्ने मानिसहरू gambler

स्योबा [H^soba] ना. धान rice, paddy, unhusked rice

ह

हाक्या [hak̥a] (var. of SH: हारक्या) ना. जिद्दी pride, boast, conceit, arrogance

हागाक ['hagak] ना. गल्ली lane, byway, gully, alley

हाडगु ['hangu] ना. खिप hook, buckle

हाज्याक ['hadz'ak] वि. नराम्रो, गलत, खराब wrong, bad, evil, ugly, unpleasant, nasty

हाज्याकपा ['hadz'akpa] वि. नराम्रो, थोत्रो, खराब bad, defective, ugly, unpleasant, nasty, worn-out, old, spoiled, useless, worthless, wretched, contaminated, corrupt

हात्ती ['hatti] ना. छतको पानी जाने पाइप drainpipe

हान ['han] वि. गो. दुखको भाव expression of despair

हाना ['hana] (var. of SH: होना) संयो. त्यसो भए, नत्र or, nor, otherwise

हाप्ता ['haptā] ना. हस्ता week

हाबा ['haba] (var. of CN: होबा) (var. of SH: होबु; होबा) ना. १) भात rice साडमा . २) खाना food, diet, meal

हाबा ग्याई ['haba 'g'ai] ना. फापरको ढिँडो porridge of buck millet

हाबा 'डोम्डे ['haba ^Hgomde] (var. of CN: होबा 'डोम्डे; हापा 'डोम्डे) ना. साग र चामल मिसाएर पकाएको भात rice cooked with green vegetables

हाबा फेजीन ['haba ^Hp"edzin] ना. सातुको ढिँडो porridge of roasted wheat flour

हाबा लारे ['haba ^Hlare] ना. कोदोको ढिँडो porridge of millet flour

हाबोक ['habok] वि. ठूलो elder, big, large, great, powerful

हामी ['hami] वि. त्यति that much ex. ताना जेवा लाक माना र्युता हामी घा: मेन्दाडाक / हेर्दा मात्र राम्रो हो, सामान त्यति राम्रो होइन जस्तो छ।

हाये ग्याप्कीन ['haje 'g'apkin] (var. of SH: हाड ग्याप्की) (imp: हाये ग्योप) क्रि. प. टोक्नु bite, snap at

हायोक ['hajok] (var. of SH:

कोरयोग; कुरुक्क) ना.

पुरुषले ऊन कात्न प्रयोग

गर्ने औजार utensil used by men to spin wool

हायोक

हायोक श्युरकीन ['hajok

's'urkin] क्रि. प. धागो कात्नु spin wool

हारा ['hara] (var. of SH: 'हारू) ना.

अचकाली much, in excess

हारू ग्याप्कीन ['haru 'g'apkin] (imp: हारू ग्योप) क्रि. प. बोलाउनु invite, call, summon ex. घो नाडने ग्याप्ती

श्याकटुक, हारू ग्योप/ ढोका भित्रबाट लगाएको छ, बोलाउ।

ही ['hi] ना. अक्षर, चिट्ठी letter, script छाक्यी, क्षाक्यीक .

ही ढीक्कीन ['hi 'jikkin] (var. of SH: यीगी ढीक्ये) क्रि. प. चिठी लेस्नु write a letter क्षाक्यीक क्योन्नीन .

ही ताडगीन ['hi ^Htangjin] (imp: ही तोड़)

क्रि. प. पत्राचार गर्नु send a letter

हीक ['hik] (*var. of SH: यी*) ना. धीत
patience, belief, reliance, confidence,
thirst, desire

हीक क्षेगीन ['hik hts^begin] क्रि. य. धीत मार्नु
be satisfied

हीककी ['hikkī] सर्व. हाम्रो pronoun used in
place of 'my' or 'mine' to show
arrogance or great honour

हीकचे ['hiktse] ना. परीक्षा examination

हीकच्या ['hikts'a] ना. तमसुक written
acknowledgement of debt

हीकच्ये ['hikts'e] १) ना. विश्वास, भरोसा
trust, belief, faith २) वि. विश्वासिलो
trusted

हीकच्ये भयीगीन ['hikts'e ts^bigin] (*past:*
हीकच्ये भयेजुड) क्रि. य. विश्वास गर्नु
believe

हीकच्ये तेक्कीन ['hikts'e tekkin] क्रि. य.
विश्वास दिलाउनु assure

हीडवा जेगीन [hi:ðawa dzegi:nə] क्रि. य. ??
(आदरार्थी शब्द)

हीजी ['hidzi] (*var. of CN: यीची*) ना. साबुन
soap

-हीन [-hin] ना. -नेछु suffix to transform
verb into future tense ex. भयीएहीन;
डोएहीन; शाएहीन गर्नेछु; जानेछु;
खानेछु

हीन्गीन ['hingin] (*var. of SH: हीडगी*)
(imp. लाक) क्रि. हुनु be, become, alter,
change, occur, happen, take place,
come into being, come to pass

हीन्दोकखा ['hindokk^ba] वि. जहाँ गाए पनि
राम्रो गर्नु adaptable

हीन्ना ['hinna] संयो. १) पनि also, as
well, as well as, too ex. भोमो हीन्ना
भीजाला जोन्दा दुक / केटी भए पनि
केटाभन्दा धेरै कमाउछ। २) भए then
ex. ग्यु धाः च्यीक हीन्ना धाने हीरे रुद्धे
तेककोवा नाला / राम्र सामान भए कहाँ
त्यस्तो सस्तोमा दिन्छ। ३) वा or

हीप्कीन ['hipkin] (*var. of SH: रीप्की*) क्रि.
लुक्नु hide, conceal oneself, lie
concealed, lurk, be out of sight

हीप्ये ['hipje] (*var. of SH: रीप्ते*) क्रि. लुक्नु
hide, conceal oneself, lie concealed,
lurk, be out of sight

हीरो ['hiro] ना. अभिनेता actor, hero

हीरोनी ['hironi] ना. अभिनेत्री actress,
heroine

ही ['hy] (*var. of GH: ची*) १) सर्व. त्यो
that २) ना. धाक boasting, bragging,
self-praise, pomp

हीक्ला ['hykla] क्रि. वि. त्यता thither,
toward that place or side

हीभयेरी ['hyts^beri] संयो. त्यसकारण
therefore

हीने ['hyne] ना. १) बाट from २)
त्यहीबाट from there

हीरू ['hyru] क्रि. वि. त्यहाँ there, in that
place

हीरे ['hyre] ना. त्यस्तो like that, that much

हुक्कीन ['hukkin] ना. मर्किक्नु be rotten

हुक्जु [^h ukdzu] (<i>var. of SH: हुरसु</i>) ना. धनियाँ coriander seed	हुरररर [^h urrrr] अ.मू. हावा चालेको आवाज sound of wind
हुक्ती धेरीन [^h ukti 'tegin] (<i>3sg pres: हुक्ती धोक</i>) क्रि. प. हुसी पर्नु decay	हुरुरुर [^h ururur] अ.मू. बतास चलेको आवाज sound of wind
हुक्पा [^h ukpa] ना. लाटोकोसेरो owl	हुलाक [^h ulak] ना. हुलाक postal service, post office, mail, post
हुक्री [^h ukri] ना. कुहिन लागदा आउने गन्ध smell while rotting	हुलुक हुलुक [^h uluk 'huluk] अ.मू. सिंगानको आवाज sound of mucous
हुड काजा [^h uj ^H kadza] सर्व. हजुर 'yes', word used in reply to a superior's call, word used to consent to someone's saying, term of respectable address	हुलुलु [^h ululu] अ.मू. आगोको बलाइ burning of fire
हुडगीन [^h ungin] (<i>var. of SH: होवा</i>) (<i>3sg pres: होवालाक</i>) (<i>past: होजुड</i>) (<i>imp: स्योक</i>) क्रि. आउनु come	हे [^h e] (<i>var. of GH: डे</i>) सर्व. हामी we
हुडगुड [^h ungun] ना. आयसोत income source	हेक्या [^h ek'a] सर्व. हामीहरू we
हुडजा [^h undza] ना. आउने ठाउँ source	हेलीकाप्टा [^h elikap'a] ना. हेलिकोप्टर helicopter
हुडी हुडी [^h ungi ^h ungi] अ.मू. हवाईजहाज उडेको आवाज sound of aeroplane	हेली क्षे [^h ely ^H ts <i>h</i> e] वि. अनुत्तरदायी having no responsibility
हुधुवा [^h u'tuwa] ना. निरास, दुखि disappointed, disheartened, hopeless, frustrated, distressed, suffering, sad, sorry	हेलु [^h elu] (<i>var. of CN: हेलाक्षे; येलीक्षे</i>) ना. हेला contempt, insult, disgrace, hatred, neglect, indifference
हुमीन [^h umgin] क्रि. खुम्चिनु shrink, be creased, contract, wrinkle	हो क्षारकीन [^h o ^H ts <i>h</i> arkin] (<i>imp: होक्षोर</i>) क्रि. प. हावामा अन्न केलाउनु winnow grain
हुम्दु थेप्कीन [^h umdu ^H thepkin] क्रि. प. खुम्चिनु shrink, be creased, contract, wrinkle ex. मेला स्योत्ती हुम्दु थेप्ती धेदुक / आगोमा परेर खुम्चिएर बसेछ।	होक लु [^h ok ^H lu] (<i>var. of SH: होयी लु</i>) ना. नर्क excrement, hell
हुर [^h ur] ना. हुरी बतास storm	होककाङ [^h okkan] ना. तल्लो तला, भुई तला ground floor
हुर ग्युक्कीन [^h ur ^g ukkin] क्रि. प. हुरी बतास चल्नु blow (of a storm)	होक्तु [^h oktu] ना. तल down, under, underneath, below, bottom
	होकमा [^h okma] वि. तल्लो downward, inferior

होकला [^hokla] ना. यो. मुनि under, beneath, below, underneath, down

होक्षो [hoks^jø] ना. कृपया kindness

होभ्युउ [^ho^ts^hun] वि. बो. स्याबास word of praise, Well done! Excellent! Splendid!

होभयेरी [^ho^ts^heri] संयो. त्यसकारण therefore

होत्तो [^hotto] (var. of SH: होरतो) ना. १) हान्ने डोरी sling, catapult २) घुयेंत्रो sling, catapult

होदी [^hodi] सर्व. त्यो he, she, it, that

होदी खोराड [^hodi ^hk^horaj] सर्व. त्यही that same, he, she, that

होदी घाड़ला [^hodi 'kaŋla] ना. यो. त्यो बेला, त्यति खेर at that time, when

होदी पीटी [^hodi ^hpydi] unknown त्योबाहेक besides that

होदी माना [^hodi 'mana] संयो. यो बाहेक besides that ex. होदी नाक्पुदे माना श्येम्मा ग्यरी रुव्येल्ले स्योक / त्यो कालो बाहेक सबै लिएर आउ।

होदीभयेरी [^hodi^ts^heri] १) संयो. त्यसकारण therefore २) त्यो गरेर after that

होदु [^hodu] वि. बो. हो त नि of course

होदुरु [^hoduru] क्रि. वि. त्यहाँ there, in that place

होदे [^hode] सर्व. त्यो that

होदेगु [^hodegu] (var. of SH: होदेहो) ना. यो. त्यो चाहि that one

होदेने [^hodene] १) ना. यो. त्यसपछि then २) ना. यो. त्यहाँबाट from there ३) ना. त्यसपछि after that

होदेरे [^hodere] (var. of SH: होदेरे) वि. त्यस्तो, त्यस्तै like that

होदेला [^hodela] संयो. त्यो भन्दा than that (comparative) ex. होदीला माः, होदीला घात्यो भन्दा धेरै, त्यो भन्दा राम्रो

होप्क्या [^hopk^a] ना. १) ग्रहण seizing, grasping, taking or accepting, eclipse २) गाहो difficult, hard uneasy, arduous

होप्क्याला [^hopk^aala] ना. थकित (आदरार्थी शब्द) tired (honorific term)

होमा [^homa] (var. of SH: होमु) ना. १) दूध milk, female breast छाम्लो . २) स्तन breast of a woman

होमा ज्योगीन [^homa dz^hogin] (3sg pres: होमा ज्यीक) (past: होमा ज्यीजुड) (imp: होमा ज्यी) क्रि. प. दूध दुहनु milk श्योग जुवाजेगीन .

होमा थुड्गीन [^homa ^hthungin] क्रि. प. दूध चुस्नु drink milk

होमाला घोडगीन [^homala 'køŋgin] ना. ब्रा bra

होमी नुत्तोक [^homi 'nuttok] (var. of SH: होमी नुरतोक) ना. स्तनको मुन्टो nipple

होमो [^homo] ना. कुचो mop, broom, swab

होमो बोजा [^homo bodza] ना. घाँसको कुचो broom

होमो 'रेयाक [^H 'homo ^H rejak] ना. कुचो broom, mop, swab	होक तेक्कीन [^H høk ^H tekkīn] क्रि. प. प्रकाश दिनु provide light
होमो शाम्मा [^H 'homo ^I samma] ना. कुचो broom, mop, swab	होक्यागु [^H høk'agu] १) अ.सू. छाँद सम्म as long as live २) संयो. होउञ्जेल as long as exists
होरक्षे [^H 'horts ^I e] वि.बो. धन्यवाद expression of gratitude, thanks, praise, acclamation, applause	होगीन [^H høgin] क्रि. हुनु be, take place, come into being
होरा [^H 'hora] (var. of GH: होरू) ना. बत्ताउने ठाँ �place to winnow grain	होचेक [^H høtsek] वि. भए भरको सबै all, complete ex. होचेकगु टुवाला घोलालाक / भए भरको सबै बच्चालाई चाहिन्छ।
होराड [^H 'horan] (var. of GH: हेराड) सर्व. १) हामी we २) हामी आफँ ourselves	होच्चीन [^H høts'in] testing power
होराड राड [^H 'horan ^I 'raŋ] सर्व. हामी आफै ourselves	होच्यो [^H høts ^I o] वि.बो. बिन्ती, अनुरोध petition, request, appeal
होरी [^H 'hori] (var. of SH: हुरी; होराड) सर्व. हामो our, ours	होजेमेजे [^H hødzemedze] (var. of CN: होलेमेले) वि. भए नभएको everything
होरेच्चीक [^H 'horets ^I ik] क्रि.वि. त्यस्तो like that, that much	होजो [^H hødzø] वि. यत्ति this much
होरोहोरो [^H 'horohoro] अ.सू. जाँतो पिन्नु sound of stone mill	होले [^H 'hole] वि. सम्पूर्ण complete, whole, entire, all, total
होला [^H 'holā] वि. कलो रडको घोडा black horse	होले [^H 'hole] वि. १) सबै whole of, everyone of, all, whole, everything २) पुरा all, complete, full, entire, gross, whole, thorough, total, sufficient
होक [^H 'høk] (var. of GH: हो!) ना. चमक, प्रकाश glaze, flash, illumination, gleam, splendour, light, brightness	होलेला ख्याप्कीन [^H 'hølela ^H k ^I apkin] (imp: होकलेला ख्योप) क्रि.प. सबैतर घुम्नु roam everywhere
होक ख्याप्कीन [^H 'høk ^I g ^I apkin] (imp: होक ख्योप) क्रि.प. चम्किनु, टल्किनु shineण	

• ह

'हा घोक्कीन [^Hha ^Ikokkin] क्रि.प. थाहा हुनु
know

'हा घोरा [^Hha ^Ikora] वि. १) समझदारी
intelligence, prudence, good judgment
२) ज्ञानी knowing, obeying

‘हाक्कीन [^H hakkin] ना. पारि, पल्लो other side, opposite	cheat, swindle
‘हाड [^H han] वि.बो. बिस्मात प्रकट गर्ने प्रयोग गर्ने क्रिया विशेषण expression for sudden realization of something bad	‘हाम्जीदा [^H hamdzida] ना. ठग swindler, rogue, trickster, cheat
‘हाड सागीन [^H hansagin] १) वि. अनौठो strange, surprising, astonishing २) क्रि.प. अचम्म लाग्नु, छक्क पर्नु feel amazed, astound, be amazed	‘हाम्डी [^H hamdji] ना. एक प्रकारको गन्ध type of smell
‘हाड सागीन [^H hansagin] १) वि. अनौठो strange, surprising, astonishing २) क्रि.प. अचम्म लाग्नु, छक्क पर्नु feel amazed, astound, be amazed	‘हाम्डीबा [^H hamdiba] (var. of CN: ‘हाम्दा:) ना. ठगी गर्ने मानिस one who deceives
‘हाताक्पाला [^H hatakpala] (var. of CN: ‘हाप्ताक्पाला; ‘हाप्ताक्माला) क्रि.वि. अचानक unexpectedly, suddenly	‘हायाङ [^H hajan] ना. १) देक्ची large vessel for cooking rice २) एक किसिमको हलुको सेतो धातु white metal
‘हादीमा [^H hadima] (var. of CN: ‘हालोमा) वि. पल्लो पटि next, other one	‘हाला [^H hala] १) ना.यो. देखि from, by, with , by seeing, obviously, apparently २) ना.यो. बाट from ३) क्रि.वि. उता thither, on the other hand
‘हाप्ताक्पाला [^H haptakpala] क्रि.वि. अचानक unexpectedly, suddenly	‘हालाम [^H halam] क्रि.वि. १) भन्डै nearly, almost, about, closely ex. धीरीड ‘हालाम माना स्यीजुड/आज भन्डै मरे। २) लगभग nearly, about, almost, approximately ex. युरा धीपती दाड स्यीडीने ‘हाला शोवालाक ता ‘हालाम शीड डीक/कुलो भत्केर हिजो अस्तिदेखि बनाएको अब लगभग सिद्धिन लागेछ।
‘हाप्ताक्माला [^H haptamala] क्रि.वि. एककासि suddenly, accidentally, unexpectedly	‘हालासुला [^H halasula] क्रि.वि. १) खानपान eating and drinking २) हेलमेल emotional closeness, intimacy, familiarity, acquaintance
‘हाप्तालाटा [^H haptala] (var. of SH: हाप्तालाटा) क्रि.वि. अचानक unexpectedly, suddenly	‘हाली मेन्दोक [^H hali 'mendok] ना. एक प्रकारको फुल type of flower
‘हाप्लाक्पा [^H haplakpa] वि. छटपट्याइ changing in nature	
‘हाबा [^H haba] (var. of SH: हाबु) ना. छलकपट fraud, deceit, duplicity	
‘हाबा क्षे [^H haba ^{Hts^{bh}e}] वि. ठग swindler, rogue, trickster, cheat	
‘हाबा भ्यीगीन [^H haba 'ts ^{lgin}] (past: ‘हाबा भ्येजुड) क्रि.प. ठग्नु deceive,	

‘हींडी [^H hiŋgi] अ.मू. सिँगान फाल्नु blow nose	(of tobacco), act of swinging
‘हींक [^H hyk] ना. तुषारो frost, hoarfrost, frozen shallow layer of snow	‘हुरा [^H hura] कि. फुर्तिलो smart, brisk, active, alert, quick, nimble, agile, vivacious, spirited, sprightly
‘हींरा [^H hyra] (var. of CN: श्यीरा) ना. सुसेलि whistling, sound produced by breathing strongly in and out thought rounded lips	‘हुलुलु ‘हुलुलु [^H hululu ^H hululu] अ.मू. खोले खाएकोआवाज sound of eating soup
‘हींरा ग्युरकीन [^H hyra ^g urkin] (var. of GH: ‘हींरा ग्याप्कीन; श्यीरा ग्युरकीन) क्रि.प. सुसेलि बजाउनु whistle ex. घोमु ‘हींरा ग्युरये मेत्तालाक / बेलुका सुसेलि बजाउनु हुँदैन।	‘हुलुहुलु [^H huluhulu] अ.मू. सिँगान तानेको आवाज sound of mucous
‘हुङ [^H hun] कि.बो. सोच्नु think, consider, ponder, reflect, care, conceive, design, hold opinion, meditate	‘होटोक [^H hotok] कि. छिनछिनमा घाट बाढी हुने मौसम unpredictable weather
‘हुप [^H hup] ना. १) प्याला sip, cup, drinking container, goblet २) सर्को puff	‘होप्ताला [^H hoptala] क्रि.कि. अचानक, एक्कासि unexpectedly, suddenly, accidentally
	‘होल [^H hol] ना. चलचित्र मन्दिर movie theatre